

T.C  
BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ  
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ  
ÖZEL HUKUK ANA BİLİM DALI

ANONİM ORTAKLIKTA PAY SAHİBİNİN BİLGİ ALMA VE İNCELEME  
HAKKININ DAVA YOLUYLA KULLANILMASI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

EBRAR ÖZKAN

İSTANBUL 2024

T.C  
BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ  
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ  
TİCARET HUKUKU BİLİM DALI

ANONİM ORTAKLIKTA PAY SAHİBİNİN BİLGİ ALMA VE İNCELEME  
HAKKININ DAVA YOLUYLA KULLANILMASI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

EBRAR ÖZKAN

TEZ DANIŞMANI  
PROF. DR. ERTAN DEMİRKAPI

İSTANBUL 2024

T.C  
BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ  
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

19/04/2024

YÜKSEK LİSANS TEZ ONAY FORMU

|                            |                                                                                              |
|----------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------|
| Program Adı :              | Sermaye Piyasaları Ve Ticaret Hukuku                                                         |
| Öğrencinin Adı<br>Soyadı : | Ebrar ÖZKAN                                                                                  |
| Tezin Adı:                 | Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Bilgi Alma Ve<br>İnceleme Hakkının Dava Yoluyla Kullanılması |
| Tez Savunma Tarihi         | 19.04.2024                                                                                   |

Bu tezin Yüksek Lisans tezi olarak gerekli şartları yerine getirmiş olduğu Lisansüstü Eğitim Enstitüsü tarafından onaylanmıştır.

**Doç. Dr. Yücel Batu SALMAN**

**Enstitü Müdürü**

Bu Tez tarafımızca okunmuş, nitelik ve içerik açısından bir Yüksek Lisans tezi olarak yeterli görülmüş ve kabul edilmiştir.

|                       | Ünvanı,Adı<br>Soyadı                         | Kurumu                                | İmza |
|-----------------------|----------------------------------------------|---------------------------------------|------|
| Tez Danışmanı :       | Prof. Dr. Ertan<br>DEMİRKAPI                 | Bahçeşehir<br>Üniversitesi            |      |
| 2.Üye (Kurum İçi):    | Dr. Öğr. Üyesi<br>Tuğba SEMERCİ<br>VURALOĞLU | Bahçeşehir<br>Üniversitesi            |      |
| 3.Üye(Kurum<br>Dışı): | Dr. Öğr. Üyesi<br>Alper<br>ÖZBOYACI          | Bandırma Onyedİ<br>Eylül Üniversitesi |      |

Bu tezdeki tüm bilgilerin akademik kurallara ve etik ilkelere uygun olarak elde edildiğini ve sunulduğunu; ayrıca bu kuralların ve ilkelerin gerektirdiği şekilde, bu çalışmadan kaynaklanmayan bütün atıfları yaptığımı beyan ederim.

Ad, Soyad :

İmza :

## ÖZET

### ANONİM ORTAKLIKTA PAY SAHİBİNİN BİLGİ ALMA VE İNCELEME HAKKININ DAVA YOLUYLA KULLANILMASI

ÖZKAN, Ebrar

Sermaye Piyasası Ve Ticaret Hukuku Tezli Yüksek Lisans Programı

Tez Danışmanı : Prof. Dr. Ertan Demirkapı

Nisan 2024, 164 Sayfa

Ticaret hukukunu şekillendiren önemli sermaye ortaklıklarından olan anonim ortaklıklarda, pay sahiplerinin ortaklığa özgülemiş oldukları sermayenin akıbetine yön çizmeleri için ortaklık iş ve işlemleri hakkında yeterli derecede bilgilendirilmiş olmaları şarttır. Bilgi alma ve inceleme hakkının bu önemi nedeniyle 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda, hakkın ihlali halinde dava açma imkanı tanınması bu çalışmanın konusunu oluşturmaktadır. Çalışmamız üç bölümden oluşmaktadır. İlk bölümünde bilgi alma ve inceleme hakkı; ikinci bölümde bilgi alma ve inceleme hakkının dava yoluyla kullanılması; üçüncü ve son bölümde ise yargılamaya ilişkin esaslar ele alınmıştır.

**Anahtar Kelimeler :** Anonim Ortaklık, Pay Sahibi, Bilgi Alma, İnceleme, Hakkın İhlali.

## **ABSTRACT**

### **EXERCISING THE SHAREHOLDER’S RIGHT TO OBTAIN AND REVIEW INFORMATION IN A JOINT STOCK COMPANY THROUGH LITIGATION**

Özkan, Ebrar

Master of Laws in Capital Markets and Commercial Law

Thesis Advisor: Prof. Dr. Ertan DEMİRKAPI

April 2024, 164 Pages

In joint stock companies, which are among the important capital partnerships that shape commercial law, it is necessary for the shareholders to be adequately informed about the partnership business transactions in order to direct the fate of the capital they have allocated to the partnership. Due to the importance of the right to obtain and review information, the Turkish Commercial Code No. 6102 provides the opportunity to file a lawsuit in case of violation of the right, which constitutes the subject of this study. Our study consists of three parts. In the first part, the right to obtain and review information; In the second part, exercising the right to obtain information and review through litigation; In the third and last chapter, the principles regarding the trial are discussed.

**Key Words:** Joint Stock Partnership, Shareholder, Receiving Information, Investigation, Violation of Rights

## TEŞEKKÜR

Bu tez çalışmasının planlanmasında, araştırılmasında, yürütülmesinde ve oluşumunda ilgi ve desteğini esirgemeyen, engin bilgi ve tecrübelerinden yararlandığım, yönlendirme ve bilgilendirmeleriyle çalışmamı bilimsel temeller ışığında şekillendiren Sayın Hocam Prof. Dr. Ertan Demirkapı'ya teşekkürlerimi sunarım. Değerli vakitlerini ayırarak tez savunmamda jüri üyeliği görevini kabul eden, görüş ve önerileri ile çalışmama katkı sağlayan Dr. Öğr. Üyesi Tuğba Semerci Vuraloğlu'na ve Dr. Öğr. Üyesi Alper Özboyacı'ya ayrıca teşekkürlerimi sunarım.

En özel teşekkürümü ise varlıkları ile her daim bana güç veren maddi ve manevi desteklerini üzerimden hiç eksik etmeyen sevgili aileme sunmak isterim. Yüksek lisans yapmam konusunda beni teşvik eden, mesleki başarıları ile her daim örnek aldığım, yol göstericim, kıymetli babacığım Av. Mehmet Özkan'a, zor ve stresli bir süreç olan tez sürecim dahil olmak üzere hayatımın her anında, yorulduğumda, gücümü toparlayamadığımda, gücü ve sevgisi ile beni yeniden ayağa kaldıran, içimi umutla dolduran canım anneciğim Selvihan Özkan'a ve manevi desteklerini hiç eksik etmeyen sevgili anneannem Yüksel Kalaycı'ya sonsuz teşekkürlerimi ve minnetlerimi sunarım. Destekleriniz olmasa bu çalışmayı nihayete erdiremezdim.

## İÇİNDEKİLER

|                                                                                      |     |
|--------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| ETİK BEYAN .....                                                                     | iii |
| ÖZET.....                                                                            | iv  |
| ABSTRACT.....                                                                        | v   |
| TEŞEKKÜR.....                                                                        | vi  |
| İÇİNDEKİLER .....                                                                    | vii |
| KISALTMA CETVELİ .....                                                               | x   |
| GİRİŞ .....                                                                          | 1   |
| BİRİNCİ BÖLÜM .....                                                                  | 2   |
| BİLGİ ALMA VE İNCELEME HAKKI.....                                                    | 2   |
| I. BİLGİ ALMA VE İNCELEME HAKKININ KANUNİ DÜZENLEMESİ VE TARİHSEL GELİŞİMİ.....      | 2   |
| A. Kanuni Düzenlemenin Tanımı .....                                                  | 2   |
| B. 6762 Sayılı Mülga Ticaret Kanunu Döneminde.....                                   | 5   |
| C. 6102 Sayılı Yeni Ticaret Kanunu Döneminde .....                                   | 6   |
| II. BİLGİ ALMA VE İNCELEME HAKKININ AMACI VE HAKKIN DİĞER KURUMLAR İLE İLİŞKİSİ..... | 9   |
| A. Bilgi Alma Ve İnceleme Hakkının Amacı .....                                       | 9   |
| B. Bilgi Alma Ve İnceleme Hakkının Diğer Kurumlar İle İlişkisi .....                 | 12  |
| 1. Kamuyu Aydınlatma .....                                                           | 12  |
| 2. Yönetim Kurulu Üyelerinin Bilgi Alma Hakkı.....                                   | 13  |
| 3. Özel Denetim İsteme Hakkı .....                                                   | 17  |
| III. HAKKIN HUKUKİ NİTELİĞİ .....                                                    | 20  |
| A. Vazgeçilmez Hak Niteliği .....                                                    | 20  |
| B. Müktesep Hak Niteliği .....                                                       | 21  |
| C. Bağımsız Hak Niteliği .....                                                       | 23  |
| D. Bireysel Hak Niteliği.....                                                        | 24  |
| IV.BİLGİ ALMA VE İNCELEME HAKKININ HAK SAHİPLERİ VE MUHATAPLARI.....                 | 25  |
| A. Bilgi Alma Ve İnceleme Hakkının Kullanılmasında Hak Sahipleri .....               | 25  |
| 1. Pay Sahipliği Sifatının İspatı.....                                               | 26  |
| 2. Hakkın Temsilci Aracılığı İle Kullanılması .....                                  | 28  |
| B. BİLGİ ALMA VE İNCELEME HAKKININ MUHATAPLARI .....                                 | 31  |
| 1. Yönetim Kurulu .....                                                              | 31  |
| 2. Denetçi .....                                                                     | 32  |



|                                                                                 |     |
|---------------------------------------------------------------------------------|-----|
| V. BİLGİ ALMA VE İNCELEME HAKKININ KONUSU, KAPSAMI VE SINIRLARI .....           | 34  |
| A. Bilgi Alma ve İnceleme Hakkının Konusu Ve Kapsamı .....                      | 34  |
| 1. Bilgi Alma Hakkının Konusu Ve Kapsamı .....                                  | 34  |
| 2. İnceleme Hakkının Konusu Ve Kapsamı .....                                    | 38  |
| B. Bilgi Alma Ve İnceleme Hakkının Sınırları .....                              | 39  |
| VI. BİLGİ ALMA VE İNCELEME HAKKININ KULLANILMASI .....                          | 43  |
| A. Bilgi Alma Hakkının Kullanılması .....                                       | 44  |
| B. İnceleme Hakkının Kullanılması .....                                         | 48  |
| İKİNCİ BÖLÜM .....                                                              | 51  |
| BİLGİ ALMA VE İNCELEME HAKKININ DAVA YOLUYLA KULLANILMASI .....                 | 51  |
| I. BİLGİ ALMA VE İNCELEME DAVASININ HUKUKİ NİTELİĞİ, ÖZELLİKLERİ VE AMACI ..... | 51  |
| A. Mülga Kanun Döneminde Bilgi Alma Ve İnceleme Davası .....                    | 51  |
| B. Bilgi Alma Ve İnceleme Davasının Bağımsız Niteliği .....                     | 54  |
| C. Bilgi Alma Ve İnceleme Davasının Amacı .....                                 | 57  |
| D. Bilgi Alma Ve İnceleme Davasının Hukuki Niteliği .....                       | 59  |
| 1. Çekişmeli Yargıya Tabi Olması .....                                          | 60  |
| 2. Eda Davası Niteliği .....                                                    | 64  |
| II. DAVA ŞARTLARI .....                                                         | 66  |
| A. Maddi Dava Şartları .....                                                    | 68  |
| 1. Olumlu Dava Şartı: Bilgi Alma Ve İnceleme Hakkının Tüketilmiş Olması .....   | 68  |
| 2. Olumsuz Dava Şartı : Bilgi Alma Ve İnceleme Talebinin Haksız Reddi .....     | 79  |
| B. Usuli Dava Şartları .....                                                    | 87  |
| 1. Taraf Sıfatı .....                                                           | 87  |
| 2. Talebe ilişkin Koşullar .....                                                | 93  |
| 3. Dava Açma Süresi .....                                                       | 96  |
| ÜÇÜNCÜ BÖLÜM .....                                                              | 102 |
| YARGILAMAYA İLİŞKİN ESASLAR .....                                               | 102 |
| I. GÖREVLİ VE YETKİLİ MAHKEME .....                                             | 102 |
| A. Görevli Mahkeme .....                                                        | 102 |
| B. Yetkili Mahkeme .....                                                        | 103 |
| C. Yetki Ve Görev Kurallarına Aykırılık .....                                   | 105 |
| II. YARGILAMA USULÜ .....                                                       | 106 |
| A. Basit Yargılama Usulü .....                                                  | 106 |
| B. Adli Tatilin Dava Açmaya Etkisi .....                                        | 108 |

|                                                                                                                                                                            |     |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| III.DAVADA İSPATI GEREKEN VAKIALAR VE İSPAT YÜKÜ .....                                                                                                                     | 110 |
| A. Davacının İspat Yüğü Taşıdığı Durumlar .....                                                                                                                            | 112 |
| 1.Reddin Haksız Olduğunun İspatı .....                                                                                                                                     | 113 |
| 2. Pay Sahiplerinden Herhangi Birisine Pay Sahipliğı Sıfatını Haiz Olması Sebebi İle Daha Önce Bilgi Verildiğı İddiası Bu Sıfatı Dolayısı İle Bilgi Verildiğı İspatı ..... | 113 |
| 3. Davanın Uygun Süre İçinde Açıldığı İddiası .....                                                                                                                        | 114 |
| B. Davalının İspat Yüğü Taşıdığı Durumlar .....                                                                                                                            | 115 |
| 1. Reddin Şirket Sırrı Veya Şirket Menfaati Sebebi İle Reddedildiğı İddiası .                                                                                              | 115 |
| 2.Hakkın Kötüye Kullanılması Sebebi İle Reddedildiğı İddiası .....                                                                                                         | 116 |
| IV.DELİLLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ .....                                                                                                                                      | 117 |
| V.MAHKEME TARAFINDAN VERİLEN KARARIN KESİNLİĞİ .....                                                                                                                       | 121 |
| VI. MAHKEME KARARININ İCRASI .....                                                                                                                                         | 129 |
| VII. BİLGİ ALMA VE İNCELEME DAVASINDA ARABULUCULUK .....                                                                                                                   | 139 |
| VIII. ANONİM ORTAKLIĞIN HAKLI NEDENLE FESHİ .....                                                                                                                          | 140 |
| SONUÇ .....                                                                                                                                                                | 150 |
| KAYNAKÇA .....                                                                                                                                                             | 154 |

## KISALTMA CETVELİ

|                |                                             |
|----------------|---------------------------------------------|
| <b>BATİDER</b> | Bankacılık ve Ticaret Hukuku Dergisi        |
| <b>BAM</b>     | Bölge Adliye Mahkemesi                      |
| <b>BHAE</b>    | Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü |
| <b>Bkz.</b>    | Bakınız                                     |
| <b>C.</b>      | Cilt                                        |
| <b>dn.</b>     | Dipnot                                      |
| <b>E.</b>      | Esas                                        |
| <b>E. T</b>    | Erişim Tarihi                               |
| <b>HMK</b>     | Hukuk Muhakemeleri Kanunu                   |
| <b>HD.</b>     | Hukuk Dairesi                               |
| <b>İsvBK</b>   | İsviçre Borçlar Kanunu                      |
| <b>İİK.</b>    | İcra İflas Kanunu                           |
| <b>K.</b>      | Karar                                       |
| <b>m.</b>      | Madde                                       |
| <b>N.</b>      | Numara                                      |
| <b>s.</b>      | Sayfa                                       |
| <b>S.</b>      | Sayı                                        |
| <b>Y.</b>      | Yıl                                         |
| <b>TBK</b>     | Türk Borçlar Kanunu                         |
| <b>TMK</b>     | Türk Medeni Kanunu                          |
| <b>TTK</b>     | Türk Ticaret Kanunu                         |

## GİRİŞ

Anonim ortaklıklar ticaret hukukunu şekillendiren önemli sermaye ortaklıklarıdır. Anonim ortaklıklarda, sermayesini ortaklığa özgüleyen pay sahiplerinin şirketin iş ve işleyişi hakkında bilgi sahibi olmaları, diğer pay sahipliği haklarından en iyi şekilde istifade etmeleri için ve ortaklıkta devam edip etmeyecekleri yönündeki kararları verebilmeleri için önem arz etmektedir.

Anonim ortaklıklarda mülkiyet kontrol ayrımı ilkesi gereği pay sahiplerinin ortaklığa özgülediği sermayenin uzman bir ekip tarafından yönetiliyor oluşu pay sahiplerinin bilgi alma ve inceleme hakkına duydukları ihtiyacı artırmıştır. Bilgi alma ve inceleme hakkı pay sahibi sayısının fazla olduğu anonim ortaklıklarda olduğu kadar tek pay sahibinden ya da iki pay sahibinden oluşan anonim ortaklıklarda da önem taşımaktadır. Bilgi alma ve inceleme hakkının, pay sahipliğinden kaynaklı hakların bilinçli şekilde kullanımı için önem taşıması nedeni ile 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda hakka ilişkin değişiklikler ve iyileştirilmeler yapılmıştır. Bu anlamda hakka ilişkin en önemli yeniliği TTK m. 437/5'te düzenlenen ve bizim de çalışma konumuzun esasını oluşturan bilgi alma ve inceleme talebinin reddi halinde hakka tatbik kabiliyeti kazandıran dava yolunun düzenlenmesi oluşturmaktadır.

Çalışmamızın ilk bölümünde bilgi alma ve inceleme hakkının amacına, tarihsel gelişimine, taraflarına, hukuki niteliğine değinilecektir. Ayrıca, bilgi alma ve inceleme hakkının konusu, kapsamı, sınırları ve kullanılma esasları da ilk bölümün inceleme konularını oluşturacaktır.

Çalışmamızın ikinci bölümünde ise bilgi alma ve inceleme davasının amacına, hukuki niteliğine ve dava şartlarına yer verilecektir. Çalışmamızın üçüncü ve son kısmında da bilgi alma ve inceleme davasının yargılamasına ilişkin esaslar incelenecektir. Bu kapsamda davanın açılacağı yetkili ve görevli mahkeme, davadaki ispat yükü, mahkeme tarafından verilen kararın kesin olmasına ilişkin problemler ve mahkemenin vermiş olduğu kararın icrasına da üçüncü bölümde yer verilecektir.

## BİRİNCİ BÖLÜM

### BİLGİ ALMA VE İNCELEME HAKKI

#### I. BİLGİ ALMA VE İNCELEME HAKKININ KANUNİ DÜZENLEMESİ VE TARİHSEL GELİŞİMİ

##### A. Kanuni Düzenlemenin Tanımı

Hukukumuzda anonim ortaklık, kanunda kısıtlama getirilmemiş her türlü ekonomik amaç güdümlerle faaliyet gösteren, esas sermayesi belirli ve paylara bölünmüş olan, borçlarından dolayı yalnız malvarlığı ile sorumlu bulunan ve ortakların ortaklığa taahhüt ettiği sermaye borcu dışında borcu bulunmayan tüzel kişiliği haiz şirket olarak tanımlanmıştır<sup>1</sup>. Anonim ortaklığın sermaye ortaklığı olarak adlandırılmasında sermayenin paylara bölünmüş olması, pay sahiplerinin sadece taahhüt etmiş oldukları sermaye payları ile ve ortaklığa karşı sorumlu olması etken olmuştur<sup>2</sup>.

6102 sayılı yeni Türk Ticaret Kanunu<sup>3</sup>, anonim ortaklığın kurulabilmesi ve faaliyetine devam edebilmesi için asgari pay sahibi sayısı öngörmemiş, tek pay sahibi de ortaklık için yeterlidir hükmü ile tek adam ortaklığı şeklinde kuruluşu kabul etmiştir<sup>4</sup>. Her ne kadar yeni TTK ile böyle bir düzenleme getirilmişse de anonim ortaklığın en temel özelliği birden fazla kişinin küçük sermayelerini bir araya

---

<sup>1</sup> MOROĞLU, Erdoğan, Türk Ticaret Kanunu ile Yürürlük Ve Uygulama Kanunu Tasarıları Değerlendirme Ve Öneriler, Güncellenmiş 6. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2009, s. 128; PULAŞLI, Hasan, Şirketler Hukuku Şerhi, C. I, 4. Bası, Adalet Yayınevi, Ankara, 2022, s. 679, 690; POROY, Reha/TEKİNALP, Ünal/ÇAMOĞLU, Ersin, Ortaklıklar Hukuku, C. I, 15. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2021, N. 429, s. 305; BİLGİLİ, Fatih/ DEMİRKAPI, Ertan, Şirketler Hukuku, 9. Bası, Dora Yayıncılık, Bursa, 2013, s. 193; ŞENER, Oruç Hami, Ortaklıklar Hukuku, 5. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2022, s. 297; AYHAN, Rıza/ÇAĞLAR, Hayrettin/ÖZDAMAR, Mehmet, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, 3. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2021, s. 205.

<sup>2</sup> TEKİNALP (Poroy/Çamoğlu), C. I, N. 430, s. 305; PULAŞLI, C. I, s. 690; BİLGİLİ/DEMİRKAPI, s. 194; AYHAN/ÇAĞLAR/ÖZDAMAR, s. 208.

<sup>3</sup> RG., 14.02.2011, S. 27846.

<sup>4</sup> ŞENER, s. 301; TEKİNALP, Ünal, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, 5. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2020, s. 64, 65, 79; PULAŞLI, C. I, s. 695; KARAHAN, Sami/ÇOŞGUN KARAMAN, Özlem, Şirketler Hukuku, 2. Baskı, Mimoza Yayıncılık, Konya, 2013, s. 324.

getirmek suretiyle büyük sermayeyi oluşturmasıdır<sup>5</sup>. Bu doğrultuda ortaya birden fazla hatta anonim ortaklığın halka açık olduğu durumlarda binlerce pay sahibi çıkmaktadır. Anonim ortaklıkta sermayesini ortaklığa özgüleyenlerin yani pay sahiplerinin sayısının çoğalmasıyla birlikte, pay sahiplerinin menfaatlerinin korunma ihtiyacı bilgi alma ve inceleme hakkını daha fazla talep edilen bir hak haline getirmiştir. Ancak bilgi alma ve inceleme hakkının önemi sadece çok sayıda pay sahibinden oluşan ortaklıklarda ortaya çıkmaz. Az sayıda ortaktan oluşan ve payı itibariyle hakim konumda bulunmadığı için bilgiye erişmekte güçlük çeken ortak açısından da bilgi alma ve inceleme hakkı önemini koruyan bir haktır.

Ortaklık iş ve işlemleri hakkında bilgi alma ihtiyacı belirginleşen pay sahiplerinin menfaatleri doğrultusunda hareket etme kabiliyetleri de bilgiye ulaşmalarındaki güçlük nedeni ile azalmıştır. Çok ortaklı anonim ortaklıklarda, ortakların büyük çoğunluğunun genel kurul toplantılarına ilgisizliği beraberinde güç boşluğu denilen bir problemi ortaya çıkarmıştır. Bu güç boşluğu sayesinde küçük bir grup, şirket yönetiminde söz sahibi olmaktadır<sup>6</sup>. Bilhassa, halka açık ortaklıklarda sermayenin önemli bir kısmını elinde bulunduran pay sahiplerinin çeşitli sebeplerle genel kurula katılma konusundaki ilgisizlik ve isteksizlikleri, beraberinde tabii olarak bir mülkiyet hakimiyet ayrışması getirmekte ve bunun sonucunda olan güç boşluğu ile pay sahipleri ortaklığa karşı yabancılaşmaktadır<sup>7</sup>. Genel kurul toplantılarını takip etmeyerek, paylarından kaynaklı haklarını kullanmaktan imtina eden ve güç boşluğu oluşumuna sebebiyet veren pay sahipleri olduğu kadar paylarından kaynaklı haklarını gereği gibi kullanmak isteyen şirket işleriyle ve ortaya koymuş olduğu sermayenin akıbetiyle alakalı bilgi almak isteyen bir kesim de bulunmaktadır. şirket işlerine ilgi duymayan kesim yüzünden, ilgi duyan ve sermayesinin seyrini takip etmek isteyen kesimin haklarının korunması önem kazanmıştır.

---

<sup>5</sup> BİLGİLİ/DEMİRKAPI, s. 194-195; OCAK, Nazmi, Anonim şirketlerde Pay Sahibinin Bilgi Alma, İnceleme Ve Denetleme Hakkı, Prof. Dr. Nuri Çelik'e Armağan, C. I, Beta Yayıncılık, İstanbul, 2001, s. 710; PULAşLI, C. I, s. 693-694; ARSLANLI, Halil, Anonim şirketler, C.1, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 1956, s. 4; ANSAY, Tuğrul, Anonim şirketler Hukuku, 5. Baskı, AÜHF Yayınları, Ankara, 1975, s. 1; BAHTİYAR, Mehmet, Ortaklıklar Hukuku, 16. Bası, Beta Yayıncılık, İstanbul, 2022, s. 95.

<sup>6</sup> BAHTİYAR, s. 96; BİLGİLİ/DEMİRKAPI, s. 196.

<sup>7</sup> TEKİNALP, Ünal, Halka Açık Anonim Ortaklıklarda Yönetime Katılma Sorunları, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 1979, s. 7.

Bilgi alma ve inceleme hakkına artan bu ihtiyaç nedeni ile bilgi alma ve inceleme hakkı, hukukumuzda ilk defa İsviçre Borçlar Kanunu m. 696 ve 697 referans alınarak 6762 sayılı mülga TTK<sup>8</sup>'da malumat alma üst başlığı altında m. 362 ve 363'te düzenleme alanı bulmuştur<sup>9</sup>. TTK m. 362 ve 363'te düzenlenen bilgi alma hakkı, hakkın sadece geriye dönük (retrospektif) bilgi alma hakkını içermesi<sup>10</sup> nedeniyle pay sahibinin pay sahipliğinden kaynaklı bilgi alma hakkını işlevsel, gereğince ve aktif bilgi alma hakkı kapsamında kullanmasında yetersiz kalmıştır. Ayrıca hakkın kullanılma talebinin reddedilmesi durumunda, yargı yoluna başvuru imkanının olmaması nedeniyle doktrinde eleştirilmiştir<sup>11</sup>. Anılan bu eleştiriler kanun koyucu tarafından gözetilerek 6102 sayılı yeni Türk Ticaret Kanunu'nun 437. maddesinde düzenlenen hakkın kullanımını, işlevselliğini iyileştiren ve de hakkın kullanımının engellenmesi durumunda dava açmayı düzenleyerek hakkın kullanımının icrasını yasal güvence altına alan bilgi alma ve inceleme hakkı ortaya çıkmıştır.

Bilgi alma ve inceleme hakkının tanımı ne halihazırda yürürlükte olan 6102 sayılı TTK'da ne de mülga TTK'da yapılmamış olup tanım doktrindeki yazarlarca şekillendirilmiştir. Hakka ilişkin tanım yapan yazarlardan bir kısmı hakka denetim perspektifinden paylaşmış ve hakkı denetlemeyi tamamlayıcı bir unsur olarak ele almıştır. Diğer yazarlar ise hakka ilişkin tanımlamalarında, bilgi alma ve inceleme hakkının aydınlatıcı hak yönünü ön plana çıkarmışlardır. Hakka ilişkin yapılan tanımlamalarda öne çıkan unsurların farklılığı yazarların görüş açısından ve de mülga kanun döneminde denetçilerin anonim ortaklığın zorunlu unsurlarından sayılmasından kaynaklanmaktadır.

---

<sup>8</sup> RG., 09.07.1956, S. 9353.

<sup>9</sup> KAYA, Arslan, Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Bilgi Alma Hakkı, Banka Ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara, 2001, s. 103; POROY, Reha/TEKİNALP, Ünal/ÇAMOĞLU, Ersin, Ortaklıklar Ve Kooperatif Hukuku, 12. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2010, s. 523.

<sup>10</sup>KAYA, s. 53, 68; PULAŞLI, C. III, s. 2016; OCAK, s. 721 vd; ÖZTEK, Selçuk, Şirketler Gruplarında Yavru Şirketlerdeki Azınlık Pay Sahiplerinin Türk Ticaret Kanunu m. 363/İsviçre Borçlar Kanunu m. 697 Çerçevesinde Bilgi Alma Hakkı, Prof. Dr. Ernst E. Hirsch'in Hatırasına Armağan, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara, 1986, s. 304.

<sup>11</sup> PULAŞLI, C. III, s. 2016; KARASU, Rauf, Türk Ticaret Kanunu Tasarısı'na Göre Anonim Şirketlerde Pay Sahibinin Bilgi Alma Hakkı, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, C. 23, S. 2, Aralık 2005, s. 73; KAYA, s. 116, 117; TEKİNALP, Ünal, İşletme İlgililerinin Finansal Bilgi Elde Etme Hakkı , İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Muhasebe Enstitüsü Dergisi, S. 21-22, 1980, s. 18; ÖZTEK, s. 302; TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu), Kooperatif, s. 525; SEYMAN, Seda, Şirketler Hukuku Şerhi, Editör: Kemal Şenocak, C. 2, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2023, s. 2481.

Hakka ilişkin yürürlükteki TTK'yı esas alarak bir tanım yapmamız gerekirse, bilgi alma ve inceleme hakkı, pay sahibinin pay sahipliğinden kaynaklı haklarını ve yatırımlarını menfaatlerine uygun regüle edebilmesi için şirket mekanizması içinde haberdar olmak isteyeceği bilgilere erişim imkanı veren ve ihlali dava yoluyla hukuki güvence altına alınmış bireysel bir pay sahipliği hakkıdır.

## **B. 6762 Sayılı Mülga Ticaret Kanunu Döneminde**

Hukukumuzda bilgi alma ve inceleme hakkı ilk olarak 6762 sayılı Kanun'un 362 ve 363. maddelerinde düzenlenerek mevzuatımıza dahil olmuştur<sup>12</sup>. Bilgi alma ve inceleme hakkı, İsviçre Borçlar Kanunu'nun 696 ve 697. maddeleri referans alınarak düzenlenmiştir<sup>13</sup>.

Mülga 6762 sayılı Ticaret Kanunu, anonim ortaklık pay sahiplerine iki tür bir bilgi alma hakkı sunmaktaydı. Bunlardan ilkinin, TTK m. 362'de pasif bilgi alma diye tabir olunan şirket organları tarafından kanun gereği pay sahiplerinin incelemelerine hazır bulundurulmuş mali tablolar ile kar dağıtım teklifini içerir belgeler oluşturmaktaydı<sup>14</sup>. Aktif bilgi alma diye adlandırılan TTK m. 363 kapsamındaki bilgi almayı ise pay sahipleri tarafından şirket organlarına yöneltilen bilgi edinme ve inceleme talepleri ile azınlık pay sahiplerinin özel denetçi tayin edilmesini isteme oluşturmaktaydı<sup>15</sup>.

6762 sayılı Ticaret Kanunu'nun 362 ve 363. maddelerinde yer alan aktif ve pasif bilgi alma hakkının, çağdaş hukuk sistemlerindeki bilgi alma hakkını yansıtmaya yakın olmamakla birlikte eksik ve yetersiz düzenlenmiş olması, pay sahiplerinin haklarını bilinçle kullanması için elzem olan bilgileri elde edememesini ve bu hakkın sadece teoride kalmasına sebep olmaktaydı<sup>16</sup>. Pay sahiplerinin bilgi alma ve inceleme taleplerinin şirket organları tarafından olumlu karşılanmaması

---

<sup>13</sup> KAYA, s. 103.

<sup>14</sup> KAYA, s. 108.

<sup>15</sup> KAYA, s. 108.

<sup>16</sup> KAYA, s. 108; AYDIN, Fazıl, Yeni Türk Ticaret Kanunu'nda Anonim Şirketler Limited Şirketler Ve Şirketler Topluluğu, 2. Baskı, Bilge Yayınevi, Ankara, 2019, s. 192.



halinde veya pay sahiplerine bilgi verilmekle birlikte verilen bilginin yetersiz olması halinde hakkın teslimini mahkeme marifetiyle sağlama görevi gören yargı yoluna ise hiç yer verilmemesi, eski kanun dönemindeki en büyük eksikliklerden birini oluşturmaktaydı<sup>17</sup>. Bu eksikliğe dikkat çeken Kaya çözümü pay sahiplerinin ve işletme ilgililerinin pasif, retrospektif ve statik bilgi alma hakkında ve hakkın dava açarak kullanılması konusunda mehzaz kanundakine benzer şekilde iyileştirme yapıp hakkın detaylandırılmasında görmüştür<sup>18</sup>.

### C. 6102 Sayılı Yeni Ticaret Kanunu Döneminde

Mülga kanun döneminde hakkın, niteliğinin, içeriğinin, işlevinin yeterli düzenlenmeyişi hakkı pay sahibinin yatırımlarına yön verirken haberdar olmak isteyeceği bilgileri sağlamaktan uzaklaştırmakta ve bilgi çağının ihtiyaçlarını karşılamayan bir kimliğe büründürmekteydi. Pay sahibinin talebine konu bilgilerin cevaplanmamasının yaptırımı olan hakkın mahkeme marifetiyle kullanımına ise hiç yer verilmemiş olması eski kanundaki bilgi alma ve inceleme hakkını eleştirilerin hedefi haline getirmiştir. Gerçek ve teknik anlamda bir bilgi alma ve inceleme hakkından söz edebilmek için soru sormaya dayanan bilgi alma hakkı, talebe bağlı inceleme hakkı ve mahkemeye müracaat etme hakkını kapsayan üç cepheli bir bilgi alma hakkı düzenlemesinin varlığına duyulan ihtiyaç<sup>19</sup> ile 6102 sayılı TTK'daki bilgi alma ve inceleme hakkı ortaya çıkmıştır.

6102 sayılı TTK'nın 437. maddesinde düzenleme alanı bulan bilgi alma ve inceleme hakkı, hakkın aktif pasif yönünün detaylı düzenlenmesi ile ve hakkın icrasının engellendiği durumlara yargı yoluna başvurma hakkını içermesiyle bilgi ve teknoloji çağının gereksinimlerine uygun hale getirilmiştir.

TTK m. 437 f. 1'de pasif ve geriye dönük bilgi alma diye adlandırılan; *“Finansal tablolar, konsolide finansal tablolar, yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporu, denetleme raporları ve yönetim kurulunun kâr dağıtım önerisi, genel kurulun toplantısından en az on beş gün önce, şirketin merkez ve şubelerinde, pay*

<sup>17</sup> KAYA, s. 42.

<sup>18</sup> Ayrıntılı bilgi için bkz. KAYA, s. 123.

<sup>19</sup> KAYA, s. 126.

sahiplerinin incelemesine hazır bulundurulur. Bunlardan finansal tablolar ve konsolide tablolar bir yıl süre ile merkezde ve şubelerde pay sahiplerinin bilgi edinmelerine açık tutulur. Her pay sahibi, gideri şirkete ait olmak üzere gelir tablosuyla bilançonun bir suretini isteyebilir” hükmü yer almaktadır. 6762 sayılı Kanun’un 362. maddesinde yer alan finansal tabloların, konsolide finansal tabloların yıllık raporun ve kâr dağıtım önerilerinin, pay sahiplerinin incelemelerine hazır tutulmaları anlamına gelen pasif ve geriye dönük (retrospektif) bilgi alma hakkı 437. maddenin birinci fıkrasında da değişikliğe uğramadan korunmuştur<sup>20</sup>. Pasif bilgi alma hakkına yönelik yapılan düzenlemeler, bilgi asimetrisini giderme konusunda yetersiz kalmakta ve aktif bilgi alma hakkına duyulan ihtiyaç ortaya çıkmaktadır<sup>21</sup>.

Aktif bilgi alma hakkının düzenlendiği TTK m. 437/2’de ise pay sahibinin genel kurulda, yönetim kurulundan şirketin işleri, denetçilerden denetimin yapılma şekli ve sonuçları hakkında bilgi isteyebileceğini ve bilgi talebinin 200. madde çerçevesinde şirketin bağlı şirketlerini de içerdiği hüküm altına alınmıştır. TTK m. 437/2 kapsamında verilecek bilgilerin hesap verme ve dürüstlük ilkeleri bakımından özenli aynı zamanda gerçeği yansıtan bilgiler olması gerekmektedir. Pay sahipliği sıfatı dolayısı ile pay sahiplerine genel kurul dışında bir konu hakkında bilgi temin edildiği durumlarda, diğer pay sahibinin istemde bulunması halinde aynı bilgi gündemle ilgili olmasa dahi aynı kapsam ve ayrıntıda verilir. Bu durumda yönetim kurulunun, şirket sırrı ve şirket menfaati gerekçesinden bahisle bilgi verme görevini yerine getirmemesi eşit işlem ilkesine aykırılık teşkil edecektir<sup>22</sup>. 6102 sayılı TTK, pay sahibinin bilgilenmesine önem vererek, TTK m. 437/3 ile bilgi alma ve inceleme talebinin reddini ancak şirket sırrı ve korunması gereken şirket menfaatine indirgemıştır.

TTK m. 437/4’de ise bilgi alma ve inceleme hakkının inceleme kısmı düzenleme alanı bulmuştur. Madde hükmüne göre “Şirketin ticari defterleriyle

---

<sup>20</sup> TTK m. 437 gerekçesi.

<sup>21</sup> DEMİRKAPI, Ertan, Pay Sahiplerinin Bilgi Alma Ve İnceleme Haklarının Dava Yoluyla Kullanılmasında İspat Ölçüsü, Ticaret Hukukunun Güncel Meseleleri 2023, Aristo Yayınevi, İstanbul, 2023, s. 320.

<sup>22</sup> POROY, Reha/TEKİNALP, Ünal/ÇAMOĞLU, Ersin, Ortaklıklar Hukuku, C. II, 15. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2023, N.1014e, s. 65.

yazışmalarının, pay sahibinin sorusunu ilgilendiren kısımlarının incelenebilmesi için, genel kurulun açık izni veya yönetim kurulunun bu hususta kararı gerekir. İzin alındığı takdirde inceleme bir uzman aracılığıyla da yapılabilir” düzenlemesi yer almaktadır. Mevzuatın Borçlar Kanunu’ndan farklı olarak inceleme hakkının bir soru ekseninde kullanımı mümkün görülmüştür<sup>23</sup>.

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu’nun bilgi alma ve inceleme hakkına ilişkin yaptığı düzenlemeler ile hukukumuzda yansıyan en büyük değişiklik hakkın kullanımının engellenmesi ve kısıtlanması halinde mahkemeye başvurabilme hakkıdır<sup>24</sup>. Bu hak, TTK m. 437/5’te düzenlenmiştir. Buna göre, “*Bilgi alma veya inceleme istemleri cevapsız bırakılan, haksız olarak reddedilen, ertelenen ve bu fıkra anlamında bilgi alamayan pay sahibi, reddi izleyen on gün içinde, diğer hâllerde de makul bir süre sonra şirketin merkezinin bulunduğu asliye ticaret mahkemesine başvurabilir. Başvuru basit yargılama usulüne göre incelenir. Mahkeme kararı, bilginin genel kurul dışında verilmesi talimatını ve bunun şeklini de içerebilir. Mahkeme kararı kesindir*”. Pay sahibinin, dava yoluyla hakkını kullanabilmesi için bilgi alma ve inceleme talebinin aleni şekilde reddedilmesine gerek duyulmamış, talebin geçirilmesi, cevapsız bırakılması halinde de dava yolunun açık olduğu madde gerekçesinde belirtilmiştir<sup>25</sup>.

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu ile pay sahiplerinin bilgi alma ve inceleme haklarının usulü, içeriği, dava ve takip şartları iyileştirilmiş, ilaveten özel denetim isteme hakkı da tanınarak ayrıntılı bilgi alma ve uzman eliyle denetleme yapılabilmesinin yolu açılmıştır<sup>26</sup>. Böyle bir düzenleme ile, mülga kanundaki eksikliklerin giderilmesi amaçlanmış, bilgi alma ve inceleme hakkının güçlü hak yönü ortaya konmak istenmiştir<sup>27</sup>.

---

<sup>23</sup> TTK m. 437 Gerekçesi.

<sup>24</sup> TEKİNALP, Sermaye, s. 384; DEMİRKAPI, s. 323.

<sup>25</sup> TTK m. 437 gerekçesi.

<sup>26</sup> KAYA, Arslan, Özel Denetim İsteme Hakkının Bilgi Alma Ve İnceleme Hakkı İle İlişkisi, Banka Ve Ticaret Hukuku Dergisi, C. 31, S. 1, 2015, s. 62.

<sup>27</sup> KAYA, Makale, s. 62; DEMİRKAPI, s. 318.

## II. BİLGİ ALMA VE İNCELEME HAKKININ AMACI VE HAKKIN DİĞER KURUMLAR İLE İLİŞKİSİ

### A. Bilgi Alma Ve İnceleme Hakkının Amacı

Anonim ortaklık pay sahibi, iktisadi anlamda ortaklığın finansmanını sağlayan ve kural olarak da bundan getiri bekleyen kimsedir<sup>28</sup>. Gelişen teknolojik ve ekonomik gelişmeler paralelinde anonim ortaklıklar da değişim ve dönüşüm geçirmiştir. Tek ya da az sayılı pay sahibinin oluşturduğu anonim ortaklıklar yerini birçok pay sahibinin maddi bir kazanç için küçük sermayelerini bir araya getirdiği ortaklıklara bırakmıştır<sup>29</sup>. Birden çok pay sahibinden oluşan bu yeni ortaklıklarda mülkiyet kontrol ayrımı ilkesi gereği, yatırımcılara ait sermayenin uzman ve profesyonel bir ekip tarafından idare ediliyor oluşu pay sahiplerinin aydınlanma ihtiyacını ve önemini daha da artırmıştır<sup>30</sup>.

Anonim ortaklıkların yönetiminden sorumlu olanlar ile pay sahiplerinin ilişkisi vekalet maliyet teorisine göre vekil müvekkil ilişkisidir<sup>31</sup>. Vekil ile müvekkil diğer bir ifadeyle pay sahipleri ile ortaklığın yönetiminde bulunanlar arasındaki problemler çoğunlukla taraflar arasındakini bilgi dağılımındaki eşitsizlikten kaynaklanmaktadır<sup>32</sup>. Taraflar arasında yaşanan bu bilgi farkı ise asimetrik bilgi olarak adlandırılmaktadır<sup>33</sup>.

Anonim ortaklığın korporatif kimliğinin, pay sahiplerinin şirket idaresinde doğrudan rol oynamasına imkan vermeyişi, şirketin sevk ve idaresinden sorumlu bulunanlar yani bilgi verme görevlileri ile pay sahipleri arasında bilgi temini yönünden bir asimetri meydana gelmesinin nihai bir sonucunu oluşturmaktadır<sup>34</sup>.

---

<sup>28</sup> KAYA, s. 22.

<sup>29</sup> BİLGİLİ/DEMİRKAPI, s. 194.

<sup>30</sup> KAYA, s. 21; Kurumsal yönetim ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. PASLI, Ali, Anonim Ortaklık Kurumsal Yönetimi, Gözden Geçirilmiş 2. Bası, Çağa Hukuk Vakfı Yayınları, İstanbul, 2005, s. 31 vd.

<sup>31</sup> AKBAY, s. 19.

<sup>32</sup> AKBAY, s. 19.

<sup>33</sup> AKBAY, s. 19; DEMİRKAPI, s. 319; DURSUN, Damla, Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Genel Kurul Dışında Bilgi Alma Hakkı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Galatasaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2023, s. 32.

<sup>34</sup> AKDAĞ GÜNEY, Necla, Anonim Şirketlerde Pay Sahiplerinin Aktif ve Pasif Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı Üzerine Bazı Düşünceler, Regesta Ticaret Hukuku Dergisi, C. 4, S. 1, 2019, s. 38; KAYA, s. 10, 23; Asimetrik bilgi ile alakalı detaylı açıklamalar için bkz. AKBAY, Direnç, Yeni Türk

Asimetrik bilgi farkını giderebilmek için etkin bir bilgilenme sistemine duyulan ihtiyaç ile bilgi alma ve inceleme hakkı ortaya çıkmıştır. TTK m. 437’de düzenlenen bilgi alma hakkı ile ortaklığın asli bileşenlerini oluşturan pay sahiplerini bilgi asimetrisinin zararlarından korunmak amaçlanmıştır<sup>35</sup>.

Çağdaş anonim şirketler hukuku düzenlemeleri de pay sahiplerinin anonim ortaklığın korporatif yapısı içinde elini güçlendirmenin yolunu, pay sahiplerinin yönetime katılmalarından ziyade pay sahipliği sıfatına bağlı haklarının korunmasını sağlamakta görmektedir<sup>36</sup>. Ortaklığın yönetimine katılmayan pay sahipleri, bilgi alma ve inceleme hakları aracılığıyla şirket organları üzerinde sınırlı bir kontrol mekanizması işletirler<sup>37</sup>.

Genel kurula katılma ve oy kullanma hakkı pay sahiplerinin en önemli haklarından kabul edilmektedir<sup>38</sup>. Etkin, yeterli ve doğru bilgi sahibi olamamış pay sahibinin genel kurulda oyunu kullanırken sağlıklı karar verdiği söylenemez. Bu açıdan oy hakkı başta olmak üzere pay sahipliği sıfatına özgülenmiş birçok hakkın bilinçli şekilde kullanımı söz konusu olduğunda bilgi alma ve inceleme hakkının önemi ortaya çıkmaktadır<sup>39</sup>. Şirket iş ve işleyişine doğrudan katılmayan pay sahipleri, kendilerine tanınan bilgi alma ve inceleme hakkı sayesinde ortaklığın durumunu objektif bir biçimde analiz ederek, bu kapsamda edinmiş olduğu bilgileri yatırımcı gözüyle değerlendirip sermayesine bu şekilde yön verebilecektir.

Bilgi alma ve inceleme hakkının diğer bir önemi ise ibra söz konusu olduğunda ortaya çıkmaktadır. Anonim ortaklıkta ibra kararını bilgi alma ve inceleme hakkından bağımsız düşünmek mümkün değildir. Bilgi alma ve inceleme hakkı ile yöneticilerin hesap verme görevi arasındaki sebep sonuç ilişkisi pratikte

---

Ticaret Kanunu’na Göre Anonim Ortaklıklar Hukukunda Azınlığın Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı Yoluyla Korunması, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 2017, s.17-23.

<sup>35</sup> DEMİRKAPI, s. 319.

<sup>36</sup> KAYA, s. 12.

<sup>37</sup> AKDAĞ GÜNEY, s. 38.

<sup>38</sup> PULAŞLI, C. III, s. 2017.

<sup>39</sup> ATALAY, Oğuz, Anonim Şirketlerde Bilgi Alma ve İnceleme Haklarının Mahkeme Aracılığıyla Kullanılması, Prof. Dr. Hakan Pekcanitez’e Armağan, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 16, 2014, s. 53.

detaylı bir bilgi verme şeklinde tezahür etmektedir<sup>40</sup>. Genel kurulun gündemindeki konular hakkında gereğince bilgilenmemiş pay sahibinden, şirketin finansal durumu, yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporu ve ekonomik durumunu analiz etmesi ve buna bağlı olarak da doğru bir ibra kararı vermesi beklenemeyecektir<sup>41</sup>. Ortaklığın sevk ve idaresinden sorumlu yönetim kurulu üyelerinin şirket iş ve işlemlerini kendisinden beklenen özende gerçekleştirip gerçekleştirmediğinin denetlenmesi taraflar arasında bilgi asimetrisi olduğu durumlarda mümkün görülmemektedir. Bu durumun aşılabilmesi için taraflar arasındaki bilgi asimetrisini gidermeye yarayan ve pay sahiplerinin etkin bilgilenmesini sağlayan bir sisteme duyulan ihtiyaç bilgi alma ve inceleme hakkının da amacını oluşturmaktadır.

Bilgi alma ve inceleme hakkının bir diğer önemi de pay sahiplerinin haklarının korunmasında önleyici ve telafi edici etkiler göstermesinden kaynaklanmaktadır<sup>42</sup>. Çoğunluğu oluşturan pay sahiplerinin karşısında kalan azınlık pay sahiplerini yöneticilerin keyfi davranışlarından korumak ve olası yolsuzlukların önüne geçmekte bu hak sayesinde mümkün olabilmektedir<sup>43</sup>.

Ekonomik parametrelerin belirsizliği ve anonim ortaklığın yönetimde uzman kişilerce idare ediliyor oluşu, yatırımcıların bilgi alma alışkanlıklarını da değişime uğratarak etkin bir bilgilenme sistemini zorunlu hale getirmiştir. Pay sahiplerinin pay sahipliği haklarından en etkin yararlanabilmeleri ve yüksek fayda sağlayabilmeleri, etkin, kaliteli ve zamanında bilgi elde edebilmelerine bağlıdır. Bu durum pay sahiplerini etkilediği kadar ortaklığı da etkilemektedir. Çünkü ancak genel kurul toplantısına katılmış, sorduğu soruların cevabından tatmin olmuş, yatırımıyla alakalı aklında soru işareti kalmamış ve ortaklığın idaresinden mesul yöneticilere güven duyan pay sahibi ortaklıktaki sermayesini koruyarak ilave yatırımlar yapmaya teşvik edilecektir<sup>44</sup>.

---

<sup>40</sup> KAYA, s. 25; AYTAÇ, Zühtü, Anonim Ortaklıkta İbra, Banka Ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara, 1982, s. 70.

<sup>41</sup> AYTAÇ, s. 71.

<sup>42</sup> ATALAY, s. 54; ÖZTEK, s. 301.

<sup>43</sup> KAYA, s. 10; ATALAY, s. 53; AKDAĞ GÜNEY, s. 39.

<sup>44</sup> KAYA, s. 21 vd.

## B. Bilgi Alma Ve İnceleme Hakkının Diğer Kurumlar İle İlişkisi

### 1. Kamuyu Aydınlatma

Kamuyu aydınlatma ilkesi ile ilgili esaslar Sermaye Piyasası Kanunu'nun<sup>45</sup> 14. ve 15. maddesi ile ve Sermaye Piyasası Kurulu tarafından çıkarılan II-15.1 sayılı Özel Durumlar Tebliği<sup>46</sup> ile düzenlenmiştir. Kanunda ve tebliğde kamuyu aydınlatmaya ilişkin bir tanıma yer verilmemiştir. Tekinalp tarafından kamuyu aydınlatma, *“Ortaklık pay sahibi ve alacaklılarının menfaatlerini korumaya, haklarını bilinçli ve etkili bir şekilde kullanmaya yardım eden gelecekteki pay ve tahvil sahiplerinin ve diğer ilgililerin aldatılmalarını önleyip, ortaklık yararına kazanılmalarını sağlayan; gerek iç gerekse dış denetimi kapsamı içine alan kuralların tümü”* şeklinde tanımlanmıştır.

Sermaye piyasaları, nitelikleri itibariyle bilgi bazlı manipülasyonlara açık piyasalardır. Bilgi asimetrisinden dolayı, yatırımcıların şirketle ilgili bilgilere erişmekte zorluk çektiği durumlarda bilgi bazlı manipülasyonlar yaygın olarak görülür. Kamuyu aydınlatma ilkesi ile sermaye piyasalarında güven tesisi sağlanarak, yatırımcıların art niyetli kişilerce yanıltılmaları önlenmek istenmiştir<sup>47</sup>. Sermaye piyasalarının dürüstlük esasına bağlı ve düzgün işleyebilmesi de kamuyu aydınlatma ilkeleri ile mümkün olmaktadır<sup>48</sup>.

TTK m. 437'de düzenleme alanı bulmuş pay sahibinin bilgi alma ve inceleme hakkı ile kamuyu aydınlatma müessesesi arasında benzerlikler olduğu kadar farklılıklar da mevcuttur<sup>49</sup>. Her iki kurumun da nihai amacı bilgi temini olsa da temin edilen bilgilerden istifade edenler, bilgilerin kapsamı, niteliği, ve bilgi temininin sağlanma zamanı gibi farklılıklar mevcuttur<sup>50</sup>.

---

<sup>45</sup> RG., 30.12.2012, S. 28513.

<sup>46</sup> RG., 23.01.2014, S. 28891.

<sup>47</sup> İHTİYAR, Mustafa, Sermaye Piyasası Hukukunda Kamuyu Aydınlatma İlkesi, Beta Yayıncılık, İstanbul, 2006, s. 93.

<sup>48</sup> KARASU, s. 98.

<sup>49</sup> KAYA, bu iki kavram arasındaki benzerliklerden çok farklılıklara dikkat çekmiştir bkz. KAYA, s. 30; KARASU, s. 100.

<sup>50</sup> KAYA, s. 30 vd.

Bilgi alma ve inceleme hakkı, pay sahiplerinin paylarına binaen sahip olduğu bir hak iken, kamuyu aydınlatma ilkesi kapsamında bilgilenebilmek için pay sahibi sıfatını haiz olmaya gerek yoktur. Kamuyu aydınlatma ilkesi, mevcut ve potansiyel pay sahiplerine, alacaklılara, işçilere, üretim ve tüketim zincirine dahil olanlara özetlemek gerekirse mevcutta veya gelecekte işletme ile ilgisi bulunma ihtimali olanlara hitap eder<sup>51</sup>.

Kamuyu aydınlatma müessesesi ile SerPK ve tebliğler ile çerçevesi çizilmiş, ilgililerin şahsi taleplerini içermeyen bilgiler sunulur<sup>52</sup>. Bu kapsamda pay sahibi haricindeki ilgililer, soru sormak suretiyle aktif bilgi alma hakkından yoksun olup sadece geriye dönük, sabit bilgiler elde ederler<sup>53</sup>. Oysa TTK m. 437 pay sahiplerine sordukları soru çerçevesinde inceleme hakkı tanıyarak, yatırımlarıyla ilgili çok yönlü bilgiler sağlamaktadır.

TTK m. 437 ile düzenlenen bilgi alma ve inceleme hakkı pay sahibine, pay sahipliği sıfatına bağlı haklarını bilinçli kullanmasına ve ortaklık içi menfaat çatışmalarında dengeyi tesis edebilmesine yarayan bilgileri temin ederek pay sahibini koruma amacı güderken kamuyu aydınlatma ilkesi ile pay sahiplerinin yanında mevcut ve olası ilgililerin her tür manipülasyondan korunması hedeflenmiştir<sup>54</sup>.

## **2. Yönetim Kurulu Üyelerinin Bilgi Alma Hakkı**

Yönetim kurulu üyelerinin bilgi alma hakkı İsvBK 715a maddesinden ilham alınarak TTK m. 392'de düzenlenmiştir<sup>55</sup>. Mülga TTK'da pay sahiplerinin, pay sahipliği sıfatına özgülenmiş, yönetim kurulu üyelerinin de üye sıfatını haiz olmaları sebebiyle tanınmış bilgi alma hakkı, gerekli bilgileri sağlamaktan uzak, sınırlı şekilde düzenlenmişti. 6102 sayılı TTK düzenlemesi ile hem pay sahiplerinin hem de

---

<sup>51</sup> KAYA, s. 29; TEKİNALP, Finansal Bilgi, s. 16-17; OCAK, s. 713; TEKİNALP (Poroy/Çamoğlu), C. I, N. 471, s. 317.

<sup>52</sup> KAYA, s. 30; İHTİYAR, s. 104.

<sup>53</sup> KAYA, s. 30; İHTİYAR, s. 105.

<sup>54</sup> KAYA, s. 31.

<sup>55</sup> KALENDER, Emre, Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin Bilgi Alma Hakkı (TTK m. 392), Yetkin Yayınları, Ankara, 2017, s. 59; PULAŞLI, Hasan, Yeni Türk Ticaret Kanununa Göre Yönetim Kurulu Üyelerinin Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı, 6102 Sayılı Yeni Türk Ticaret Kanunu'nu Beklerken 10 - 11 - 12 Mayıs 2012 Sempozyum, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi Özel Sayı, C. 18, S. 2, 2012, s. 588; KARASU, s. 102.



yönetim kurulu üyelerinin bilgiye erişimleri elverişli hale getirilmiştir. Yönetim kurulu üyelerinin detaylı bilgilendirilmiş olması hem görevlerini eksiksiz yürütebilmeleri açısından hem de toplantılarda alınacak kararlar hakkında oy kullanılması açısından büyük öneme sahiptir<sup>56</sup>. Yönetim kurulu üyelerine tanınan, bilgi alma ve inceleme hakkı, onları müteselsil sorumluluğa karşı koruyan en önemli haklardan kabul edilmiştir<sup>57</sup>.

TTK ile yönetim kurulu üyelerine toplantı içinde ve toplantı dışında olmak üzere iki çeşit bilgi alma hakkı sağlanmıştır<sup>58</sup>. TTK m. 392/1’de toplantı içinde bilgi alma hakkı düzenlenmiştir. Buna göre, yönetim kurulunu oluşturan her üye, şirketin bütün iş ve işlemlerini kapsayacak şekilde bilgi alma ve inceleme talebinde bulunabilecek, merak ettiği hususlar hakkında soru sorabilecektir. Üyenin incelemek istediği belgelerin yönetim kuruluna getirilmesi, getirilen belgelerin kurulun diğer üyelerince değerlendirilmesi, tartışılması, konu hakkında yöneticilerden bilgi istenmesinin reddedilemez olduğu hüküm altına alınmıştır.

Toplantı dışında bilgi alma hakkının düzenlendiği TTK m. 392/3’e göre, “*Her yönetim kurulu üyesi, yönetim kurulu toplantıları dışında, yönetim kurulu başkanının izniyle, şirket yönetimiyle görevlendirilen kişilerden, işlerin gidişi ve belirli münferit işler hakkında bilgi alabilir ve görevinin yerine getirilebilmesi için gerekliyse, yönetim kurulu başkanından, şirket defterlerinin ve dosyalarının incelemesine sunulmasını isteyebilir*”.

Kanun, üyelerin toplantı esnasında bilgi alma ve inceleme hakkını sınırsız olarak düzenlemişken, toplantı dışındaki bilgi alma ve inceleme hakkını, yönetim kurulu başkanının izin vermesine ve münferit işlere bağlamıştır<sup>59</sup>. Üyelerin yönetim kurulu toplantısı öncesinde bilgi temin edebilmesi hususuna ise kanunda hiç yer

---

<sup>56</sup> AKDAĞ GÜNEY, Necla, Anonim Şirket Yönetim Kurulu, 2. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2016, s. 170.

<sup>57</sup> AKDAĞ GÜNEY, Yönetim Kurulu, s. 170.

<sup>58</sup> PULAŞLI, C. II, s. 1445; SAYIN, Hediye Bahar, Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin Toplantı Dışında Bilgi Alma Hakkının Konusu, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 2016(124), s. 486.

<sup>59</sup> PULAŞLI, Yönetim Kurulu, s. 588.

verilmemiştir<sup>60</sup>. Yönetim kurulu başkanı tarafından toplantı öncesi, toplantı gündemine dair bilgilendirilen üyelerin toplantıda alacakları kararlar daha nitelikli olacağından, bu bilgilendirilmenin sağlanması işlevsel bir gereklilik kabul edilmiştir<sup>61</sup>.

TTK m. 392/2'ye göre: “Yönetim kurulu toplantılarında, yönetim kurulunun bütün üyeleri gibi, şirket yönetimiyle görevlendirilen kişiler ve komiteler de bilgi vermekle yükümlüdür. Bir üyenin bu konudaki istemi de reddedilemez; soruları cevapsız bırakılamaz”. Bilgi verme yükümlüsü olabilmek için şirket işleyişi hakkında üst düzey bilgilere sahip olmak gerekir. Bu kapsamda, yönetim kurulu üyeleri, Murahhas üyeler, şirket yönetiminde görev verilmiş müdürler, ticari temsilciler ve vekiller bilgi verme yükümlüsü sayılırken, şirket yönetiminde görevi bulunmayan çalışanlardan bilgi talep edilemez<sup>62</sup>.

TTK m. 392/6 uyarınca, yönetim kurulu üyelerinin bilgi alma ve inceleme hakkı esas sözleşme ve kurul kararı ile genişletilebilirken hakkın kapsamını daraltmak, hakkın kullanımını zorlaştırıcı şartlar getirmek esas sözleşme ve kurul kararıyla dahi mümkün olmamaktadır<sup>63</sup>. Yönetim kurulu üyelerinin bilgi alma hakkı emredici niteliktedir. Dolayısı ile kanun tarafından yönetim kurulu üyelerine sınırlandırılması, kaldırılması mümkün olmayan bir hak tanınmıştır<sup>64</sup>.

Yönetim kurulu üyelerinin, görevlerini gerektiği gibi icra edebilmeleri ve sorumluluktan kurtulabilmeleri için detaylı bilgilendirilmeleri elzemdir<sup>65</sup>. Bilgi temin edilmesi, bilgi teminiyle görevlendirilmiş olanlar açısından bir yüküm iken üye açısından ise hem hak hem de yükümlülüktür<sup>66</sup>.

TTK m. 392/3'e göre, yönetim kurulu üyelerinin bilgi alma ve inceleme haklarını toplantı dışında kullanmak istemeleri yönetim kurulu başkanının onayına

<sup>60</sup> PULAŞLI, Yönetim Kurulu, s. 588.

<sup>61</sup> PULAŞLI, C. II, s. 1447.

<sup>62</sup> PULAŞLI, C. II, s. 1449; KALENDER, 141.

<sup>63</sup> BİLGİLİ/DEMİRKAPI, s. 390.

<sup>64</sup> ÇAMOĞLU(Tekinalp/Poroy), C. I, N. 558a, s. 408; AKDAĞ GÜNEY, Yönetim Kurulu, s.171; KALENDER, s. 68-69.

<sup>65</sup> ÇAMOĞLU(Tekinalp/Poroy), C. I, N. 558a, s. 408; PULAŞLI, C. II, s. 1450; BİLGİLİ/DEMİRKAPI, s. 390.

<sup>66</sup> PULAŞLI, C. II, s. 1450; SAYIN, s. 486.

tabi tutulmuştur. Başkanın, bilgi alma talebine olumsuz cevap vermesi halinde, bu konu iki gün içinde yönetim kurulunun önüne gelir. Yönetim kurulunun toplanamaması halinde veya bilgi talebinde bulunan üyenin talebinin reddedilmesi halinde bilgi alma talebi reddedilen üye şirket merkezinin bulunduğu asliye ticaret mahkemesine başvurabilecektir.

TTK m. 437 kapsamında, pay sahiplerine tanınmış bilgi alma ve inceleme hakkının sınırı şirket sırrı ve korunması gereken şirket menfaati kavramlarından ibarettir. Pay sahibinin bilgi almaya yönelik talebi ancak bu iki kavramdan birinin varlığı halinde olumsuz karşılanabilecekken, yönetim kurulu üyelerinin toplantı esnasındaki bilgi alma ve inceleme hakları herhangi bir sınırlamaya tabi tutulmamıştır. Zira, yönetim kurulu üyelerinin TTK m. 369’da düzenlenen özen ve bağlılık yükümlülüğü gereği ortaklık menfaatlerini gözetmeleri gerekmektedir.

TTK m. 392 ile bilgi alma hakkı, yönetim kurulu üyeliği sıfatına özgülenmiştir. Bilgi alma hakkının başlangıcını, yönetim kurulu üyelerinin seçimi oluştururken, üyelik sıfatının kaybı ile bilgi alma hakkı da son bulacaktır<sup>67</sup>. Yönetim kurulu üyesi aynı zamanda tasarruflarını ortaklıkta değerlendirmiş bir pay sahibi ise üyelik sıfatının sona ermesi akabinde pay sahiplerinin bilgi alma ve inceleme haklarının düzenlendiği TTK m. 437 kapsamında bilgi sahibi olabilecektir.

Yönetim kurulu üyeliği ve pay sahipliği sıfatının aynı anda bulunduğu durumlarda ise pay sahiplerine tanınan bilgi alma ve inceleme hakkı TTK m. 392’de düzenlenen yönetim kurulu üyelerinin bilgi alma hakkı ile birleşir<sup>68</sup>. Bu durumda yönetim kurulu üyesinin ortaklığı yönetme görevi dolayısı ile kendisine tanınan ve daha kapsamlı bilgiler sunan TTK m. 392 düzenlemesine göre bilgi alma hakkını kullanması daha isabetli olacaktır<sup>69</sup>.

---

<sup>67</sup> AKDAĞ GÜNEY, Yönetim Kurulu, s. 171; PULAŞLI, Yönetim Kurulu, s. 589.

<sup>68</sup> KAYA, Makale, s. 64; SÜMER, Burak, Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2022, s. 105.

<sup>69</sup> KAYA, Makale, s. 64. Yönetim kurulu üyesinin aynı zamanda pay sahibi sıfatının bulunması durumunda, bilgi alma hakkının ihlali halinde TTK m. 437/5 yerine TTK m. 392/5’e göre dava açması gerektiğine ilişkin karar için bkz. Konya 3. Asliye Ticaret Mahkemesi E. 2021/514, K.2022/68, T. 25.1.2022 “Dava konusu 10/10/2021 tarihli genel kurulun yapıldığı tarih itibarıyla davacının davalı şirketin yönetim kurulu üyesi olduğu, TTK’nun 437. Maddesinde yapılan açık düzenlemeden de anlaşılacağı üzere bilgi alma hakkının genel kurul toplantısında pay sahiplerinin yönetim kurulundan

### 3. Özel Denetim İsteme Hakkı

Anonim ortaklıkta özel denetim isteme hakkına ilişkin esaslar TTK'nın 438 ila 444. maddeleri arasında düzenleme alanı bulmuştur. 6762 sayılı Ticaret Kanunu'nun aksine 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu, koşulları oluşmak suretiyle her pay sahibine genel kurulda özel denetçi tayin edilmesini isteme hakkı sağlamıştır<sup>70</sup>. Özel denetim isteme hakkı bağımsız, vazgeçilmez ve bireysel bir pay sahipliği hakkıdır<sup>71</sup>.

TTK m. 438'e göre, *“Her pay sahibi, pay sahipliğinden kaynaklı haklarının kullanımı için gerekli olması halinde ve bilgi alma ve inceleme hakkını tüketmiş olmak şartıyla, genel kurul gündeminde yer almasa dahi belirli olayların, özel denetim aracılığıyla açıklığa kavuşturulmasını genel kuruldaki talep edebilir. Genel kurulun istemi onaylaması halinde şirket veya her bir pay sahibi 30 gün içinde şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinden özel denetçi tayin edilmesini isteyebilir”*<sup>72</sup>. Özel denetim istenen konu hakkında, bilgi alma ve inceleme hakkını kullanmış olmak, özel denetim isteme hakkının ön koşulunu oluşturur<sup>73</sup>.

TTK m. 439'a göre, *“Genel kurulun özel denetim istemini reddetmesi hâlinde, sermayenin en az onda birini, halka açık anonim şirketlerde yirmide birini*

---

*talep edebileceği, başka bir anlatımla bilgi alma hakkının kullanılacağı organın yönetim kurulu olduğu, her ne kadar yönetim kurulu üyesinin aynı zamanda pay sahibi olması durumunda TTK'nun 437.maddesine dayanarak bilgi alma ve inceleme hakkını kullanmasına engel bulunmasa da pay sahibi yönetim kurulu üyesinin TTK'nun 392.maddesinde yapılan düzenleme kapsamında bu hakkını kullanması buna rağmen bilgi alma hakkının ihlal edilmesi halinde TTK'nun 392.maddesine dayanarak dava yoluna gitmesi gerektiği, davacının yönetim kurulu üyesi olmasına rağmen TTK'nun 392.maddesinde düzenlenen yolu izlemeden, pay sahipleri için düzenlenen TTK'nun 437. Maddesine göre dava açtığı anlaşıldığından ispat edilemeyen davanın reddine karar vermek gerekmiş olup aşağıdaki gibi hüküm kurulmuştur”* www.lexpera.com.tr

<sup>70</sup>PULAŞLI, C. III, s. 2045; TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu), C.II, N.1016, s. 67; BİLGİLİ/DEMİRKAPI, s. 509; SEYMAN/ŞENOC AK, s. 2497.

<sup>71</sup> ŞENER, s. 524; PULAŞLI, C. III, s. 2047.

<sup>72</sup> Mülga kanun döneminde ortaya çıkan ve genel kurul tarafından şirket çoğunluğunun benimsediği kişinin özel denetçi atanması uygulamasından kaynaklı sorunların yeni kanunda denetçinin mahkeme tarafından atanmasından dolayı ortadan kalktığına ilişkin bkz. BİLGİLİ/DEMİRKAPI, s. 510.

<sup>73</sup> KAYA, Makale, s. 71; TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu), C. II, N.1016d, s. 70; KENDİGELEN, Abuzer, Hukuki Mütalaalar, C. XVI: 2019, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2023, s. 84; YURTBAŞI, Fatih, Anonim Ortaklıklarda Özel Denetim, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2019, s. 145; SEYMAN/ŞENOC AK, s. 2497. Bilgi alma ve inceleme hakkı ile özel denetçi atanmasını isteme hakkının, sorumluluk davası bakımından hazırlık imkanı anlamına gelmesinden dolayı birinin diğerinin şartı olacak şekilde öngörülmesinin sistemin oluşturduğu koruma açısından anlamlı bulunmadığına ilişkin bkz. BİLGİLİ/DEMİRKAPI, s. 509.

*oluşturan pay sahipleri veya paylarının itibarı değeri toplamı en az bir milyon Türk Lirası olan pay sahipleri üç ay içinde şirket merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesinden özel denetçi atamasını isteyebilir.” hükmü yer almaktadır. TTK 438’de her pay sahibine tanınan özel denetim isteme hakkı, TTK m. 439’da genel kurulun bu talebi olumsuz karşılamasıyla azınlık hakkına dönüşmüştür<sup>74</sup>.*

Pay sahiplerinin özel denetçi tayin edilmesini isteme hakkı, ikincil nitelikte bir haktır<sup>75</sup>. Özel denetçi tayin edilmesini talep etme hakkının, bağlandığı ön koşul olan bilgi alma veya inceleme hakkının daha önce kullanılmış olması ibaresinden anlaşılması gereken aktif bilgi alma hakkıdır<sup>76</sup>. Ön koşulun sağlanabilmesi için, pay sahibinin bilgi verme yükümlüsü olan yönetim kuruluna veya denetçilere başvurması yeterli kabul edilecek olup TTK m. 437/5 kapsamında bilgi alma ve inceleme davası açmaya gerek yoktur<sup>77</sup>.

<sup>74</sup> KAYA, s. 69.

<sup>75</sup> TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu), C. II, N. 1016e, s. 70; PULAŞLI, C. III, s. 2045 vd; KENDİGELEN, Hukuki Mütaalaalar, s. 84; SEYMAN/ŞENOCAK, s. 2501. Aksi yönde görüş için bkz. BİLGİLİ/DEMİRKAPI, s. 509, dn, 1329.

<sup>76</sup> YURTBAŞI, s. 123 vd; KAYA, s. 53-54.

<sup>77</sup> ŞENER, s. 525; KAYA, Makale, 73 vd; BİLGİLİ/DEMİRKAPI, s. 510; SEYMAN/ŞENOCAK, s. 2506. Aksi yönde bkz. NARBAY, Şafak, Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Anonim Ortaklıkta Özel Denetim, On iki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2010, s. 60-65. Doktrindeki hakim görüş, mahkemeden özel denetçi tayin edilebilmesi için TTK m. 437/5 anlamında dava açılmasına gerek olmadığı yönündedir. Ancak mahkemeler özel denetçi tayini istemli davalardan önce TTK m. 437/5’in tüketilmesi gerektiğini belirtmektedirler. Bu yöndeki mahkeme kararları için bkz. Ankara 10. Asliye Ticaret Mahkemesi E. 2020/412 K. 2021/82 T.17.2.2021 kararında “TTK’nun belirtilen maddelerine göre bilgi ve inceleme hakkı talebi reddedilen pay sahibi yasaya göre bu hakkını kullanabilmesi için mahkemeye başvurması ve mahkemece bu hakkın kullandırılmasına izin verilmesi ve pay sahibi tarafından da bilgi alma ve inceleme hakkını kullanmasından sonra belirli olayların özel bir denetimle açıklığa kavuşturulmasını gündemde yer almasa bile genel kuruldan isteyebileceği, genel kurulda özel denetim isteminin reddedilmesi halinde mahkemece şartların varlığı halinde özel denetçi tayin edilebileceğinden davacı da usulüne uygun bilgi alma ve inceleme hakkını kullanmadığından davacının bu nedenle özel denetçi atanması talebi yerinde değildir. Toplanan delillere göre, davacı TTK’nun 439.maddesinde yazılı pay sahibi olmasına rağmen TTK’nun 437.maddesinde yazılı başvuru ve inceleme hakkının reddedilmesi üzerine mahkemeye başvurarak bu hakkının kullandırılması yönünde talepte bulunmadığı, TTK’nun 438.maddesinde ise bilgi alma veya inceleme hakkını daha önce kullanan pay sahibinin iş bu davayı açması öngörüldüğünden özel denetçi atanmasına yönelik iş bu davanın belirtilen şartın yokluğu nedeniyle reddine karar vermek gerekmiş”

İstanbul 12. Asliye Ticaret Mahkemesi E.2023/91 K. 2023/180 T. 13.03.2023 kararında “.....bilgi alma hakkı ile ilgili davacı tarafın ihtarname ile yaptığı talebine ilişkin davalı şirket tarafından hiçbir işlem yapılmaması üzerine, bilgi alma hakkının kullanılmasına yönelik olarak mahkemeye 10 gün içinde başvuru yapmamış, bilgi alma ve inceleme hakkına ilişkin prosedür işletilmemiş ve dolayısıyla davanın konusunu oluşturan talepler yönünden bilgi edinme ve inceleme hakkı tam olarak kullanılmadan, özel denetçi tayini için kanunun tanımladığı şekilde ön koşul gerçekleşmeden açılan davanın reddine dair karar verilmiştir.”

Bilgi alma hakkının pasif yönünü oluşturan ilgili belgelerin genel kurul toplantısından on beş gün önce, ortaklığın merkez ve şubelerinde pay sahibinin incelemesine hazır bulundurulacağına ilişkin düzenlemeden istifade eden pay sahibi, bilgi alma hakkını kullandığını fakat yeterli bilgi alamadığını öne sürerek genel kurulda özel denetçi atanması talebinde bulunamaz. Özel denetim talebinde bulunabilmenin ön koşulunu, pay sahibinin yönetim kuruluna veya denetçilere soru sorarak bilgi alma talebinde bulunması ve talebine ya cevapsız bırakıldığı için ya da reddedildiği için cevap bulamaması oluşturur<sup>78</sup>. Bu doğrultuda, TTK m. 437/5 kapsamında bir dava açmak için mahkemeye müracaat etmeye gerek yoktur<sup>79</sup>. Özel denetim talebinde bulunabilmek için hem bilgi alma hem de inceleme hakkının birlikte kullanılma zorunluluğu yoktur. Her iki haktan birinin kullanılmış olması ön koşulu sağlamaya yeterli kabul edilmiştir<sup>80</sup>.

Özel denetim isteminde bulunan pay sahibi ile daha önce bilgi alma ve inceleme hakkı isteminde bulunan pay sahibinin aynı kişi olması gerektiğine ilişkin kanunda açık bir hüküm bulunmamaktadır<sup>81</sup>. Ancak özel denetçi tayin edilmesini isteme hakkını, genel kurulda bilgi edinme hakkını kullanmış pay sahipleriyle sınırlandırmak, özel denetçi müessesesi ile güdülen amaçla bağdaşmayacaktır. Nitekim kanun gerekçesinde de bu hususa değinilmiş olup, bilgi alma ve inceleme

---

İstanbul 19. Asliye Ticaret Mahkemesi E. 2022/498 K. 2023/503 T. 6.7.2023 kararında “*Davacı tarafça genel kurulda bilgi alma hakkı kullanılmış olup davalı tarafça bir kısım hususlarda bilgi verildiği ancak davacı tarafın verilen bilginin yeterli olmadığını bazı konularda ise bilgi verilmediğini iddia etmektedir. TTK 437/5 maddesine göre bilgi alma talebi reddedilen ya da yeteri kadar bilgi verilmeyen davacının bilgi alma hakkını kullanmak için dava açması gerekmektedir. Açılan dava sonucunda da elde edilen bilginin yeterli olmadığı iddiasında ise bu defa TTK 438. Maddesine göre denetçi tayini istenmesi mümkündür. Pay sahibinin bilgi alma hakkının bittiği yerde özel denetçilerin görevinin başlaması gerekmektedir. Bilgi alma hakkına ilişkin TTK 437.maddesinde düzenlenen hususların tamamı yerine getirilmeden TTK 438. Maddede düzenlenen denetçi tayininin talep edilmesi mümkün değildir.*” demek suretiyle davanın reddine karar vermiştir.

İzmir 2. Asliye Ticaret Mahkemesi E. 2020/675 K. 2021/426 T. 28.04.2021 kararında “....TK nun 437. Maddesi kapsamında yaptığı bilgi edinme hakkı başvurusunun reddine müteakip, süresinde mahkemeye müracaat ile bilgi edinme hakkını kullanmadan, özel denetçi atanma talebinde bulunduğu anlaşılmalı, davacının bilgi edinme hakkının kullanılması ve izin verilmesine ilişkin talebinin süre yönünden, özel denetçi atanmasına ilişkin talebinin ön şart yokluğundan usulden reddine oy birliği ile karar verilerek aşağıda yazılı hüküm kurulmuştur.” Kararlar için bkz.

[www.lexpera.com](http://www.lexpera.com)

<sup>78</sup> YURTBAŞI, s. 124.

<sup>79</sup> ŞENER, s. 524; KAYA, Makale, s. 75; BİLGİLİ/DEMİRKAPI, s. 510, dn, 1329.

<sup>80</sup> YURTBAŞI, s. 133.

<sup>81</sup> PULAŞLI, Hasan, Anonim Şirketlerde Özel Denetçi Atanması İsteminin Mukayeseli Hukuk Açısından Değerlendirilmesi, Prof. Dr. Hamdi Yasaman’a Armağan, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2017, s. 597.

hakkını kullanmış pay sahibi ile özel denetim isteyen pay sahibinin aynı kişi olmasının zorunlu olmadığı ama bilgi istenilen konu ile denetim konusunun aynı olması gerektiği yer almaktadır<sup>82</sup>.

### III. HAKKIN HUKUKİ NİTELİĞİ

#### A. Vazgeçilmez Hak Niteliği

Anonim ortaklıklar hukukunda hem pay sahiplerinin hem de ortaklığın menfaatini önceleyen vazgeçilemez haklar tanınmıştır. Vazgeçilmez haklar, pay sahibinin iradesiyle dahi ortadan kaldırmasının mümkün olmadığı vazgeçme iradesi gösteremedikleri haklardır<sup>83</sup>.

Doktrinde Tekinalp vazgeçilmez hakkı, “Sınırlandırılması veya tamamen kaldırılması pay sahibinin rızasına tabi olmayan, onun vazgeçemeyeceği, ondan alınamayacak, yani pay sahibinin yoksun bırakılamayacağı, kanunen tanınan ve korunan, gereğinde sınırları kanunen gösterilen haklar” olarak tanımlamıştır<sup>84</sup>. Bu haklar ile tasarruflarını ortaklıkta değerlendirmiş pay sahiplerinin menfaati korunduğu kadar anonim ortaklığın menfaati de korunarak temel yapısı muhafaza edilmek istenmiştir<sup>85</sup>.

Vazgeçilmez hakların sınırlandırılmaları ve kullanımlarının güçleştirilmesi de ancak kanunda gösterilen ölçütler ile mümkün olabilecektir. Bilgi alma ve inceleme hakkı da TTK m. 437/6 kapsamında esas sözleşmeyle ve şirket organlarından birinin kararıyla kaldırılması ve sınırlandırılması mümkün olmayan bir haktır<sup>86</sup>. TTK m. 437’nin gerekçesinde bilgi alma ve inceleme hakkının vazgeçilmez hak niteliğinde olup olmadığı öğretinin yorumuna ve mahkeme kararlarına bırakıldığı yer almaktadır. Bilgi alma ve inceleme hakkı öğretide ağırlıklı olarak vazgeçilmez hak

<sup>82</sup> PULAŞLI, C. III, s. 2055.

<sup>83</sup> AYHAN/ÇAĞLAR/ÖZDAMAR, s. 346; ÜÇİŞİK, Güzin/ÇELİK, Aydın, Anonim Ortaklıklar Hukuku, C. II, Adalet Yayınevi, Ankara, 2022, s. 318; BOZKURT, Tamer, Şirketler Hukuku, 13. Baskı, Yetkin Yayınları, 2021, s. 398; TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu), C. I, N. 870e, s. 684; ÇEVİK, Orhan Nuri, Seçkin Yayıncılık, 4. Bası, Ankara, 2002, s. 726; PULAŞLI, C. III, s. 2158; SEYMAN/ŞENOCAK, s. 2482.

<sup>84</sup> TEKİNALP, Sermaye, s. 353.

<sup>85</sup> AYHAN/ÇAĞLAR/ÖZDAMAR, s. 346; TEKİNALP, Sermaye, s. 353; BOZKURT, s. 398.

<sup>86</sup> ÜÇİŞİK/ÇELİK, s. 331; KARASU, s. 78; KAYA, s. 76-77; OCAK, s. 718.

kabulü görmüştür<sup>87</sup>. Vazgeçilmez hak olarak kabul edilen bilgi alma ve inceleme hakkını, esas sözleşme ile veya organlardan birinin kararıyla kaldırmak mümkün olmamakla birlikte, hakkın hiçbir sınır olmadan her koşulda kullanılabileceğini kabul etmek de şirket menfaatlerine ters düşebilecek ve son tahlilde pay sahiplerinin de menfaatlerini olumsuz yönde etkileyebilecektir. Bu durumda, bilgi alma ve inceleme hakkının herhangi bir sınırlamaya tabii tutulması ancak şirket sırrı veya şirketin üstün menfaati söz konusuysa mümkün olabilecektir<sup>88</sup>.

Pay sahiplerinin pay sahipliğinden kaynaklı haklarının işlevsel kullanımını önceleyen bilgi alma ve inceleme hakkının, vazgeçilmez nitelikte düzenlenmesi ve feragat edilmemesi pay sahibinin ileride bir gün bu haklarını kullanmak istemesine karşın öngörülmüştür. Bilgi alma ve inceleme hakkının vazgeçilmez yönü, pay sahiplerine hakkın kullanımının zoraki dayatılması şeklinde yorumlanmamalıdır. Pay sahibi bu haklarını kullanma konusunda özgürdür<sup>89</sup>. Pay sahipliği sıfatı devam ettikçe bilgi alma ve inceleme hakkı da var olacağından pay sahibinin bilgi alma ve inceleme hakkını şu anda veya pay sahipliği süresince kullanmaktan baştan feragat etmesi mümkün değildir<sup>90</sup>. Bu şekilde bir feragatin kabulü, bilgi alma hakkının ortaya çıkış amacı ile örtüşmeyecektir.

## **B. Müktesep Hak Niteliği**

Müktesep hak, pay sahibinin iradesi dışında, üzerinde tasarrufta bulunmasının mümkün kabul edilmediği, ancak pay sahibinin kendi iradesiyle tasarrufta bulunabileceği hak olarak tanımlanmıştır<sup>91</sup>. Amacı, pay sahiplerinin haklarını çoğunluğun ve şirket idaresiyle görevlendirilenlerin yetki gaspı karşısında koruyarak

---

<sup>87</sup> ÜÇİŞİK/ÇELİK, s. 331, 333; BİLGİLİ/DEMİRKAPI, s. 504; KENDİGELEN, Abuzer, Anonim Ortaklıkta Yönetime Katılma Haklarında İmtiyaz, Beta Yayıncılık, İstanbul, 1999, s. 44; KIRCA, İsmail/ŞEHİRALİ ÇELİK, Feyzan Hayal/MANAVGAT, Çağlar, Anonim Şirketler Hukuku, Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü, 2. Bası, C. 2, Banka Ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara, 2017, s. 39; SEYMAN/ŞENOCAK, s. 2482.

<sup>88</sup> TEKİNALP, Sermaye, s. 354.

<sup>89</sup> KARASU, s. 78.

<sup>90</sup> PULAŞLI, C. III, s. 2019.

<sup>91</sup> İMREGÜN, Oğuz, Anonim Ortaklıklar, 4. Bası, Yasa Yayınları, İstanbul, 1989, s. 327; TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu), C. 1, N.866, s. 682; PULAŞLI, C. III, s. 2157; ÜÇİŞİK/ÇELİK, s. 318; TEKİNALP, Sermaye, s. 353; MOROĞLU, Erdoğan, Anonim Ortaklıkta Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü, Güncellenmiş 9. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2020, s. 170; ÇEVİK, s. 727.



pay sahibine keyfî kararların karşısında durabilme imkanı tanımaktır<sup>92</sup>. Bu haklar tanınmadan, pay sahiplerinin yatırımlarını ortaklıkta değerlendirmeye ikna edilmeleri, menfaatlerinin korunması ve aydınlatıcı haklarını kullanması mümkün olmamaktadır<sup>93</sup>. Bu açıdan müktesep hakların pay sahiplerinin menfaatlerini gözetici nitelik taşıdığını söylemek mümkündür.

Mülga kanunun 385. maddesinde müktesep haklar; “*Kanun veya esas mukavele hükümlerine göre umumi heyet ve idare meclisi kararlarına tabi olmayan yahut umumi heyetin toplantılarına iştirak hakkından doğan, hususiyle azalık, rey kullanmak, iptal davası açmak, kar payı almak ve tasfiye neticesine iştirak etmek gibi haklar*” olarak tanımlanmıştır. Mülga kanunda müktesep hakların tanımına yer verilmesine karşın 6102 sayılı yeni TTK’da müktesep haklara ilişkin bir tanımlama yapılmamıştır.

TTK m. 437/6’da, “*Bilgi alma ve inceleme hakkı, esas sözleşmeyle ve şirket organlarından birinin kararıyla kaldırılamaz ve sınırlandırılmaz*” hükmü düzenlenmiştir. Maddenin gerekçesinde ise hem bilgi alma hakkının hem de inceleme hakkının müktesep ve sınırlandırılmaz hak niteliğinin haiz olduğu vurgulanmıştır<sup>94</sup>.

Bilgi alma ve inceleme hakkının, müktesep hak vasfı hem öğretide hem de kanunda kabul edilmekle beraber nispi müktesep hak mı yoksa mutlak müktesep hak mı olduğu konusunda farklı yorumlar mevcuttur. Kaya, hakka ilişkin nispi mutlak ayrımını hakkın aktif pasif yönü üzerinden değerlendirilmiştir<sup>95</sup>. Yazar, bilgi alma hakkının pasif cephesinin emredici nitelik taşımasından ötürü sağlanması gereken asgari içeriklerin pay sahiplerinin incelemesine hazır tutulması düzenlemesi ile hakka mutlak müktesep hak özelliği yüklerken, hakkın aktif cephesinin ise şirket menfaati ve korunması gereken şirket sırrı mevzu bahis olduğunda sınırlandırabilmesinin nispi müktesep hak özelliği taşıdığı görüşündedir<sup>96</sup>.

<sup>92</sup> KAYA, s. 73; PULAŞLI, C. III, s. 2020; İMREGÜN, s. 327.

<sup>93</sup> KAYA, s. 73.

<sup>94</sup> PULAŞLI, C. III, s. 2020; KARASU, s.77.

<sup>95</sup> KAYA, s. 75.

<sup>96</sup> Kaya, s. 75-76.

Öğretide ağırlıklı olarak, korunması gereken şirket menfaati ve şirket sırrı haricinde sınırlandırılmama özelliği taşıyan, bilgi alma ve inceleme hakkının nispi müktesep hak olduğu kabul edilmektedir<sup>97</sup>.

### C. Bağımsız Hak Niteliği

Pay sahiplerinin paylarından kaynaklı haklarını kullanırken aydınlanmalarını sağlayarak menfaatlerinin korunmasına hizmet eden bilgi alma ve inceleme hakkı, önem itibarıyla diğer pay sahipliği haklarından sonra gelmediği gibi kullanılabilmesi için diğer hakların mevcudiyetine de ihtiyaç yoktur<sup>98</sup>. Hak bu yönüyle bağımsız bir pay sahipliği niteliğindedir. Bilgi alma ve inceleme hakkının kullanımı, rehberlik ettiği ve yakın bağlantı içinde olduğu kabul görmüş olan oy hakkı dahil hiçbir hakka bağımlı değildir<sup>99</sup>.

Alman hukukunda bilgi talep edebilmek için verilecek bilgilerin gündemle ilgisinin bulunması gerektiği düzenlemesi ile kaynak kanun İsvBK m. 697 düzenlemesinde, bilgi alma hakkının diğer pay sahipliği haklarının kullanılması için gerekli olma koşulu öngörülmesine karşın Türk hukukunda, bilgi alma ve inceleme hakkının kullanılması diğer pay sahipliği haklarını kullanabilmek için gerekli kabul edilmemiş bu durum TTK m. 437'nin gerekçesinde belirtilerek hakkın bağımsızlığı öne çıkarılmıştır<sup>100</sup>.

Pay sahibi, hiçbir sebebe ihtiyacı olmadan, sadece yatırımını özgülediği şirketin durumu hakkında bilgi sahibi olmak isteyebilir. Bilgi alma ve inceleme hakkının kullanımının, diğer hakların kullanılmasına bağlı kılındığı durumda, hakkın kullanımı pay sahibi açısından güçleştirilecek ve pay sahibi de bilgi alma hakkını kullanmama yönünde bir irade gösterebilecektir. Ayrıca böyle bir varsayım halinde, bilgi alma ve inceleme hakkının bağlanmış olduğu haklardan birinin kanundan veya başka sebeplerden kaynaklı sınırlandırıldığı hallerde bilgi alma ve inceleme hakkı da

<sup>97</sup> Aksi yönde bkz. SÜMER, s. 59; OCAK, s. 718.

<sup>98</sup> KAYA, s. 77.

<sup>99</sup> PULAŞLI, C. I, s. 202; KAYA, s. 77; AKDAĞ GÜNEY, s. 40; DURGUT, Ramazan/KAPLAN, Ahmet Emre, Anonim Şirket Pay Sahiplerinin Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı, Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 13, S. 171-172, 2018, s. 128.

<sup>100</sup> KAYA, Makale, s. 64; ATALAY, s. 56; TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu), C. II, N. 1014c, s. 64.

sınırlandırılmış olacaktır<sup>101</sup>. Bu durum, hakkın işlevselliğini ortadan kaldıracak ve hakkın pay sahibi lehine önelediği amaçlarla örtüşmeyecektir.

#### D. Bireysel Hak Niteliği

Bilgi alma ve inceleme hakkı, anonim ortaklıkta pay sahibine kanun gereği tanınmış, şahsi menfaatin korunduğu bireysel haktır<sup>102</sup>. Bireysel haklar, çoğunluk pay sahiplerinin gücünün karşısında kalan münferit ve azınlık pay sahiplerinin haklarını koruyarak, pay sahipleri arasında denge tesis edilmesi amacıyla öngörülmüştür<sup>103</sup>. Hakkın bireysel niteliği, münferiden her pay sahibine bizzat tanınmasından kaynaklıdır<sup>104</sup>. Bilgi alma hakkı açısından her pay sahibi eşit kabul edilerek hakkın kullanımı için pay sahipliği sıfatına sahip olmak yeterli bulunmuştur<sup>105</sup>.

Bilgi alma ve inceleme hakkının kullanımı açısından, ortaklığa taahhüt edilmiş sermayenin tamamının ödenmiş olması önem arz etmemektedir<sup>106</sup>. Bilgi alma ve inceleme hakkını kullanma hususunda tek bir paya sahip olmakla birden fazla paya sahip olmak arasında fark bulunmamaktadır. Ortaklıkta tek payı bulunan pay sahibi de birden çok payı bulunan pay sahibi gibi kapsamlı ve detaylı bilgi alabilme hakkını haizdir. Hak bu yönüyle mutlak eşitlik niteliği taşımaktadır<sup>107</sup>.

Nitekim, bilgi alma ve inceleme hakkının düzenlendiği TTK m. 437’de “*Her pay sahibinin, gideri şirkete ait olmak üzere, gelir tablosuyla bilançonun bir suretini isteyebileceği* ” ve “*Pay sahiplerinden herhangi birine pay sahipliği sıfatıyla bilgi verildiği takdirde istemde bulunan pay sahibine de aynı bilgi aynı içerikte verilir*” hükümlerinden de bilginin talep eden her pay sahibine verileceği anlaşılmakta olup, bu anlamda pay sahipliği sıfatını bünyesinde bulundurmamak dışında ek bir yükümlülüğe tabi olmadığı ortadadır.

---

<sup>101</sup> KARASU, s. 77.

<sup>102</sup> KAYA, s. 81; DURGUT/KAPLAN, s. 128.

<sup>103</sup> KAYA, s. 6, dn, 11; SÜMER, s. 48.

<sup>104</sup> PULAŞLI, C. III, s. 2019; DURGUT/KAPLAN, s.128; AYHAN/ÇAĞLAR/ ÖZDAMAR, s. 347.

<sup>105</sup> KAYA, s. 82; SEYMAN/ŞENOCAK, s. 2482.

<sup>106</sup> KAYA, s. 129- 130.

<sup>107</sup> KAYA, s. 83.

#### IV.BİLGİ ALMA VE İNCELEME HAKKININ HAK SAHİPLERİ VE MUHATAPLARI

##### A. Bilgi Alma Ve İnceleme Hakkının Kullanılmasında Hak Sahipleri

Anonim ortaklıkta pay, ortaklık esas sermayesinin belirli sayıda birim değere bölünmüş olan parçasını ifade etmek üzere kullanılır<sup>108</sup>. Hem gerçek hem de tüzel kişilerin anonim ortaklığın, pay sahibi olması mümkündür<sup>109</sup>. Pay sahibi sıfatını haiz olabilmek için, payın veya pay senedinin sahibi olmak gerekir<sup>110</sup>. Bilgi alma ve inceleme hakkı, pay sahipliği sıfatına özgülenmiş bireysel nitelikte bir haktır<sup>111</sup>. Nitekim, TTK m. 437’de madde metnindeki düzenlemede de bilgi alma ve inceleme hakkını, her pay sahibinin kullanma yetisine sahip olduğu hüküm altına alınmıştır.

Pay sahibi, kanunda öngörülen sınırlamalar haricinde ek sınırlamalar yükümlülükler getirilemeyen bireysel, müktesep, vazgeçilemez, bilgi alma ve inceleme hakkını azınlığın veya çoğunluğun onayına tabi olmaksızın bizzat veya temsilcisi aracılığıyla kullanma hakkını bünyesinde bulundurur<sup>112</sup>. Payın itibari değerinin azlığı veya çokluğu, payı daha güçlü yapmayacağı gibi bilgi alma ve inceleme hakkı bakımından da önem arz etmez<sup>113</sup>. Bilgi alma ve inceleme hakkının kullanımı için asgari bir pay ya da sermaye bedeli öngörülmeyp tek bir payın sahibinin de bu haktan yararlanabilmesinin önü açılmıştır<sup>114</sup>. Oy hakkından yoksun pay sahipleri de genel kurula katılım gösterip bilgi alma ve inceleme haklarını kullanabilirler<sup>115</sup>. Bilgi alma ve inceleme hakkı, pay sahipliği sıfatına bağlandığı için bu hakkı kullanabilmek için pay sahibi olunduğunun ispat edilmesi yeterlidir. Bu

<sup>108</sup> PULAŞLI, C. III, s. 1770; TEKİNALP, Sermaye, s. 86; BİLGİLİ/DEMİRKAPI, s. 471.

<sup>109</sup> PULAŞLI, C. III, s. 1891.

<sup>110</sup> KAYA, s. 128.

<sup>111</sup> KAYA, s. 127; KARASU, s. 79; BİLGE, Mehmet Emin, Limited Şirketlerde Ortakların Bilgi Alma Hakkı Yürürlükteki Türk Ticaret Kanunu Ve Türk Ticaret Kanunu Tasarısı Hükümleri Çerçevesinde, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. IX, S. 1-2, 2005, s. 436.

<sup>112</sup> KAYA, s. 127; KARASU, s. 79.

<sup>113</sup> PULAŞLI, C. III, s. 1770.

<sup>114</sup> TEKİNALP, Sermaye, s. 377; KAYA, s. 129; KARASU, s. 79; BİLGE, s. 436-437; TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu), C. II, N. 1012, s. 60.

<sup>115</sup> ÜÇİŞİK/ÇELİK, s. 328; AKDAĞ GÜNEY, s. 45; KAYA, s. 133.

açından, payın senede bağlanıp bağlanmadığı, nama veya hamiline yazılı olup olmadığı önemli değildir<sup>116</sup>.

Kural olarak bilgi alma ve inceleme hakkından istifade edebilmek için pay sahibi ya da intifa hakkı sahibi olunması gerekmektedir. Pay sahipliği sıfatının sona ermesi halinde, bilgi alma ve inceleme hakkının kullanımı da ortadan kalkar<sup>117</sup>. Bir diğer ifadeyle bilgi alma ve inceleme hakkı pay sahipliğinden dolayı tanınmış bir hak olduğundan her pay sahibi pay sahipliği süresince bu hakkını kullanabilecektir.

### 1. Pay Sahipliği Sıfatının İspatı

Pay sahipliği sıfatının ispatı, pay sahibinin bilgi alma ve inceleme hakkını kullanılabilmesi açısından önem arz etmektedir. Pay sahipliği sıfatının ispatı, payın durumuna göre değişiklik gösterecektir. Pay senedine bağlanmamış veya ilmühaber çıkarılmamış çıplak pay sahibi, şirket pay defterinde ismi yazılı olan kimsedir<sup>118</sup>. Dolayısıyla bilgi alma ve inceleme hakkının kullanımı da bu kimselere aittir.

Hamile yazılı senetler, TTK m. 658/1’de düzenlenmiştir. Buna göre senedin metninden veya şeklinden hamili kim ise o kişinin hak sahibi sayılacağı kıymetli evraklar hamile yazılı senet kabulü görür. Hamile yazılı pay senetlerinin devri, zilyetliğin geçirilmesi suretiyle olur<sup>119</sup>. 7262 sayılı Kanun değişikliği<sup>120</sup> öncesi hamiline yazılı pay senetlerinin devredilebilmesi için senetlerin üçüncü kişilere geçirilmesi yeterli kabul edilmekteydi. Bu anlamda devrin ortaklığa ya da pay defterine kaydedilmesine gerek görülmemiştir. 7262 sayılı Kanun ile TTK’nın 689. maddesinde değişiklik yapılmış ve hamiline yazılı pay senetlerinin devrinin hüküm ifade edebilmesi, payı devralanın Merkezi Kayıt Kuruluşuna bildirim yapmasına bağlanmıştır. Merkezi kayıt sistemine bildirimde bulunmamış hamiline yazılı pay senedini elinde bulunduran pay sahipleri, paya bağlı haklarını kullanamayacaklardır. Bu değişiklik ile hamiline yazılı pay senetlerini elinde bulunduran pay sahipleri bilgi

<sup>116</sup> KAYA, s. 130.

<sup>117</sup> KAYA, s. 131; KARASU, s. 80.

<sup>118</sup> TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu), C. I, N. 767a-767c, s. 618-619.

<sup>119</sup> AYHAN/ÇAĞLAR/ÖZDAMAR, s. 363.

<sup>120</sup> RG, 31.12.2020, S. 31351.

alma ve inceleme haklarını, Merkezi Kayıt Kuruluşuna yapacakları bildirim akabinde kullanabileceklerdir<sup>121</sup>.

TTK m. 654 uyarınca, belli bir kişinin adına yazılı olup da onun emrine kaydını içermeyen ve kanunen de emre yazılı senetlerden sayılmayan kıymetli evraklar nama yazılı senet sayılır. Kanunda veya esas sözleşmede aksi öngörülmedikçe nama yazılı paylar, herhangi bir sınırlamaya tabi olmaksızın devredilebilirler<sup>122</sup>. Devir, ciro edilmiş nama yazılı pay senedinin, zilyetliğinin devralana geçirilmesi suretiyle olabilir. Şirket nama yazılı pay senedi sahibini, pay defterine kaydeder. Şirketle ilişkilerde pay defterine kayıtlı bulunan kimse pay sahibi olarak kabul edilir. Fakat, pay defterindeki kayıtlar açıklayıcı nitelikte olup, pay defterindeki kayda rağmen, gerçek hak sahibi olduğunu ispat eden kimse payın ve bilgi alma hakkının sahibi olacaktır<sup>123</sup>.

Bağlı nama yazılı senetlerde, ciro ve pay senedinin zilyetliğine sahip olmak ya da çıplak paylarda yazılı temlik sözleşmesinin bulunması pay sahipliği ispatına yeter kabul edilmemektedir<sup>124</sup>. TTK m. 492/1’de borsaya kote olmayan bağlı nama yazılı senetlerin devrinin ortaklığın onayına tabi tutulabileceği düzenlemesi yer almaktadır. Bu düzenleme uyarınca, ortaklığın devri onaylamadığı hallerde pay sahipliğine bağlı tüm haklar ile birlikte bilgi alma ve inceleme hakkı da devreden pay sahibinin kullanacağı bir hak olacaktır<sup>125</sup>. Payların miras paylaşımına, eşler

---

<sup>121</sup> Merkezi kayıt kuruluşuna bildirim yapılmaması nedeniyle pay sahipliğinden doğan hakların kullanılamayacağına ilişkin karar için bkz. İstanbul Asliye Ticaret Mahkemesi E. 2022/952 K. 2023/87 T. 8.2.2023 “*Dava, hukuki niteliği itibari ile; TTK 437 maddesine dayalı olarak açılan şirket ortağının bilgi alma ve inceleme hakkı talebine ilişkindir..... hamiline yazılı pay senetlerinin devri TTK 489.maddesinde düzenlenmiş olup madde hamiline yazılı pay senetlerinin devri şirket ve 3.kişiler hakkında ancak zilyetliğin geçirilmesi suretiyle payı devralan tarafından Merkezi Kayıt Kuruluşuna yapılacak bildirimle hüküm ifade eder.Bildirimde bulunulmaması halinde hamiline yazılı pay senedine sahip olanlar bu kanundan doğan paya bağlı haklarını gerekli bildirim yapılınca kadar kullanamazlar hükmünü haizdir. Davacılar tarafından Merkezi Kayıt Kuruluşuna bildirimde bulunulduğuna dair bir iddia ve delil ileri sürülmemiş aksine bu bildirimin yapılması için şirkete başvurulduğu ve şirketin gerekli bildirim yapmadığı beyan edilmiştir. Davacıların pay sahipliğinden doğan haklarını kullanabilmeleri için Merkezi Kayıt Kuruluşuna bildirim yasal zorunluluk olup bu işlem yapılmadan paya bağlı haklar kullanılamayacağından davanın aktif husumet yokluğundan reddine karar verilerek aşağıdaki hüküm kurulmuştur*”. www. Lexpera.com.tr

<sup>122</sup> AYHAN/ÇAĞLAR/ÖZDAMAR, s. 364; TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu), C. II, N.1131, s. 133-134.

<sup>123</sup> AKDAĞ GÜNEY, s. 45-46.

<sup>124</sup> SÜMER, s. 119.

<sup>125</sup> SÜMER, s. 119; AKDAĞ GÜNEY, s. 46- 47; DOLU, Ali Murat, Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Bilgi Alma Ve İnceleme Hakkı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2017, s. 85-86.

arasındaki mal rejimi hükümlerine konu olmaları halinde veya cebri icra gereğince iktisap edilmeleri halinde bunların mülkiyeti ve bunlardan kaynaklanan malvarlığına ilişkin haklar derhal devralana geçerken TTK m. 437 düzenlemesine göre genel kurulda kullanılması öngörülen bilgi alma ve inceleme hakkının kullanımı yönetim kurulunun onay vermesi ile devralana geçip kullanılabilir hale gelecektir<sup>126</sup>.

Borsaya kote edilmiş nama yazılı pay senetlerinde ise hakların iktisap edildikleri yere göre bilgi alma ve inceleme hakkının kullanım zamanı değişiklik gösterecektir. Borsaya kote edilmiş nama yazılı senetlere bağlı payların, borsada iktisap edilmeleri halinde paya bağlı haklar ve dolayısı ile bilgi alma ve inceleme hakkı devir anında devralana geçecektir. İktisabın borsa dışında olduğu hallerde ise söz konusu hakların kullanımı ancak devralanın ortaklığa yapacağı pay sahipliği sıfatının tanınması başvurusu ile mümkün olacaktır. Pay sahipliği sıfatı ortaklık tarafından tanınmaya kadar pay sahibi, payına bağlı bilgi alma ve inceleme hakkını kullanamayacaktır.

TTK m. 502 ve 503'te düzenleme alanı bulmuş intifa senedi sahiplerine sadece malvarlıksal haklar tanınmıştır<sup>127</sup>. İntifa senedi sahipleri, yönetime katılma, aydınlatıcı ve koruyucu haklardan yararlanabilme hakkından ise mahrum bırakılmışlardır<sup>128</sup>. Dolayısı ile intifa senedi sahiplerinin bilgi alma ve inceleme hakkından yararlanmaları da mümkün görülmemektedir<sup>129</sup>.

## **2. Hakkın Temsilci Aracılığı İle Kullanılması**

Bilgi alma ve inceleme hakkının bizzat pay sahibi tarafından kullanılacağı genel kabul görmekteyse de hakkın temsilci vasıtasıyla kullanımı da mümkün kabul edilmektedir. Pay sahibinin genel kurula bizzat katılım sağlamak yerine kendisini genel kurulda pay sahibi olan veya pay sahibi olmayan üçüncü bir şahıs vasıtasıyla

---

<sup>126</sup> AKDAĞ GÜNEY, s. 47; SÜMER, s. 119; CEYLAN, Çiğdem, Anonim Şirketlerde Pay Sahibinin Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Ankara, 2019, s. 69; ÜNAL, Bahadır, Alman ve Türk Hukukunda Anonim Şirket Pay Sahibinin Bilgi Alma Hakkı, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2021, s. 189.

<sup>127</sup> SÜMER, s. 121.

<sup>128</sup> AKDAĞ GÜNEY, s. 47; SÜMER, s. 121.

<sup>129</sup> AKDAĞ GÜNEY, s. 47; KAYA, s. 141.

temsil ettirmesinde bir sakınca yoktur<sup>130</sup>. Pay sahibinin, genel kurula temsilci vasıtasıyla katılması vazgeçilmesi, sınırlandırılması ve zorlaştırılması mümkün olmayan bir pay sahipliği hakkıdır<sup>131</sup>. Genel kurula katılmak ve oy kullanmak, pay sahibinin en önemli haklarından kabul edildiğinden kanun, pay sahibinin genel kurula katılabilmesine büyük önem vermiştir. Bu bağlamda, temsilcinin pay sahibi dışındaki kimselerden seçilemeyeceğine ilişkin esas sözleşme hükümleri geçersiz addedilmiştir<sup>132</sup>.

Bilgi alma ve inceleme hakkının kullanımı bakımından, iki tür temsilci öngörülmüş olup kanundan kaynaklanan temsilci ve pay sahibinin kendi iradesiyle atamış olduğu temsilci ayırımı gidilmiştir<sup>133</sup>.

Pay sahibinin üçüncü bir kimseye gerek irade beyanı gerekse de sözleşme ile kendi yerine genel kurula katılma ve pay sahipliğinden kaynaklı haklarını kullanarak kendini temsil ettirmesi iradi temsil olarak adlandırılır<sup>134</sup>. Pay sahibinin çeşitli nedenlerden ötürü genel kurula iştirak edemediği hallerde veya inceleme hakkının kullanılacağı finansal belgelerin, ticari defterlerin incelenmesinin teknik bilgi gerektirmesinden dolayı pay sahibi bu hakkını işlevsel kullanabilmek amacıyla alanında uzman örneğin, avukat veya mali müşavir gibi kimseler aracılığıyla kullanabilir<sup>135</sup>. Pay sahibinin, genel kurula katılmadığı hallerde, iradi temsilciden istifade etmesinin engellenmesi pay sahibinin bilgi alma hakkının ihlali anlamına gelecektir. Bu durum, bilgi alma ve inceleme hakkının, emredici niteliği ile de örtüşmeyecektir.

Temsilcinin pay sahibi olmayan kişilerden seçilemeyeceğine ilişkin esas sözleşmeye bir hüküm konulamayacağı kanunda düzenlenmişse de seçilecek temsilcinin sır saklama yükümü altında bulunan kimselerden seçilip seçilmemesi gerektiğine ilişkin bir düzenleme bulunmamaktadır. Bu konuda öğretide farklı

---

<sup>130</sup> KAYA, s. 145.

<sup>131</sup> TEKİNALP, Sermaye, s. 321; KAYA, s. 105; KIRCA/ŞEHİRALİ/ÇELİK/MANAVGAT, s. 38.

<sup>132</sup> TEKİNALP, Sermaye, s. 321; KIRCA/ŞEHİRALİ/ÇELİK/MANAVGAT, s. 38.

<sup>133</sup> KAYA, s. 146; KARASU, s. 80; BİLGE, s. 436.

<sup>134</sup> KAYA, s. 126; KARASU, s. 80; BİLGE, s. 436.

<sup>135</sup> KAYA, s. 146; KARASU, s. 80-81; BİLGE, s. 436.



görüşler mevcuttur. Karasu, pay sahibinin bilgi alma ve inceleme hakkını kullanmak üzere seçeceği temsilcinin, mesleği gereği sır saklamakla yükümlü olan kişilerden veya diğer pay sahiplerinden olması gerektiği görüşündedir<sup>136</sup>. Yazar, aksi yöndeki bir kabulün şirket sırlarının rakiplerin eline geçme tehlikesi doğuracağını ve bu yönde esas sözleşmeye bir hüküm konmasının yerinde olacağını belirtmektedir<sup>137</sup>.

Akdağ Güney, esas sözleşmeye pay sahibi olmayan kimselerin temsilci seçilememesi şeklinde bir sınırlama dahi getirilemeyeceği kanunda düzenlenmişken, temsilcinin sır saklamakla yükümlü kimselerden seçilmesi gerektiği yönünde bir kabulün pay sahibinin bilgi alma hakkını kısıtlayacağı görüşündedir<sup>138</sup>.

Akbay, temsilcinin sır saklamakla yükümlü kişilerden seçilmesi gerektiği görüşünün bilgi alma ve inceleme hakkı bakımından uygulanmasının güç olduğunu zira bilgi alma ve inceleme hakkına ilişkin sınırın kanunda “*korunması gereken ortaklık menfaati*” ve “*ortaklık sırrı*” olarak çizildiğini, bu sınırların pay sahipleri için de geçerli olduğunu ve pay sahipleri gibi temsilcilerin de ortaklık sırlarına erişmesinin mümkün olmadığını belirtmektedir<sup>139</sup>. Yazar ayrıca temsilcilerin niteliğine ilişkin getirilecek kısıtlamanın, pay sahiplerinin genel kurula temsilci yoluyla katılımını işlevsiz kılacağını ifade etmektedir<sup>140</sup>.

Pay sahibinin bilgi alma ve inceleme hakkını kullanmak üzere yetkilendireceği temsilcinin niteliğine ilişkin kanunda açık bir düzenleme bulunmazken yoruma dayalı olarak temsilcinin sır saklama yükümlülüğü altında bulunan kimselerden seçileceğini söylemek bilgi alma ve inceleme hakkının kullanımını güçleştirecek ve kanunda öngörülme amacına ters düşecektir. Yeni TTK ile pay sahibinin bilgi alma hakkını önemseyen ve önceleyen bir yaklaşım ortaya konmuştur. Ancak diğer yandan pay sahiplerinin dahi talep ettiği bilgilerin temin edilmemesine uygulamada sıklıkla rastlanılmakta ve çoğu zaman mahkeme

---

<sup>136</sup> KARASU, s. 81.

<sup>137</sup> KARASU, s. 81.

<sup>138</sup> AKDAĞ GÜNEY, s. 48-49. Aynı yönde bkz. CEYLAN, s. 78; BOZKIR, Betül, Anonim Şirket Pay Sahibinin Bilgi Alma Ve İnceleme Hakkı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İbni Haldun Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul, 2022, s. 73.

<sup>139</sup> AKBAY, s. 75.

<sup>140</sup> AKBAY, s. 75.

vasıtasıyla hakkın kullanıldığı görülmektedir. Temsilcinin sır saklama yükümü altında bulunmayan kimselerden seçilmesi halinde ortaklığın şirket sırrı adı altında bilgi vermekten kaçınacağı hallerde artış olacağı kanaatindeyiz.

Pay sahibinin iradesi dikkate alınmadan mahkeme kararı veya kanun hükmü ile temsil edileninin pay sahipliği haklarının kullanıldığı durumlarda, kanuni temsilden söz edilir<sup>141</sup>. Fiil ehliyetine sahip olmayan pay sahipleri adına pay sahiplerinin velisi, vasisi ya da kayyımın, genel kurula katılmak suretiyle bilgi alması kanuni temsile örnek hallerden sayılabilir<sup>142</sup>. Kanuni temsilcinin söz konusu olduğu bir diğer durum ise şirketin tasfiyesi ve iflası durumunda ortaya çıkar. Tasfiye halinde tasfiye memurları, iflas halinde ise iflas idaresi bilgi alma ve inceleme hakkını kanuni temsil gereği kullanmaya ehil olur<sup>143</sup>. Bu tür hallerde kanuni temsilcinin şirkete ilave temsil belgesi sunması aranmaz, kanuni temsilci sıfatını ispat ederek, genel kurulda haklarını kullanabilir<sup>144</sup>. Pay sahibinin, pay sahipliği kaynaklı haklarının kullanımının kanuni temsilcide olduğu durumlarda, pay sahibine ayrıca bilgi alma hakkı tanınmaz<sup>145</sup>.

## **B. BİLGİ ALMA VE İNCELEME HAKKININ MUHATAPLARI**

### **1. Yönetim Kurulu**

TTK m. 365 uyarınca, anonim ortaklığın sevk ve idaresinden yönetim kurulu sorumludur. Yönetim kurulu, anonim ortaklığın zorunlu ve sürekli organlarından olup yönetim kurulunun bulunmaması şirket için fesih sebebi kabul edilmiştir<sup>146</sup>. TTK, yönetim kurulunu genel kurulun yetki alanının haricinde, şirketin işletme konusunun gerçekleştirilebilmesine yarayan her tür iş ve işlem hakkında karar almaya ehil kılmıştır. Yönetim kurulunun şirket yönetme yetkisi sadece ortaklık iş ve ilişkilerini kapsamayıp, kanun ve ana sözleşmeden kaynaklı ortaklık ile pay sahipleri arasındaki ilişkileri de kapsar. TTK m. 375'te gerekli bilgi ve belgeleri pay

<sup>141</sup> KAYA, s. 148; KARASU, s. 80.

<sup>142</sup> KAYA, s. 149; KARASU, s. 80; BİLGE, s. 436.

<sup>143</sup> KAYA, s. 149; KARASU, s. 80.

<sup>144</sup> KAYA, s. 149.

<sup>145</sup> KAYA, s. 146, 150; KARASU, s. 81.

<sup>146</sup> KAYAR, İsmail, 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Ticaret Hukuku, 5. Bası, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2018, s. 438.

sahiplerinin incelemesine sunmak, yönetim kurulunun vazgeçilemez görev ve yetkilerinden kabul edilmiştir. Pay sahiplerinin aydınlatılmasına yönelik bilgi temini de yönetim kurulunun görevleri arasındadır.

TTK m. 437/2’de, “*Pay sahibi genel kurulda, yönetim kurulundan, şirketin işleri; denetçilerden denetimin yapılma şekli ve sonuçları hakkında bilgi isteyebilir. Bilgi verme yükümü, 200 üncü madde çerçevesinde şirketin bağlı şirketlerini de kapsar*” düzenlemesi yer almaktadır. Bu düzenleme uyarınca, yönetim kurulunun bilgi verme görevinin bizzat kanundan kaynaklandığı anlaşılmaktadır. Esasen bilgi verme yükümlüsü bizzat şirket tüzel kişiliğindedir<sup>147</sup>. Bilgi verme yükümlülüğü, anonim şirket tüzel kişiliğindeyken bilgi verme görevi anonim şirketi temsile yetkili organ olan yönetim kurulundadır. Pay sahiplerinin bilgi alma isteklerine, isteğin yöneltildiği zamanda şirketi temsil etmek üzere görevde bulunan, yönetim kurulu cevap vermek zorundadır<sup>148</sup>. Pay sahibinin bilgilenme arzusu içinde olduğu konular eski döneme ait olsa bile bilgi temin etmekle görevli olan isteğin yöneltildiği anda görevde bulunan yönetim kuruludur<sup>149</sup>.

TTK m. 407/2’ye göre, Murahhas üyeler ile en az bir yönetim kurulu üyesinin genel kurul toplantısında bulunması zorunludur. Murahhas üyelerin tamamının genel kurula katılması, onlar için hem hak hem yükümlüdür. İcra yetkisini elinde bulunduran murahhas yönetim kurulu üyelerinin tamamı ile icra yetkisine sahip olmayan en az bir yönetim kurulu üyesinin genel kurula katılma yükümlülüğü, pay sahiplerinin pay sahipliğinden kaynaklı haklarını bilinçli kullanmasına aracılık eden bilgi alma haklarını genel kurulda etkin kullanmasını sağlamanın gereğidir<sup>150</sup>.

## 2. Denetçi

6102 sayılı Kanun’da denetçilere ilişkin önemli değişiklikler yapılmıştır. Kanun ilk olarak, mülga 6762 sayılı TTK’da organ sıfatı taşıyan denetçilerin yeni

<sup>147</sup> KARASU, s. 81; DOLU, s. 110; SÜMER, s. 152.

<sup>148</sup> KARASU, s. 82.

<sup>149</sup> KARASU, s. 82.

<sup>150</sup> PULAŞLI, C. II, s. 945; DEMİRKAPI, s. 322.

kanun ile organ sıfatlarını sona erdirmiştir<sup>151</sup>. Yeni TTK'nın ilk halinde tüm anonim ve limited şirketler için bağımsız denetim sistemi öngörülmüşken daha sonrasında yapılan kanun değişikliği ile bağımsız denetim sistemi sadece TTK m. 397/4'teki şartları karşılayan anonim ortaklıklar için getirilmiştir<sup>152</sup>.

Bağımsız denetimde denetim, şirketle ilgisi olmayan dışarıdan ve uzman kişilerce belirli zamanlarda gerçekleşir. TTK m. 437'de "*Pay sahipleri genel kurulda, yönetim kurulundan, şirketin işleri; denetçilerden denetimin yapılma şekli ve sonuçları hakkında bilgi isteyebilir.*" düzenlemesine göre genel kurulda bilgi vermekle görevli olanlar sadece yönetim kurulu üyeleri değil aynı zamanda eğer mevcutsa denetçilerdir. Kanunun gerekçesine göre, denetçinin dışarıdan bir kimse olması bir diğer ifadeyle bağımsızlığı ve de şirketin organı olmayışı denetçinin bilgi verme yükümü altında bulunmadığı anlamına gelmemektedir<sup>153</sup>. Kanunun 403/1 maddesi uyarınca denetçi, denetim sözleşmesi ile denetim faaliyetini yerine getirme ve sonucunu dürüst şekilde denetim raporunda ibraz etme yükümü altına girer. Şirket genel kurulu tarafından seçilen ve ticaret siciline tescil ve ilan olunan bağımsız denetçi, görevini bağımsız denetim sözleşmesine göre yerine getirir<sup>154</sup>. Kanun denetim sözleşmesi ile denetçinin, denetim faaliyetini yerine getirme ve sonucunu denetim raporunda ibraz etmesi gerektiğini düzenlemiştir. Denetçiler hem kanundan hem de şirket ile akdetmiş oldukları denetim sözleşmesinden kaynaklı, genel kurula katılım sağlayıp bilgi verme yükümlülüğü altındadırlar<sup>155</sup>.

6335 sayılı Kanun<sup>156</sup> ile bağımsız denetime tabi şirketler için birtakım şartlar öngörülmesi sonucu, bağımsız bir denetçi tarafından denetlenen şirket sayısı büyük oranda azalmıştır. Her ne kadar, TTK m. 437/2 pay sahiplerinin genel kurulda denetçilerden denetim ile ilgili bilgi isteyebileceği düzenlenmişse de yapılan değişiklik sonrası bu şartları sağlayan şirket sayısı epey azaldığından maddenin

<sup>151</sup> KARAHAN/ARI, s. 423; BİLGİLİ/DEMİRKAPI, s. 414; PULAŞLI, C. II, s. 1726.

<sup>152</sup> PULAŞLI, C. II, s. 1726; AYHAN/ÇAĞLAR/ÖZDAMAR, s. 305; BİLGİLİ/DEMİRKAPI, s. 416.

<sup>153</sup> TTK m. 437 gerekçesi.

<sup>154</sup> AYHAN/ÇAĞLAR/ÖZDAMAR, s. 310.

<sup>155</sup> TEKİNALP, Sermaye, s. 379.

<sup>156</sup> RG., 30.06.2012, S. 28339.

denetçilerden bilgi istemeye yönelik kısmının uygulanabilirliği sınırlıdır<sup>157</sup>. TTK m. 397/4'deki şartları sağlamadığından, bağımsız denetime tabi olmayan şirketler için ihtiyari denetim gündeme gelebilir<sup>158</sup>. Tıpkı bağımsız denetimde olduğu gibi ihtiyari bağımsız denetimde de denetçiler, denetim sözleşmesinden kaynaklı bilgi verme yükümlüdedirler<sup>159</sup>.

## **V. BİLGİ ALMA VE İNCELEME HAKKININ KONUSU, KAPSAMI VE SINIRLARI**

### **A. Bilgi Alma ve İnceleme Hakkının Konusu Ve Kapsamı**

#### **1. Bilgi Alma Hakkının Konusu Ve Kapsamı**

TTK m. 437/2'de pay sahibinin bilgi alma hakkının konusu “şirket işleri” ve “denetimin yapılma şekli ve sonuçları olarak” belirtilmiştir. Ancak pay sahibinin bilgilenmesi diğer haklarının kullanımına da rehberlik ettiğiinden dolayı bu ifadelerin geniş şekilde yorumlanması pay sahiplerinin yararına olacaktır. Nitekim doktrinde de şirket işleri kavramının geniş bir şekilde ele alınması gerektiği görüşü hakimdir<sup>160</sup>. Buna göre, şirket işleri kavramına ortaklığın içinde bulunduğu finansal durum, kar oluşumunu engelleyici sebepler, bilançolar başta olmak üzere ortaklığın idaresini sağlayan tüm faaliyetler girer<sup>161</sup>. Bilgi alma hakkının konusunu nelerin oluşturduğu iki farklı temel görüş etrafında şekillenmiştir. İlk görüş, bilgi alma hakkını sadece oy hakkına bağlı yardımcı bir hak olarak görmektedir<sup>162</sup>. Bu görüş esasında 6102 sayılı TTK dönemi öncesinde şekillenmiştir. Eski öğretide bilgi alma hakkı yardımcı ve sınırlı bir hak olarak görüldüğünden hakkın kullanımı için diğer pay sahipliği

<sup>157</sup> Yeni kanun ile bağımsız denetimin şartlarını haiz çok az sayıda şirket olduğundan bağımsız denetimden beklenen fayda azalmış ve bu durum bilgi alma ve inceleme hakkını da doğrudan etkilemiştir. Aynı yönde bkz. DOLU, s. 78.

<sup>158</sup> DURGUT / KAPLAN, s. 134.

<sup>159</sup> DURGUT / KAPLAN, s. 134.

<sup>160</sup> KARASU, s. 82; PULAŞLI, C. III, s. 2024; DEMİRKAPI, s. 322.

<sup>161</sup> KAYA, s. 194; ATALAY, s. 55; KARASU, s. 84; PULAŞLI, C. III, s. 2024.

İlk derece mahkemesi bir kararında, ticari defterleri tutan yetkilinin bilgilerinin verilmesi talebini TTK m. 437 kapsamında bulmamıştır. Karar için bkz. Bakırköy 2. Asliye Ticaret Mahkemesi E. 2020/681 K. 2020/929 T. 30. 12. 2020 “*davacı tarafça ticari defterleri tutan yetkilinin bilgilerinin bildirilmesi talep edilmiş ise de anılan talebin TTK m.437 kapsamında bulunmadığı anlaşılmakla fazlaya ilişkin talebin reddine karar verilerek aşağıda yazılı olduğu biçimde hükmü kurulmuştur.*” [www.lexpera.com.tr](http://www.lexpera.com.tr)

<sup>162</sup> BULUT, Abdülkadir, Anonim Şirket Elektronik Genel Kurul Uygulamasında Pay Sahiplerinin Bilgi Alma Hakkı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2014, s. 70; KAYA, s. 200.

haklarının amacına uygun kullanımına zorunluluk teşkil etmesi aranmıştır<sup>163</sup>. İkinci görüşü benimseyenler ise sınırsız bilgi alma hakkını kabul etmekle beraber korunmaya değer ortaklık menfaatlerini hakkın sınırı olarak çizmişlerdir<sup>164</sup>. Hakka konu bakımından bir sınırlama getirilmemiş, bilgi vermekle görevli olan yönetim kurulu ve denetçilerin görev alanına giren her konuda pay sahiplerinin bilgi alma hakkı olduğu kabul edilmiş olmakla birlikte hakkın kapsamı bakımından birtakım sınırlamalar vardır. Nitekim TTK m. 437/3'te de *“Bilgi verilmesi, sadece, istenilen bilgi verildiği takdirde şirket sırlarının açıklanacağı veya korunması gereken diğer şirket menfaatlerinin tehlikeye girebileceği gerekçesi ile reddedilebilir.”* hükmü ile hakkın kapsamına ilişkin olan tek sınır belirtilmiştir. Kanunda böyle bir sınır öngörülerek şirketin uğrayacağı zararların önüne geçilmek istenmiştir<sup>165</sup>.

#### **a. Şirket İşleri Ve Denetim Faaliyetleri**

Kanun pay sahiplerine genel kurulda yönetim kurulundan şirketin işlerine ilişkin, denetçilerden ise denetim faaliyetlerine ilişkin bilgi isteme hakkı tanımış ve bu hakkın reddedilmesini ancak talep edilen bilginin sağlanmasıyla şirket sırlarının açığa çıkması veya şirket menfaatlerinin zarar görme olasılığı bulunmasına bağlamıştır. Şirket işleri kavramı ile kastedilen hususlara ise kanun metninde veya gerekçesinde yer verilmemiştir. Doktrinde, şirket işleri kavramının Alman ve İsviçre hukukundaki gibi geniş yorumlanması gerektiği görüşü hakimdir<sup>166</sup>. Pay sahibinin, bilgi talebi yalnızca mali tablolardan ibaret olmayıp aynı zamanda, şirketin yönetimi, organizasyonu, ortaklık stratejisi, şirketin içinde bulunduğu genel ekonomik koşullar ve şirketin bağlı işletmeler ile hukuki, ticari faaliyetlerini de kapsar<sup>167</sup>. Pay sahibi, talep ettiği bilgiler sayesinde payının değerini ölçerek yatırımını ortaklıkta sürdürüp sürdürmeme konusunda karara varır<sup>168</sup>. Kanaatimizce, şirket işleri kavramının çok geniş bir alanı kapsaması ve somut olayın özelliklerine göre değişmesi nedeniyle

<sup>163</sup> KAYA, s. 200; Doktrinde, PULAŞLI halen bu görüşü savunmakta olup bilgi alma ve inceleme hakkının gereklilik koşuluna bağlanması ile hakkın kötüye kullanılmasının önüne geçilebileceğini belirtmektedir bkz. PULAŞLI, C. III, s. 2021; BİLGİ, s. 436-437; BİLGİLİ/DEMİRKAPI ise hakkın kötüye kullanılmasının önüne MK m. 2 ile geçilebileceğini, pay sahibinin her konuda bilgi alabilmesinin mümkün olduğunu ifade etmektedir bkz. BİLGİLİ / DEMİRKAPI, s. 505 dn, 1301.

<sup>164</sup> KAYA, s.199.

<sup>165</sup> AYTAÇ, s. 75.

<sup>166</sup> KAYA, s. 209; KARASU, s. 84; DEMİRKAPI, s. 323.

<sup>167</sup> KARASU, s. 84; KAYA, s. 217, 298.

<sup>168</sup> KARASU, s. 84.

kanun koyucu da bilinçli olarak, TTK m. 437’de şirket işleri kavramı ile anlaşılması gereken hususları belirtmeyerek hakkın konusunu ve kullanılabilirliği daraltmaktan imtina etmiştir.

Pay sahiplerinin genel kurulda talep edeceği bilgilerden bir diğerini ise denetçilerden denetimin yapılma ve şekli sonuçları hakkında talep edeceği bilgi oluşturur. 6102 sayılı TTK ile denetçinin organ mahiyeti son bulmuş ve bağımsız denetim sistemi kabul edilmiştir<sup>169</sup>. Bağımsız denetim sisteminin ilk başta tüm anonim şirketler için öngörülüp sonradan kapsamının daraltılmasıyla<sup>170</sup> bağımsız denetime tabii olan şirketlerin sayısında da azalma meydana gelmiştir. Bağımsız denetime tabii olan şirketler bakımından pay sahipleri, denetimin icrası, denetim faaliyetinde uygulanan yöntem, denetim faaliyetinde görevlendirilen uzman sayısı gibi hususları denetçilere yöneltebileceklerdir <sup>171</sup>.

#### **b. Bağlı Şirketlerle İlgili Bilgi Alma Talebi**

TTK m. 437/2 uyarınca bilgi verme yükümünün TTK m. 200 kapsamındaki bağlı şirketleri de kapsayacağı belirtilmiştir. Bağlı şirket, TTK m. 195/1’de tanımlanmıştır. Buna göre, *“Bir ticaret şirketi, diğer bir ticaret şirketinin, doğrudan veya dolaylı olarak; Oy haklarının çoğunluğuna sahipse veya şirket sözleşmesi uyarınca, yönetim organında karar alabilecek çoğunluğu oluşturan sayıda üyenin seçimini sağlayabilmek hakkını haizse veya kendi oy hakları yanında, bir sözleşmeye dayanarak, tek başına veya diğer pay sahipleri ya da ortaklarla birlikte, oy haklarının çoğunluğunu oluşturuyorsa, bir ticaret şirketi, diğer bir ticaret şirketini, bir sözleşme gereğince veya başka bir yolla hâkimiyeti altında tutabiliyorsa, birinci şirket hâkim, diğeri bağlı şirkettir. Bu şirketlerden en az birinin merkezi Türkiye’de ise bu kanundaki şirketler topluluğuna ilişkin hükümler uygulanır.”*

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu’nun 437. maddesinin 2. fıkrasında bilgi verme yükümü ile alakalı TTK 200. maddeye yollama yapılmıştır. TTK m. 200’e göre *“Hâkim şirketin her pay sahibi genel kurulda, bağlı şirketlerin finansal ve*

<sup>169</sup> BİLGİLİ/DEMİRKAPI, s. 414.

<sup>170</sup> PULAŞLI, C. II, s. 1726; AYHAN/ÇAĞLAR/ÖZDAMAR, s. 305; BİLGİLİ/DEMİRKAPI, s. 416.

<sup>171</sup> KARASU, s. 85.

*malvarlığıyla ilgili durumları ile hesap sonuçları, hâkim şirketin bağlı şirketlerle, bağlı şirketlerin birbirleriyle, hâkim ve bağlı şirketlerin pay sahipleri, yöneticileri ve bunların yakınlarıyla ilişkileri, yaptıkları işlemler ve bunların sonuçları hakkında, özenli, gerçeği aynen ve dürüstçe yansıtan hesap verme ilkelerine uygun, doyurucu bilgi verilmesini isteyebilir.”* düzenlemesi ile hakim şirket pay sahiplerinin bağlı şirkete ilişkin bilgi alma hakkı güvence altına alınmıştır. Bağlı şirket pay sahibinin, hakim şirket hakkında bilgi talebinde bulunup bulunamayacağına ilişkin düzenleme olmasa da ağırlıklı olarak bağlı şirket pay sahibinin de hakim şirket ile ilgili bilgi talep edebileceği görüşü hakimdir<sup>172</sup>. Bilgi alma hakkının kapsamına, şirketin bağlı ortaklıklarla hukuki ve mali işleri girmekteyken bağlı ortaklıkların şirket içi işleri bu kapsamda değerlendirilmez<sup>173</sup>. Kanunda pay sahibine, bağlı ortaklıklarla ilgili bilgi alabilme imkanı tanınmasına rağmen, inceleme hakkı tanınmamıştır<sup>174</sup>.

### **c. Gereklilik Koşulu**

Alman ve İsviçre hukukunda pay sahiplerinin bilgi alma ve inceleme haklarını kullanabilmesi için gereklik koşulu öngörülmüştür<sup>175</sup>. Alman hukuku, pay sahiplerine bilgi verilebilmesini gündemdeki konuların değerlendirilebilmesi için gerekli olması koşuluna bağlamış, İsviçre hukuku ise bilgi verilmesini ancak pay sahibinin pay sahipliğinden kaynaklı haklarının işlevsel kullanımı için gerekli olması koşuluna bağlamıştır<sup>176</sup>. Hukukumuzda, bilgi alma ve inceleme hakkının kullanımı açısından gerekli olması aranmamıştır. Kanunun gerekçesinde, hakkı kullanabilmek için gereklik koşulu öngörülmesinin hakkın kullanımını tehlikeye düşüreceği bu nedenle gereklik kriterinin hukukumuzda yer almadığı açıklanmıştır<sup>177</sup>.

Doktrinde Pulaşlı, mehaz kanunlardaki gibi hukukumuzda da hakka ilişkin gereklik kriterine yer verilmesi gerektiği görüşündedir<sup>178</sup>. Yazar, gereklik

<sup>172</sup> KAYA, s. 246; KARASU, s. 86; ÖZTEK, s. 301.

<sup>173</sup> Bağlı ortaklıklarının iç işleri, etki ve anlam bakımından, şirket için de objektif olarak önemli kabul edilebilecek nitelikte ise, şirket işi sayılarak, bilgi alma hakkının kapsamına dahil edilmesi gerektiği hakkındaki görüş için bkz. KARASU, s. 86.

<sup>174</sup> TEKİNALP, Sermaye, s. 385; BİLGİLİ/DEMİRKAPI, s. 508.

<sup>175</sup> KARASU, s. 87; PULAŞLI, C. III, s. 2021-2022.

<sup>176</sup> KARASU, s. 87; KAYA, Makale, s. 64.

<sup>177</sup> TTK m. 437 gerekçesi.

<sup>178</sup> PULAŞLI, C. III, s. 2023.



kriterinin hukukumuzda öngörülmesi ile kötü niyetli pay sahiplerinin genel kurulu uzatmak maksadıyla sorular sormasının ve bu genel kurulların iptali istemli davalar ile yargının meşgul edilmesinin önüne geçilebileceğini savunmaktadır<sup>179</sup>. Yazar, gereklilik kriterinin bilgi alma hakkını sınırlamadığı gibi hakkın amacına uygun kullanılmasına da hizmet ettiğini belirtmiştir<sup>180</sup>.

Bilgili/Demirkapı ise hakkın kötüye kullanılmasının Türk Medeni Kanunu’nun<sup>181</sup> 2. maddesinde yer alan “*Herkes, haklarını kullanırken ve borçlarını yerine getirirken dürüstlük kurallarına uymak zorundadır. Bir hakkın açıkça kötüye kullanılmasını hukuk düzeni korumaz.*” hükmüyle önüne geçilebileceğini dolayısı ile pay sahibinin her konuda bilgi alabilme hakkının olduğu görüşünü savunmaktadır<sup>182</sup>.

Kanaatimizce de kaynak kanunların aksine TTK m. 437’de gereklilik koşuluna yer verilmemiş olması yerinde bir tutumdur. Bilgi alma ve inceleme hakkı için gereklilik koşulu öngörülmüş olması halinde pay sahibi bu hakkını kullanabilmesinin gerekli olduğunu yönetim kuruluna veya denetçilere ispat etmek zorunda kalacak ve kendisine yeni bir külfet yüklenecektir. Bu durum da bilgi alma ve inceleme hakkının düzenlenme amacıyla ve hakkın bağımsız karakteriyle bağdaşmayacaktır<sup>183</sup>.

## 2. İnceleme Hakkının Konusu Ve Kapsamı

6102 sayılı TTK ile hukukumuzdaki bir diğer yenilik de her pay sahibine, payının niteliğine ve sayısına bakılmaksızın bilgi alma hakkının yanında sorusunu ilgilendiren kısımlarla sınırlandırılmak şartıyla anonim ortaklığın ticari defterlerini ve yazışmalarını inceleme hakkı tanınmasıdır<sup>184</sup>. Bilgi alma hakkından farklı olarak ortaklığa ait ticari defter ve yazışmaların pay sahiplerinin incelemesine sunulması, genel kurulun açık iznine veya yönetim kurulunun bu hususta vereceği karara

<sup>179</sup> PULAŞLI, C. III, s. 2023; ERDEM, H. Ercüment, İsviçre Şirketler Hukukuna İlişkin Kanun Taslağı Ve Taslağın Türk Hukukuna Etkisi, Banka Ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü 60. Yıl Armağanı, Banka Ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara, 2015, s. 171.

<sup>180</sup> PULAŞLI, C. III, s. 2023.

<sup>181</sup> RG., 08.12.2001, S. 24607.

<sup>182</sup> BİLGİLİ/DEMİRKAPI, s. 505, dn, 1301.

<sup>183</sup> Aynı yönde bkz. KARASU, s. 87; SÜMER, s. 197; CEYLAN, s. 83; BOZKIR, s. 112; BİLGE, s. 434. Aksi yönde bkz. PULAŞLI, C. III, s. 2023.

<sup>184</sup> TEKİNALP (Poroy/Çamoğlu), C. II, N.1014c, s. 64.

bağlanmıştır<sup>185</sup>. İnceleme hakkı, pay sahibine tanınan aktif bilgi alma hakkına ilave bilgiler temin ederek bilgi alma hakkını tamamlayıcı ve teyit edici bir haktır<sup>186</sup>. İnceleme hakkı, Ticaret Kanunu'nun 437. maddesinin hem 1. fıkrasında hem de 4. fıkrasında düzenlemeye konu olmuştur.

TTK m. 437/1'de "*Finansal tablolar, konsolide finansal tablolar, yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporu, denetleme raporları ve yönetim kurulunun kâr dağıtım önerisi, genel kurulun toplantısından en az on beş gün önce, şirketin merkez ve şubelerinde, pay sahiplerinin incelemesine hazır bulundurulur.*" şeklindeki düzenlemenin, öğretide bilgi alma hakkının pasif yönünü oluşturduğu düşüncesi yaygındır<sup>187</sup>.

TTK m. 437/4'de ise "*Şirketin ticari defterleriyle yazışmalarının, pay sahibinin sorusunu ilgilendiren kısımlarının incelenebilmesi için genel kurulun açık izni veya yönetim kurulunun bu hususta kararı gerekir. İzin alındığı takdirde inceleme bir uzman aracılığıyla da yapılabilir.*" düzenlemesi yer almaktadır. Anılan maddede, pay sahibinin incelemeye ilişkin talebi yönetim kurulu veya genel kurulun iznine bağlanmıştır. Hakkın kullanılabilmesi için genel kurulun veya yönetim kurulunun izninin gerekmesi ve ortaklık menfaatinin tehlikeye düşmesi nedeniyle sınırlandırılabilir oluşu hakka nispi müktesep hak niteliği yüklemektedir<sup>188</sup>. İnceleme hakkı da bilgi alma hakkı gibi her pay sahibine tanınan bağımsız bireysel bir aydınlatıcı haktır<sup>189</sup>. İncelenebilecek belgelerin, hükümde sayılanlarla sınırlandırılmaması hükmün geniş yorumlanması gerekmektedir<sup>190</sup>.

## **B. Bilgi Alma Ve İnceleme Hakkının Sınırları**

6102 sayılı yeni Ticaret Kanunu ile pay sahiplerine tanınan bilgi alma ve inceleme hakkı, mülga kanuna nazaran birçok yönden iyileştirilmiş ve hakkın kullandırılmaması halinde de dava yoluyla kullanımının önü açılmıştır. Pay sahibinin

<sup>185</sup> PULAŞLI, C. III, s. 2039; KAYA, Makale, s. 65.

<sup>186</sup> KAYA, s. 289.

<sup>187</sup> TEKİNALP (Poroy/Çamoğlu), C. II, N. 1010, s. 57; AKDAĞ GÜNEY, s. 42.

<sup>188</sup> KAYA, s. 290; PULAŞLI, C. III, s. 2039.

<sup>189</sup> KAYA, s. 291; PULAŞLI, C. III, s. 2040.

<sup>190</sup> TEKİNALP (Poroy/Çamoğlu), C. II, N.1014c, s. 65.

bilgi alma ve inceleme hakkı bağımsız niteliği haiz olmakla birlikte, pay sahibinin pay sahipliğinden kaynaklı birçok hakkının kullanımı için de yol gösterici bir rehber niteliği taşımaktadır. Bu sebeple kanun koyucu, pay sahiplerinin nitelikli ve işlevsel bilgilenmesine önem addetmiş ve hakkın sınırlandırılabilmesini bazı şartların varlığına tabi tutmuştur.

TTK m. 437/3'te, *“Bilgi verilmesi, sadece, istenilen bilgi verildiği takdirde şirket sırlarının açıklanacağı veya korunması gereken diğer şirket menfaatlerinin tehlikeye girebileceği gerekçesi ile reddedilebilir.”* hükmüncü hakka ilişkin sınır ortaya konmuştur. Pay sahiplerinin sadakat yükümlülüğü altında bulunmaması da hakka ilişkin sınır getirilmesinde etkili olmuştur<sup>191</sup>. Anonim ortaklığın genel kuruluna, pay sahiplerinin yanında başkaca kişiler de katılım sağlamaktadır. Üstelik, pay sahibinin bilgi alma ve inceleme hakkını temsilci marifetiyle kullandığı durumlarda temsilcinin sır saklamakla yükümlü kişilerden seçilip seçilemeyeceğine ilişkin de görüş birliği bulunmamaktadır. Temsilcinin mesleki faaliyeti gereği, sır saklama yükümü altında bulunmayan kişilerden seçilmesi ve bu kişilerin pay sahipleri adına genel kuruldan bilgi talep etmeleri halinde de şirket sırlarının açığa çıkması söz konusu olabilecektir. Aynı zamanda genel kurula şirkete rakip pay sahiplerinin de katılabileceği göz önünde bulundurulmalıdır. Zira, anonim şirket genel kurullarında, açıklanmış bir bilgi veya belge kamuya açıklanmış hükmündedir<sup>192</sup>. Ancak, pay sahibi tarafından talep edilen bilgilerin, genel kurulda pay sahibi olmayan kişilerin bulunması sebebiyle veya inandırıcı olmayan gerekçeler gösterilerek, şirket sırrı veya menfaati bahane edilerek sınırlandırılması da hakkın özüyle bağdaşmayacaktır. Bu yüzden, pay sahiplerinin bilgi alma hakkı ile şirket menfaatlerinin korunması arasında denge kurulması hem şirketin korunmasına hem de bilgi alma hakkını kullanmak isteyen pay sahibinin yararına olacaktır<sup>193</sup>.

Şirket sırrı ve de korunması gereken şirket menfaatine ilişkin TTK'da bir tanıma yer verilmemiştir<sup>194</sup>. Kanun gerekçesinde, tanıma yer verilmeme nedeni

<sup>191</sup> TEKİNALP (Poroy/Çamoğlu), C . II, N.1014, s. 63; KAYA, s. 255.

<sup>192</sup> KAYA, s. 255; KARASU, s. 89.

<sup>193</sup> KAYA, s. 256.

<sup>194</sup> TEKİNALP, Sermaye, s. 383; KARASU, s. 88; DEMİRKAPI, s. 334-338.

olarak uygulamanın kapsamını genişletmekten ve hakkı kullanılamaz hale getirmekten kaçınma gösterilmiş ve şirket sırrındaki ölçüt, rakip bir şirketin bilmediği öğrenmemesi gereken şirketin zararına kullanabileceği bilgi olarak kabul edilmiştir. Demirkapı, kanunda yer almayan tanıma yönelik, kanun gerekçesinde tanımlama çabası olduğunu belirtmektedir<sup>195</sup>.

Alman Federal Mahkemesi vermiş olduğu bir kararda şirket sırrını tanımlamıştır. Karara göre şirket sırrı: *“İşletmeyle ilgili sınırlı bir çevre tarafından bilinen, başkaları tarafından kolaylıkla öğrenilemeyecek, gizli tutulmasında şirketin haklı bir menfaati bulunan ve şirketçe gizli tutulması arzu edilen iktisadi yaşama ait olgulardır”*<sup>196</sup>. Ortaya çıkması halinde, şirketi maddi manevi zarara uğratabilecek her husus şirket sırrı olabilecektir.

Doktrinde şirket sırrı kavramının üst kavram olarak kullanıldığı ve ortaklığın iş sırlarını ve ortaklığın fabrika sırlarını içinde barındırdığı kabul görmüştür<sup>197</sup>. Ortaklığın ticari hayatına ilişkin olan sırlar, iş sırrı olarak kabul edilmektedir. Buna göre, ortaklığın mevcut ve potansiyel müşteri çevresi, müşterilerle akdedilen sözleşmeler, ortaklığın reklam kampanyaları, ortaklığın yatırımını özgülediği alanlar, iş sırlarındandır. Fabrika sırlarını ise daha çok ortaklığın teknik alanına ilişkin bilgileri kapsayan, üretim süreci, üretimde kullanılan makineler, patent gibi bilgiler oluşturmaktadır<sup>198</sup>.

Doktrinde, ortaklık sırları, mutlak ortaklık sırrı ve nispi ortaklık sırrı başlıkları altında incelenmiştir<sup>199</sup>. Mutlak sırlar, ortaklığın tasarrufuna tabii olmayan sırlardır. Bu tür sırlar, ortaklığın üçüncü kişilerle akdetmiş oldukları sözleşme gereği açıklanmasında sakınca bulunan sırlardır<sup>200</sup>. Mutlak sırların açığa çıkmasıyla sadece

---

<sup>195</sup> DEMİRKAPI, s. 335.

<sup>196</sup> KARASU, s. 89; ÖZTEK, s. 320; OCAK, s. 731.

<sup>197</sup> KARASU, s. 89; KAYA, s. 265.

<sup>198</sup> KARASU, s. 89.

<sup>199</sup> KAYA, s. 266 vd; PULAŞLI, C. III, s. 2032; OCAK, s. 732; ÖZTEK, s. 320; DEMİRKAPI, s. 335-336.

<sup>200</sup> KAYA, s. 267; DEMİRKAPI, s. 335.

ortaklık menfaati zarar görmeyip, aynı zamanda kamu da zarara uğrayacağından, mutlak sırların genel kurulda dahi açıklanması mümkün kabul edilmemiştir<sup>201</sup>.

Nispi ortaklık sırları ise mutlak ortaklık sırlarının haricindeki sırlardır. Nispi ortaklık sırları, ortaklığın menfaatine hizmet ettiğinden, gizli tutulmasında fayda bulunan sırlardır<sup>202</sup>. Nispi ortaklık sırları, ortaklığın muhafaza ettiği menfaatlerine halel getirmediği düşünüldüğü sürece, yetkili organların izni ile açıklanabilen ve pay sahibine de talepte bulunması halinde bu hususta bilgi verilebilen sırlardandır<sup>203</sup>. Mutlak ortaklık sırlarının açıklanması, ortaklığın inisiyatifi dışında olduğundan, bilgi alma ve inceleme hakkının kullanımı konusundaki sınıra ilişkin tartışmalar, nispi ortaklık sırrı üzerinden gerçekleşmektedir<sup>204</sup>.

Pay sahibinin, bilgi alma ihtiyacı giderildiği takdirde, ortaklık sırlarının ifşa edilmesi ve ortaklığın menfaatlerinin zarara uğraması söz konusu ise ortaklığın yetkili organlarının bu bilgiyi vermekten imtina edecekleri kabul edilmektedir<sup>205</sup>.

<sup>201</sup> OCAK, s. 731; DEMİRKAPI, s. 335-336.

<sup>202</sup> KAYA, s. 267.

<sup>203</sup> KAYA, s. 267; OCAK, s. 732; DEMİRKAPI, s. 336.

<sup>204</sup> KAYA, s. 267.

<sup>205</sup> İstanbul 10. Asliye Ticaret Mahkemesi E. 2021/330 K. 2021/693 T. 29.9.2021 kararında “*Davalı yan davacının genel kurulda sormuş olduğu soruların tamamına yakınına makul ölçülerde bilgi sunmuş olup cevap dilekçesinde de belirttiği üzere cevap sunmadığı hususların bazıları mutlak bazıları nispi ticari sır kapsamındadır. Mutlak şirket sırları şirketin üçüncü kişilerle arasındaki bir sözleşme veya genel hükümlerden hareketle mutlak suretle açıklanmama yükümlülüğü altında olduğu sırlardır. Bunlar ne pay sahiplerine ne de üçüncü kişilere açıklanır. Örneğin şirketin fiyat oluşturmaya ilişkin ilkeler , teknik konulardaki araştırmalar, keşif ve geliştirme-----durumu gibi durumlardır. Nispi şirket sırları ise mutlak nitelikli sırların dışında kalan ve bizzat şirketin menfaati gereği gizli kalması gereken sırlar olup bunlardan yararlanan bizzat şirket tüzel kişiliğidir. Nispi şirket sırlarına anonim şirketin müşteri çevresi, şirketin belirli işleri, şirketin genel ve ticari işlemleri girer. Pay sahibinin bilgi alma isteminin karşılanması şirket sırlarının açığa çıkması ve dolayısı ile şirketin güncel menfaatinin zarar görmesi veya tehlikeye atılması söz konusu ise şirketin yetkili organlarının bilgi vermekten kaçınması gerekir. Bilgi verme sureti ile şirketin menfaatleri asla tehlikeye atılmamalıdır. Ancak şirketin böyle bir tehlikenin varlığını somut verilere dayandırması gerektiği gibi söz konusu tehlikenin gerçekleşmesi de kuvvetle muhtemel görülmelidir.-----Ticari sır genel bir ifade ile bağımsız bir ekonomik değeri olan veya iktisadi faaliyetlerde sahibi lehine rekabet avantajı sağlayan, sadece sınırlı bir çevrede bilinen ve gizli kalmasında sahibinin menfaati olan her türlü bilgidir. Bunlara----- Tüm dosya kapsamı dava ve cevap dilekçesi ve ibraz edilen deliller, sorulan sorular, verilen ve verilmeyen yanıtlar bir bütün olarak değerlendirilmiş davalı şirketin davacının sorduğu sorulara makul düzeyde yanıt verdiği, yanıt verilmeyen hususların----- mutlak veya nispi ticari sırrı kapsamında kaldığı anlaşılmış davanın reddine dair aşağıdaki şekilde hüküm kurulmuştur.”*

İstanbul Anadolu 7. Asliye Ticaret Mahkemesi E. 2021/215 K. 2021/482 T. 24.6. 2024 kararında “...bunun dışındaki şirket iştirakçileri ile şirket arasındaki sözleşmeler, işlemler ve alış verişler şirketin sırları niteliğinde olduğundan bu yönden bir mahsur bulunduğu nazara alınarak mahkememizce davacıların bilgi alma hakkını kullanmakta hukuki haklılığı görülemediği aşağıdaki

Ancak, bilgi verildiği takdirde, ortaklık menfaatinin zarar göreceği iddiası, kuvvetle muhtemel olmalı ve de somut verilere dayandırılmalıdır<sup>206</sup>. TTK m. 437/3 ile bilgi alma ve inceleme hakkı için öngörülen sınırlamalardan bir diğerini de “*korunması gereken şirket menfaati*” oluşturmaktadır. Kanunda bilgi alma ve inceleme hakkı için “*şirket sırrı*” ve “*korunması gereken şirket menfaati*” adı altında iki tür sınırlama getirilmişse de esasen bu iki kavramı da kapsar şekilde şirket menfaati kavramının kullanılması daha isabetli olacağı görüşü hakimdir<sup>207</sup>. Şirket sırrı niteliğinde kabul edilen bilgilerin açıklanması halinde, şirket menfaatleri de bu durumdan olumsuz anlamda etkilenecektir. Ancak, şirket menfaatinin zarar görmesi sadece şirket sırrı kabulü gören bilgilerin açıklanmasıyla değil aynı zamanda pay sahibinin sorusunun, şirket yöneticilerine yönelik hakaret içermesi ile de olabilmektedir<sup>208</sup>.

Bilgi alma talebinin redde konu olabilmesi için, ortaklık menfaatinin zarar görme tehlikesi mevcut olmalıdır. Ortaklık menfaatinin, zarar görme tehlikesi içinde bulunup bulunmadığı hususunda, somut olayın özelliklerine göre ticari teamüller dikkate alınarak değerlendirme yapılmalıdır<sup>209</sup>.

## VI. BİLGİ ALMA VE İNCELEME HAKKININ KULLANILMASI

Bilgi alma ve inceleme hakkı TTK m. 437'de bir bütün olarak ele alınmışsa da her iki hak hem birbirinden bağımsızlığı hem de kullanılış biçimi açısından birbirinden ayrılmaktadır. Bilgi alma ve inceleme hakkı, niteliği itibarı ile vazgeçilmez haklardandır<sup>210</sup>. Yani hak sahibi olan pay sahibi, haktan bir daha hiç yararlanmamak üzere vazgeçemez. Hakkın vazgeçilemez niteliğinden, hakkın kullanımının zorunlu tutulduğu anlamını çıkarmamak gerekir. Bilgi alma ve inceleme hakkı talebe dayalı haklardandır. Hakkın kullanımı, pay sahiplerinin

---

*hüküm tesis olunmuştur.*” denilmek suretiyle davanın reddine karar verilmiştir. Kararlar için bkz. [www.lexpera.com](http://www.lexpera.com).

<sup>206</sup> KAYA, s. 270.

<sup>207</sup> KARASU, s. 91; KAYA, s. 263; ÖZTEK, s. 319.

<sup>208</sup> KARASU, s. 91.

<sup>209</sup> KARASU, s. 91; BİLGE, s. 445.

<sup>210</sup> AYHAN/ÇAĞLAR/ÖZDAMAR, s.358; BİLGİLİ/DEMİRKAPI, s. 504; KARAHAN/BOZGEYİK, s. 633; KAYA, s. 72; AKBAY, s. 63; DURAL, Halil Ali, Anonim Şirket Pay Sahibinin Genel Kurul Dışında Talep Ettiği Bilginin Genel Kurul Dışında Verilmesinin Sonuçları, Sermaye Şirketleri Hukukunda Güncel Gelişmeler Sempozyumu (Tebliğler – Tartışmalar) 19 Haziran 2019, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2020, s. 273.

inisiyatifine bırakılmışken haktan vazgeçme konusunda pay sahiplerine bir inisiyatif tanınmamıştır. Dolayısı ile pay sahibi, pay sahipliği sıfatına özgülenmiş ve kanunen tanımlanmış bu hakkı, yine kanunda belirtilen zamanda ve kanunda belirlen sınırlar dahilinde kullanabilecektir. TTK m. 437 ile hukukumuzda işlerlik kazanan sistem, hakkın genel kurul öncesinde ve genel kurul sırasında kullanılmasıdır. Hakkın genel kurul öncesinde kullanımının öğretide hakkın pasif yönünü oluşturduğu belirtilmektedir<sup>211</sup>. Hakkın, genel kurulda kullanım ise hakkın aktif yönünü oluşturmaktadır<sup>212</sup>.

#### **A. Bilgi Alma Hakkının Kullanılması**

TTK m. 437/1'de, genel kurul toplantısından on beş gün önce şirketin merkezinde ve varsa şubelerinde her pay sahibinin inceleyebileceği belgeler sayılmıştır. Anılan maddedeki belgeleri finansal tablolar, konsolide finansal tablolar, yönetim kuruluna ait yıllık faaliyet raporu, denetleme raporları ve kâr dağıtım önerisi oluşturur. Maddede finansal tablolar ve konsolide tablolar açısından bir yıllık bir süre öngörülmüş ve bu tabloların bir yıl süre ile merkezde ve şubelerde bulundurulacak, pay sahiplerinin bilgisine sunulacağı yer almaktadır. Anılan madde, pay sahibinin bilgilenmeye veya incelemeye yönelik herhangi bir başvurusu olmadan, ortaklık tarafından kanuni yükümlülük gereği hazır edilen belgeleri içerdiğinden hakkın pasif yönünü oluşturur<sup>213</sup>. Hakkın pasif yönünü oluşturan bu düzenleme ile pay sahiplerinin finansal tabloları karşılaştırmalı inceleyip fikir sahibi olması amaçlanmıştır<sup>214</sup>. Nitekim eTTK ile yeni TTK arasında hakkın pasif yönünün düzenlenişi bakımından farklılık getirilmeyip eski hüküm muhafaza edilerek yeni kanunda yer verilmiştir.

Ancak pasif bilgi alma hakkını kullanan pay sahibi istediği kapsam ve içerikte bilgi sahibi olamayabilir. Bu durumda pay sahibinin ilave bilgilere ihtiyacı

---

<sup>211</sup> KARASU, s. 79; ATALAY, s. 55; DURGUT/KAPLAN, s. 131; SÜMER, s. 216; BİLGİLİ/DEMİRKAPI, s. 504; DURAL, s. 273.

<sup>212</sup> DURAL, s. 273.

<sup>213</sup> ATALAY, s. 55; KARASU, s. 79; ATALAY, s. 55; DURGUT/KAPLAN, s. 131; SÜMER, s. 216; ŞENER, s. 520; BİLGİLİ/DEMİRKAPI, s. 504.

<sup>214</sup> ŞENER, s. 519; BİLGİLİ/DEMİRKAPI, s. 504.

olacaktır<sup>215</sup>. Pay sahibinin ihtiyaç duyduğu ilave bilgiler de aktif bilgi alma hakkı ile sağlanır. Hakkın aktif yönünün kullanımını pay sahiplerinin genel kurulda bilgi verme görevlilerine soru sorma iradesi göstermeleri oluşturur. TTK m. 437/2’de bu durum, *“Pay sahibi, genel kurulda, yönetim kurulundan şirketin işleri, denetçilerden denetimin yapılma şekli ve sonuçları hakkında bilgi isteyebilir.”* şeklinde yer almıştır. Kanunun ilgili maddesi ile bilgi alma hakkının genel kurulda kullanılacağı düzenlemiştir. Böyle bir düzenlemenin varlığına rağmen, bilginin genel kurul dışında istenmesi de pay sahipleri için kapatılmamıştır<sup>216</sup>. Maddenin bütününde yer alan, *“pay sahiplerinden herhangi birine bu sıfatı dolayısı ile genel kurul dışında bir konuda bilgi verilmiş ise”* cümlesi ile de şirket yöneticilerinin zorunlu tutulmamakla birlikte pay sahiplerine, talep ettikleri bilgileri genel kurul dışında da verebilecekleri anlamı çıkarmak mümkündür<sup>217</sup>. Nitekim, bilgi alma hakkının pay sahipliğine bağlı diğer hakların kullanımına da temel oluşturduğu düşünüldüğünde, hakkın kullanımını sadece genel kurula indirgemek hakkın özüyle bağdaşmayacaktır.

Pay sahibi, bilgi alma hakkını soru sorma cevap alma şeklinde kullanabilir<sup>218</sup>. Pay sahiplerinin, sorduğu soruların cevaplanabilmesi için genel kurul toplantısında, en az bir yönetim kurulu üyesi ile denetçinin hazır bulunması TTK m. 407’nin gereğidir<sup>219</sup>. Pay sahiplerinin, aktif bilgi alma hakkı kapsamında, genel kurula bazı belgelerin getirtilmesini ve bu belgeler üzerinde inceleme yapılması talebinde bulunmaları, genel kurul toplantılarının uzaması ve tamamlanamaması açısından bir risk teşkil ettiğinden dolayı mümkün görülmemektedir<sup>220</sup>. Ancak, Genel Kurul Toplantı Yönetmeliği’nin 15. maddesi<sup>221</sup>, genel kurul toplantısı sırasında hazır

---

<sup>215</sup> KAYA, s. 3; ÇELEBİ, Ali Ergin, Şirketler Topluluğunda Hâkim Şirket Pay Sahiplerinin Bağlı Şirketler Hakkında Bilgi Alma Hakkı, Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 2, S. 2, 2018, s. 521.

<sup>216</sup> DURAL, s. 273; KAYA, Makale, s. 64; AKDAĞ GÜNEY, s. 50; CEYLAN, s. 88.

<sup>217</sup> DURAL, s. 274.

<sup>218</sup> BİLGİLİ/DEMİRKAPI, s. 505.

<sup>219</sup> PULAŞLI, yönetim kurulu üyesinin ve denetçinin genel kurul toplantısına katılmaması halinde bu duruma pay sahibi tarafından itiraz edilmesi, bu itirazın toplantı başkanlığı tarafından ve genel kurul kararıyla reddedilmesi halinde itirazın tutanağa geçilmesi kaydıyla genel kurul kararlarının tümünün iptalini gerektireceğini, yani bu durumun geçersizlik değil iptal sebebi olduğunu ifade etmektedir bkz. PULAŞLI, C. III, s. 2040.

<sup>220</sup> BİLGİLİ/DEMİRKAPI, s. 505.

<sup>221</sup> Genel kurul toplantı yerinde; a) Şirketin esas sözleşmesi, b) Pay defteri, c) Toplantıya çağrının yapıldığını gösteren gazete ve diğer belgeler, ç) Yönetim kurulunca hazırlanan yıllık faaliyet raporu, d) Denetçi raporu, e) Finansal tablolar, f) Gündem, g) Gündemde esas sözleşme değişikliği varsa, izne



bulundurulması gereken belgeleri açıklamıştır, bu belgelerin hazır bulundurulması düzenlemesi bilgi alma hakkının kullanımına yardımcı olacaktır<sup>222</sup>.

Pay sahiplerinin, genel kurulda bilgi verme görevlilerine yönelmiş oldukları sorulara ilişkin cevapların ertelenebilir olup olmadığı hususunda doktrinde farklı görüşler mevcuttur.

Akdağ Güney, genel kurul toplantısı sırasında bilgi almaya yönelik isteğini belli eden pay sahibinin talebine konu olan bilginin aynı genel kurul toplantısında verilmesi gerektiğini belirtmekle beraber, pay sahibinin talebine konu olan bilginin cevaplanabilmesi için birtakım dokümanların toplantıda hazır edilmesi icap ettiği takdirde talebe konu bilginin daha sonra verilebileceği görüşündedir<sup>223</sup>.

Dolu, pay sahibi tarafından genel kurulda bilgi verme görevlilerine iletilen soruların aynı genel kurulda sözlü olarak cevaba kavuşturulması gerektiği, pay sahibine verilecek cevapların bir sonraki genel kurula ertelenmesi ya da genel kurulun tamamen ertelenmesinin mümkün olmadığı, böyle bir kabulün genel kurulun kesintisizliği ilkesi ile de bağdaşmayacağı görüşünde olup, bu durumun ayrıca talebin reddi anlamına geldiğini ve TTK m. 437/5 anlamında dava açılabilmesinin koşulunun oluştuğunu belirtmektedir<sup>224</sup>.

Demirkapı, yönetim kurulunun bilgi talebini kabul etmesine rağmen pay sahibinin sorusunun hazırlık gerektirdiği durumlarda, genel kurulda cevap verilmemesinin mümkün olduğu ve cevap vermeye yetecek uygun bir süre kadar pay sahibinin beklemesi gerektiği görüşündedir<sup>225</sup>.

---

tabi şirketlerde Bakanlıktan alınan izin yazısı ve eki değişiklik tasarısı, diğer şirketlerde ise yönetim kurulunca hazırlanmış değişiklik tasarısı, ğ) (Değişik:RG-29/5/2021-31495) Hazır bulunanlar listesi ile varsa hamiline yazılı pay sahiplerine ilişkin Merkezi Kayıt Kuruluşundan sağlanan pay sahipleri çizelgesi, h) Genel kurul erteleme üzerine toplantıya çağrılmışsa bir önceki toplantıya ilişkin toplantı tutanağı, fiziki ve/veya elektronik ortamda hazır bulundurulur. Bu belgelerden bir kısmı, toplantı çağrısına ilişkin bir kısmı ise, TTK m. 437 kapsamındaki bilgilerdir. Ayrıntılı bilgi için bkz. BİLGİLİ/DEMİRKAPI, s. 505.

<sup>222</sup> BİLGİLİ/DEMİRKAPI, s. 505.

<sup>223</sup> AKDAĞ GÜNEY, s. 50.

<sup>224</sup> DOLU, s. 192-193.

<sup>225</sup> DEMİRKAPI, s. 325.

Tekinalp, bilgi verme görevlileri olan yönetim kurulu veya denetçinin, pay sahibinin sorduğu soruyla ilk kez karşılaşmış olması halinde ve sorulan soruya cevap verebilmek için bazı belgelerin incelenmesinin gerektiği hallerde, bilgi verme görevlileri tarafından bu durumun tutanağa geçirilerek, sorulan sorunun yapılacak olan ilk genel kurul toplantısında cevaplanabileceğini ancak soruyu soran ya da soruyla ilgili başka bir pay sahibinin sonraki genel kurulu beklemeden bilgi alma davası açamayacağı görüşündedir<sup>226</sup>.

Genel kurulların, normal şartlarda yılda bir defa yapıldığı düşünüldüğünde, ortaya koymuş olduğu sermaye hakkında bilgilenmek isteyen pay sahibinin bir sonraki genel kurul toplantısına kadar bekletilmesi, bilgi alma hakkının düzenlenme mantığına ters düşecektir. Pay sahibinin, genel kurulda bilgilenmek istediği hususun ortaklıkta kalıp kalmamasına etki edebilecek bir husus olma ihtimali de göz ardı edilmemelidir. Böyle bir durumdaki pay sahibini bir sonraki genel kurula kadar bekleterek, paylarını ortaklıkta tutma mecburiyetinde bırakmak pay sahibinin menfaatlerine zarar verecektir. Kanaatimizce, genel kurul toplantısında talep edilen bilgilerin bir sonraki genel kurulda cevaplanacağını bildirilmesi ile TTK m. 437/5'te yer alan "ertelenme" koşulunun gerçekleştiği kabul edilmeli ve hakkın kullanımı için dava açma yoluna gidilmesi gerekmektedir.

Burada dikkate alınması gereken bir diğer husus da bilgi alma ve inceleme hakkının gündeme bağlılık ilkesinin istisnasını oluşturmasıdır<sup>227</sup>. Anonim ortaklıkların faaliyet alanlarının genişliği ve pay sahiplerinin sayısı düşünüldüğünde, genel kurul toplantısı esnasında gündemde olmayan ve bilgi verme görevlilerinin o an cevaplayamayacağı birden çok konu hakkında detaylı ve çeşitli sorular sorulabilmektedir. Sorulan sorulara verilecek cevabın bir sonraki genel kurula

---

<sup>226</sup> TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu), C. II, N. 1012b, s. 60.

<sup>227</sup> KAYA, Makale, s. 64; MEMİŞOĞLU, Özgür, 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda Anonim Şirket Genel Kurul Toplantı Gündemi, Gündeme Bağlılık İlkesi Ve İstisnaları, Legal Hukuk Dergisi, S. 133, 2014, s. 76; YURTBAŞI, s. 125, dn. 120. Aksi yönde görüş için bkz. ALTAY, Sıtkı Anlam, Anonim Ortaklıkta Özel Denetimin Koşullarına İlişkin Düşünceler, Prof. Dr. Oğuz İmregün'e Saygı Sempozyumu (26 Ekim 2013), Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, S. 2, 2013, s. 68. TTK m. 437/2'deki "Pay sahiplerinden herhangi birine bu sıfatı dolayısıyla genel kurul dışında bir konuda bilgi verilmişse, diğer bir pay sahibinin istemde bulunması üzerine, aynı bilgi, gündemle ilgili olmasa da aynı kapsam ve ayrıntıda verilir" hükmünü istisna kabul ederek, bu hüküm dışında, bilgi alma ve inceleme hakkının gündemle ilgili olması gerektiği görüşündedir bkz. ALTAY, s. 68.

bırakılmasının, talebin reddi haline geldiğini ve dava açmak için gerekli şartları sağladığına yukarıda değinmiştik. Ancak, verilecek cevabın bilgi verme görevlilerinin hazırlık yapmasını gerektirecek ölçüde kapsamlı olması halinde, genel kurul toplantısından sonra, uygun bir süre içinde pay sahiplerinin yazılı olarak bilgilendirilebileceklerini kabul etmek yerinde bir yaklaşım olacaktır<sup>228</sup>. İlk derece mahkemesi de vermiş olduğu bir kararda bu hususa değinerek, “...pay sahipleri tarafından genel kurulda sorulan ve cevap beklenen 262 tane sorunun, aynı genel kurulda yanıtlanmasının mümkün olmadığından, yanıtlanması için yönetim kuruluna 90 günlük süre verildiği 90 günlük sürenin makul bir süre olduğunu, bu durumun TTK m. 437/5 kapsamında talebin haksız reddi anlamına gelmediği...” yönünde bir hüküm kurmuştur<sup>229</sup>.

Pay sahibinin, talebine konu bilgiye verilecek cevabın araştırma gereken kapsamlı bilgileri içermesinden dolayı genel kuruldan sonra yazılı şekilde ilgili kişiye iletilmesi halinde de sorusu cevaplanmış pay sahibi ile diğer pay sahipleri arasında eşit işlem ilkesine aykırılık meydana gelecek olup aynı bilginin diğer pay sahiplerine de uygun yöntemlerle sağlanması gerekecektir<sup>230</sup>.

## **B. İnceleme Hakkının Kullanılması**

TTK m. 437/4 ile her pay sahibine bilgi alma hakkının yanında, sorusunu ilgilendiren kısımlarla sınırlı olmak üzere, ortaklığa ait ticari defter ve yazışmaları inceleme hakkı tanınmıştır<sup>231</sup>. İnceleme hakkının, sadece pay sahibi olunan şirket bakımından kullanılması mümkün kabul edilmiş, bağlı şirketler açısından inceleme hakkı mümkün görülmemiştir<sup>232</sup>. Ancak bu hakkın kullanılabilmesi için yönetim kurulunun veya genel kurulun bu yöndeki bir kararına ihtiyaç vardır<sup>233</sup>. İnceleme hakkı, pay sahibinin talepte bulunarak ve kendi incelemesi ile bilgiye ulaşmasını sağlayan bir yöntem olup pay sahibinin aktif bilgi alma hakkını tamamlayıcı ve onu

<sup>228</sup> Aynı yönde bkz. SÜMER, s. 227.

<sup>229</sup> İstanbul 10. Asliye Ticaret Mahkemesi, E. 2018/620, K. 2019/ 29 www.lexpera.com.tr.

<sup>230</sup> Aynı yönde bkz. SÜMER, s. 227; ÜNAL, s. 262.

<sup>231</sup> TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu), C. II, N.1014c s. 64; PULAŞLI, C. III, s. 2039; BİLGİLİ/DEMİRKAPI, s. 506.

<sup>232</sup> BİLGİLİ/DEMİRKAPI, s. 508.

<sup>233</sup> TEKİNALP, Sermaye, s. 381.

teyit edici özellik gösterir<sup>234</sup>. İnceleme hakkını kullanmak isteyen pay sahibi de tıpkı bilgi alma hakkında olduğu gibi bu yöndeki iradesini ortaya koymalıdır. Öğretide pasif bilgi alma olarak adlandırılan genel kuruldan önce inceleme yapılmasını mümkün kılan TTK m. 437/1 kapsamında, belirtilen belgeler genel kurul toplantısından on beş gün önce pay sahiplerinin incelemesi için şirket merkez ve şubelerinde hazır edilecektir. Bu düzenleme kapsamında, inceleme yapılması uygun görülen belgeler pay sahibinin talepte bulunmasına gerek olmadan şirketin kendiliğinden sunduğu belgelerdir. Anılan maddede tahdidi şekilde sayılan belgeler, teknik terimler içeren belgeler olduğundan incelenip anlaşılabilmesi için bir uzman yardımına ihtiyaç duyulabilir<sup>235</sup>. Pay sahibinin inceleme yapma hususunda bir uzmandan yardım aldığı durumlarda, yönetim kurulunun şirket sırlarının açığa çıkabileceği gerekçesiyle uzmanın kişiliğine itiraz etme durumu söz konusu olabilir<sup>236</sup>. Bu durumda, uzmanın mesleki faaliyeti gereği sır saklama yükümlülüğü altında bulunan kimselerden seçilmesi gündeme gelecektir<sup>237</sup>.

İnceleme hakkı, pay sahibinin aktif bilgi alma hakkından bağımsız bir haktır<sup>238</sup>. Pay sahibi, bilgi alma hakkı kapsamında, talep ettiği soruya ilişkin inceleme yapabileceği gibi, bilgi alma hakkını kullanmadan da sorusu ile ilgili inceleme talebinde bulunabilecektir<sup>239</sup>. Pay sahiplerine, ortaklığa ait tüm belgeleri inceleme gibi kapsamı geniş yorumlanacak bir inceleme hakkı tanınmamıştır<sup>240</sup>. Pay sahibi, ortaklığın defter ve belgelerinin tamamını değil ancak sorusu ile ilgili kısımları inceleyebilecektir<sup>241</sup>. Aksi yöndeki bir kabul ortaklığın hiçbir gizlilik alanı olmadığı anlamına gelecektir. Kanunda da inceleme hakkının düzenlendiği madde

<sup>234</sup> KAYA, s. 289; PULAŞLI, s. 2039.

<sup>235</sup> KAYA, Mustafa İsmail/ YALÇIN, Cihan, Anonim Şirket Pay Sahibinin Bilgi Alma Ve İnceleme Haklarının Güçlendirilmesine Yönelik Öneriler, Banka Ve Ticaret Hukuku Dergisi, C. 39, S. 1, 2023, s. 5.

<sup>236</sup> ŞENER, s. 523.

<sup>237</sup> ŞENER, İnceleme hakkının kullanılmasına eşlik edecek uzmanın, mesleki faaliyetleri gereği sır saklamakla yükümlü kimselerden seçmesinin zorunlu olduğunu belirtmiştir bkz. ŞENER, s. 523.

<sup>238</sup> KAYA, Makale, s. 64.

<sup>239</sup> KAYA, Makale, s. 64-65.

<sup>240</sup> ŞENER, s. 522.

<sup>241</sup> Ankara 14. Asliye Ticaret Mahkemesi E. 2021/218 K. 2021/486 T. 24.6.2021 kararında “....bilgi edinme hakkı ile elde edinmek istenilen sonucun hasıl olacağı, kaldı ki anılan kanun maddesine göre belirli konularda bilgi verilmesi ve inceleme hakkı tanınmasının talep edilebileceği halde, bahsi geçen ihtarnamede 2017-2018 ve 2019 yıllarına ait tüm ticari defter ve kayıtların incelenmesinin talep edildiği, incelemenin belirli bir konuya özgülenmediği” demek suretiyle davanın reddine karar vermiştir. www.lexpera.com.tr.

olan TTK m. 437/4'te, pay sahibinin sorusunu ilgilendiren kısımların incelenebileceği düzenlemiştir<sup>242</sup>. Bilgi alma hakkında olduğu gibi inceleme hakkının kullanımı için de gereklilik şartı aranmamıştır<sup>243</sup>.

TTK m. 437/4'te yer alan, “*Şirketin ticari defterleriyle yazışmalarının, pay sahibinin sorusunu ilgilendiren kısımlarının incelenebilmesi için, genel kurulun açık izni veya yönetim kurulunun bu hususta kararı gerekir. İzin alındığı takdirde inceleme bir uzman aracılığıyla da yapılabilir*” düzenlemesi, pay sahibine inceleme izni verilmesini genel kurul kararına veya yönetim kurulu kararına bağlı kılmıştır. Madde hükmünden, pay sahibinin genel kurul dışında da inceleme hakkı yapabileceği anlamını çıkarmak mümkündür<sup>244</sup>. Genel kurul haricinde, yönetim kuruluna inceleme istemli yöneltile taleplerin yazılı olarak iletilmesi TTK m. 437/5 kapsamında açılacak bir davada ispat kolaylığı sağlayacaktır<sup>245</sup>.

Pay sahibinin genel kurulda talep ettiği bilginin yönetim kurulu tarafından şirket sırlarının açığa çıkacağı veya korunması gereken şirket menfaati kapsamında olduğu gerekçe gösterilerek bilgi sağlanmaması halinde, genel kurul tarafından aynı konuda inceleme yapılmasına izin verilmesi, takdir hakkının yönetim kurulunda olması ve genel kurul kararı ile bertaraf edilememesi nedeni ile mümkün görünmemektedir<sup>246</sup>.

---

<sup>242</sup> ŞENER, s. 522- 523.

<sup>243</sup> TEKİNALP (Poroy/Çamoğlu), C. II, N.1014c, s. 64.

<sup>244</sup> KAYA, s. 285; ATALAY, s. 61; PULAŞLI, C. III, s. 2040.

<sup>245</sup> ÜNAL, s. 217.

<sup>246</sup> SÜMER, s. 239.

## İKİNCİ BÖLÜM

### BİLGİ ALMA VE İNCELEME HAKKININ DAVA YOLUYLA KULLANILMASI

#### I. BİLGİ ALMA VE İNCELEME DAVASININ HUKUKİ NİTELİĞİ, ÖZELLİKLERİ VE AMACI

##### A. Mülga Kanun Döneminde Bilgi Alma Ve İnceleme Davası

Anonim ortaklıkların sevk ve idaresine ilişkin kararlar, pay çoğunluğunu elinde bulunduran ya da ortaklığın halka açık olduğu durumlarda paylarını bir araya getirmek suretiyle çoğunluğu oluşturan pay sahipleri tarafından alınır<sup>247</sup>. Bu durumun oluşturacağı sakıncaların önüne geçmek için azınlığı ve de münferit pay sahiplerini çoğunluğa karşı korumayı ve karşılıklı menfaatleri bir denge sistemine oturtabilmeyi sağlayan, çoğunluk pay sahiplerinin karar alabilme hak ve yetkilerine birtakım sınırlandırılmalar getirilmiştir<sup>248</sup>. Azınlık ve münferit pay sahiplerini, ortaklığın yönetimini elinde bulunduranların faaliyetlerinden korumak ise ancak pay sahiplerinin pay sahipliği haklarını işlevsel hale getiren bireysel haklar ile olacaktır<sup>249</sup>. Bilgi alma ve inceleme hakkı da her pay sahibine tanınmış ve kullanılabilmesi için tek payın da yeter kabul edildiği bireysel pay sahipliği hakkıdır<sup>250</sup>. Bilgi alma ve inceleme hakkı, pay sahibinin sahip olduğu hakları farkındalıkla kullanabilmesine zemin oluşturup pay sahiplerinin menfaatlerini koruma görevi görürken aynı zamanda pay sahiplerinin menfaatlerine zarar gelmesi durumunda zararı telafi edici hakların kullanması hususuna da yardımcı olmaktadır<sup>251</sup>. Ancak bir hakka, kanuni düzenleme altında yer vermek tek başına hakkı işlevsel ve uygulanabilir bir hak haline getirmemektedir. Hakkın işlerlik kazanabilmesi hakka ilişkin yargı yolunun açık olmasıyla sağlanır<sup>252</sup>.

---

<sup>247</sup> KAYA, s. 6.

<sup>248</sup> KAYA, s. 7; MOROGLU, Erdoğan, Anonim Ortaklıkta Çoğunluk Pay Sahiplerinin Korunması, Makaleler, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2010, s. 231.

<sup>249</sup> KAYA, s. 7.

<sup>250</sup> PULAŞLI, C. III, s. 2019; DURGUT/KAPLAN, s. 128; KARASU, s. 76; OCAK s. 721.

<sup>251</sup> ÖZTEK, s. 301; KAYA, s.10 vd.

<sup>252</sup> KAYA, s. 314.

6762 sayılı mülga TTK'da bilgi alma ve inceleme hakkı birçok yönden eksik<sup>253</sup>, pay sahibinin ortaklık içinde edinmek istediği bilgiye ulaşmasına elverişli olmayan şekilde ve kanunda öngörülme amacından uzak düzenlenmesine rağmen en nihayetinde yasal düzenlemesi mevcut olan bir haktır<sup>254</sup>. Bir hakkın kanunda tanımlanması ve düzenlenmesi çoğu zaman o hakkın uygulanabilirliğini sağlamaktan uzaktır. Ancak kanun ile düzenleme altına alınmamış bir hakkın uygulanabilirliğinden bahsetmek ise mümkün değildir.

Eski TTK'nın yürürlükte olduğu dönemde pay sahipleri, bilgi alma ve inceleme haklarının teslimini, kanuna dayanarak yetkili organlardan istemekteydi. Ancak, bu hakların pay sahiplerine teslim edilmemesi, hakkın kullanımının engellenmesi, geciktirilmesi ya da doğrudan reddi halinde pay sahiplerinin istifade edebileceği başka bir düzenleme mevcut değildi<sup>255</sup>.

Bireysel pay sahipliği haklarının, pay sahipleri açısından kullanışlı ve yararlı hale getirilmesi detaylı ve kapsamlı düzenlenmiş olmasının yanı sıra hakka ilişkin yargı yolunun da mevcudiyeti ile mümkündür<sup>256</sup>. Çoğunluk pay sahiplerinin oluşturduğu hakimiyetin, azınlıkta kalan pay sahipleri açısından olumsuz etkilerini en aza indirgeyerek azınlıkta kalan pay sahiplerinin de menfaatlerini koruma amacı güden ve bireysel pay sahipliği haklarından olan bilgi alma ve inceleme hakkı, icra edilebilirliği güvence altına alınmadığında kullanımı sınırlı ve elverişli olmayan bir hakka evrilmektedir<sup>257</sup>. Herhangi bir yaptırıma tabi tutulmayan, bilgi alma talebinin haksız reddi, bilgi alma hakkını genel kurulun ve yönetim kurulunun insafıyla baş başa bırakmak anlamına gelecek ve bu durum da çoğu zaman hakkın kullandırılmaması şeklinde kendini gösterecektir<sup>258</sup>. Böyle bir durumun varlığı, hakkı

---

<sup>253</sup> OCAK, s. 719; KARASU, s. 73; ÖZTEK, s. 303; TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu), Kooperatif, N. 1011, s. 525; PULAŞLI, C. III, s. 2016.

<sup>254</sup> KAYA, s. 311; ALIŞKAN, Murat, Anonim Şirket Pay Sahibinin Bilgi Alma Ve İnceleme Hakkının Çiğnenmesine Bağlanan Sonuçları, Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 22, S. 1, 2023, s. 2.

<sup>255</sup> SÜMER, s. 25; ÖZTEK, s. 314; KAYA, s. 311; KARASU, s. 97; ATALAY, s. 63.

<sup>256</sup> KAYA, s. 311.

<sup>257</sup> KAYA, s. 311.

<sup>258</sup> KAYA, s. 313; ÖZTEK, s. 314-315.

suistimal edilmeye açık hale getireceği gibi hakkın bireysel, bağımsız ve vazgeçilmez hak karakteriyle de örtüşmeyecektir<sup>259</sup>.

Nitekim, pay sahiplerinin mevcut haklarından istifade etmesinde önemi haiz olan bilgi alma ve inceleme hakkının eski kanunda gerekli özen gösterilmeden ve uygulanabilirliğini denetleyici fonksiyon öngörülmeden düzenlenmesi doktrinde eleştirilere konu olmakla birlikte, farklı çözüm yolları arayışına gidilmiştir. Öğretide genel olarak kabul gören görüşe göre, bilgi alma ve inceleme hakkı dahil olmak üzere pay sahiplerinin sahip olduğu bireysel hak ve menfaatlara hâle getiren tüm kararlara karşı, hakkın teslimi menfaatlerin ise temini amacıyla ifa davası açılabilecektir<sup>260</sup>. Hakka ilişkin kanunda özel bir düzenleme olmaması sebebi ile hak genel hükümler çerçevesinde değerlendirilmiş ve ifa davası açmak suretiyle hakkın temininin sağlanması kabul görmüştür<sup>261</sup>. Ancak burada genel hükümler çerçevesinde açılacak davalara ilişkin farklı yaklaşımlar benimsenmiş ve başka problemler ortaya çıkmıştır.

Mülga kanunun yürürlükte olduğu dönemde, bilgi alma ve inceleme hakkını kullanmak üzere yetkili organlara başvurmasına rağmen hakkını kullanamayan pay sahibinin bu hakkını delil tespiti yoluyla sağlayabileceği, Yargıtay 11. Hukuk Dairesinin 28.12.1986 tarihli kararında yer almıştır<sup>262</sup>. Ancak, bilgi alma hakkının delil tespiti yoluyla kullanılmasını eleştiren yazarlar, böyle bir yol izlenmesinin ortaklık menfaatlerine zarar vereceği görüşündedirler<sup>263</sup>.

Eriş, delil tespiti istemini mahkemenin reddetmesi halinde ortaklığa karşı açılacak bir eda davası ile bilgi alma hakkına kavuşulabileceğini, açılacak bu davanın

---

<sup>259</sup> KAYA, s. 313- 314.

<sup>260</sup> KAYA, s. 314; ÖZTEK, s. 314-315; TEKİNALP, Finansal Bilgi, s. 20.

<sup>261</sup> ÖZTEK, s. 315; KAYA, s. 316.

<sup>262</sup> KAYA, s. 316; ERİŞ, Gönen, Anonim Şirketler Hukuku, Seçkin Yayınevi, Ankara, 1995, s. 380.

<sup>263</sup> KAYA, Bilgi alma hakkının yaptırımının delil tespiti olarak kabulünün, hem Ticaret Kanunu yapısına hem de bilgi alma ve inceleme hakkının kanunda öngördüğü sınırlamaların ihlali anlamına geleceğinden bu yöntemi uygun bulmamıştır bkz. KAYA, s. 335-336; Tekinalp, pay sahibine TTK'nın tanımadığı inceleme hakkının delil tespiti yoluyla da sağlanmaması gerektiğini, delil tespitinin sınırlarının tayin edilmesinin zor olduğunu ve bu durumun anonim ortaklıklar ile bağdaşmayacağı görüşündedir bkz. TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu), C. II, N. 1015a, s.66.



duruşma yapılarak görülmesi gerektiğini ve de mahkeme tarafından verilen kararın icra memuru tarafından yerine getirileceğini belirtmektedir<sup>264</sup>.

Eski kanunun yürürlükte olduğu dönemde delil tespiti dışında, anonim ortaklık genel kurul kararlarının iptali istemli dava açılabilceğı ve de yönetim kurulu üyeleri aleyhine sorumluluk davası açılabilceğı görüşü de değerlendirilmekteydi<sup>265</sup>.

## **B. Bilgi Alma Ve İnceleme Davasının Bağımsız Niteliğı**

Mülga Ticaret Kanunu döneminde, pay sahibinin bilgi alma ve inceleme hakkının kullandırılmaması sonucu mahkemeye yapılacak başvurunun, pay sahibinin bilgi alma talebinin reddine ilişkin genel kurul kararının iptalini sağlayan bir dava olması düşünölmekteydi<sup>266</sup>. Bu görüş, bilgi alma ve inceleme hakkının ihlalini dava ile güvence altına alan bir düzenlemenin olmadığı eski kanun döneminde dahi eleştirilere konu olmuş, açılması gereken davanın bağımsız bir eda davası olması gerektiğı savunulmuştur<sup>267</sup>.

Bilgi alma ve inceleme davası başka bir davaya bağı bir inceleme konusu, bir olgu veya o davanın kararı ile sonuca ulaşmayı sağlayan o davanın bir parçası niteliğinde bir talep olmayıp kendine özgü yargılama konuları ve talepleri bulunan bağımsız bir dava özelliğı gösterir<sup>268</sup>. Bu özelliğı dolayısı ile bilgi alma ve inceleme davasını, genel kurul kararlarının iptali davası bağlamında ele almak mümkün görülmemektedir. Bilgi alma ve inceleme davası, genel kurul kararlarının iptali istemli açılmış olan davadan dolayı derdestlik itirazına konu oluşturmayan, amacı ve konusu itibari ile kendine ait özellikler gösteren farklı bir davadır<sup>269</sup>. Pay sahibi, koşulları oluştuğı takdirde hem genel kurul kararlarına karşı bir iptal davası hem de bilgi alma ve inceleme davası açabilecektir<sup>270</sup>. Ancak, pay sahibine bilgi alma ve

---

<sup>264</sup> ERİŞ, s. 380.

<sup>265</sup> KAYA, s. 316; ÖZTEK, s. 315.

<sup>266</sup> ATALAY, s. 66.

<sup>267</sup> KAYA, s. 336- 337; ATALAY, s. 66; ÖZTEK, s. 315- 316.

<sup>268</sup> TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu), C. II, N.1015a, s. 66; DEMİRKAPI, s. 324.

<sup>269</sup> TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu), C. II, N.1015a, s. 66.

<sup>270</sup> TEKİNALP, Sermaye, s. 384.

inceleme davası açma hakkı tanınmışken genel kurul kararlarının iptalini istemesinde bir menfaatinin bulunduğundan söz edilemeyecektir<sup>271</sup>. Genel kurul kararlarının iptali istemli açılmış dava yenilik doğurucu bir dava niteliğindeyken, bilgi alma ve inceleme davası yenilik doğuran dava niteliği taşımaz<sup>272</sup>. Bu yönüyle, bilgi alma ve inceleme davasının anonim ortaklıklar hukukuna özgü bir karakter niteliğinde olduğu söylenebilir<sup>273</sup>.

Bilgi alma davası, mahkemeden özel denetçi tayin edilmesini isteme hakkı için de bir engel teşkil etmemektedir. Her iki davayı açabilmek için gereken şartlar farklıdır ve bu iki dava arasında derdestlik itirazı söz konusu olamaz<sup>274</sup>. Nitekim her iki dava sonucu verilen kararın etki alanı ve elde edilen menfaat de aynı değildir<sup>275</sup>. Bilgi alma davası sonucu mahkeme tarafından verilmiş olan karar, hüküm ve sonuçlarını sadece o davayı açan kişi bakımından gösterecekken, özel denetçi tayin edilmesi istemli bir dava sonucu ise mahkemenin atamış olduğu özel denetçinin tanzim ettiği rapor genel kurula sunulacaktır<sup>276</sup>. İki dava arasında derdestlik itirazı söz konusu olmamakla birlikte bilgi alma davası ile özel denetçi tayini istemli davanın aynı zamanda açıldığı hallerde birinin diğerinin bekletici meselesi yapıp yapılmayacağı gündeme gelmektedir. Derdest olan bir davanın sonuçlanmasının başka bir davada bekletici sorun olabilmesi için, bekletici mesele yapılacak davanın, başka bir mahkemede görülmekte olması ve iki dava arasında bağlantının bulunması gerekir. Derdest olan iki hukuk davasının birleştirilmesinin mümkün olmadığı hallerde, aralarında bağlantı olması ve birisi hakkında verilecek olan kararın, diğerini etkileyecek olması şartıyla, davalardan birinin diğeri için bekletici sorun sayılması gerekir<sup>277</sup>. Özel denetçi tayini istemli dava için bilgi alma ve inceleme haklarının tüketilmiş olması yeterli görülmüş olup bu anlamda bilgi alma davası açmak ön koşul olarak kabul edilmemiştir. Ancak uygulamada mahkemeler “*bilgi alma veya inceleme hakkı daha önce kullanılmışsa*” şeklindeki hususu ısrarla bilgi alma ve

<sup>271</sup> BİLGİLİ/DEMİRKAPI, s. 507.

<sup>272</sup> TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu), C. II, N.1015a, s.66.

<sup>273</sup> AKBAY, s. 401.

<sup>274</sup> TEKİNALP, Sermaye, N. 14-84, s. 384; KAYA, Makale, s. 81- 82.

<sup>275</sup> KAYA, Makale, s. 82.

<sup>276</sup> TEKİNALP, Sermaye, N. 14-84, s. 384.

<sup>277</sup> PEKCANİTEZ, Hakan, Pekcanitez Usul Medeni Usul Hukuku, 15. Bası, C. 2, On iki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2017, s. 1403.

inceleme taleplerinin sonuçsuz kalması halinde mahkemeye başvurunun da tamamlanması gerektiği şeklinde değerlendirip, mahkemeye başvuru yapılmadığında hakkın kullanılmamış olduğuna kanaat getirerek davanın reddine karar vermektedir<sup>278</sup>. Bu durumda her iki dava aynı anda açıldığında mahkemelerin bilgi alma davasının sonuçlanmasını özel denetçi davasında bekletici mesele yapması muhtemel gözükmektedir<sup>279</sup>.

Bilgi alma ve inceleme hakkı birçok hak için yol gösterici niteliği haiz olmakla birlikte kullanımına ilişkin oy kullanmak için gerekli olması veya genel kurul kararlarının iptali dahil hiçbir ön şart aranmayarak hakkın bağımsız karakteri ortaya konmuştur. Bilgi alma ve inceleme davası da tıpkı bilgi alma ve inceleme hakkı gibi bağımsız karakterde bir dava olup, özel denetçi tayin edilmesini isteme davasından, genel kurul kararlarının iptali istemli davadan ve de yönetim kurulu üyelerine yöneltilecek sorumluluk davasından ayrı bağımsız bir dava olarak düzenleme alanı bulmuştur<sup>280</sup>. Ancak, bilgi alma ve inceleme davasının kanun ile hukuki zemine oturtulduğu günümüzde halen ilk derece mahkemeleri tarafından bilgi

---

<sup>278</sup> Özel denetçi tayini için bilgi alma davasının da tüketilmesi gerektiğine ilişkin mahkeme kararı için bkz. İstanbul 3. Asliye Ticaret Mahkemesi E. 2020/ 527 K. 2020/688 T. 10.12.2020 [www.lexpera.com.tr](http://www.lexpera.com.tr)

<sup>279</sup> Bilgi alma davası devam ederken özel denetçi istemli açılan davaların bekletici mesele yapılmadan doğrudan reddedildiği ilk derece mahkemesi kararları için bkz. İzmir 5. Asliye Ticaret Mahkemesi E. 2020/777 K. 2021/225 T. 17.03.2021 kararında “*Somut olayda da davacı bu hakkını kullandığını ve fakat şirket tarafından reddedildiğini belirterek İzmir ... ATM’nin .. Esas sayılı dosyasında bilgi edinme davası açtığını ve bu davanın halen derdest olduğunu beyan etmiştir. Bu halde davacının henüz bilgi alma ve inceleme hakkının kullanılmasına ilişkin aşamaların tamamlanmadığı, halen bu hakkı sağlaması durumunda derdest davanın da konusunun kalmayacağını, bu nedenle davanın bu aşama tamamlanmadan açılması nedeniyle şartlarının gerçekleşmediği belirlenmiştir...*” denilmek suretiyle açılan davanın reddine karar verilmiştir. [www.lexpera.com.tr](http://www.lexpera.com.tr)

İstanbul 18. Asliye Ticaret Mahkemesi E.2021/214 K. 2021/487 T. 24.06.2021 “*genel kurulda bilgi edinme hakkının kullanılması, talebin reddedilmesi ya da yeterli bilginin verilmemesi halinde TTK 437/5 maddesi kapsamında dava yoluyla bilgi edinme hakkının kullanılmasını talep edilmesi, mahkemece verilecek karardan sonra incelenen bilgi ve belgelere göre yeterli bilgi edinilememesi halinde özel denetçi talebinin genel kurulda dile getirilerek reddedilmesi halinde iş bu davanın açılması gerekir iken davacı tarafça bu kurala uyulmadığı, mahkeme vasıtasıyla bilgi edinme hakkı için 18/01/2021 tarihinde dava açılmasına rağmen dava sonuçlanmadan iş bu davanın açılması nedeniyle erken açılan davanın aşağıdaki şekilde reddine karar vermek gerekmiştir*”. Aynı yönde mahkeme kararı için bkz. Bakırköy 1. Asliye Ticaret Mahkemesi E.2020/951 K. 2021/1295 T. 30.12.2021. Kararlar için bkz. [www.lexpera.com.tr](http://www.lexpera.com.tr)

<sup>280</sup> KAYA, s. 320; ÖZTEK, s. 317- 318; AKBAY, s. 402.

alma ve incelemeye ilişkin müracaatın genel kurul kararlarının iptali veyahut delil tespiti olarak değerlendirildiğine uygulamada rastlanmaktadır<sup>281</sup>.

### C. Bilgi Alma Ve İnceleme Davasının Amacı

6762 sayılı mülga Ticaret Kanunu'nda pay sahiplerinin bilgi alma taleplerinin olumlu karşılanmaması halinde başvurabilecekleri bir yargı yolunun tanınmamasının, kanunun yürürlükte olduğu dönemde haklı olarak eleştirildiğini ve öğretide bu eksikliği gidermek maksadı ile çeşitli davalar yoluyla hakkın kullanımının sağlanmaya çalışıldığına yukarıda değinmiştik<sup>282</sup>. Öğretide böyle bir yol izlenmiş olmasına karşın izlenen yollarda yeknesaklık olmaması, bilgi alma ve inceleme davasının hukuki bir zemine oturtulma ihtiyacını gün geçtikçe artırmıştır. Nihayetinde, bu haklı eleştiriler ve uygulamada çıkan problemler kanun koyucu tarafından gözetilerek, 6102 sayılı TTK'da dava hakkının kullanımı yasal güvenceye kavuşmuştur.

Bilgi alma ve inceleme hakkının ihlali halinde açılacak dava TTK m. 437/5'te, *“Bilgi alma veya inceleme istemleri cevapsız bırakılan, haksız olarak reddedilen, ertelenen ve bu fıkra anlamında bilgi alamayan pay sahibi, reddi izleyen on gün içinde, diğer hâllerde de makul bir süre sonra şirketin merkezinin bulunduğu asliye ticaret mahkemesine başvurabilir. Başvuru basit yargılama usulüne göre incelenir. Mahkeme kararı, bilginin genel kurul dışında verilmesi talimatını ve bunun şeklini de içerebilir. Mahkeme kararı kesindir.”* şeklinde düzenlenmiştir. Yeni kanun ile hukukumuzda kazandırılan bu değişiklik TTK'nın en önemli ve radikal değişikliği olarak anılmıştır<sup>283</sup>.

<sup>281</sup> ATALAY, s. 66; Bu yönde İzmir Bölge Adliye Mahkemesi 11. Hukuk Dairesinin E. 2022/ 962 K.2022/1201 kararında, *“Somut olayda davacı, şirket aleyhine açılacak sorumluluk davasına delil teşkil etmek üzere şirkete ait bilanço, gelir ve finansal tablolar, yönetim kurulu yıllık faaliyet raporu, denetleme raporları, ticari defter vb. ile şirket adına kayıtlı taşınır ve taşınmaz malların tespitini talep etmekte olup, bu talepler bir hakkın veya hukuki ilişkinin varlığının ya da yokluğunun belirlenmesine ilişkin değil, maddi vakıaların araştırılmasını gerektirir niteliktedir. Eda davası açılacak hallerde tespit davası açmakta hukuki yarar bulunmaması karşısında, tespit davasının şartlarının oluşmadığı ve dava açılmasında hukuki yarar bulunmadığı kanaatine varılmıştır”* şeklinde hüküm kurularak davacının eda davası açmak yerine delil tespiti isteminde bulunmasında hukuki yarar olmadığından davacının istinaf istemi reddedilmiştir. [www.lexpera.com.tr](http://www.lexpera.com.tr)

<sup>282</sup> Bkz. II. Bölüm/A.

<sup>283</sup> TEKİNALP, Sermaye, s. 373, 380; DURGUT/KAPLAN, s. 143; ERİŞİR, Evrim, Sermaye Şirketlerinde Pay Sahibine Bilgi Verilmesine Ve Onun İnceleme Hakkının Kullanılmasına İlişkin

Bu dava ile pay sahibinin bilgi almaya ve incelemeye ilişkin taleplerinin cevaplanmamasının oluşturacağı sakıncaların önüne geçilmek istenmiştir<sup>284</sup>. Bilgi alma ve inceleme hakkı, bilgi alma ve inceleme davası ile kullanıldığı durumda pay sahibi bilgi alma ve inceleme hakkına konu taleplerini mahkeme vasıtasıyla şirkete yöneltecek, mahkemenin bu hususta vermiş olduğu karar ise etki bakımından ortaklığın organı tarafından verilmiş gibi olacaktır<sup>285</sup>.

Bilgi alma ve inceleme davası, bilgi alma ve inceleme hakkı ile aynı amaca hizmet etmektedir<sup>286</sup>. Her iki hak da pay sahibini bilgilenmek istediği hususlar hakkında aydınlatarak pay sahipliği sıfatına özgülenmiş haklarını, bilinçli ve amaca uygun kullanmasını olanaklı kılmaktadır. Bilgi alma ve inceleme davası ile bilgi alma ve inceleme hakkının kanunda öngörülen amacı gerçekleşmiş olacaktır. Bu dava ile bilgi alma ve inceleme hakkının kapsamının genişletilmesi mümkün olmamakla birlikte normal şartlarda pay sahiplerine açıklanmaması gereken ortaklığın şirket sırrı mahiyetindeki bilgilere erişip ortaklığın menfaatinin ihlal etmek de amaçlanmamalıdır<sup>287</sup>. Bu davanın öngörülmesi ile talep edilen bilgi verildiği takdirde ortaklık sırrı veya korunması gereken şirket menfaatinin zarar görmesi söz konusu olmayacağı halde bu bahaneler adı altında pay sahiplerine bilgi temin edilmemesi yaptırıma kavuşturulmak istenmiştir<sup>288</sup>. Bu açıdan bilgi alma ve inceleme davası bir nevi hakka ilişkin teminat niteliği göstermektedir<sup>289</sup>.

Hem anonim ortaklıkların aile tipi ortaklık kimliklerinden sıyrılıp kurumsal kimliğe<sup>290</sup> bürünmeleri nedeniyle hem de ekonomik parametreler ve göç dalgası ile anonim ortaklıklardaki sermaye sahipleri de çeşitlenmiştir. Yabancı sermayedarların

---

İlamın İcrası, Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 16, S. 197, 2021, s. 96; DEMİRKAPI, s. 323.

<sup>284</sup> ÖZCANLI, Fatma Beril, Bilgi Alma Davasında Hakimin Rolü, Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 16, S. 197-198, 2021, s. 206.

<sup>285</sup> ÖZCANLI, s. 206.

<sup>286</sup> AKBAY, s. 403.

<sup>287</sup> KAYA, s. 322; AKBAY, s. 404.

<sup>288</sup> AKBAY, s. 405; TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu), C. II, N.1015, s. 66.

<sup>289</sup> CENGİZ, Dilek, Türk Ticaret Hukukunda Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı'nın Mahkeme Aracılığıyla Kullanılmasında Mahkemenin Kararının Kesinliği Sorunu, Beta Yayıncılık, İstanbul, 2022, s. 90.

<sup>290</sup> Anonim ortaklıklarda kurumsal yönetime ilişkin detaylı açıklamalar için bkz. PASLI, s. 22.

yatırımlarını şirkete özgülemesinde bilgi alma ve inceleme hakkı davasının önemi haizdir. Hem yerli hem yabancı sermayedarların yatırımlarıyla alakalı bilgi sahibi olmak istemeleri halinde, uygulamada sıklıkla rastlanıldığı üzere hakkın kullandırılmama engeliyle karşılaşmaları mümkündür. Böyle bir durumda, hakkın teminatı niteliğinde olan bilgi alma ve inceleme davası ile hakkı kullanabileceğini bilen pay sahibi yatırımlarını ortaklığa getirirken daha rahat hareket edebilecektir. Gerçekten de, bilgi alma ve inceleme hakkına mahkeme marifetiyle tatbik kabiliyeti kazandırılmadan hakkın kullanılabilmesinin düşünülmesi pratikle bağdaşmayacaktır.

#### **D . Bilgi Alma Ve İnceleme Davasının Hukuki Niteliği**

Pay sahiplerinin bilgi alma ve inceleme taleplerinin karşılıksız kalması veya redde konu olması halinde yargıya başvuru imkanı sağlayan ve TTK m. 437/5'te düzenlenen dava, doktrinde bilgi alma davası olarak adlandırılmıştır<sup>291</sup>. Anonim ortaklık pay sahibine bilgi alma ve inceleme hakkını mahkeme marifetiyle kazandırma işlevi gören bilgi alma ve inceleme davası, tıpkı bilgi alma ve inceleme hakkı gibi bireysel, müktesep ve vazgeçilmez hak karakterindedir<sup>292</sup>. TTK m. 437'nin gerekçesinde bilgi alma ve inceleme hakkının vazgeçilemez hak statüsünde olup olmadığının değerlendirilmesi mahkeme kararları ile öğretiyeye bırakıldığı yer almaktadır. Ancak öğretideki ağırlıklı görüş bilgi alma ve inceleme hakkının vazgeçilmez hak olduğu yönündedir. Bilgi alma ve inceleme davasının vazgeçilmez hak niteliği ise kanunda düzenleme bulmuştur. TTK tüm dava haklarını vazgeçilmez nitelikte kabul etmiştir<sup>293</sup>. Pay sahibi, bilgi alma ve inceleme hakkını kullanıp kullanmama serbestisine sahiptir. Bilgi alma ve inceleme hakkını kanunda öngörülen şekillerde kullanmak için talepte bulunan pay sahibi her zaman bu durumdan bir netice elde edemeyebilir. Böyle bir durumda, pay sahibi dava açma yoluyla hakkını elde etme imkanını kullanıp kullanmama konusunda iradesi doğrultusunda hareket edebilecektir. Ancak, pay sahipliği devamınca bilgi alma ve inceleme hakkı sahibi ve de bu hakkın ihlali halinde dava açma hakkını elinde bulunduran pay sahibi, dava açma hakkından ileriye dönük şekilde feragat edemez. Zira, bilgi alma ve inceleme

<sup>291</sup> KAYA, s. 323; ATALAY, s. 65; TEKİNALP, Sermaye, s. 380; KARAHAN/BOZGEYİK, s. 650; ÜNAL, s. 305; DEMİRKAPI, s. 323.

<sup>292</sup> KAYA, s. 319.

<sup>293</sup> TEKİNALP, Sermaye, N. 14-29, s. 353.

davası, bilgi alma ve inceleme hakkının kullanımının sağlanmamasının doğrudan yaptırımıdır<sup>294</sup>.

Mülga TTK döneminde, bilgi alma ve inceleme davasının, kanunda doğrudan düzenlenmemesi nedeniyle hakkın kullanımının engellenmesi halinde, pay sahibinin bilgi alma talebinin reddine ilişkin genel kurul kararlarının iptaline yönelik dava açarak hakkı kullanılabilmesi değerlendirilmekteydi<sup>295</sup>. Ancak yeni kanun ile bu yöndeki tereddütler çoğunlukla ortadan kalkmış olsa da bilgi alma ve inceleme davasını halen bu yönde değerlendiren mahkemeler de bulunmaktadır<sup>296</sup>.

### 1.Çekişmeli Yargıya Tabi Olması

Bilgi alma ve inceleme davasının hukuki niteliğinden bahsederken, bilgi alma ve inceleme davasının çekişmeli yargı işi mi yoksa çekişmesiz yargı işi mi olduğu konusuna değinmemiz gerekir. Zira bu konuda doktrinde görüş birliği mevcut değildir. Medeni yargı kendi içinde çekişmeli yargı ve çekişmesiz yargı olmak üzere ikiye ayrılır<sup>297</sup>. Çekişmesiz yargı işleri Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun <sup>298</sup> 382. Maddesinde düzenlenmiştir<sup>299</sup>. Bir işin çekişmesiz yargı işi olarak, kabulü için<sup>300</sup> ;

- 1-Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nda açıkça sayılmış olması,
- 2- İlgililerin, ileri sürülebileceği herhangi bir hakkının bulunmaması,
- 3- Hakimin re'sen harekete geçtiği hallerin mümkün olması gerekmektedir .

Çekişmesiz yargıya ait işler HMK m. 382'de sayılmakla birlikte, bu sayım tahdidi kabul edilmemiştir. Çekişmesiz yargıya ilişkin şartlardan birini veya birkaçını karşılıyor olmak, HMK m. 382'de yer almasa bile bir işin çekişmesiz yargı işi olarak

<sup>294</sup> PULAŞLI, C. III, s. 2041; AKBAY, s. 400.

<sup>295</sup> KAYA, s. 315; ATALAY, s. 66.

<sup>296</sup> ATALAY, s. 66.

<sup>297</sup> KURU, Baki, İstinaf Sistemine Göre Yazılmış Medeni Usul Hukuku, Legal Yayınevi, İstanbul, 2016, s. 908; PEKCANİTEZ , Pekcanitez Usul, s. 99; ARSLAN, Ramazan/YILMAZ, Ejder/ TAŞPINAR AYVAZ, Sema/HANAĞASI, Emel, Medeni Usul Hukuku, 9. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2023, s. 77.

<sup>298</sup> RG., 4.02.2011, S. 27836.

<sup>299</sup> PEKCANİTEZ, Hakan/TAŞ KORKMAZ, Hülya/MERİÇ, Nedim, Gerekçeli Hukuk Muhakemeleri Kanunu, 13. Bası, On iki Levha Yayıncılık, 2022, s. 425; ATALAY, s. 63.

<sup>300</sup> KURU, s. 909 vd; PEKCANİTEZ, Pekcanitez Usul, s.101.

kabul edilmesine olanak sağlamaktadır<sup>301</sup>. Yani, ilgililer arasında bir uyuşmazlık bulunmuyorsa ya da ilgililerin ileri sürebilecekleri bir hak yok ise ya da hakim re'sen harekete geçebiliyorsa çekişmesiz yargı işinden söz etmek mümkündür. Çekişmesiz yargıda, mahkemeden talepte bulunan kişi ile uyuşmazlık içinde bulunan gerçek bir karşı taraf bulunmadığından hasım yokluğundan söz edilebilmektedir<sup>302</sup>. Çekişmeli yargının taraflarını, davacı ve davalı oluştururken çekişmesiz yargının konusu bakımından teknik anlamda bir uyuşmazlıktan söz edilemeyeceğinden karşı taraf bulunmamaktadır<sup>303</sup>. Bu yüzdendir ki çekişmesiz yargı işlerinde karşı taraf yerine ilgili kavramı yaygın şekilde kullanılmaktadır<sup>304</sup>. Çekişmesiz yargıdaki ilgili çekişmesiz yargı sonucunda verilen karardan hukuki durumu etkilenen kimsedir. Çekişmesiz yargının bir diğer özelliğini ise başkası tarafından ihlal edilmiş ve korunması istenen bir hakkın mevcut olmaması oluşturur<sup>305</sup>.

Medeni usul hukukunun ve Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun asıl inceleme konusunu çekişmeli yargı işleri oluşturur<sup>306</sup>. Çekişmeli yargıda talep sahibi, bir başkası tarafından ihlal edildiğini düşündüğü veya tehlikeyle karşı karşıya olduğu hakkının, hakkını ihlal eden kişiye karşı korunması maksadıyla mahkemeye başvurur<sup>307</sup>. Çekişmesiz yargının aksine çekişmeli yargının davacısının, sübjektif hakkının korunması yönünde bir talebi vardır<sup>308</sup>. Doktrinde bilgi alma davasının çekişmeli yargı işi mi yoksa çekişmesiz yargı işi mi olduğu konusunda görüş ayrılıkları vardır.

Doktrinde Kaya, tüm koruyucu haklar gibi bilgi alma ve inceleme davasının da çekişmeli yargıya tabi olması gerektiğini, hakkın niteliği, kapsamı, redde ilişkin

---

<sup>301</sup>PEKCANITEZ , Pekcanıtez Usul, s. 103; ARSLAN /YILMAZ/TAŞPINAR AYVAZ/HANAĞASI, s. 80.

<sup>302</sup> PEKCANITEZ, Pekcanıtez Usul, s. 103; ARSLAN /YILMAZ/TAŞPINAR AYVAZ/HANAĞASI, s. 79.

<sup>303</sup> PEKCANITEZ, Pekcanıtez Usul, s. 104; ARSLAN/YILMAZ/ TAŞPINAR AYVAZ/HANAĞASI, s. 79.

<sup>304</sup> PEKCANITEZ, Pekcanıtez Usul, s. 104; KURU, s. 913.

<sup>305</sup>PEKCANITEZ, Pekcanıtez Usul, s. 107; KURU, s. 912.

<sup>306</sup> PEKCANITEZ, Pekcanıtez Usul, s. 100; KURU, s. 908.

<sup>307</sup> PEKCANITEZ, Pekcanıtez Usul, s. 107; KURU, s. 912.

<sup>308</sup> PEKCANITEZ, Pekcanıtez Usul, s. 106.



şartları ve davanın ispatında kullanılacak belgelerin, ortaklığın elinde bulundurulması sonucu bu yoruma ulaşıldığı görüşündedir<sup>309</sup>.

Ayoğlu, çekişmesiz yargıya ait işlerin tahdidi şekilde sayıldığı, HMK m. 382/2 (e) b. 4 hükmünde yer alan, komanditer ortağın talebi ile şirket hesaplarını incelemek üzere mahkeme tarafından eksper tayin edilmesinin, çekişmesiz yargı işleri arasında sayıldığını, kanun koyucunun pay sahipliği haklarının mahkeme marifetiyle kullanırılmasını sağlayan düzenlemeleri, çekişmesiz yargı işi olarak kabul ettiğini dolayısı ile bilgi alma ve inceleme hakkının ihlali nedeniyle halinde açılacak olan TTK m. 437/5'teki davanın da çekişmesiz yargı işi olarak kabul edilmesi gerektiği görüşündedir<sup>310</sup>. Yazar, hakkın kullanımı konusunda taraflar arasında çekişmenin olduğunu, dava açarken husumetin şirket tüzel kişiliğine yöneltildiğini, esasında hakkın kendisinin çekişme konusu oluşturmadığını, mahkemenin sadece pay sahipliği hakkını kullanırmak üzere devreye girdiğini, açılacak davanın dosya üzerinden de karara bağlanmasının mümkün olduğunu, pay sahibi ile ortaklık arasındaki bu uyuşmazlık neticesinde mahkemenin vermiş olduğu kararın ilam niteliğini taşımadığını, temyize konu olmadığını dolayısı ile ticari nitelik taşıyan çekişmesiz yargı işi olması gerektiğini belirtmektedir<sup>311</sup>.

Günay, mahkemeden özel denetçi atanmasında olduğu gibi TTK m. 437'nin bir yaptırımını olan bilgi alma ve inceleme hakkını mahkeme aracılığıyla kullanmanın da çekişmesiz yargı faaliyeti içinde olduğu görüşüne dava sonucu verilen kararın aynen icrasının mümkün olmamasından dolayı katılmaktadır<sup>312</sup>.

Sümer, bilgi alma davası sonucunda verilecek kararın icrasının mümkün olduğunu, çekişmesiz yargıya ait işlerin sayıldığı HMK m. 382'de bu davanın yer almadığını, pay sahibi ile ortaklık tüzel kişiliği arasında açık bir uyuşmazlığın

---

<sup>309</sup> KAYA, s. 331.

<sup>310</sup> AYOĞLU, Tolga, Sermaye Şirketleri Özelinde Şirketler Hukuku Uyuşmazlıklarının Çözümünde Tahkim, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2018, s. 120, dn, 265.

<sup>311</sup> AYOĞLU, s. 120.

<sup>312</sup> ENGİN GÜNAY, Gözde, Anonim Ortaklıklar Hukukunda Özel Denetim, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2018, s. 262. KURU da TTK m.437/5'i çekişmesiz yargı işleri kapsamında değerlendirmiştir. Bkz. KURU, s. 919 vd.

mevcut olduğunu, dolayısı ile bilgi alma ve inceleme davasının çekişmeli yargı işi olduğunu belirtmektedir<sup>313</sup>.

Akbay, TTK m. 437/5 kapsamında ileri sürülen talebin bilgi temelinde bir menfaat uyumsuzluğu olduğunu, hakimin re'sen harekete geçmediğini, pay sahibinin hakkını açmış olduğu dava ile ortaklığa karşı ileri sürdüğünü, dava sonucunda ise taraflar arasındaki uyumsuzluğun çözüme kavuştuğunu, bu nedenle bilgi alma ve inceleme davasının çekişmeli yargı işi olduğunu belirtmektedir<sup>314</sup>.

Çelebi de, bilgi alma hakkının kullanımının sağlanıp sağlanmamasının taraflar arasında uyumsuzluk sebebi olması, pay sahibinin ve şirketin ileri sürebileceği hakların varlığı ve hakimin re'sen harekete geçmemesi nedeniyle bu davanın çekişmeli yargı işi olması gerektiği görüşündedir<sup>315</sup>.

Demirkapı da, davadaki delillerin ileri sürülmesi ve değerlendirilmesi faaliyeti dikkate alındığında bilgi alma ve inceleme davasının çekişmeli yargı işi olduğu görüşünü taşımaktadır<sup>316</sup>.

Biz de doktrindeki çoğunluk görüşe katılarak<sup>317</sup> bilgi alma ve inceleme hakkının ihlali nedeni ile açılacak davanın, çekişmeli yargı işi olduğu görüşünü benimsiyoruz. Çekişmesiz yargıya ait işlerin sayıldığı HMK. m. 382'de bu davanın çekişmesiz yargı işi olarak sayılmıyor oluşunun maddede sayılan işlerin tahdidi olarak sayılması, madde kapsamına dahil edilmemiş işlerin de diğer şartları sağlaması halinde çekişmesiz yargı işi olarak kabulü mümkün olduğu için görüşümüzü sadece bu şartla destekleyemiyoruz. Ancak, bir işin çekişmesiz yargı olarak kabul edilebilmesi için gereken şartlardan bir diğerini de ilgililerin ileri

---

<sup>313</sup> SÜMER, s. 285- 286.

<sup>314</sup> AKBAY, s. 401. Bilgi alma davası, İsviçre hukuku bakımından da, çekişmeli yargı işi sayılırken, Alman hukukunda çekişmesiz yargı işi olarak ele alınmıştır.

<sup>315</sup> ÇELEBİ, s. 548.

<sup>316</sup> DEMİRKAPI, s. 324.

<sup>317</sup> TTK m. 437/5 kapsamında açılacak davanın, çekişmeli yargı işi olduğuna dair aynı yönde görüş bildiren diğer yazarlar için bkz. BOZKIR, s. 132; ALIŞKAN, s. 4. Limited ortaklıklar bakımından da çekişmeli yargı işi sayıldığına dair görüş için bkz. CAN, Ozan, Limited Şirketlerde Ortakların Bilgi Alma Ve İnceleme Hakkı, Turhan Yayıncılık, Ankara, 2015, s. 159.

sürebilecekleri herhangi bir haklarının bulunmaması oluşturur. Bilgi alma ve inceleme davası açan pay sahibi, kendisine kanunen tanınmış bir hakkın ya hiç kullandırılmadığından ya da gereği gibi kullandırılmadığından bahisle dava açan kişidir. Dolayısı ile hakkını dava yoluyla kullanan pay sahibi ile ortaklık tüzel kişisi arasında hakkın kullandırılmaması gibi açık bir uyuşmazlığın varlığı mevcut olduğundan bu davanın çekişmeli yargı işi olduğu görüşündeyiz.

## 2. Eda Davası Niteliği

Bilgi alma ve inceleme davasının, çekişmeli yargı işi mi yoksa çekişmesiz yargı işi mi olduğu hususunda öğretide görüş ayrılıkları mevcutken hakkın hukuki niteliği konusunda çoğunluk görüş birliğinde olup hak eda davası olarak kabul görmüştür<sup>318</sup>.

Eda davası, HMK m. 105'te düzenlenmiştir. Bir davanın eda davası olarak nitelendirilebilmesi için açılan davada davalı tarafça ihlal edilen bir hukuk kuralının varlığının tespiti ile bu ihlalin davacının talebi üzerine bir yaptırıma tabi tutulması gerekir. Eda davası açan davacı mahkemeden davalının bir şeyi yapmaya, bir şeyi vermeye veya bir şeyi yapmamaya mahkum edilmesi talebinde bulunur<sup>319</sup>. Eda davasında, maddi hukuk tarafından anonim ortaklığın pay sahibine tanınmış ve borçlusu şirket olan olumlu bir talep hakkının şirket tarafından reddi veya ihlali halinde bu hakkın tanınması ve kullandırılması suretiyle şirketin bir şey yapmaya mahkum edilmesi söz konusudur<sup>320</sup>.

Bilgi alma davasının mahkeme tarafından kabul edilmesi halinde davalı konumunda bulunan anonim ortaklık, pay sahibinin talebine konu bilgiyi vermeye veya bilgi istediği konularla ilgili belgeleri incelemesi üzerine pay sahibine verme mecburiyeti altına girer<sup>321</sup>. Mahkemenin bu yöndeki kararı eda hükmü

<sup>318</sup> KAYA, s. 323; DEMİRKAPI, s. 324; CENGİZ, s. 100; ÖZTEK, s. 316; TEKİNALP, Sermaye, s. 384; DOLU, s. 213; SÜMER, s. 284; ATALAY, s. 65; KARASU, s. 97; DURGUT/KAPLAN, s. 144; ALIŞKAN, s. 4; YURTBAŞI, s. 139; ÖZCANLI, s. 216; TÜMOĞLU, Mustafa, Legal Hukuk Dergisi, C. 14, S. 168, 2016, s. 6706; SEYMAN/ŞENOCAK, s. 2491.

<sup>319</sup> KURU, s. 203; ARSLAN /YILMAZ/ TAŞPINAR AYVAZ/HANAĞASI, s. 299.

<sup>320</sup> ATALAY, s. 65.

<sup>321</sup> ATALAY, s. 65.

niteliğindedir<sup>322</sup>. Pay sahibinin talep ettiği bilgiyi mahkeme vasıtasıyla elde etmesine olanak tanıyan eda davası, pay sahibine kanunen tanınmış bir hakkı kanunun aradığı koşullarla sağlamaya çalışan doğrudan yaptırım aracı niteliğindedir<sup>323</sup>.

Bilgi alma ve inceleme davasını tespit davası olarak değerlendirmek mümkün değildir. Tespit davası sonucunda verilecek karar, pay sahibinin bilgi alma ve inceleme hakkını kullanmaya sahip olmakla birlikte ortaklık tarafından bu hakkın engellenmesi, kullandırılmaması suretiyle hakkın ihlal edildiğine dair bir mahkeme kararı olacaktır ki bu yöndeki bir mahkeme kararında pay sahibinin hukuki yararı olduğu söylenemez<sup>324</sup>. Pay sahibi, bilgi alma ve inceleme hakkının kendisine kanunen tanınmış olduğunu bilerek ve bu hakkının ihlal edildiğini düşünerek yargı yoluna başvuracaktır. Tespit davası sonucu mahkemenin vermiş olduğu karar, pay sahibinin bu hakka sahip olduğunun ve hakkın ihlal edildiğinin tasdiki niteliğinde olacaktır. Ayrıca tespit davası sonucunda verilen kararın, eda davası sonucu verilen karar gibi bir yaptırımı söz konusu değildir. Tespit davası sonucundaki karar, ortaklığı bir bilgiyi vermeye veya inceleme yapılmasına izin vermeye mecbur bırakmayacağından, pay sahibi elde etmek istediği menfaati elde edemeyecektir ve bu dava sonucu verilen karar eda davası gibi sonuç doğurmayacaktır.

Bilgi alma ve inceleme hakkına ilişkin dava yoluna müracaat, geçici bir hukuki koruma niteliğinde de değildir<sup>325</sup>. Bilgi alma ve inceleme hakkının kullandırılmaması nedeniyle mahkemeye başvuru ile amaçlanan hakkın ihlaline son verilmesidir. Mahkemenin yargılama sonucu verdiği karar geçici nitelikte olmayıp nihai koruma sağlamaktadır<sup>326</sup>.

---

<sup>322</sup> KAYA, s. 323; ATALAY, s. 65; DEMİRKAPI, s. 324.

<sup>323</sup> KAYA, s. 320.

<sup>324</sup> ATALAY, s. 65.

<sup>325</sup> DEMİRKAPI, s. 324; İstanbul BAM. 12. HD., E. 2018/1159 K. 2018/912 T. 11.07. 2018 kararında “6102 sayılı TTK 437 maddesi kapsamında bilgi alma ve inceleme hakkı kullanılamadığı takdirde bu hususun mahkeme kararıyla da sağlanması mümkündür. Fakat ayrıca bir dava ve bağımsız bir talep olup, şirketin fesih ve ortaklıktan çıkma davasının bünyesinde ihtiyati tedbir yolu ile karşılanması mümkün olmadığından, elde ki davanın konusunu teşkil etmediğinden davacı vekilinin yerinde olmayan istinaf başvurusunun esastan reddine karar verilmiştir.” şeklinde hüküm kurulmuştur. Karar için bkz. [www.lexpera.com.tr](http://www.lexpera.com.tr)

<sup>326</sup> ATALAY, s. 64; AKDAĞ GÜNEY, s. 41; DEMİRKAPI, s. 324.

## II .DAVA ŞARTLARI

Mahkemenin, bir davanın esasına girebilmesi için varlığına veya yokluğuna ihtiyaç duyulan haller dava şartları olarak adlandırılır<sup>327</sup>. Davanın esastan incelenebilmesi için bulunması gereken şartlar olumlu dava şartını oluştururken, bulunmaması gereken şartlar ise olumsuz dava şartını oluşturur<sup>328</sup>. Dava şartları, davanın açılabilmesi için değil mahkemenin davayı esastan inceleyebilmesi için öngörülmüş olan şartlardır<sup>329</sup>. Dava şartlarında eksiklik bulunan durumlarda mahkeme, davanın esasına girmeden dava şartı yokluğu nedeniyle davanın usulden reddedilmesine karar verebileceği gibi dava şartındaki eksikliğin giderilebilmesi mümkün ise bu eksiliğin giderilmesi için taraflara kesin süre verir. Mahkeme tarafından verilen bu süreye rağmen eksikliğin giderilmemesi halinde ise dava şartındaki eksiklik nedeni ile davanın usulden reddi söz konusu olur. Dava şartlarının kanunda öngörülme amacı ile davanın esası hakkındaki incelemeden önce davanın açılabilmesi için gereken şartların sağlanıp sağlanmadığına ilişkin usulü tespit ederek, davaların usul ekonomisine yardımcı şekilde yürütülmesi sağlanmak istenmiştir. Dava şartları HMK m. 114'te düzenleme alanı bulmuştur. Bu dava şartları, mahkemeye, taraflara ve dava konusuna ilişkin olmak üzere üçe ayrılır<sup>330</sup>.

HMK m. 114/1 ile davacının, dava açmakta hukuki yararının bulunması dava şartı olarak düzenlenmiştir<sup>331</sup>. Hukuki yarar ile “ *davacının sübjektif hakkına hukuki korunma sağlanması hususunda mahkemeye başvurusunda hâli hazırda hukuken korunmaya değer bir yararının bulunması*” kastedilmiştir<sup>332</sup>.

Bilgi alma ve inceleme haklarının, genel kurul toplantısı sırasında veya genel kurul toplantısı dışında kullanılmış olması ve bu yöndeki talebin haksız olarak redde konu olması, bilgi alma davasına özgü özel dava şartlarını oluşturur<sup>333</sup>.

<sup>327</sup> KURU, s. 190; ARSLAN/YILMAZ/ TAŞPINAR AYVAZ/HANAĞASI, s. 323.

<sup>328</sup> KURU, s. 190.

<sup>329</sup> KURU, s. 190.

<sup>330</sup> KURU, s. 190; ARSLAN/YILMAZ/ TAŞPINAR AYVAZ/HANAĞASI, s. 324.

<sup>331</sup> KURU, s. 196.

<sup>332</sup> HMK m. 114 gerekçesi.

<sup>333</sup> ATALAY, s. 68; DEMİRKAPI, s. 328; SEYMAN/ŞENOCAK, s. 2490.

Davacı, hakkına mahkemeye başvurup bir ilam almadan da kavuşabiliyorsa, dava açmakta hukuki yararının bulunmadığı kabul edilir<sup>334</sup>. Dava açmak için birtakım usuli işlemlerin tamamlanması gerekir. Eğer ki dava sonucu ulaşılabilecek amacın daha az uğraştırıcı bir yol ile gerçekleşebilmesi mümkün ise davacının dava açmakta hukuki yararı olduğu söylenemez<sup>335</sup>. Pay sahibinin bilgi alma ve inceleme hakkının düzenlendiği madde olan TTK m. 437’de de pay sahibinin hakkına ulaşabilmesi için öncelikle şirket içi yolları tüketmesi gerektiği, bu yollardan sonuç alamadığı takdirde, dava yoluna gidilmesi gerektiği düzenlenmiştir. Kanun, ilk olarak dava açma yoluna göre daha basit bir yöntem ile hakkın kullanılmasını düzenlemiştir. Pay sahibinin bu şekilde hakkına kavuşamaması halinde, dava şartı olan dava açmakta hukuki yararın mevcut olması şartı gerçekleşmiş olacaktır.

Ayrıca Demirkapı, bilgi alma davası açılırken gereklilik şartının aranması gerektiğini belirtmiştir. Demirkapı, bilgi alma ve inceleme hakkının dava yoluyla kullanılmasında gereklilik şartının maddi hukuk açısından olmasa bile usul hukukundan kaynaklanan bir zorunluluk olduğunu belirtmiştir<sup>336</sup>. Yazar, gereklilik koşulunu bilgi alma ve inceleme davasındaki hukuki yarar bakımından ele almıştır. Yazara göre, pay sahibinin talebine konu bilginin kendisine verilmesinde hukuki yararı bulunduğunu ispat etmesi gerekliliği, hukuki yarar ilkesinin uygulanmasının doğal bir sonucudur<sup>337</sup>. Hukuki yararın belirlenmesi hususunda ise ortalama bir pay sahibinin bilgi edinme ve ihtiyacının esas alınması gerekmektedir<sup>338</sup>. Yazar ayrıca usul hukukunda geçen hukuki yarar ilkesi dikkate alınarak bilgi alma ve inceleme hakkı bakımından gereklilik şartının kabul edilmesini menfaatler dengesi açısından uygun bulmuştur<sup>339</sup>.

---

<sup>334</sup> KURU, s. 198.

<sup>335</sup> KURU, s. 198.

<sup>336</sup> DEMİRKAPI, s. 328- 329.

<sup>337</sup> DEMİRKAPI, s. 328-329.

<sup>338</sup> DEMİRKAPI, s. 329.

<sup>339</sup> DEMİRKAPI, s. 330.

## A. Maddi Dava Şartları

### 1. Olumlu Dava Şartı: Bilgi Alma Ve İnceleme Hakkının Tüketilmiş Olması

Bilgi alma ve inceleme davası, bilgi alma hakkının doğrudan yaptırımını sağlayan bir hak olarak düzenlenmiştir<sup>340</sup>. Doğrudan yaptırımının sağlanması ise hakkın kullanımının engellenmesi hali ile ortaya çıkar. TTK m. 437/2 uyarınca, hakkın kullanımının kural olarak genel kurulda olduğu kabul görmektedir. Bilgi alma ve inceleme davası açabilmek için öncelikle bilgi alma ve inceleme hakkının kanunda belirtilen usullere uygun kullanılmış olması ve bu durumun ispatı gerekir<sup>341</sup>. Pay sahibi, kendine kanunen tanınmış bilgi alma ve inceleme hakkını tüketmeden doğrudan doğruya dava açma imkanına sahip değildir<sup>342</sup>. Bu yönü ile bilgi alma ve inceleme davası ikincil nitelikte bir davadır<sup>343</sup>. Davadan önce bilgi alma ve inceleme haklarının ortaklık içinde kullanılmış olması davanın olumlu koşulu olarak adlandırılmıştır<sup>344</sup>. Bilgi alma ve inceleme davası bakımından olumlu koşulun gerçekleşmiş kabul edilebilmesi için bilgi alma veya inceleme haklarından birinin kullanılması yeterli kabul edilmiş olup bu hakların kümülatif şekilde kullanımına gerek duyulmamıştır<sup>345</sup>. Bu sonuca, TTK m. 437/5’ de bilgi alma veya inceleme istemleri karşılıksız kalan pay sahiplerinin mahkemeye başvuracağı düzenlemesinde geçen “veya” bağlacından da ulaşmak mümkündür<sup>346</sup>. Bilgi alma ve inceleme davasının konusunu aktif bilgi alma kapsamında nitelendirilen TTK m. 437’nin 2. ve 3. fıkrasının oluşturduğu kabul görmektedir. Ancak pasif bilgi alma olarak adlandırılan ve TTK m. 437/1’de düzenlenen pay sahibinin talebine bağlı olmayan bilgi alma hakkının, dava konusu yapılabilmesi için de pay sahibinin inceleme yapacağı yer olan ortaklığın merkez ve şubelerine alınmaması, belgelerin gösterilmemesi gerekmektedir<sup>347</sup>. Ayrıca pay sahibinin incelemesi için ortaklığın şubelerinde veya merkezinde hazır bulundurulmuş yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporları, bağımsız denetime tabi ortaklıklar için denetim raporları, yıllık kar dağıtım

<sup>340</sup> KAYA, s. 321; PULAŞLI, C. III, s. 2041.

<sup>341</sup> ÖZCANLI, s. 209; PULAŞLI, C. III, s. 2042.

<sup>342</sup> KAYA, s. 324; CENGİZ, s. 118; ALIŞKAN, s. 6; PULAŞLI, C. III, s. 2042; SÜMER, s. 286.

<sup>343</sup> PULAŞLI, C. III, s. 2042.

<sup>344</sup> KAYA, s. 324; SEYMAN/ŞENOCAR, s. 2490.

<sup>345</sup> KAYA, s. 324; SÜMER, s. 286; ALIŞKAN, s. 6, CENGİZ, s. 118; ATALAY, s. 68.

<sup>346</sup> AKBAY, s. 409; BOZKIR, s. 131.

<sup>347</sup> TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu), C. II, N. 1015c, s. 67; DEMİRKAPI, s. 321.

önerileri gibi belgelerin gerçeği yansıtmayacak şekilde düzenlenmiş olması halinde de pay sahibinin dava yoluna başvurabileceğini kabul etmek gerekmektedir<sup>348</sup>.

Anonim ortaklıkların kurumsal yapısı nedeniyle<sup>349</sup> pay sahiplerinin şirkete yabancılaştığı ve şirketin sevk ve idaresinin uzman kişiler tarafından yürütüldüğü düşünüldüğünde, pay sahiplerinin ortaklık içinde bilgi alma ve inceleme hakkını kullanmayı bir zaman kaybı olarak görerek, bu başvuru sonucunda her nasılsa bilgi temin edemeyecekleri düşüncesiyle doğrudan dava açma haklarına yönelimi söz konusu olabilmekteyse de kanunen bu mümkün görülmemiştir. Pay sahibi önce ortaklık içi bilgi alma yolunu kullanmalıdır.

Nitekim, bilgi alma ve inceleme hakkının dava açmaya ilişkin esaslarının düzenlendiği TTK m. 437/5'te kanun koyucunun, hakkın dava yoluyla kullanılmasında da davanın olabildiğince hızlı çözümlenmesini sağlayacak şekilde düzenlemeler yapma yoluna gittiği görülmektedir. Kanun koyucu bu düzenlemeleriyle pay sahibinin hakkını en hızlı şekilde teslim etmeyi amaçlamışken pay sahibinin bilgi alma ve inceleme hakkını ortaklık içinde kullanmayı denemeden dava açma yolunu tercih etmesi pay sahibinin hakkına kavuşmasını daha da uzatmak anlamına gelecektir. Bu yüzden yasa koyucu ilk olarak bilgi temelli menfaat uyuşmazlığının ortaklık içinde çözülmesi amacını gütmüştür<sup>350</sup>. Pay sahibi, dava açmadan önce dava şartı niteliğinde sayılan ortaklık içi yollara başvurma şartını tam anlamıyla gerçekleştirebilmek için gerek genel kurul öncesinde gerekse de genel kurul sırasında kendine düşen görevleri yerine getirmiş olmalıdır<sup>351</sup>. Bu doğrultuda, pay sahibi bilgi alma veya inceleme talebinin konusunu oluşturan sorusunu talebini yönelttiği bilgi verme görevlilerinin anlayabileceği şekilde karmaşık ifadelerden kaçınarak sormalıdır.

---

<sup>348</sup> ÖZCANLI, s. 214; SÜMER, s. 287.

<sup>349</sup> Anonim ortaklıkların kurumsal yapısı ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. PASLI, Kurumsal Yönetim, s. 31 vd.

<sup>350</sup> AKBAY, s. 406.

<sup>351</sup> AKBAY, s. 406.



## a. Bilgi Alma Hakkının Kullanılması

TTK m. 437/2’de düzenlenen maddede, şirket işleri hakkında bilgilenmek isteyen pay sahibinin genel kurulda yönetim kurulundan bilgi isteyebileceği, denetim faaliyetleri hakkında ise yine genel kurulda denetçilerden bilgi isteyebileceği yer almıştır. Hem TTK m. 437’nin madde lafzından hem de TTK m. 407/1’in “*Pay sahipleri şirket işlerine ilişkin haklarını ancak genel kurulda kullanırlar, kanuni istisnalar saklıdır*” hükmünden pay sahibinin aktif bilgi alma hakkının genel kurula özgülenmiş olduğunu çıkarmak mümkündür<sup>352</sup>. Kanuni düzenlemeler, bilgi alma hakkının genel kurulda kullanılacağına işaret etmekteyse de hakkın genel kurul dışında kullanımını yasaklayan açık bir ifade de bulunmamaktadır. Bununla birlikte TTK m. 437/2’de geçen “*pay sahiplerinden herhangi birine genel kurul dışında bir konuda bilgi verilmişse*” hükmü ile kanun koyucunun ilk tercihi olmamakla birlikte tamamen yasaklamadığı sonucuna da ulaşılabilmektedir<sup>353</sup>. Öğretide çoğunlukla bilgi alma hakkının genel kurulda kullanılacağı kabul görmüştür<sup>354</sup>. Bununla beraber, talebe konu soruların genel kurul toplantısında cevaplanmak üzere genel kurul toplantısından daha önce yönetim kuruluna veya denetçiye iletilmesinde sakınca görülmemiştir<sup>355</sup>.

Doktrinde bilgi alma hakkının genel kurulun içinde ve genel kurulun dışında kullanılmış olmasının hukuki sonuçları hakkında farklı görüşler mevcuttur.

Akbay, bilgi verme görevlilerinin bilgi verme borçlarının genel kurulda muaccel olduğu, bilgi verme görevlilerin genel kurul dışında bilgi vermeye zorlanamayacağı, genel kurul dışında bilgi alma hakkının kullanılması halinde olumlu dava şartının sağlanamayacağı görüşündedir<sup>356</sup>. Yazar, genel kurul dışındaki bilgi alma taleplerini yönetim kurulu üyelerinin bilgi vermesi bakımından değerlendirmiştir. Akbay, genel kurul toplantısı esnasında yönetim kurulu üyelerine o an cevaplanmasının mümkün olmadığı detaylı ve araştırma gereken bir soru

<sup>352</sup> DURAL, s. 273; AKBAY, s. 103.

<sup>353</sup> DURAL, s. 277; ÖZCANLI, s. 210.

<sup>354</sup> PULAŞLI, C. III, s. 2028; ATALAY, s. 60; ÖZCANLI, s. 209; DEMİRKAPI, s. 321.

<sup>355</sup> TEKİNALP (Poroy/Çamoğlu), C. II, N.1008, s. 56; KAYA, Makale, s. 64; KARASU, s. 82.

<sup>356</sup> AKBAY, s. 409.

yöneltmesi halinde soruya o genel kurulda cevap verilemeyeceğini belirterek, böyle durumlarda pay sahibinin genel kurul dışında yönetim kurulu üyesine sorusunu yöneltmesi ile kendisine yüklenen külfeti yerine getirmiş olacağını ve genel kurulda daha önce yönetim kurulu üyesine yönelttiği sorusunu tekrar etmesi ile davanın olumlu koşulunun yerine geldiğini belirtmektedir<sup>357</sup>.

Alışkan, kural olarak bilgi alma hakkının genel kurulda kullanılması gerektiği görüşündedir. Yazar, ortaklığın genel kurul dışında bilgi verme zorunluluğu bulunmamakla birlikte bilgi verme görevlilerinin istedikleri takdirde bilgi verebileceği, genel kurul dışındaki bilgi istemine cevap verilmeyen, bilgi istemi haksız olarak reddedilen, ertelenen veya bilginin ancak genel kurulda verileceğinden bahisle bilgi alma hakkı reddedilen pay sahibinin koşulları oluşmadığından TTK m. 437/5 kapsamında dava açamayacağı, bu davanın açılabilme koşulunun sağlanması için mutlaka genel kurulda, bilgi alma talebinde bulunulması gerektiği görüşündedir<sup>358</sup>. Yazar, bilgi alma hakkının genel kurul dışında kullanılmasına bir

---

<sup>357</sup> AKBAY, s. 409- 412.

<sup>358</sup> ALIŞKAN, s. 7.

Bilgi alma davası açabilmek için bilgi alma hakkının genel kurulda kullanılması gerektiği yönündeki kararlar için bkz. İstanbul Anadolu 12. Asliye Ticaret Mahkemesi E. 2019/515 K. 2020/291 T. 1.7.2020 kararında “ Mahkememizce tüm dosya kapsamı bir bütün olarak değerlendirildiğinde, davacı tarafın bilgi alma ve inceleme hakkını kullanabilmek amacıyla davalı şirkete noter yoluyla ihtar gönderdiği, ancak söz konusu hakkını genel kurulda kullanmadığı, dava tarihinden sonra davalı şirketin olağan ----- yapıldığı, davacı tarafın bu genel kurulda TTK'nun 437. maddesi uyarınca bilgi alma ve inceleme talebinde bulunma hakkının doğduğu, dolayısıyla kanunda yazılı şekli şartların oluşmadığı sonuç ve kanaatiyle davanın reddi yönünde aşağıdaki şekilde hüküm kurulmuştur.”

İstanbul 10. Asliye Ticaret Mahkemesi, E. 2020/616 K. 2021/64, T. 27.1.2021 kararında “Pay sahiplerinin genel kurul dışında da genel kurulda sorabileceği sorulardan bağımsız olduğu yönetim kurulunda yazılı olarak bilgi talep edebilmeleri Türk Hukukunda tanınan bir hak değildir. Davacı 01/10/2020 ve 12/10/2020 tarihlerinde e-posta yolu ile yapmış olduğu müracaatta, tüm çalışanların 2018, 2019, 2020 Mart aylarına ait maaş bordrolarını ve 2017, 2018, 2019 yıllarına ait olağan genel kurul toplantısı yönünden pay sahibi olanların listesini istemiştir..... bu nedenle davacının davasının istediği bilgileri ve inceleme hakkını genel kurul dışında kullanılması mümkün görülmediğinden usulden reddine karar vermek gerekmiştir”

İstanbul Anadolu 12. Asliye Ticaret Mahkemesi E. 2021/279 K. 2021/641 T.7.7.2021 kararında “Madde metninden açıkça anlaşıldığı üzere, pay sahibi bilgi alma ve inceleme hakkını genel kurul toplantısında ileri sürmelidir. Söz konusu hakkın genel kurul dışında kullanılabilir olması da yine genel kurulda ileri sürülmesi sonrasında mümkündür.Mahkememizce tüm dosya kapsamı bir bütün olarak değerlendirildiğinde, davacı tarafın bilgi alma ve inceleme hakkını kullanabilmek amacıyla davalı--- ihtar gönderdiği, ancak söz konusu hakkını genel kurulda kullanmadığı, her ne kadar şirketin genel kurul toplantısının uzun zamandır yapılmadığı da iddia edilmiş ise de; genel kurulun toplantıya çağırılması hususunda --- suretiyle bilgi alma ve inceleme hakkının genel kurulda kullanılması gerekmekte iken davacının talebinin kanunda yazılı şekli şartların oluşmadığı sonuç ve kanaatiyle davanın usulden reddi yönünde aşağıdaki şekilde hüküm kurulmuştur.” Kararlar için bkz. [www.lexpera.com.tr](http://www.lexpera.com.tr).

sonuç bağlamamış, bilgi alma talebinin dava açma bakımından sonuç doğurabilmesini genel kurulda kullanılmış olmasına özgülemiştir.

Dural ise, hakkın genel kurul dışında kullanılmasını ele alırken ikili bir ayrıma gitmiştir. Yazar, bilgi verme görevlilerinden genel kurul dışında bilgi talep edilmesi ve bilgi verme görevlilerinin bilgi talebini yerine getirmekle birlikte vermiş oldukları bilgilerin hesap verme ilkelerine aykırı, baştan savma bilgiler olması halinde, pay sahiplerinin TTK m. 437/5 kapsamında dava açabileceği, pay sahibinin dava açabilmesi için sorusunu bir kere daha genel kurulda tekrar etmesinin hukuki açıklaması bulunmadığı görüşündedir<sup>359</sup>. Gerçekten de kendisine özensiz bilgi verilen pay sahibinin bilgi alma davası açmak suretiyle hakkını kullanmak yerine bilgi alma talebini genel kurulda tekrarlaması gerektiğinin kabulü pay sahibinin öncelikle genel kurul toplantısını beklemesi anlamına gelecektir. Normal şartlarda genel kurul toplantılarının yılda bir defa yapıldığı düşünüldüğünde, pay sahibinin bilgiye ulaşması gereğinden fazla güçleştirilerek, hakkın kanunda öngörülme amacıyla ters düşülmüş olacaktır. Dural ayrıca pay sahibinin genel kurul dışında talep ettiği bilginin şirket sırrı ya da menfaatleri gerekçesi ile redde konu olduğu durumlarda da aksi kanaatte olan pay sahiplerinin dava açabileceği görüşündedir<sup>360</sup>. Zira, pay sahibinin aynı bilgileri genel kurul esnasında talep etmesi halinde de aynı gerekçelerle talebinin reddedileceği kuvvetle muhtemeldir. Yazar, pay sahibinin genel kurul dışında bilgi talep ettiği ve bu talebinin bilginin ancak genel kurulda verileceğinden sebeple geri çevrildiği durumlarda ise pay sahibinin bilgi alma hakkının ihlalinden söz edilemeyeceğini ve dolayısı ile dava açma şartlarının bu aşamada gerçekleşmediği görüşündedir<sup>361</sup>.

Dursun, bilgi alma hakkının genel kurulda kullanılmasının zorunlu olduğunu, genel kurul dışındaki bilgi taleplerinin karşılanmasının, bilgi verme görevlilerinin maddi aktarımından ibaret olduğunu ve bu durumda bilgi alma hakkının kullanılmış sayılmayacağını belirtmektedir<sup>362</sup>. Yazar, genel kurul dışında talep edilen bilgilerin,

---

<sup>359</sup> DURAL, s. 283.

<sup>360</sup> DURAL, s. 283.

<sup>361</sup> DURAL, s. 334; KAYA, Makale, s. 64; SÜMER, s. 290; DURSUN, s.144-145.

<sup>362</sup> DURSUN, s. 172.

cevapsız bırakılması, ancak genel kurulda cevaplanabileceğinin belirtilmesi, açıkça reddedilmesi veya bilgi verilmekle birlikte eksik bilgi verilmesi gibi durumlarda, pay sahibinin bilgi alma hakkının ihlal edilmediğini dolayısı ile TTK m. 437/5 kapsamında dava açılmayacağı görüşündedir<sup>363</sup>. Dursun, bilgi alma hakkının ihlal edilmiş sayılabilmesini ancak genel kurulda ileri sürülmüş ve reddedilmiş talepler bakımından kabul etmiştir. Bu anlamda TTK m. 437/5'teki davayı da genel kurulda bilgi talebi karşılanmamış pay sahibi açabilecektir. Yazar, genel kurulda bilgi talebinde bulunmadan dava açılabilmesini ise genel kurul toplantılarının uzun yıllardır yapılmadığı ortaklıklar açısından değerlendirmiştir. Yazar, uzun yıllar genel kurulun toplanmadığı ortaklıklarda, pay sahibinin genel kurul dışında bilgi alma talebini yönetim kuruluna ilettiği ve yönetim kurulundan da bilgi alma hakkının ancak genel kurulda kullanılabileceği şeklinde cevap alındığı, buna rağmen de genel kurul toplantısının yapılmadığı hallerde TTK m. 437/5'te yer alan “bu madde anlamında bilgi alamama” şartının gerçekleştiğini ve bilgi alma hakkının mahkeme aracılığı ile kullanılabileceğini belirtmiştir<sup>364</sup>.

Özcanlı da, bilgi alma hakkının kural olarak genel kurulda kullanılması gerektiğini kabul etmekle beraber pay sahibinin bilgi alma taleplerini genel kurul dışında yönetim kurulu üyelerine de yöneltilebileceğini ifade etmektedir<sup>365</sup>. Yazar, genel kurul dışında talep edilmiş ve cevapsız kalmış konular hakkında da dava açmanın, hakkın kullanılma şartının gerçekleşmesi sebebi ile mümkün olduğunu belirtmektedir<sup>366</sup>.

Demirkapı, bilgi alma hakkının genel kurul dışında kullanılması ve sonuçsuz kalması halinde dava açılabilceğini, talebin açık bir redde konu olması halinde dava açma yolunu kullanmanın da açık olduğunu belirtmiştir<sup>367</sup>. Yazar bununla birlikte, bilgi talebinin sadece genel kurulda karşılanacağı gerekçesi ile reddedilmesi hususunda ikili bir ayrıma gitmiştir. Demirkapı, genel kurul toplantılarına az bir süre kalması halinde yönetim kurulu tarafından bilgi alma hakkının sadece genel kurulda

---

<sup>363</sup> DURSUN, s. 181-182.

<sup>364</sup> DURSUN, s. 144.

<sup>365</sup> ÖZCANLI, s. 209.

<sup>366</sup> ÖZCANLI, s. 209.

<sup>367</sup> DEMİRKAPI, s. 331.

kullanılabileceği gerekçesiyle reddi halinde pay sahibinin dava hakkının bulunmadığını kabul etmiştir<sup>368</sup>. Yazar, genel kurul toplantısına uzun bir süre olması halinde de reddin pay sahibinin bilgi alma ve inceleme hakkını önemli ölçüde kısıtlayacağını bu durumda talebin sürüncemede bırakıldığının kabulü ile dava açılabileceği görüşünü taşımaktadır<sup>369</sup>. Yazarın görüşü kanun lafzı ile de uyum içindedir. TTK m. 437’de de dava açmadan önce dava süresinden daha kolay bir yol olan ortaklık içi bilgi almanın tüketilmiş olması aranmıştır. Yönetim kurulu tarafından genel kurul toplantısına az bir süre kala, bilgilendirmenin genel kurulda yapılacağı şeklindeki cevap göz ardı edilerek dava açma yoluna gidilmesi hakkın teslimini daha da uzatacağı gibi açılan davada, hakimde dürüstlük kuralına aykırı davranıldığı kanaati de uyandırabilecektir.

Kanaatimizce de, bilgi alma hakkının genel kurul dışında kullanılmış olmasına hukuken hiçbir sonuç bağlamayarak, hakkın kullanılmadığını kabul ederek pay sahibinin aynı hususlar hakkında yeniden genel kurulda talepte bulunmasını ve bu taleplerin sonucunda bilgi edinemez ise dava açabileceğini kabul etmek bilgi alma hakkının amacıyla örtüşmeyecektir<sup>370</sup>. Pay sahibinin bilgi alma hakkını kural olarak genel kurulda kullanabileceği düzenlemesi ile amaçlanan, pay sahibinin sorduğu sorulara verilecek cevaplardan genel kurulda hazır bulunan diğer pay sahiplerinin de istifade etmesi ve eşitlik ilkesine aykırı durumlardan kaçınmaktır. Kanun, bilgi alma talebine cevap verilmeyen pay sahibinin, dava açma yoluna gitmesi halinde mahkemenin vereceği kararda, bilginin genel kurul dışında verilebilmesine olanak tanıyan bir hüküm de kurabileceğini belirtmiştir. Bu durumda hakkı kullandırılmadığı için dava açan ve dava sonucunda genel kurul dışında da bilgi alma hakkını elinde bulunduran pay sahibine en baştan, bilginin sadece genel kurulda verilebileceği gerekçesiyle bilgi verilmemesi kanaatimizce tartışmaya açıktır. Bu nedenle, bilgi alma haklarını kullanmak isteyen pay sahiplerinin genel kurul toplantısı dışında, ortaklığa bilgilenmek istedikleri hususları içerir ihtarname keşide ederek talepte bulunmaları ile bilgi alma hakkının genel kurul dışında da kullanılabileceği ve bu ihtarnameye konu bilgi alma talebinin, cevapsız bırakılması,

---

<sup>368</sup> DEMİRKAPI, s. 331.

<sup>369</sup> DEMİRKAPI, s. 331.

yetersiz cevaplandırılması veya açıkça reddedilmesi halinde aynı bilgi talebinin genel kurulda ileri sürülmesine gerek olmaksızın TTK m. 437/5'te yer alan davanın açılabilmesi görüşünü taşımaktayız. Ancak kanunda açık bir düzenleme bulunmaması nedeni ile pay sahibinin talebine konu bilginin genel kurul dışında verilip verilemeyeceği, bilgi verme görevlilerin takdirine bırakılmış durumdadır<sup>371</sup>. Genel kurul dışında bilgi alma talebinde bulunan ve talebi cevapsız bırakılan, reddedilen ya da ertelenen pay sahiplerinin, bilgi alma davası açabilmenin ön koşulunu gerçekleştirip gerçekleştirmediğine ilişkin doktrindeki görüş farklılıkları mahkeme kararlarına da yansımış durumdadır. Uygulamada mahkemelerin isabetli şekilde genel kurul toplantısı esnasında ileri sürülmeyen, ihtarname yolu ile yönetim kurulundan istenilen bilgi taleplerini, bilgi alma hakkının tüketilmediği gerekçesi ile reddettikleri görülmektedir<sup>372</sup>. Bilgi alma hakkının diğer pay sahipliği haklarını kullanma konusundaki önemini ve düzenlenme amacını bir bütün olarak düşündüğümüzde, bilgi alma hakkının sadece genel kurula özgülenmesinin ve genel kurulda talep edilip de olumsuz cevap almadıkça dava yolunun kullanılamayacağı şeklindeki görüş ve uygulamaların hakkın amacıyla örtüşmediğini ve pay sahibinin

<sup>371</sup> DURAL, s. 278.

<sup>372</sup> Genel kurul toplantısı dışında talep edilen bilgilerin cevapsız bırakılmasının TTK m. 437/5'teki davanın açılma koşullarını sağlamadığı yönündeki kararlar için bkz. İstanbul Anadolu 12. Asliye Ticaret Mahkemesi E. 2019/515 K. 2020/291 T. 1.7.2020 kararında “ Mahkememizce tüm dosya kapsamı bir bütün olarak değerlendirildiğinde, davacı tarafın bilgi alma ve inceleme hakkını kullanabilmek amacıyla davalı şirkete noter yoluyla ihtar gönderdiği, ancak söz konusu hakkını genel kurulda kullanmadığı, dava tarihinden sonra davalı şirketin olağan ----- yapıldığı, davacı tarafın bu genel kurulda TTK'nun 437. maddesi uyarınca bilgi alma ve inceleme talebinde bulunma hakkının doğduğu, dolayısıyla kanunda yazılı şekli şartların oluşmadığı sonuç ve kanaatiyle davanın reddi yönünde aşağıdaki şekilde hüküm kurulmuştur.”

İstanbul 10. Asliye Ticaret Mahkemesi, E. 2020/616 K. 2021/64, T. 27.1.2021 kararında “Pay sahiplerinin genel kurul dışında da genel kurulda sorabileceği sorulardan bağımsız olduğu yönetim kurulunda yazılı olarak bilgi talep edebilmeleri Türk Hukukunda tanınan bir hak değildir. Davacı 01/10/2020 ve 12/10/2020 tarihlerinde e-posta yolu ile yapmış olduğu müracaatta, tüm çalışanların 2018, 2019, 2020 Mart aylarına ait maaş bordrolarını ve 2017, 2018, 2019 yıllarına ait olağan genel kurul toplantısı yönünden pay sahibi olanların listesini istemiştir..... bu nedenle davacının davasının istediği bilgileri ve inceleme hakkını genel kurul dışında kullanılması mümkün görülmediğinden usulden reddine karar vermek gerekmiştir”

İstanbul Anadolu 12. Asliye Ticaret Mahkemesi E. 2021/279 K. 2021/641 T.7.7.2021 kararında “Madde metninden açıkça anlaşıldığı üzere, pay sahibi bilgi alma ve inceleme hakkını genel kurul toplantısında ileri sürmelidir. Söz konusu hakkın genel kurul dışında kullanılabilir olması da yine genel kurulda ileri sürülmesi sonrasında mümkündür. Mahkememizce tüm dosya kapsamı bir bütün olarak değerlendirildiğinde, davacı tarafın bilgi alma ve inceleme hakkını kullanabilmek amacıyla davalı--- ihtar gönderdiği, ancak söz konusu hakkını genel kurulda kullanmadığı, her ne kadar şirketin genel kurul toplantısının uzun zamandır yapılmadığı da iddia edilmiş ise de; genel kurulun toplantıya çağırılması hususunda --- suretiyle bilgi alma ve inceleme hakkının genel kurulda kullanılması gerekmekte iken davacının talebinin kanunda yazılı şekli şartların oluşmadığı sonuç ve kanaatiyle davanın usulden reddi yönünde aşağıdaki şekilde hüküm kurulmuştur” Kararlar için bkz. [www.lexpera.com.tr](http://www.lexpera.com.tr).

etkin bilgilenebilmesine hizmet etmediğini belirtmemiz gerekir. Özellikle genel kurul toplantılarının uzun süre yapılmadığı anonim ortaklıklarda, pay sahibinin dava açabilmesini genel kuruldan bilgi talep etmesine bağlamak, genel kurulun çağrılara rağmen uzun süre toplanmamasının haklı nedene dayalı fesih davasında haklı neden olarak ileri sürülebilmesi dışında yaptırımının bulunmadığı düşünüldüğünde pay sahibinin dava sonucu elde edeceği bilgilenebilme hakkını elinden almak anlamına gelecektir. Nitekim, İstanbul Anadolu 8. Asliye Ticaret Mahkemesi E. 2020/402 K. 2020/ 617 T. 14.12.2020 tarihli kararında<sup>373</sup> : “...davacı bilgi alma hakkını genel kurul dışında ihtarname keşide ederek kullanma talebinde bulunmuştur “genel kurul toplantısının Covid 19 salgını nedeniyle yapılamadığını, sonrasında yeni bir genel kurulda yapılmadığını, bilgi alma ve inceleme hakkına istinaden davalı şirkete Üsküdar ---.Noterliğinin ----- yevmiye no.lu ihtarnamesinin gönderildiğini ancak cevapsız bırakıldığını, istediği bilgi ve belgelerinde verilmediğini belirterek bilgi alma hakkının kullandırılmasını...” şeklinde hüküm kurarak, genel kurul toplantısının bir süredir yapılamaması nedeniyle genel kurul dışında bilgi alma talebinde bulunan ve talebi cevapsız bırakılan pay sahibinin açtığı davayı kabul ederek bilgi alma hakkını kullanması yönünde karar vermiştir.

İlk derece mahkemesi 7.7.2021 tarihli başka bir kararında<sup>374</sup> ise: “...Madde metninden açıkça anlaşıldığı üzere, pay sahibi bilgi alma ve inceleme hakkını genel kurul toplantısında ileri sürmelidir. Söz konusu hakkın genel kurul dışında kullanılabilir olması da yine genel kurulda ileri sürülmesi sonrasında mümkündür. Mahkememizce tüm dosya kapsamı bir bütün olarak değerlendirildiğinde, davacı tarafın bilgi alma ve inceleme hakkını kullanabilmek amacıyla davalı--- ihtar gönderdiği, ancak söz konusu hakkını genel kurulda kullanmadığı, her ne kadar şirketin genel kurul toplantısının uzun zamandır yapılmadığı da iddia edilmiş ise de; genel kurulun toplantıya çağırılması hususunda --- suretiyle bilgi alma ve inceleme hakkının genel kurulda kullanılması gerekmekte iken davacının talebinin kanunda yazılı şekli şartların oluşmadığı sonuç ve kanaatiyle davanın usulden reddi yönünde

<sup>373</sup> İstanbul Anadolu 8. Asliye Ticaret Mahkemesi E. 2020/402, K. 2020/617, T. 14. 12.2020. Karar için bkz. [www.lexpera.com.tr](http://www.lexpera.com.tr)

<sup>374</sup> İstanbul Anadolu 12. Asliye Ticaret Mahkemesi E. 2021/279, K. 2021/641, T.7.7.2021. Karar için bkz. [www.lexpera.com.tr](http://www.lexpera.com.tr)

*aşağıdaki şekilde hüküm kurulmuştur..”*. Genel kurulun uzun süre toplanamaması halinde, genel kurulu toplantıya çağırarak bu hakkın kullanılması gerektiğini belirterek noter aracılığı ile ortaklıktan bilgi talep edilmesini dava şartı olarak değerlendirmeyerek davanın reddine karar vermiştir.

Yer verilen iki mahkeme kararından anlaşılacağı üzere, uygulamada genel kurulların uzun süre toplanmaması halinde genel kurulda bilgi talep etmeden dava yoluna gidilmesinin dava şartını karşılayıp karşılamadığı hususunda da yeknesaklık bulunmamaktadır.

Tüm bu hususları değerlendirmemiz gerekirse, TTK m. 437/5’in düzenlenme amacı düşünüldüğünde bilgi alma hakkını genel kurul dışında kullanmış ve talebi cevapsız bırakılarak ertelenerek, yetersiz cevaplanarak reddedilmiş pay sahibinin genel kurul toplantısını beklemeden de bilgi alma davası açabileceğinin kabulü hakkın öngörülme amacına ve etkinliğine daha uygun düşecektir. Ancak uygulamada sıklıkla bilgi alma taleplerinin genel kurula özgülendiği ve genel kurulda kullanılmadığı için bilgi alma davasının koşullarının oluşmadığı gerekçesiyle talebin reddedildiği görülmektedir. Mahkeme sonucu verilen karar kesin hüküm teşkil ettiğinden dolayı bu karar hakkında üst mahkemeye başvurulamayacak ve karar denetlenemeyecektir. Bu durumda pay sahibi dava konusu yaptığı bilgiye erişememiş olacaktır. Pay sahibin dava yoluna başvurabilmek için bilgi alma talebini genel kurulda ileri sürmesi gerektiği görüşünün kabulü halinde ise genel kurulların zamanında yapıldığı bir ortaklıkta dahi pay sahibinin bilgiye ulaşması gecikmiş ve belki de önemini kaybetmiş olacaktır. Örnek vermemiz gerekirse, olağan genel kurul toplantısından kısa bir süre sonra bilgi alma ihtiyacı ortaya çıkan ve bu bilginin ortaklıkta kalıp kalmamasına etki edebilecek kadar önemli bir bilgi olduğu varsayımında pay sahibi bilgilenebilmek için bir sonraki genel kurul toplantısını beklemeli ve talebini ileri sürmelidir. Talebinin olumlu karşılanmaması halinde pay sahibi dava yoluna başvurabilecek ve bir de davanın sonuçlanmasını beklemesi gerekecektir. Genel kurulların uzun süre toplanmadığı ortaklıklarda ise genel kurulu toplantıya çağırma hakkı azınlığa tanınmış bir hak olduğundan, bu koşulu karşılamayan pay sahipleri ne genel kurulu toplantıya çağırabilecek ne de dava açma



şartlarını sağlamadıklarından bilgi alma davası açabileceklerdir. Tüm bu hususlar göz önünde bulundurulduğunda genel kurul dışında bilgi talep edilebileceği kabulünün ve bu bilgi talebinin karşılanmaması halinde mahkemeye başvuru yapılmasının pay sahiplerinin menfaatlerine ve kanunun amacına daha uygun olduğu görüşündeyiz. Ancak, diğer yandan, az sayıda pay sahibinden oluşan anonim ortaklıklar açısından olmasa da çok sayıda pay sahibinden oluşan anonim ortaklıklarda her bir pay sahibinin genel kurul dışında bilgi talep edebileceğinin kabulü aynı zamanda, bu taleplerin yeterli veya hiç karşılanmamasından dolayı TTK m. 437/5'te yer alan davanın açılması sonucunu doğuracaktır. Böyle bir durum, ortaklık yönetim kurulunun bu bilgi talepleri ve davaları dışında bir işle uğraşmasına engel olabilecek ve ortaklığın sevk ve idaresini aksatabilecektir.

Bu açıdan İsvBK m. 697/2' de azınlığın genel kurul dışında da bilgilenebileceği şeklindeki düzenlemenin incelenmesi faydalı olacaktır. Bu düzenleme uyarınca payları borsaya kote olmayan şirketlerde sermayenin veya oy hakkının %10'unu oluşturan azınlığa, genel kurul dışında yönetim kurulundan şirket işleri hakkında yazılı bilgi talep edebilme hakkı tanınmıştır<sup>375</sup>. Bu düzenlemede, yönetim kurulunun bilgi talebini kendisine ulaştığı tarihten itibaren dört ay içinde yanıtlaması gerektiği de belirtilmiştir. Doktrinde Kaya/Yalçın bu düzenlemenin bazı değişikliklerle birlikte Türk Hukukuna da getirilmesinin faydalı olacağı kanaatindedir. Yazara göre, İsvBK'da sermayenin veya oy hakkının %10'unu oluşturan azınlığa tanınan genel kurul dışında bilgi alma hakkının, Türk hukukunda halka kapalı anonim ortaklıklarda azınlık hakkının genelde sermayenin % 10'u şeklinde bir oranı içermesi nedeniyle bu oranın korunması gerekmektedir<sup>376</sup>. Kaya/Yalçın İsvBK'da yer alan, yönetim kurulunun bilgi talebine cevap verme süresi olarak belirlenen sürenin ise dört ay yerine bir ay olarak belirlenmesini hakkın etkinliği bakımından gerekli görmüştür<sup>377</sup>. Kanaatimizce de İsvBK'da azınlık pay sahiplerinin genel kurul toplantısı dışında sürekli bilgi alabilecekleri bir düzenlemenin TTK m. 437'ye eklenmesi, hakka ulaşamadığında dava açmak için genel kurul toplantısında talepte bulunmayı şart koşan, aksi halde hakkın

---

<sup>375</sup> SÜMER, s. 247.

<sup>376</sup> KAYA/YALÇIN, s. 12-13.

<sup>377</sup> KAYA/YALÇIN, s. 15.

kullanılmadığına karar vererek davanın reddine karar veren mahkeme kararlarının da önüne geçebilecek ve bu anlamda bilgi alma davası ile amaçlanan korumaya daha uygun bir yaklaşıml olacaktır<sup>378</sup>.

## **b. İnceleme Hakkının Kullanılması**

TTK m. 437/4'te pay sahibinin sorusunu ilgilendiren belgeler üzerinde inceleme yapabilmesi, genel kurulun açık izni veya yönetim kurulunun bu husustaki kararına bağlı kılınmıştır. Bu hüküm uyarınca bilgi alma ve inceleme davası açmanın ön şartı olan bilgi alma ve inceleme hakkının davadan önce kullanılmış kabul edilmesi için inceleme hakkının genel kurulda veya genel kurul dışında yönetim kuruluna iletilmesi, şartın gerçekleşmiş sayılmasına yeter kabul edilmiştir. İnceleme hakkı bakımından olumlu koşulun oluşabilmesi için inceleme talebinin reddinin genel kurulla ilişkilendirilmesine gerek görülmemiştir<sup>379</sup>.

## **2.Olumsuz Dava Şartı : Bilgi Alma Ve İnceleme Talebinin Haksız Reddi**

Pay sahibinin, bilgi alma ve inceleme hakkını mahkeme marifetiyle kullanmak üzere mahkemeye başvurmasından önce tamamlanması gereken dava şartları vardır. Bilgi alma ve inceleme davası açabilmenin ilk şartı dava açmadan önce bilgi alma ve inceleme hakkını ortaklık bünyesinde kullanmaktır. Bu husus, bilgi alma ve inceleme davasının olumlu koşulunu oluşturmaktadır. Bilgi alma ve inceleme davasının olumsuz koşulunu ise pay sahibinin ortaklık içinde dile getirmiş olduğu bilgi alma veya inceleme taleplerinin ortaklık tarafından cevaba

<sup>378</sup> Aynı yönde bkz. DURSUN, s. 192 ; ERDEM, Kanun Taslağı, s. 171.

<sup>379</sup> AKBAY, s. 413. Aksi yönde bkz. Bakırköy 6. Asliye Ticaret Mahkemesi E.2022/250 K. 2022/391 T. 28.4.2022 kararında “mahkemeden inceleme ve bilgi alma izni talebinde bulunulabilmesi için pay sahibinin genel kurulda bu konuda talepte bulunmasının ön şart olarak yer aldığı, ilgili toplantı tutanaklarından davacının bu yönde bir talebi veya söz konusu genel kurullarda şirket kayıtlarının incelemeye sunulmadığı yönündeki itirazının genel kurul toplantı tutanaklarında ileri sürülmediği, işbu nedenle ön şartın yerine getirilmeden dava açıldığı, davacı tarafca davalı şirkete toplantı sonrası ihtarname gönderilerek inceleme talebinde bulunulmasının anılan ön şartın yerine getirilmediği sonucunu değiştirmeyeceği, özel dava şartı niteliğindeki bu ön şartın yerine getirilmemiş bulunması nedeni ile talebin reddi gerektiği sonuç ve kanaatine varılarak aşağıdaki gibi karar vermek gerekmiştir.” şeklinde hüküm kurarak, genel kurul toplantısında ileri sürülmemiş inceleme talebinin bilgi alma davasının ön koşulunu oluşturmayacağını belirtmiştir. Ancak mahkeme kararında belirtilenin aksine inceleme talebinin genel kurul dışında da yönetim kurulundan talep edilebilmesi TTK 437/4 uyarınca mümkündür. Karar için bkz. [www.lexpera.com](http://www.lexpera.com)

bağlanmaması, haklı olmayan bir nedene dayanarak reddedilmesi ve ertelenmesi nedenlerinden birinin varlığı ile pay sahibinin talep ettiği bilgilerin cevapsız kalması oluşturmaktadır<sup>380</sup>.

#### **a. Talebin Açıkça Reddedilmiş Olması**

Pay sahibin talebine konu bilgilerin veya inceleme taleplerinin bilgi verme görevlilerince açıkça reddedilmesi hali olumsuz koşulun en belirgin halini oluşturmaktadır<sup>381</sup>. Bilgi alma ve inceleme hakkına ilişkin tek sınır TTK 437/3'te "korunması gereken ortaklık menfaati" ve "ortaklık sırrı" olarak çizilmiştir. Yönetim kurulu ve denetçiler pay sahiplerinin talep ettikleri bilgileri, ortaklık adına bilgi verme görevlisi olarak pay sahiplerine vermekle yükümlendirilmişlerdir. 6102 sayılı kanun ile denetçiler ortaklığın zorunlu organı olmaktan çıkarılmış ve anonim ortaklıklar için bağımsız denetim adlı sistem getirilmiştir. Yeni kanunla hem denetçilerin organ sıfatına sahip olmamaları hem de sonradan yapılan değişiklik ile bağımsız denetim için öngörülen şartları birçok ortaklığın karşılamaması nedeniyle çoğu ortaklıkta bilgi temini sadece yönetim kurulu tarafından sağlanmaktadır. Anonim ortaklığın sevk ve idaresi yönetim kurulu tarafından sağlandığından, pay sahiplerinin talep ettiği bilgi ve belgelerin ortaklık sırrı veya korunması gereken ortaklık menfaati kapsamında olup olmadığını değerlendirecek tek organ da yönetim kuruludur. İnceleme hakkının kullanımına genel kurulun da izin vereceği düzenlenmişse de yönetim kurulu bu talebi hakkın sınırları nedeniyle reddedebilecektir<sup>382</sup>. Buna göre, pay sahibinin talep ettiği bilgiler yönetim kurulu tarafından "ortaklık sırrı" veya "korunması gereken ortaklık menfaatine" takıldığı yönünde değerlendirildiğinde pay sahibinin bilgi alma veya inceleme talebi reddedilecektir. Pay sahibinin talep ettiği bilgilerin korunması gereken ortaklık menfaati ve ortaklık sırrı gerekçesi ile reddedilmesi halinde bu reddin haklılığı tartışma konusu olacaktır. Kanunda hakka ilişkin tek sınır olarak öngörülen "ortaklık sırrı" ve "ortaklık menfaati" kavramlarının kapsayıcılığı uygulamaya zarar

<sup>380</sup> KAYA, s. 327; SEYMAN/ ŞENOC AK, s. 2490.

<sup>381</sup> AKBAY, s. 414; DEMİRKAPI, s. 330.

<sup>382</sup> SÜMER, s. 239; AKBAY, s. 414.

vermemek adına tanımlanmamıştır. Bu durumda ortaklık sırrı ve ortaklık menfaatinin değerlendirmesini hakim önüne gelen somut olaya göre yapacaktır<sup>383</sup>.

Pay sahibinin bilgi alma veya inceleme taleplerinin açıkça reddedilmesi halinde, bu reddin gerekçelendirilmesi gerektiğine ilişkin kanun hükmünde bir düzenleme yer almamaktadır. Ancak öğretide reddin gerekçelendirilmesi gerektiği kabul görmektedir<sup>384</sup>. Bilgi veya inceleme istemli taleplerinin reddi halinde bilgi alma ve inceleme hakkını kullanmakta ısrarcı olan pay sahibi, hakkını mahkeme vasıtasıyla kullanacaktır. Bu durumda talebinin haksız bir redde konu olduğunu düşünen pay sahibinin ret iddiasına dayanak oluşturması gerekecektir. Hakkın sınırı olan ortaklık menfaatinin ve ortaklık sırrının somut olaya göre değişiklik göstermesi ve uygulamada geniş yorumlanması pay sahibinin iddiasını şekillendirmesini güçleştirmektedir<sup>385</sup>. Bu açıdan reddin gerekçelendirilmesi ile maddi açıdan sağlam temellendirilmiş bir dava açılabilir<sup>386</sup>. Ancak yönetim kurulu reddi gerekçelendirirken bilgi verildiği takdirde ortaklık sırrının ihlal edileceğinden bahisle gibi üstü kapalı cümlelerden kaçınmalıdır<sup>387</sup>. Akbay, pay sahibinin korunması ve bilgi alma ve inceleme hakkının işlevselliğinin artırılması bakımından, reddin gerekçelendirilmesine ilişkin kanunda düzenleme yapılması gerektiği görüşündedir<sup>388</sup>. Bilgi alma ve inceleme talebinin reddinin gerekçelendirilmiş olması hak sahibine dava açma sürecinde ispat kolaylığı sağlayıp iyi bir temel oluşturacaktır<sup>389</sup>. Ancak mahkeme tarafından sadece ret kararının

---

<sup>383</sup> ÖZCANLI, s. 212.

<sup>384</sup> KAYA, s. 288; AKBAY, s. 415; SÜMER, s. 240.

<sup>385</sup> AKBAY, s. 415.

<sup>386</sup> AKBAY, s. 415.

<sup>387</sup> Antalya 2. Asliye Ticaret Mahkemesi, E. 2021/748 K. 2022/531 T. 1.7.2022 kararında “Ticaret sicil kayıtlarına göre davacılar davalı A.Ş’nin ortakları olup, 09/11/2021 tarihli genel kurul toplantısında bilgi alma ve inceleme talebinde bulunmuşlar, fakat talepleri ile ilgili herhangi bir açıklama ve belge verilmemiş, şirket yönetim kurulu başkanı tarafından e-posta ile TTK’nun 437.maddesinin 3.ve 4. Bentleri gerekçe gösterilerek herhangi bir somut gerekçe gösterilmeksizin bilgi alma ve inceleme talebi uygun bulunmamış ve reddedilmiştir.TTK 437 madde gereğince bilgi verilmesi sadece istenilen bilgi verildiği takdirde şirket sırlarının açıklanacağı veya korunması gereken diğer şirket menfaatlerinin tehlikeye girebileceği gerekçesi ile reddedilebilir. Gerek genel kurulda, gerekse e-posta cevabında herhangi bir şirket sırrı veya menfaatinin tehlikeye girdiği yönünde somut bir gerekçe belirtilmeksizin sadece yasa maddesi tekrar edilmek suretiyle talebin reddedilmesi yerinde görülmemiş, davacıların bilgi alma ve inceleme talebinin kabulüne karar vermek gerektiği sonuç ve kanaatine varılmış, aşağıdaki şekilde hüküm kurulmuştur...” Karar için bkz.

[www.lexpera.com](http://www.lexpera.com)

<sup>388</sup> AKBAY, s. 415.

<sup>389</sup> AKBAY, s. 414-418.

gerekçelendirilmemiş olmasından yola çıkılarak, reddin haksız olup olmadığına ilişkin bir değerlendirme yapılmadan pay sahibinin açtığı davanın kabul edilmesi de yerinde olmayacaktır. Akbay, reddin gerekçelendirilmesine ilişkin yapılacak kanuni düzenlemeden sonra bu durumun bir yaptırıma bağlanabileceği görüşündedir<sup>390</sup>.

## **b. Redde Eş Değer Haller**

Pay sahibinin talep ettiği bilgi veya inceleme yapmak istediği belge her zaman açık bir redde konu oluşturmaz. Bilgi verme görevlileri bazı durumlarda, pay sahiplerinin bilgi alma ve davası açma ihtimallerini hesaba katarak talebi görünürde reddetmezler. Böyle durumlarda redde eş değer hallerin varlığı gündeme gelecektir. TTK m. 437/5'te bilgi alma ve inceleme davası açılabilmesi için talebin haksız olarak reddedilmesi, cevapsız bırakılması<sup>391</sup> ve ertelenmiş olması aranmıştır. Pay sahibinin dava yoluna başvurabilmesi için tüm iç yolların tüketilmiş olması aranmaz<sup>392</sup>. Bilgi alma veya inceleme hakkından birini kullanmak üzere girişimde bulunan ve bu girişimini ortaklık tarafından reddedildiği için nihayete erdiremeyen pay sahibinin dava açmak için gerekli şartları sağladığı kabul edilecektir. Bilgi alma isteminin genel kurulda gerçekleştiği hallerde pay sahibinin bilgilenmek istediği hususların toplantı başkanı tarafından bilgi verme görevlilerine iletilmesi ancak bilgi verme görevlilerin soru hiç sorulmamış gibi hareket etmesi de redde eş değer sayılacaktır<sup>393</sup>. Bir diğer redde eş durumu da toplantıyı yönetmekle görevlendirilmiş başkanın pay sahibinin sorusunu ilgili bilgi verme görevlisine iletmeme hali ya da pay sahibinin sorusunun cevaplandırılabilmesi için zaman verilmemesi oluşturmaktadır<sup>394</sup>. Ancak burada dikkat edilmesi gereken bir husus da pay sahibinin sorusunu sorarken kendi üzerine düşen görevleri yerine getirip getirmediğidir. Pay sahibi bilgi alma ve inceleme talebinde bulunurken talebinin sınırlarını belirlemeli ve talebi

---

<sup>390</sup> AKBAY, s. 418.

<sup>391</sup> İstanbul 9. Asliye Ticaret Mahkemesi E. 2020/128, K. 2020/451, T. 24.09.2020 kararında “...Olağan genel kurulda.... genel yönetim giderlerinin fahiş olduğunu, bu kadar giderin ne için yapıldığının açıklanması konusunda bilgi alma talebinde bulunduğu, genel kurulda bu talebi ile ilgili herhangi bir cevap ve bilgi verilmediği... davacının bu konularda bilgi alma talebinin yerinde olduğu anlaşılarak, bu taleplerine ilişkin davasının kabulüne karar verilmiştir....” [www.lexpera.com.tr](http://www.lexpera.com.tr)

<sup>392</sup> KAYA, s. 320.

<sup>393</sup> AKBAY, s. 418; ALIŞKAN, s. 8.

<sup>394</sup> AKBAY, s. 418; ALIŞKAN, s. 8.

somutlaştırmalıdır<sup>395</sup>. Bu kapsamda sınırları belli olmayan kapsamlı bilgi taleplerinin bilgi verme görevlileri tarafından istenilen şekilde cevaplandırılması mümkün değildir<sup>396</sup>. Pay sahibinin genel hususlar hakkında bilgi isteme talebine, yönetim kurulunca aynı şekilde genel cevaplar verilmesi halinde reddin haksız olduğundan söz etmek mümkün değildir<sup>397</sup>. Ancak bilgi istemini belirli bir hususa indirgeyerek somutlaştıran pay sahibine genel ifadelerle cevap verilmesi halinde reddin haksız olduğundan söz edilebilecektir<sup>398</sup>.

TTK m. 407/2’de Murahhas üyelerle en az bir yönetim kurulu üyesinin ve denetçinin genel kurul toplantısı esnasında hazır bulunması şart koşulmuştur. Aynı zamanda TTK m. 437’de de bilgi verme görevlisi olarak yönetim kurulu ve denetçilere işaret edilmektedir. Anonim ortaklığın idaresiyle görevlendirilmiş yönetim kurulunun ve denetimden sorumlu denetçilerin genel kurulda hazır bulunmaması halinde pay sahipleri sorularını yöneltecek ve cevap verecek ilgili yokluğuyla karşılaşacak olup bu durumun da redde eş değer olduğu kabul edilmelidir<sup>399</sup>.

Pay sahiplerinin bilgi alma taleplerinin ertelenmesinin de ret anlamını taşıdığı kabul edilmiştir<sup>400</sup>. Kanaatimizce, pay sahibinin talebinin bir sonraki genel kurulda karşılanacağı gerekçesiyle ertelenmesi ret olarak kabul edilmelidir. Genel kurulların olağan şartlarda yılda bir defa yapıldığı düşünülüğünde pay sahibini bir sonraki genel kurula kadar bekletmek hakkın ihlali anlamına gelecektir<sup>401</sup>. Ancak pay sahibinin bilgi alma talebine verilecek cevapların detaylı araştırma gerektirmesi halinde, yönetim kurulunun o an cevap veremiyor oluşu haklı bir zemine oturmuş olacaktır. Bu durumda pay sahibinin makul bir süre bekleyip dava açması yerinde

<sup>395</sup> KAYA, s. 286; SÜMER, s. 288.

<sup>396</sup> DEMİRKAPI, s. 331.

<sup>397</sup> SÜMER, s. 288; ALIŞKAN, s. 8-9.

<sup>398</sup> ALIŞKAN, s. 8.

<sup>399</sup> ALIŞKAN, s. 8.

<sup>400</sup> AKBAY, s. 419; ALIŞKAN, s. 8.

<sup>401</sup> DEMİRKAPI, Yönetim kurulunca, pay sahibine talep ettiği bilginin genel kurulda verileceği şeklindeki bir durumun genel kurul toplantısına uzun bir süre kaldığı durumlarda pay sahibinin bilgi alma ve inceleme hakkını kullanmasını önemli ölçüde kısıtlayacağını ve bu YK kararlarının TTK m. 391/1 uyarınca batıl sayılabilmesi sonucunun doğabileceği görüşündedir bkz. DEMİRKAPI, s. 331.

olacaktır<sup>402</sup>. Makul süre ifadesi hakkı suistimal etmeye açık bir ifadedir. Bu yüzden makul sürenin somut olaya göre değerlendirilmesi yerinde olacaktır. Örneğin, pay sahibinin talep ettiği bilgilerin veya belgelerin yönetim kurulunca temin edilmesinin uzaması halinde makul süre yorumu farklı olacaktır. Ancak her hâlükârda makul sürenin bir sonraki genel kurula kadar uzamaması gerekmektedir. Bu yönde ilk derece mahkemesi bir kararında<sup>403</sup> “...pay sahipleri tarafından genel kurulda sorulan ve cevap beklenen 262 tane sorunun, aynı genel kurulda yanıtlanmasının mümkün olmadığından, yanıtlanması için yönetim kuruluna 90 günlük süre verildiği 90 günlük sürenin makul bir süre olduğunu, bu durumun TTK m. 437/5 kapsamında talebin haksız reddi anlamına gelmediği” şeklinde hüküm kurarak genel kurulda cevaplanamayacak kapsamda soruların cevaplanabilmesi için yönetim kuruluna doksan günlük süre tanınmasını makul bir süre olarak değerlendirmiş ve bu durumun haksız ret anlamı taşımadığına kanaat getirmiştir.

6102 sayılı TTK ile denetçilerin organ sıfatı ortadan kalkmış ve bağımsız denetim adlı sisteme geçilmiştir. Bağımsız denetimin koşullarını günümüzde birçok ortaklığın karşılamaması nedeniyle, bilgi alma ve inceleme hakkının konusu olan “denetim faaliyetleri” konusuz kalmaktadır. Bu durumda da bağımsız denetim faaliyetinden geçmeyen finansal tablolar ve yıllık faaliyet raporlarındaki bilgiler kalite ve nitelik bakımından yetersiz kalacaktır<sup>404</sup>. Bu açıdan, yetersiz ve hesap verme ilkelerine uymayan, pay sahibini tatmin etmekten uzak cevaplar da bu kapsamda bilgi alma ve inceleme talebinin cevapsız bırakılması sonucunu doğuracak ve dava konusu yapılabilecektir<sup>405</sup>. Bu anlamda, pay sahibinin talepte bulunduğu

---

<sup>402</sup> DEMİRKAPI, s. 325.

<sup>403</sup> İstanbul 10. Asliye Ticaret Mahkemesi, E. 2018/620, K. 2019/ 29, T. 1.2.2019. Karar için bkz.

[www.lexpera.com.tr](http://www.lexpera.com.tr)

<sup>404</sup> DOLU, s. 162.

<sup>405</sup> ATALAY, s. 69; ALIŞKAN, s. 8; AKBAY, s. 419; BİLGİLİ/DEMİRKAPI, s. 507; CEYLAN, s. 104; Pay sahiplerine verilen cevapların yetersiz olduğuna ilişkin mahkeme kararları için bkz. İzmir 7. Asliye Ticaret Mahkemesi, E.2020/614, K.2021/438, T. 16.6.2021 “davacının TTK'nun 437(5)maddesine dayanarak yasal süre içinde açtığı davada davalı şirket tarafından verilen cevapların eksik ve yetersiz olduğunu iddia ettiği, bilirkişi raporu içeriği ile davalı şirket tarafından verilen cevapların özellikle detay ve ayrıntı içermemesi, belge ve ayrıntılı tablolara dayanmaması nedeni ile bütün soruların cevaplanmasına rağmen cevapların yeterli olmadığı, şirketin ticari sırlarının korunarak detay ve ayrıntı olarak ve belge ve ayrıntılı tablolara dayalı olarak davacıyı da tatmin edecek nitelikte cevap verilmesinin mümkün bulunmasına rağmen davalı şirketin bu nitelikte ve içerikte cevap vermemesi nedeniyle davacının şirket ortağı sıfatıyla açıklanan nitelikte ve içerikte bilgi alma ve inceleme hakkını kullanması gerektiği anlaşılmakla davanın kabulüne...”

bilgi ile talebine konu bilgiye verilen cevap arasında ret hükmü doğuracak kadar eksiklik olup olmadığı hakim tarafından değerlendirilecektir<sup>406</sup>. Hakim, somut olayda pay sahibi sıfatını haizmiş gibi düşünüp bir karara varmalıdır<sup>407</sup>.

Pay sahibinin, bilgi alma ve inceleme hakkını temsilci marifetiyle kullandığı durumlarda ve bilgi verme görevlileri tarafından temsilciye bilgi vermekten imtina edildiği hallerde de hakkın dava yoluyla kullanımı mümkün görülmektedir<sup>408</sup>. Temsilcinin pay sahibi veya sır saklama yükümü altında bulunmayan kimseler olduğu gerekçesiyle, pay sahibinin talebinin reddedilmesi hakkın ihlaline sebebiyet verecektir. Hakim, temsilci ile hakkın kullanıldığı durumlarda somut olayın özelliklerine göre temsilciye verilecek bilgi ile ortaklığın zarara uğraması arasında bağlantı bulunup bulunmadığını inceleyip bir karara varacaktır.

---

Ankara 5. Asliye Ticaret Mahkemesi E. 2022/616, K.2023/102, T.24.02.2023 kararında “27/07/2022 tarihinde yapılan 2021 hesap yılının görüşüldüğü Olağan Genel Kurul toplantısına vekilinin katıldığı dosya içerisinde mübrez Genel Kurul tutanağı ile sabit olduğu, vekilin şirket yönetimine yönelttiği sorular hakkında yeterli açıklıkta cevap verilmediğinden bilgi alma ve inceleme hakkının makul süre içerisinde Mahkememizden talep edildiği anlaşılmaktadır.Bu durumda davacının TTK 437. maddesi gereğince davalı şirketin 2021 yılı dönemine ilişkin ticari defter ve dayanak belgelerinden bilançodaki ticari borçlar, gelir tablosundaki kambiyo zararı, olağan dışı gider ve zarar kalemleri, satışların maliyetine ilişkin belgelerin incelenmesi yönündeki talep yerinde görülmekle davanın kabulüne karar vermek gerekmiş ve aşağıdaki şekilde hüküm tesis edilmiştir.”

İstanbul 10. Asliye Ticaret Mahkemesi E. 2022/767, K. 2023/115, T. 15.2.2022. kararında “...ilgili şirketin yasa gereği bilgi verme yükümlülüğünün bulunduğu, söz konusu yükümlülüğün şirketin bağlı şirketleri de kapsadığı, bilgi verilirken aslolanın kanun aradığı açıklıkta şeffaflık hesap verilebilirlik ve azınlık haklarının korunması açısından yeterli hassasiyetle verilmesi gerektiği, yoksa yasak savar tarzda yada cevap verilmiş olmak için verilmiş olan ve doyurucu nitelikte olmayan cevapların davacının azınlık haklarını ihlal eden şekilde verildiği anlaşıldığından davanın kısmen kabul/ kısmen reddi ile....”

Bakırköy 4. Asliye Ticaret Mahkemesi E.2021/947, K. 2022/78, T. 19.1.2022. “Davacının bilgi alma hakkını önceden genel kurulda kullandığı anlaşılmakla işbu dava bakımından objektif (olumlu) koşulun gerçekleştiği, davacıların sormuş olduğu bazı sorular hakkında davalı şirket tarafından yasanın öngördüğü koşul ve kapsamda bilgi verilmemiş olduğundan işbu dava bakımından olumsuz koşulun gerçekleştiği” . Kararlar için bkz. [www.lexpera.com.tr](http://www.lexpera.com.tr)

<sup>406</sup> KAYA, s. 327; ALIŞKAN, s. 8; AKBAY, s. 423.

<sup>407</sup> Bakırköy 7. Asliye Ticaret Mahkemesi E. 2019/250, K. 2020/180 kararında “03.04.2019 tarihinde yapılan 2017 yılı olağan genel kurul toplantısında pay sahibi ..... vekili yönetim kurulu faaliyet raporunu ile ilgili olarak sorular yönelttiği, sorulara yanıt verildiği ve davacı vekilinin özel denetçi tayini talebinin oylamaya sunulduğu, oylamada oy çokluğu ile bu talebin red edildiği, genel kurul toplantısı öncesinde söz konusu tüm evrakların hazır edildiği ve inceleme için birer suretinin davacı tarafa verildiğine dair 21/03/2019 tarihli tutanakla sabit olduğu, sorulara verilen cevapların muğlak ve yetersiz olmasının davacı tarafın yorumuna bağlı olduğu, bu bağlamda davacı tarafa bilgi edinme hakkının kullandırılmadığı ve şirketin işleyişiyle ilgili herhangi bir bilgiyi edinemediği hususunun kanıtlanamamış olması nedeniyle açılan davanın reddine karar vermek gerekmiş ‘‘ şeklinde hüküm kurulmuştur. Aynı yönde karar için bkz. Bakırköy 5. Asliye Ticaret Mahkemesi, E. 2017/437, K. 2018/10, T. 10.1.2018. Kararlar için bkz. [www.Lexpera.com.tr](http://www.Lexpera.com.tr).

<sup>408</sup> SÜMER, s. 288.



Bilgi alma ve inceleme davasının olumlu koşuluna ilişkin bölümümüzde yer verildiği üzere, bazı yazarlar bilgi alma ve inceleme hakkının sadece genel kurulda muaccel olacağından bahisle genel kurul dışındaki bilgi alma taleplerine ve bu taleplerinin karşılık bulmamasına hukuki bir sonuç bağlamamıştır<sup>409</sup>. Diğer bir ifadeyle, pay sahibinin bilgi alma hakkının genel kurul dışında reddedilmesi halinde bilgi alma davasının açılma şartlarından olan hakkın kullanılması koşulunun gerçekleşmemiş olduğunu ve bilgi alma talebinin yeniden genel kurulda bilgi verme görevlilerinin önüne getirilmesi gerektiği görüşündedirler. Kanaatimizce, pay sahibinin genel kurul dışında da bilgi talep edebilmesi mümkündür<sup>410</sup>. Genel kurul dışında bilgi talebiyle muhatap olan yönetim kurulunun bu talebi, cevapsız bırakması, erteleme veya yetersiz bilgi vermesi halinde de pay sahibinin genel kurulda yeniden talepte bulunmaksızın dava açabileceği görüşünü taşımaktayız.

Pay sahibinin bilgi alma ve inceleme hakkını genel kurulda kullandığı durumda, talebinin reddedilmesi veya ret hükmündeki erteleme, cevapsız bırakma gibi hallerin açılacak davada ispatının sağlanabilmesi için soruların ve sorulara verilen cevapların genel kurul toplantı tutanağına geçirilmesi gerekmektedir<sup>411</sup>. Bu hususa kanunda açıkça yer verilmemişse de, Anonim Şirketlerin Genel Kurul Toplantılarının Usul ve Esasları ile Bu Toplantılarda Bulunacak Bakanlık Temsilcileri Hakkında Yönetmeliğin<sup>412</sup> 262. maddesinde “ ... genel kurulda sorulan soruların ve verilen cevapların...” toplantı tutanağında belirtilmesi zorunlu kılınmıştır<sup>413</sup>. Ancak soruların ve cevapların tutanağa geçirilmesi zorunluluğu genel kurulun işleyişine engel olmamalıdır<sup>414</sup>.

Pay sahibinin genel kurul dışında da bilgi alma hakkını kullanabileceğine hukuki sonuç bağlayan görüşe<sup>415</sup> katıldığımızdan, hakkın genel kurul dışında kullanılması halinde pay sahiplerinin ortaklığa noterden ihtarname göndererek bilgi alma ve inceleme haklarını kullanmak istediklerini bildirmeleri üzerine yönetim

<sup>409</sup> AKBAY, s. 412; ALIŞKAN, s. 8.

<sup>410</sup> Aynı yönde bkz. DEMİRKAPI, s. 331 vd.

<sup>411</sup> AKBAY, s. 420; DEMİRKAPI, s. 322.

<sup>412</sup> RG. 28. 11. 2912, S. 28481.

<sup>413</sup> DEMİRKAPI, s. 322.

<sup>414</sup> DEMİRKAPI, s. 323.

<sup>415</sup> DEMİRKAPI, s. 331 vd.

kurulu tarafından verilen yazılı cevap açılacak davada ispat kolaylığı sağlayacaktır<sup>416</sup>.

## **B . Usuli Dava Şartları**

### **1. Taraf Sıfatı**

Bir davanın taraflarını davacı ve davalı oluşturur. Dava sistemi iki tarafa göre kurulmuştur. Buna göre, birden fazla kişi davacı veya davalı sıfatına sahip olabilir ancak davada her zaman iki taraf bulunur<sup>417</sup>. Açılmış bir dava sonucu verilen hüküm yalnızca o davanın tarafları bakımından kesin hüküm teşkil edeceğinden davada taraf kavramı büyük önem taşımaktadır<sup>418</sup>. Dava, kural olarak dava dilekçesinde taraf olarak gösterilen kişiler üzerinden yürütülür ve hüküm de yine bu kişilerin lehine veya aleyhine olarak verilir<sup>419</sup>.

Açılacak bir davada taraf olabilmek için taraf ehliyetini haiz olmak gerekir<sup>420</sup>. Dava dilekçesinde davacı ve davalı gösterilmekle birlikte yargılama esnasında davacı ve davalının taraf ehliyetine sahip olmadığı anlaşıldığı takdirde açılmış olan dava usulden reddedilecektir<sup>421</sup>.

HMK'nın 50. maddesinde geçen, "*Medeni haklardan yararlanma ehliyetine sahip olan, davada taraf ehliyetine de sahiptir.*" düzenlemesine göre taraf ehliyetine sahip olabilmek için medeni hukuktaki hak ehliyetine sahip olmak gerekir. TMK hükümleri (m.8, 28, 47) tüm gerçek ve tüzel kişilere hak ehliyeti tanımıştır.

Tüzel kişilerin davacı veya davalı olarak yer aldığı bir davada taraf ehliyeti tüzel kişilere aittir. Dolayısı ile tüzel kişilerin organlarındaki üye değişiklikleri tüzel kişiliklerin taraf ehliyetini etkilemeyecektir<sup>422</sup>. Tüzel kişilerin davacı veya davalı

---

<sup>416</sup> DEMİRKAPI, s. 342.

<sup>417</sup> KURU, s. 157; PEKCANİTEZ, Pekcanıtez Usul, s. 553-554

<sup>418</sup> KURU, s. 157; PEKCANİTEZ, Pekcanıtez Usul, s. 558.

<sup>419</sup> PEKCANİTEZ, Pekcanıtez Usul, s. 558.

<sup>420</sup> KURU, s. 158.

<sup>421</sup> PEKCANİTEZ, Pekcanıtez Usul, s. 559.

<sup>422</sup> PEKCANİTEZ, Pekcanıtez Usul, s. 562.

olduğu davalarda taraf olarak tüzel kişi gösterilmelidir<sup>423</sup>. Tüzel kişi adına dava açma yetkisi tüzel kişinin organına aittir. Tüzel kişilerin ortaklarına veya tüzel kişinin organını oluşturan kişilere yöneltilmiş dava tüzel kişiye yöneltilmiş sayılmamaktadır.

#### **a. Davacı**

Dava konusu subjektif hak ile taraflar arasındaki ilişki taraf sıfatını oluşturur<sup>424</sup>. Bir subjektif hak hakkında dava açabilme yetkisi o hakkın sahibinin elindedir<sup>425</sup>. Subjektif hakkın sahibi ve o hakka uymakla yükümlü kişiler maddi hukuka göre belirlenir<sup>426</sup>. Bilgi alma ve inceleme davasının davacısı da bilgi alma davasının olumlu ve olumsuz koşullarını gerçekleştirmiş kişidir. Diğer bir ifadeyle, bilgi alma ve inceleme davasında davacı olabilmek için önce bilgi almak veya inceleme yapabilmek için dava şartı niteliği taşıyan ortaklık içi yollara başvurulmuş olunması ve bu başvurunun ortaklık bilgi verme görevlilerince reddedilmiş, ertelenmiş veya savuşturulmuş olması gerekmektedir<sup>427</sup>.

Hukukumuzda bilgi alma ve inceleme hakkının gündeme bağlılık ilkesinin istisnasını oluşturmaması ve de hakkın kullanımı için gereklilik koşulunun aranmaması, bilgi alma ve inceleme davası için şahıs özdeşliği kavramını ortaya çıkarmıştır. Bu durumda pay sahibinin genel kurulda sormuş olduğu soruyu benimseyen, soruyla ilgilenen kimse sorunun cevaplandırılmaması halinde soruyu soran kişi gibi dava açma hakkına sahip olamayacaktır<sup>428</sup>. Dava açma hakkına sahip kişi, bilgi alma talebini muhatabına iletmiş ve muhatabından olumsuz cevap almış veya hiç cevap alamamış pay sahibidir<sup>429</sup>. Soru soran ve bilgi alamayan pay sahibinin sorduğu konuyu açıklanmaya değer gören diğer pay sahibi, hakkını dava yoluyla kullanabilmek için aynı soruyu bilgi verme görevlilerine iletmeli ve bu hususun toplantı tutanağına geçmesini sağlamalıdır.

<sup>423</sup> PEKCANITEZ, Pekcanitez Usul, s. 562.

<sup>424</sup> KURU, s. 173; AKBAY, s. 431; SÜMER, s. 291.

<sup>425</sup> KURU, s. 173; AKBAY, s. 431.

<sup>426</sup> KURU, s. 173.

<sup>427</sup> CENGİZ, s. 104; ALIŞKAN, s. 11-12; KAYA, Makale, s. 75-76; CEYLAN, s. 112.

<sup>428</sup> KAYA, s. 327- 328; CENGİZ, s. 104; SEYMAN/ŞENOC AK, s. 2490. Şahıs özdeşliğinin İsviçre ve Alman hukukundaki görünüşleri ile ilgili detaylı bilgi için bkz. AKBAY, s. 434- 440.

<sup>429</sup> CENGİZ, s. 104; DEMİRKAPI, s. 324.

Akbay, genel kurulda bizzat talepte bulunmamakla birlikte redde konu taleple ilgilenmiş ve talebi benimsemiş pay sahiplerinin de dava açabileceğinin kabul edilmesi gerektiği görüşündedir<sup>430</sup>. Yazar, bilgi alma hakkının reddine ilişkin kararın genel kurulda verileceğinden ret kararına karşı tüm pay sahiplerinin dava açabilmesini olanaklı kılan bir düzenleme yapılabileceği, bu düzenleme ile birlikte ortaya çıkabilecek olan ortaklığın kasıtlı olarak dava yüküyle yıpratılmak istenmesinin ise MK m. 2 ile aşılabileceği görüşündedir<sup>431</sup>.

Akbay, inceleme konusunda düzenleme yapılırken inceleme hakkının genel kurulda ve genel kurul dışında yönetim kuruluna iletilmesi ile de kullanılabileceği göz önünde bulundurularak bir düzenlemeye gidilmesi gerektiğini belirtmektedir. Bu açıdan inceleme hakkını kullanmak üzere genel kurulda yönetim kurulundan talepte bulunmuş ve talebi reddedilmiş pay sahibi ile birlikte inceleme talebini benimseyen pay sahiplerinin de dava açabilmesini sağlayan bir düzenlemeye gidilmesi gerekmektedir<sup>432</sup>. Yazar, inceleme hakkının yönetim kurulundan genel kurul dışında talep edildiği hallerdeyse şahıs özdeşliğinin aranması gerektiği görüşündedir<sup>433</sup>.

Kural olarak, bilgi alma ve inceleme hakkına sahip olabilmek için pay sahibi sıfatını haiz olmak ya da intifa hakkı sahibi olmak gerekmektedir. Bilgi alma ve inceleme hakkının ihlali nedeniyle dava açabilmek için de pay sahibi olunması yeterlidir. Bu doğrultuda payın miktarına, oy hakkına ilişkin kısıtlamalara bakılmaksızın bilgi alma ve inceleme hakkını usulüne göre kullanma talebinde bulunan ve talebi karşılanmayan her pay sahibi dava açma hakkına sahip olacaktır. Pay sahibinin bilgi alma hakkını kullanmasından dava açmasına kadar geçen süre içerisinde pay oranının değişmesinin dava açmaya veya dava sonucuna bir etkisi bulunmamaktadır<sup>434</sup>.

Bilgi alma ve inceleme hakkını dava yoluyla kullanmak üzere mahkemeye başvuru yapacak olan pay sahiplerinin, pay sahipliği sıfatının hangi andan itibaren

---

<sup>430</sup> AKBAY, s. 439.

<sup>431</sup> AKBAY, s. 439.

<sup>432</sup> AKBAY, s. 439-440.

<sup>433</sup> AKBAY, s. 439-440.

<sup>434</sup> AKBAY, s. 431-432.

aranması gerektiği kanunda belirtilmemiştir<sup>435</sup>. TTK 'da şahıs özdeşliği kavramının benimsenmesi dolayısı ile genel kurulda veya genel kurul dışında bilgi alma talebinde bulunmuş ve daha sonrasında payını devretmiş pay sahibinin payını devralan kişinin dava açması mümkün görülmemektedir<sup>436</sup>. Böylelikle rakip bir şirketin pay sahibinin veya yöneticisinin dava sonucunda bilgi sahibi olabilmek için payları devralma olasılığının önüne geçilmiş olacaktır.

Pay sahibinin bilgi alma ve inceleme hakkı pay sahipliği sıfatından kaynaklanmaktadır. Pay sahibinin bilgi alma ve inceleme davası açtıktan sonra payını devretmesi halinde pay sahipliği sıfatı ile bilgi alma hakkı da ortadan kalkmış olacak ve bilgi alma davasındaki aktif husumet ehliyeti de sona erecektir<sup>437</sup>. Bu durumda mahkeme aktif husumet yokluğu nedeni ile davanın reddine karar verecektir<sup>438</sup>. Dava aşamasında payı devralan kişinin davacı sıfatını kazanarak davaya devam etmesi ise bilgi alma ve inceleme hakkını kullanma talebinde bulunmadığından mümkün değildir<sup>439</sup>.

#### **aa. İntifa Hakkı Sahiplerinin Durumu**

İntifa hakkı kişiye, başkasına ait malvarlığı üzerinde yararlanma olanağı sağlayan bir irtifak hakkıdır<sup>440</sup>. İntifa hakkında hakkın maliki, intifaya konu eşyanın mülkiyetini kendinde tutmakla birlikte, eşyadan elde edilebilecek faydaları başkasına özgülemektedir<sup>441</sup>. Bu hak sahibine intifa konusu şey üzerinde tam bir yararlanma imkanı bahşetmektedir<sup>442</sup>. Bilindiği ve yukarıda da bahsedildiği üzere bilgi alma ve inceleme davası açma hakkı bilgi alma ve inceleme hakkını kullanmış ve netice elde edememiş pay sahibine aittir. Anonim ortaklık payının intifa hakkına konu olduğu durumda ise dava açmaya ehil olan kimse, bilgi alma ve inceleme hakkı sahibi olacaktır. Dolayısı ile öncelikle payın intifa hakkına konu olduğu durumlarda bilgi

<sup>435</sup> AKBAY, s. 432.

<sup>436</sup> AKBAY, s. 432. Aksi yönde ALIŞKAN, payın devriyle birlikte dava açma hakkının veya dava açılmışsa davaya devam etme hakkının payı devralana geçtiği görüşündedir bkz. ALIŞKAN, s. 11.

<sup>437</sup> SÜMER, s. 293.

<sup>438</sup> SÜMER, s. 293.

<sup>439</sup> Detaylı bilgi için bkz. SÜMER, s. 293.

<sup>440</sup> KENDİGELEN, Abuzer, Anonim Ortaklık Payı Üzerinde İntifa Hakkı, Beta Yayıncılık, İstanbul, 1994, s. 20.

<sup>441</sup> KENDİGELEN, İntifa, s. 20.

<sup>442</sup> KENDİGELEN, İntifa, s. 23.

alma ve inceleme hakkını kimin kullanacağını tespiti yapılmalıdır. TTK m. 432/2 düzenlemesi ile tarafların aralarında aksine karar vermedikleri müddetçe oy hakkını intifa hakkı sahiplerinin kullanacağı hüküm altına alınmıştır. Doktrinde, intifa konusu paylardan kaynaklanan oy hakkının, intifa hakkı sahibine bırakılması dolayısı ile oy hakkının kullanılmasına rehberlik eden bilgi alma ve inceleme hakkını da kullanmaya ehil kimsenin intifa hakkı sahibi olduğu kabul görmektedir<sup>443</sup>. Kendisine bilgi alma hakkı tanınmamış intifa hakkı sahibinin sadece oy hakkından yararlanmasını kabul etmek bilgi alma hakkı ile oy hakkı arasındaki yakın bağlantı sebebi ile mümkün görülmemektedir<sup>444</sup>. Asıl pay sahibinin yani intifa hakkının malikinin ise intifa hakkı sahibi ile birlikte bilgi alma ve inceleme hakkını kullanma imkanı olup olmadığı ayrı bir tartışma konusunu oluşturacaktır. İntifa hakkının mülkiyetini elinde bulunduran pay sahibine iptal davası açma hakkı tanınması dolayısı ile intifa hakkı sahibiyle birlikte intifa hakkı malikinin de bilgi alma ve inceleme hakkı olduğu kabul edilmektedir<sup>445</sup>. İntifa hakkı sahibine bilgi alma ve inceleme hakkı tanınması ile esasen intifa hakkı sahibine tanınmış olan oy hakkının bilinçli kullanımı güvence altına alınmak istenmiştir<sup>446</sup>. Zira, TTK m. 432/2’de, pay sahiplerinin menfaatlerini gözetmeyen intifa hakkı sahiplerinin pay sahibine karşı sorumlu olacağı düzenlemesi yer almaktadır. Düzenleme ile oy hakkını kullanırken yeterli bilgi sahibi olmadığı için pay sahiplerinin menfaatine halel getirmesi mümkün olabilen intifa hakkı sahiplerine karşı pay sahipleri korunmak istenmiştir.

Hem intifa hakkı sahibinin hem de pay sahibinin birbirinden bağımsız şekilde bilgi alma ve inceleme hakkından yararlanması gerektiği her iki durumdaki hak sahibinin de menfaatleri açısından faydalı görülmüştür<sup>447</sup>. Bu durumda bilgi alma ve inceleme imkanı tanınmayan intifa hakkı sahibi ile pay sahibinin de bilgi alma davası açabileceğinin kabulü yerinde olacaktır.

---

<sup>443</sup> KENDİGELEN, İntifa, s. 322; TEOMAN, Ömer, Anonim Ortaklıkta Paylar Üzerinde İntifa Hakkı Bulunması Durumunda Oy Hakkı Dışındaki Yönetim Haklarının Kimin Tarafından Kullanılacağı Sorunu, Otuz Yıl Ticaret Hukuku: Tüm Makalelerim, C. 1, Vedat Kitapçılık, 2000, s. 338; KAYA, s. 152.

<sup>444</sup> TEOMAN, s. 338-339; KENDİGELEN, İntifa, s. 322-323.

<sup>445</sup> KENDİGELEN, İntifa, s. 323; Teoman, iptal davası açma hakkının intifa hakkı sahibinde olması gerektiği görüşündedir bkz. TEOMAN, s. 340-341.

<sup>446</sup> KENDİGELEN, İntifa, s. 324.

<sup>447</sup> KENDİGELEN, İntifa, s. 324; TEOMAN, s. 340.

## **bb. Dava Hakkının Temsilci İle Kullanılması**

Pay sahibinin bilgi alma ve inceleme hakkını kanuni veya iradi temsilci vasıtasıyla da kullanabilmesi mümkündür. Pay sahibinin temsil yetkisi verdiği temsilci, pay sahibi adına bilgi veya inceleme talebinde bulunabilecektir. Temsilcinin bilgi verme görevlilerine sormuş olduğu soruların cevaplanmaması halinde ise dava açma hakkı pay sahibine ait olacaktır<sup>448</sup>. Pay sahibinin kendisini genel kurulda temsil ettirmek üzere yetkilendirdiği temsilcinin niteliğine ilişkin farklı görüşler olduğuna ve bazı yazarların temsilcilerin mesleği gereği sır saklamakla yükümlü olan kişilerden seçilmesi gerektiğine ilişkin görüşlerine yukarıdaki bölümde değinmiştik. Kanunda ise temsilcinin niteliğine ilişkin bir sınırlama getirilmemiştir. Bu açıdan pay sahibi temsille yetkilendireceği kişi bakımından özgürce hareket edebilecektir.

Pay sahibinin kendisini genel kurulda temsil etmesi için bir avukatı da yetkilendirmesi mümkündür<sup>449</sup>. Genel kurula temsilci sıfatı ile katılmış olan avukatın pay sahibi adına bilgi alma ve inceleme davası açabilmesi için ise vekaletnamede açıkça bilgi alma ve inceleme davasını açmaya yetkili olduğunun belirtilmesi gerekmektedir<sup>450</sup>. Kanuni temsilci davanın tarafı değildir. Davanın tarafı bu kişilerin temsil ettikleri kişilerdir<sup>451</sup>. Avukat tarafından açılacak davadaki davacı sıfatı yine pay sahibine ait olacaktır. Bu durum pay sahibinin bilgi alma davasındaki davacı sıfatını etkilemeyecektir<sup>452</sup>. Genel kurulda temsil yetkisinin avukat tarafından kullanılması ve daha sonrasında dava açılması halinde de davacı sıfatına sahip kişi yine pay sahibi olacaktır.

## **b. Davalı**

Bir davanın davalısı, subjektif hak kendisinden davalı olarak istenebilecek ve hakka uymakla yükümlü olan kişidir<sup>453</sup>. Bilgi alma ve inceleme hakkında da bilgi

<sup>448</sup> SÜMER, s. 292; AKBAY, s. 440.

<sup>449</sup> AKBAY, s. 441.

<sup>450</sup> AKBAY, s. 441.

<sup>451</sup> PEKCANİTEZ, Pekcanıtez Usul, s. 552.

<sup>452</sup> AKBAY, s. 441.

<sup>453</sup> KURU, s. 173.

verme yükümü ortaklığın tüzel kişiliğindedir<sup>454</sup>. Yönetim kurulu ve denetçiler ortaklık tarafından bilgi vermekle görevlendirilmişlerdir. Pay sahibi tarafından bilgi alma ve inceleme hakkının ihlali nedeniyle açılacak davada davalı sıfatı anonim ortaklığın tüzel kişiliğine aittir<sup>455</sup>. Bilgi alma ve inceleme davasının davalısı olarak bilgi temini sağlamayan yönetim kurulu üyesi veya denetçi gösterilemez<sup>456</sup>.

Anonim ortaklığın sevk ve idaresi tek ve zorunlu organı olan yönetim kurulu tarafından sağlanmaktadır. Ortaklığa yöneltilen bilgi alma ve inceleme davasında da ortaklığın temsili yönetim kurulu tarafından sağlanacaktır<sup>457</sup>.

## **2.Talebe ilişkin Koşullar**

### **a. Talebin İçeriği**

Bilgi alma ve inceleme hakkına konu bakımından bir sınır çizilmemiştir. Pay sahibi, hakka ilişkin tek sınır olan “ortaklık sırrı” ve “ortaklık menfaati” kapsamına girmeyen her husus hakkında bilgi sahibi olmaya ehildir. Ancak bilgi alma hakkının dava yoluyla kullanılması halinde bilgi alma talebinin somutlaştırılması ve sınırlandırılması gerekmektedir<sup>458</sup>. Davadaki talebin içeriğine ilişkin sınırlamalar dava öncesi aşamada oluşur. Dava aşamasındaki talep maddi olarak ortaklığa yöneltilmiş bilgi talebinin içeriğiyle sınırlandırılmıştır<sup>459</sup>.

Pay sahibinin bilgi alma ve inceleme hakkını kullanırken talep ettiği hususlar ile bilgi alma davasında talep ettiği hususların birbiriyle tutarlı olması gerekmektedir<sup>460</sup>. Taleplerin birebir aynı olmasına gerek olmayıp amaçsal uyum içinde olması yeterli kabul edilmiştir<sup>461</sup>.

Bilgi alma davası açabilmenin ön koşulunu bilgi alma ve inceleme hakkının ortaklık içinde tüketilmiş olması oluşturmaktadır. Dolayısı ile bilgi alma ve inceleme

<sup>454</sup> AKBAY, s. 443; SÜMER, s. 294; KURU, s. 162.

<sup>455</sup> AKBAY, s. 443; SÜMER, s. 294; ATALAY, s. 66; ALIŞKAN, s. 14.

<sup>456</sup> ATALAY, s. 66-67.

<sup>457</sup> AKBAY, s. 443; ALIŞKAN, s. 14.

<sup>458</sup> AKBAY, s. 444; DEMİRKAPI, s. 331.

<sup>459</sup> AKBAY, s. 444.

<sup>460</sup> AKBAY, s. 444; ALIŞKAN, s. 14; KAYA, s. 329.

<sup>461</sup> AKBAY, s. 444; KAYA, s. 329; DEMİRKAPI, s. 330.



davasının konusunu da pay sahibinin ortaklık içinde bilgi edinmek istediği ve bilgi edinemediği hususlar olacaktır. Pay sahibinin ortaklık içinde talep etmediği hususları dava konusu yapması halinde davanın maddi koşulları oluşmayacaktır<sup>462</sup>.

Bu yönde ilk derece mahkemesi vermiş olduğu bir kararda: “*Davacı her ne kadar detaylı mizanın bir örneğinin verilmesi talebinde bulunmuş ise de; davalı şirketin 11/02/2020 tarihinde yapılan 2019 yılına ait olağan genel kurul toplantısında davacının bu konuda bir talebinin bulunmadığı anlaşıldığından, buna ilişkin talebin koşulları oluşmadığından reddine karar verilmiştir.*” şeklinde hüküm kurarak, bilgi veya belge verilmesi hususunda talepte bulunmayan pay sahibinin bu husus hakkında doğrudan dava açmasını mümkün görmemiştir.

Bilgi alma davasında talep edilen hususlarla dava dışındaki taleplerin benzer olup olmadığının tespiti hakkın genel kurulda kullanıldığı durumlarda toplantı tutanağı ile sağlanacaktır<sup>463</sup>. Hakkın genel kurul dışında kullanıldığı durumlarda pay sahibi bilgi alma ve inceleme hakkını kullanmak istediğini ortaklığa yazılı şekilde çoğunlukla da noterden ihtarname çekmek suretiyle bildirmektedir. Ortaklığa iletilen bu yazılı talep bilgi alma davasında taleplerin özdeş olup olmadığı hususunun tespitinde kullanılabilir. Bilgi alma davasında ortaklık içinde talep edilen bilgi veya belgelerden daha kapsamlı bilgi talep edilemeyecekken, ortaklık içinde talep edilen bilgiden daha az kapsamlı bilgi alma istemiyle dava açılmasında sakınca görülmemektedir.

## **b. Talebin Şekli**

Bilgi alma davasında talebi, esasen hakimden istenen sonuç oluşturmaktadır<sup>464</sup>. Bu yüzden pay sahibinin talebini olabildiğince açık ve somut şekilde belirtmesi gerekmektedir<sup>465</sup>. Bilgi alma davasının davacısı dava konusu yaptığı hususlara davanın kabul edilmesi ile erişebilecektir. Dolayısı ile dava açarken

<sup>462</sup> AKBAY, s. 444.

<sup>463</sup> AKBAY, s. 445; ALIŞKAN, s. 14; KAYA, s. 329; DEMİRKAPI, s. 332.

<sup>464</sup> AKBAY, s. 447.

<sup>465</sup> AKBAY, s. 447.

pay sahibinden diğer davalardaki kadar açık ve kapsamlı bir talep beklenmemeli talebin açıklığı ilkesi nispi değerlendirilmelidir<sup>466</sup>. Eda davası niteliğinde olan bilgi alma davası kabul edildiğinde, ortaklık bir bilgiyi vermeye veya belge üzerinde inceleme yaptırılmasına karar verecektir. Somutlaştırılmayan, hangi bilgi veya belgelerin istendiği net ve açık şekilde belli olmayan talepler pay sahibini dava açmasına rağmen ihlal edilen hakka ulaştıramayacaktır. Zira HMK m. 26 gereği hakim tarafların talepleriyle bağlı olup daha fazlasına karar veremeyecektir. Bilgi alma davası sonucu verilen kararın icra edilmesi bakımından da talebin belirli olması, önem taşımaktadır.

İlk derece mahkemesi 22.09.2021 tarihinde vermiş olduğu bir kararda: “Bilgi alma talebinin -----olmayıp, hangi şirket işleri konusunda bilgi istendiğinin somut bir biçimde şirkete bildirilmesi gerekmektedir. Genel olarak ----hakkında bilgi verilmesi şeklindeki talep somut olmayan soyut nitelikte bir taleptir. Bu kapsamda davacının bilgi alma ve inceleme talebine konu ettiği ihtarname içeriği ----- hakkında somut hususlara ilişkin olmayıp genel ve soyut olarak şirketle ilgili bilgi talebini içerdiğinden koşulları oluşmayan davanın reddine....” demek suretiyle soyut ve genel bilgi istemli davayı reddetmiştir<sup>467</sup>.

---

<sup>466</sup> AKBAY, s. 448- 449.

<sup>467</sup> İstanbul 8. Asliye Ticaret Mahkemesi E. 2021/292, K. 2021/648, T. 22.09.2021.Aynı yönde bkz. İstanbul 2. Asliye Ticaret Mahkemesi E. 2020/252, K.2020/172, T.16.6.2020 tarihli kararında “Yukarıda belirtilen 6102 sayılı m.437/f.5 hükmüne göre bilgi alma ve inceleme hakkını kullanmak isteyen pay sahibinin,bu hakkını kullanmak için mahkemeye başvurmadan önce şirkete başvurması bir anlamda özel dava şartı niteliğindedir. Bilgi alma ve inceleme amacıyla şirkete başvuran pay sahibinin şirkete bu noktada başvuru yaptığının kabulü için şeklen değil gerçekten bilgi alma ve inceleme hakkı için şirkete başvurduğunu somutlaştırması gerekir. Oysaki somut olay yönünden bilgi alma ve inceleme hakkını kullanmak için davalı şirkete başvuran davacı, göndermiş olduğu ihtarnamede "şirkette sıkıntılar yaşandığı ve sıkıntılarının çözümü için önerilerinin arandığını bildirmiş olmakla birlikte bilgi edinme ve inceleme hakkını neden kullanmak istediği yönünde ve bu hakkını ne şekilde kullanmak istediği konusunda yer, zaman, sebep yönünden açık ve denetlenebilir bir vakıa ileri sürmemiştir. Nitekim davalı şirket adına gönderilen ihtarnamede de davacının bilgi alma ve inceleme hakkının engellenmediği belirtilerek bu yöne ilişkin iddia inkar olunmuştur. Bu haliyle şirkete, kanun koyucunun amacına uygun olarak yapılmış bir başvuru bulunmadığı anlaşılmaktadır” demek suretiyle somutlaştırılmayan bilgi talebinin reddine karar vermiştir. [www.lexpera.com.tr](http://www.lexpera.com.tr). Aynı yönde diğer karar için bkz. İstanbul 19. Asliye Ticaret Mahkemesi E. 2018/467, K. 2020/333, T.16.07.2020. “ Bilirkişilerin 21/01/2020 kök rapor ve 17/06/2020 tarihli ek raporları alınmıştır. Benimsenen bu raporlara göre davacının taleplerinin bilgi alma ve inceleme hakkına ilişkin şirket sırrı kapsamında olmadığı ancak davacı taleplerinin somutlaştırılmadığı diğer taraftan söz konusu incelemelerin ancak özel denetim kapsamında gerçekleştirilebileceği genel mahiyette 2015-2016 2017 yıllarını kapsayan incelemenin bilgi alma ve inceleme hakkını aşan nitelikte olduğu saptanmış olduğundan , davacının açmış olduğu davanın benimsenen raporlar doğrultusunda reddine karar vermek gerekmiştir.” [www.lexpera.com.tr](http://www.lexpera.com.tr)

### 3.Dava Açma Süresi

#### a. On Günlük Süre

TTK m. 437/5'te bilgi alma ve inceleme istemleri cevapsız bırakılmış, haksız biçimde reddedilmiş ve ertelenmiş pay sahiplerinin reddi izleyen on gün içinde diğer hallerdeyse makul bir süre sonra dava açabileceği düzenlemesi yer almaktadır. TTK sistemi dava açmaya ilişkin açık bir süre ve somut olayın özelliklerine göre dikkate alınması gereken belirsiz bir süre olmak üzere iki tür süre öngörmüştür. Pay sahibinin bilgi alma veya inceleme taleplerinin açık bir redde konu olması durumunda pay sahibi reddi izleyen on gün içinde dava açma hakkını kullanmalıdır. Açık bir ret halinin genel kurul toplantısı öncesinde ve sırasında ortaya çıkması mümkündür. Pay sahibinin bilgi alma ve inceleme hakkını genel kurulda kullandığı hallerde talebinin reddedilmesi ve redde eş değer şekilde karşılanmadığı gün on günlük dava açma süresinin de başlangıcını oluşturacaktır<sup>468</sup>. Pay sahibinin bilgi alma ve inceleme talebini genel kurul dışında yönetim kuruluna ilettiği hallerde ise yönetim kurulunun bilgi vermeyi reddettiğini pay sahibine bildirdiği gün sürenin başlangıcını oluşturacaktır<sup>469</sup>. TTK m. 437/1 kapsamındaki düzenleme uyarınca, bilgi almak veya inceleme yapmak için ortaklığın merkez ve şubelerine giden pay sahibinin içeri alınmaması halinde de süre pay sahibinin içeri alınmadığı tarihten başlayacaktır<sup>470</sup>.

Kanun tarafından belirlenmiş süreler kesin nitelik taşımaktadır. Kesin sürenin söz konusu olduğu hallerde davanın yasal süresi içinde açılıp açılmadığı mahkeme tarafından re'sen gözetilecektir<sup>471</sup>. Açık bir ret halinde söz konusu olan on günlük

---

<sup>468</sup> ATALAY, s. 67.

<sup>469</sup> ÇELEBİ, s. 550; ALIŞKAN, s. 15; Aksi yönde bkz. ATALAY, sürenin başlangıcını pay sahibinin talebinin yönetim kurulu tarafından reddedildiği tarih olduğu görüşündedir bkz. ATALAY, s. 67.

<sup>470</sup> DEMİRKAPI, s. 325; TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu), C. II, N. 1015.c, s.67.

<sup>471</sup> KURU, s. 833; İstanbul 6. Asliye Ticaret Mahkemesi E. 2022/ 589 K. 2023/246 T. 4.4.2023 “TTK 437/5 maddesi gereğince davacı tarafın cevapların tebliğinden itibaren 10 gün içinde dava açması aranacaktır. Huzurdaki dava 29/08/2022 tarihinde açılmıştır. Davalı şirketin e-mail yolu ile gönderilen yazının 13/07/2022 tarihinde yapılan tebliğ ile gerçekleşen cevap sonucu 10 günlük hak düşürücü süre içinde dava açılmadığından, davalı tarafın itirazı kabul edilmiş, hak düşürücü süre nedeniyle davanın reddine karar vermek gerekmiş ve aşağıdaki şekilde hüküm kurulmuştur...” [www.lexpera.com.tr](http://www.lexpera.com.tr).

İstanbul 15. Asliye Ticaret Mahkemesi E. 2021/561, K. 2021/1003, T. 9.12.2021 “ TTK 437/5 maddesi gereğince davacı tarafın cevapların tebliğinden itibaren 10 gün içinde dava açması aranacaktır. Huzurdaki dava 06/09/2021 tarihinde açılmıştır. Mahkememizce 05/07/2021 tarihinde

dava açma süresi hak düşürücü süre niteliği taşımaktadır<sup>472</sup>. Bu halde hak düşürücü süre, dava sırasında itiraz olarak ileri sürülebilecek ve hakim tarafından davanın her aşamasında kendiliğinden dikkate alınabilecektir<sup>473</sup>.

Kanun koyucunun dava açmaya ilişkin on gün gibi kısa bir süre öngörmesiyle amaçladığı yarar davayı basit yargılama usulüne tabi tutmasıyla ve dava sonucu verilen kararın kesin olması düzenlemesiyle amaçladığı yarar ile aynıdır. Kanun koyucu bu düzenlemelerle pay sahibinin bilgi alma hakkını mümkün mertebe hızlı teslim etmeyi amaçlamıştır<sup>474</sup>.

HMK m. 92’de, gün olarak belirlenen sürelerde tebliğ veya tefhim edildiği günün hesaba katılmadığı yer almaktadır. Dolayısı ile on günlük süre hesaplanırken bilgi alma ve inceleme talebinin açıkça reddedildiği gün hesaba katılmayacak ve süre ertesi günden başlayacaktır<sup>475</sup>.

## **b. Makul Süre**

Bilgi alma ve inceleme talebinin her zaman açık bir redde konu olmadığına, bazı durumlarda talebin açıkça reddedilmemekle birlikte cevapsız bırakılarak, ertelenerek redde eş değer hallerin oluştuğuna yukarıda değinmiştik. Bu gibi redde eş değer hallerin varlığı, dava açma süresi bakımından makul olan süreyi gündeme getirecektir.

TTK m. 437/5’te açık bir ret hali için dava açma süresi on gün olarak belirtilmekle beraber diğer hallerde ise makul bir süre sonra dava açılması gerektiği düzenlenmiştir. Kanunda geçen bu belirsiz ifade doktrinde, “makul süre” ifadesinden anlaşılması gereken süre ile ilgili farklı görüşler ortaya çıkarmıştır.

---

*yapılan tebliğ ile gerçekleşen cevap sonucu 10 günlük hak düşürücü süre içinde dava açılmadığından, davalı tarafın itirazı kabul edilmiş, davanın reddine karar vermek gerekmiştir.” [www.lexpera.com.tr](http://www.lexpera.com.tr).*

<sup>472</sup>TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu), C. II, N. 1015a, s. 66; AKBAY, s. 452; CEYLAN, s. 113; ALIŞKAN, s. 15; ÇELEBİ, s. 549; DEMİRKAPI, s. 325.

<sup>473</sup>AKBAY, s. 453; ALIŞKAN, s. 15.

<sup>474</sup>ALIŞKAN, s. 17.

<sup>475</sup>AKBAY, s. 454; ALIŞKAN, s. 16.

Kendigelen, “*makul bir süre sonra*” ifadesinin on günlük sürede olduğu gibi başvuru süresine getirilen sınırlama ile uyum içinde olmamasından dolayı makul süre sonra yerine makul süre içinde dava açılabilceğı şeklinde bir düzenleme yapılması gerektiğı belirtilmiştir<sup>476</sup>.

Kaya/Yalçın, hakkın önemine ve pay sahibinin erken bilgilendirilmesinde menfaatinin bulunmasına dikkat çekerek “*makul bir süre*” ifadesi yerine davanın açılması için kısa bir süre belirlenmesinin yerinde olacağı görüşündedir<sup>477</sup>. Yazar bu konuda, “*diğer hallerde de makul bir süre sonra*” ifadesinin metinden çıkarılarak, “*Bilgi alma istemleri cevapsız bırakılan, haksız olarak reddedilen, ertelenen ve bu fıkra anlamında doğru ve yeterli bilgi alamayan pay sahibi ret tarihinden veya şirket tarafından istemin cevaplanabileceğı sürenin sona ermesinden itibaren on gün içerisinde*” dava açılabilceğı şeklinde bir düzenleme yapılması gerektiğı görüşündedir<sup>478</sup>.

Sümer kanun koyucunun “makul süre” ve “diğer haller” ifadesi ile dava açma hakkına sınır çizmekten kaçınarak, bu iki kavramın sınırlarını mahkeme kararı ile belirleme amacı taşıdığı görüşündedir. Yazar bu yöndeki bir kabul ile ortaklıkla rekabet etmeme yükümlülüğü bulunmayan pay sahibinin makul sürede dava açma yetkisini ortaklığı zor durumda bırakabilecek şekilde kullanabileceğini, bu durumun pay sahibi ile ortaklık arasında menfaat dengesini bozabileceğini belirterek, mevcut düzenlemedeki makul süre ifadesinden pay sahibinin hakkın kötüye kullanılması teşkil etmeyecek bir zaman diliminde dava açmasının anlaşılması gerektiğı görüşündedir. Yazar, açık ret halinin dışında kalan durumlar için dava açma hakkına ilişkin üst sınır belirlenmesinin yeknesaklığı sağlayacağını belirtmiştir. Bu konuda yazarın önerisi öncelikle reddin gerekçelendirilmesi ve “*diğer hallerde de makul bir süre sonra*” ifadesi yerine, “*diğer hallerde de ret gerekçesinin pay sahibine yazılı*

---

<sup>476</sup> KENDİGELEN, Abuzer, Türk Ticaret Kanunu, Değişiklikler Yenilikler ve İlk Tespitler, Güncellenmiş 2. Basıdan 3. (tıpkı) Bası, On iki levha Yayıncılık, İstanbul, 2016, s. 339; ALIŞKAN, s.16; DURGUT/KAPLAN, s. 145; ATALAY, s. 67; CENGİZ, s. 118.

<sup>477</sup> KAYA/YALÇIN, s. 22.

<sup>478</sup> KAYA/YALÇIN, s. 22.

olarak iletildiği tarihten itibaren on gün içinde” şeklinde bir düzenleme yapılmasıdır<sup>479</sup>.

Alışkan, eksik veya hatalı bilgi verilmesi gibi redde eş değer hallerin varlığında pay sahibinin bu durumları öğrenip aksiyon alabilmesinin önemli bir zaman gerektirebileceğini belirtmekle beraber kanun koyucunun TTK m. 437 bütününde yer alan, açık bir ret hali için öngörülen on günlük dava açma süresi, davanın basit yargılama usulüne göre görülmesi, dava sonucu verilen kararın kesin olması gibi düzenlemelerinin tümünün uyumsuzluğu kısa sürede sonuçlandırmaya yönelik düzenlemeler olduğu, bu açıdan makul sürenin geçip geçmediğinin somut olaya göre belirlenmesi gerektiği görüşündedir<sup>480</sup>.

Atalay’a göre, makul süre takdir edilirken pay sahibinin bilgi almak veya inceleme yapmak istediği hususların kapsamı dikkate alınmalıdır. Pay sahibinin bilgi alma ve inceleme talebine konu bilgi veya belgenin hazırlanması için yapılacak çalışmada geçecek süre makul sürenin belirlenmesine etki edecektir<sup>481</sup>. Pay sahibinin bilgi alma talebi yönetim kurulu tarafından olumlu karşılanmakla, cevabın hazırlık gerektirmesi nedeni ile genel kurulda bilgilendirme sağlanamaması halinde pay sahibinin hazırlık süresi kadar beklemesi uygun düşecektir<sup>482</sup>. Bu durumda on günlük sürenin uygulanması mümkün görülmemektedir<sup>483</sup>.

Akbay, makul süre takdir edilirken, hakkın kötüye kullanılması yasağı, gereklilik koşulu ve yasa koyucunun davaların açılması ve yürütülmesine ilişkin amacının somut olayın özelliklerine göre değerlendirilmesi gerektiği görüşündedir<sup>484</sup>.

İstanbul 5. Asliye Ticaret Mahkemesi E. 2020/292 K. 2021/151 T. 25.02.2021 kararında: “TTK’nın 437.maddesi uyarınca 29/02/2020 tarihinde gerçekleşen genel kurul toplantısında davacının bilgi alma hakkını kullandığı, davalı

---

<sup>479</sup> SÜMER, s. 297.

<sup>480</sup> ALIŞKAN, s. 16-17.

<sup>481</sup> ATALAY, s. 67.

<sup>482</sup> DEMİRKAPI, s. 325.

<sup>483</sup> DEMİRKAPI, s. 325.

<sup>484</sup> AKBAY, s. 457.

*şirket tarafından 13/03/2020 tarihli ihtarname ile davacının sorularına cevap verildiği, TTK.nun 437/5 maddesinde; bilgi alma ve inceleme istemleri cevapsız bırakılan, haksız olarak reddedilen, ertelenen ve bu fıkra anlamında bilgi alamayan pay sahibinin reddi izleyen 10 gün içinde, diğer hallerde de makul bir süre sonra şirketin merkezinin bulunduğu Asliye Ticaret Mahkemesine başvurabileceğinin düzenlendiği, davacının kendisine cevap verilmesinden itibaren 3 aylık süre geçtikten sonra davasını açtığı, 3 aylık sürenin makul süre olarak kabul edilebileceği sonucuna varılarak davanın süresi içerisinde açıldığı kabul edilmiştir ”<sup>485</sup>.*

Antalya 3. Asliye Ticaret Mahkemesi E. 2017/671 K. 2018/825 T. 18.12.2018 kararında<sup>486</sup>: “... davacı tarafından davalı şirkete hitaben keşide edilen ... Noterliğinin .../.../... tarihli ve ... yevmiye nolu ihtarnamesinin davalıya .../.../... tarihinde tebliğ edildiği, eldeki davanın ise 2 ay sonra ...tarihinde açıldığı anlaşılmaktadır ve davalı şirket tarafından davacının bilgi alma ve inceleme talebi cevapsız bırakılmıştır. Bu hususun aksi davalı tarafça iddia da edilmemiştir. İhtarnamenin tebliğinden itibaren 2 ay geçtikten sonra eldeki davanın açıldığı anlaşılmış olup, bu süre maddede belirtildiği şekilde makul bir süre sayılması mümkün değildir.” şeklinde hüküm kurmuştur.

İstanbul 4. Asliye Ticaret Mahkemesi E. 2019/264, K. 2019/1238, T. 25.12.2019 kararında<sup>487</sup>: “Davacı tarafından da dosya kapsamına alınan----- kayıtları ile davalı şirketin ----- sahibi ortağı bulunduğu,davacının----- tarihinde davalı şirkete başvurarak bilgi alma talebini ilettiği buna dair davacı talebinin davalı şirkete ---- tarihinde tebliğ edildiği, davacı tarafından ----- --- cevap için beklenildiği halde davalı şirket tarafından davacı ihtarnamesine her hangi bir yanıtın verilmediği, davacı tarafından davanın ihtarnamede verilen sürenin

<sup>485</sup> Üç aylık sürenin makul süre olarak değerlendirildiği diğer karar için bkz. Bakırköy 4. Asliye Ticaret Mahkemesi E. 2019/884, K.2020/128, T. 7.2.2020 kararında “Somut olayda davacının bilgi alma hakkını kullandığı genel kurulda talebinin sonradan cevap verilmek üzere alındığı ve dava tarihine kadar da cevap verilmediği, genel kurul toplantısının 19/08/2019 tarihinde yapıldığı ve davanın da 19/11/2019 tarihinde açıldığı gözetildiğinde geçen 3 aylık sürenin makul bir süre olarak kabul edilmesi gerektiğinden davanın hak düşürücü süre içinde açıldığı sonucuna varılmıştır.” [www.lexpera.com](http://www.lexpera.com)

<sup>486</sup> Antalya 3. Asliye Ticaret Mahkemesi E. 2017/671, K. 2018/825, T. 18.12.2018 kararı için bkz. [www.lexpera.com](http://www.lexpera.com)

<sup>487</sup> İstanbul 4. Asliye Ticaret Mahkemesi E. 2019/264, K. 2019/1238, T. 25.12.2019 kararı için bkz. [www.lexpera.com](http://www.lexpera.com)

*hitamından 21 gün sonra ikame eylendiği, bu sürede TTK 437 kapsamında makul süre olarak değerlendirilerek davanın esasın incelenmesine geçilmiştir.”*

Yukarıda yer verilen ilk derece mahkemesi kararlarından birinde üç aylık süre makul bir süre olarak değerlendirilirken, ortaklıktan ihtarname vasıtası ile bilgi isteminde bulunan ve bu istemleri cevapsız bırakılan pay sahiplerinin açtıkları davalarda bir mahkeme iki aylık süreyi makul süre kapsamında değerlendirmemişken, diğer mahkeme yirmi bir günlük süreyi makul süre olarak değerlendirmiştir. Uygulamada makul sürenin takdirinde yaşanan yorum farkı, davaya bakan hakimin değerlendirmesinden kaynaklandığı kadar somut olayın özelliklerinden de kaynaklanmaktadır. Kanaatimizce, pay sahibinin bilgi alma veya inceleme taleplerinin belirli bir tarihe ertelendiği durumlarda, pay sahibi ertelenen tarihte de bilgi veya inceleme istemine karşılık bulamazsa vakit kaybetmeden bilgi alma davası açmalıdır. Pay sahiplerinin bilgi veya inceleme istemlerinin cevapsız bırakılması halinde ise daha karmaşık bir durum ortaya çıkmaktadır. Şöyle ki, talebi cevapsız bırakılan pay sahibi, talebini ortaklığa ilettiği tarihten itibaren talebinin cevaplanmasını bekleyecek olup ortaklığın talebi cevaplandırma ihtimaline binaen hangi andan itibaren dava açması gerektiğinin tespitini yapamayacaktır. Bu durumda da ortaklıktan cevap bekleyen ama cevap verilmeyeceğinden emin olduktan sonra dava yoluna giden pay sahibini, davasını makul sürede açmadığından, davasının reddedilmesi gibi bir durum beklemektedir. Kanun koyucu makul süreye ilişkin üst sınır belirlemeyerek esasında pay sahibinin dava açma hakkını koruyan bir düzenleme getirmek istemiştir. Ancak, makul sürenin somut olaya ve davaya bakan hakimin değerlendirilmesine göre değişkenlik göstermesi, bilgi alma davası sonucu verilen kararların kesin olması durumuyla birleştiğinde, TTK m. 437/5 ile tanınan davanın düzenlenme amacıyla örtüşmeyecek şekilde pay sahiplerinin ihlale konu hakka ulaşmasını engelleyebilmektedir. Bu açıdan makul süreye ilişkin, kanun koyucunun bilgi alma ve inceleme hakkını kısa sürede teslim etmeyi amaçlayan yaklaşımına, hakkaniyete ve taraf menfaatlerine uygun düşen bir üst sınır konulması, pay sahiplerinin olası hak kayıplarının önüne geçebilecekken ortaklığı da her an açılması beklenen dava yükünden kurtaracak ve uygulamada yeknesaklık sağlanmış olacaktır.



## ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

### YARGILAMAYA İLİŞKİN ESASLAR

#### I. GÖREVLİ VE YETKİLİ MAHKEME

##### A. Görevli Mahkeme

Görev kuralları ile bir yargı yolu içinde hangi mahkemenin uyuşmazlık konusunun niteliğine veya değerine göre davaya bakabileceği belirlenir<sup>488</sup>. Görev kuralları kamu düzeninden kabul edilmiştir. Bu durumda tarafların mahkemenin görevsiz olduğunu davanın her aşamasında itiraz olarak ileri sürebilecekleri gibi bu durumun hakim tarafından da re'sen dikkate alınması gerekir <sup>489</sup>.

TTK m. 4'e göre, tarafların tacir olup olmadığına bakılmaksızın TTK'da öngörülen hususlardan doğan hukuk davaları ve çekişmesiz yargı işleri ticari dava ve ticari nitelikte çekişmesiz yargı işi olarak kabul edilmektedir. Bu madde uyarınca bilgi alma ve inceleme davası da mutlak ticari dava niteliği taşımaktadır<sup>490</sup>. TTK m. 5'te dava olunan şeyin değer ve tutarına bakılmaksızın tüm ticari davalarda asliye ticaret mahkemesinin görevli olduğu düzenlenmiştir. Ayrıca, TTK m. 437/5'te de bilgi alma ve inceleme davasına ilişkin görevli mahkemenin asliye ticaret mahkemesi olduğu belirtilmiştir. Bilgi alma ve inceleme davası açmak isteyen pay sahibinin bu davayı ortaklık merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinde açması gerekmektedir.

6335 sayılı Kanun<sup>491</sup> ile TTK m. 5/3'te değişiklik yapılarak asliye hukuk mahkemeleri ile asliye ticaret mahkemeleri arasındaki ilişki iş bölümü ilişkisinden çıkarılmış ve görev ilişkisine dönüştürülmüştür. Asliye ticaret mahkemesinin bulunmadığı yerlerde bilgi alma davasına da asliye ticaret mahkemesi sıfatı ile asliye

---

<sup>488</sup>PEKCANİTEZ, Pekcanitez Usul, s. 233; KURU, s. 85; ARSLAN/YILMAZ/TAŞPINAR AYVAZ/HANAĞASI, s. 204.

<sup>489</sup>PEKCANİTEZ, Pekcanitez Usul, s. 240; ARSLAN/YILMAZ/ TAŞPINAR AYVAZ/ HANAĞASI, s. 214.

<sup>490</sup>AKBAY, s. 462.

<sup>491</sup> RG., 30.06.2012, S. 28339.

hukuk mahkemesi bakacaktır. Bu konuya, Hakimler Savcılar Genel Kurulunun 2021 yılında vermiş olduğu karar kapsamında ayrıca değinmemiz gerekmektedir. HSK'nın bu kararı gereğince bir ilde sadece tek bir asliye ticaret mahkemesi bulunuyorsa asliye ticaret mahkemelerinin yargı çevresi o ilin mülki sınırlarını da kapsayacaktır<sup>492</sup>. Bu durumda, asliye ticaret mahkemesinin bulunmadığı bir il veya ilçede örneğin Kahramanmaraş'ta asliye hukuk mahkemesi, asliye ticaret mahkemesi sıfatı ile bilgi alma davasına bakabilecek ve görevsizlik kararı veremeyecekken, Adana ilinde asliye ticaret mahkemesi bulunduğundan, Ceyhan Asliye Hukuk Mahkemesinde bilgi alma davası açıldığında HSK kararı gereği Ceyhan Asliye Hukuk Mahkemesi, asliye ticaret mahkemesi sıfatı ile davaya bakamayacak görevsizlik kararı verecektir. Benzer olarak merkezi Antalya Serik ilçesinde bulunan bir şirkete yöneltilecek bilgi alma davasında, burada asliye ticaret mahkemesi bulunmadığından dava Serik Asliye Hukuk Mahkemesinde değil, HSK kararı gereği Manavgat Asliye Ticaret mahkemesinde görülecektir.

## **B. Yetkili Mahkeme**

Yetki kuralları ile açılacak bir davaya hangi yerdeki görevli mahkemenin bakacağı belirlenir<sup>493</sup>. Mahkemelerin yargı yetkisi yer itibarıyla sınırlandırılmıştır. Bu doğrultuda mahkemeler, bulundukları ilçenin idari sınırları içerisinde yargı yetkisini haizdirler<sup>494</sup>. Yukarıda görev başlığı altında anılan HSK'nın 2021 yılında vermiş olduğu karar, özellikle ticaret mahkemelerinde görülen davaların hangi yer mahkemelerinde görüleceğine ilişkin genel kuraldan sapan düzenlemeler içermektedir. Bu karara göre bir ilde sadece tek bir asliye ticaret mahkemesinin bulunuyorsa, asliye ticaret mahkemelerinin yargı çevresi o ilin mülki sınırlarını da kapsayacaktır. Ancak il içerisinde birden fazla ticaret mahkemesi bulunuyorsa (Ankara, Antalya, İstanbul İzmir illeri), hangi ticaret mahkemesinin yetkili olacağına ilişkin olarak ağır ceza mahkemeleri yargı çevrelerini dikkate alan düzenleme getirilmiştir.

<sup>492</sup> RG., 08.07.2021, S. 31535.

HSK kararı için bkz. [https://www.hsk.gov.tr/Eklentiler/files/Genel%20Kurul%20Kararı\(2\).pdf](https://www.hsk.gov.tr/Eklentiler/files/Genel%20Kurul%20Kararı(2).pdf)

<sup>493</sup> PEKCANITEZ, Pekcanitez Usul, s. 267; ARSLAN/YILMAZ/ TAŞPINAR AYVAZ/HANAĞASI, s. 219.

<sup>494</sup> PEKCANITEZ, Pekcanitez Usul, s. 267; ARSLAN/YILMAZ/TAŞPINAR AYVAZ/HANAĞASI, s. 220.

TTK m. 437/5 düzenlemesi de yetkiye ilişkin olası karışıklıkları önlemek ve bilgi alma ve inceleme davasının sonuçlanma süresini uzatmamak adına bilgi alma ve inceleme davasının ortaklık merkezinin bulunduğu yerde açılacağını açıkça hüküm altına almıştır. Böylesi bir düzenleme bulunmasaydı dahi genel düzenlemelerden aynı sonuca varılması mümkün olurdu. Bu açıdan TMK m. 51 ve HMK m. 14/2 hükümlerinin anılması mümkündür. TMK m. 51 uyarınca tüzel kişilere karşı açılacak davalarda yetkili mahkemenin tüzel kişinin merkezinin bulunduğu yer olduğu düzenlemesi yer almaktadır. Bu düzenlemeden de bilgi alma ve inceleme davasının ortaklık merkezinin bulunduğu yerde açılacağı sonucunu çıkarmak mümkündür. HMK m. 14/2 hükmü ortaklık ve üyelik işleri ile sınırlı olmak kaydıyla açılacak davalarda, tüzel kişinin merkezi mahkemelerinin yetkili olduğunu vurgulamaktadır.

Yetkiye ilişkin kurallar kural olarak kamu düzeninden kabul edilmemektedir<sup>495</sup>. Ancak bazı durumlarda mahkemenin yetkisi kamu düzeniyle ilişkilendirilmiş ve kesin yetki kuralları getirilmiştir<sup>496</sup>. Bu durumun bir örneği de HMK m. 14/2’de görülmektedir. Maddeye göre, “*Özel hukuk tüzel kişilerinin, ortaklık veya üyelik ilişkileriyle sınırlı olmak kaydıyla, bir ortağına veya üyesine karşı veya bir ortağın yahut üyenin bu sıfatla diğerlerine karşı açacakları davalar için, ilgili tüzel kişinin merkezinin bulunduğu yer mahkemesi kesin yetkilidir*”. Bu halde ortaklık merkezinin bulunduğu yer mahkemesi kesin yetkili mahkeme haline gelmiştir<sup>497</sup>. Kesin yetkiye ilişkin itiraz ilk itiraz olmayıp davanın her aşamasında ileri sürülebilmesi mümkündür. Bu durum, hakim tarafından da davanın her aşamasında re’sen gözetilecektir. Kesin yetkinin söz konusu olduğu durumlarda yetki sözleşmesi yapılabilmesi de mümkün değildir<sup>498</sup>. Bu açıklama ışığında bilgi alma davasında davalı şirket merkezinin bulunduğu yer mahkemesinin kesin yetkili olduğunun kabul edilmesi doğru olacaktır.

<sup>495</sup> PEKCANITEZ, Pekcanitez Usul, s. 267.

<sup>496</sup> PEKCANITEZ, Pekcanitez Usul, s. 267; ARSLAN/YILMAZ/ TAŞPINAR AYVAZ/HANAĞASI, s. 220.

<sup>497</sup> AKBAY, s. 461.

<sup>498</sup> ALIŞKAN, s. 18-19; ARSLAN/YILMAZ/ TAŞPINAR AYVAZ /HANAĞASI, s. 244.

### C. Yetki Ve Görev Kurallarına Aykırılık

Yetkisizlik ve görevsizlik kararları üzerine yapılacak işlemler HMK m. 20’de düzenlenmiştir. Bu iki işlem arasında ayrı başlık açmayı gerektirecek kadar büyük farklılıklar bulunmaması nedeni ile hem yetki hem görev kurallarına aykırılık halinde yapılacak işlemler aynı başlık altında değerlendirilecektir.

Açılan bilgi alma davasında yetkili veya görevli olmadığı kanaatine varan mahkeme yetkisizlik veya görevsizlik kararı verecektir. Mahkeme görevsizlik veya yetkisizlik kararı vermekle birlikte yetkili veya görevli mahkemeyi de kararında bildirecektir<sup>499</sup>. Görevsizlik ve yetkisizlik kararı nihai karar niteliği taşımaktadır. HMK m. 341 uyarınca istinaf sınırını geçen nihai kararlara karşı istinaf yoluna başvurulabilecektir. Ancak bilgi alma ve inceleme davasına ilişkin kararlar hakkında üst mahkemeye başvurulamayacağını düzenleyen TTK m. 437/5 hükmü karşısında bilgi alma ve inceleme davasında yetkisizlik veya görevsizlik kararı verilmesi halinde de bu durum geçerliliğini koruyacaktır. Dolayısı ile bilgi alma davası bakımından verilen yetkisizlik veya görevsizlik kararına karşı kanun yoluna başvurmak mümkün değildir.

Görevsizlik veya yetkisizlik kararı veren mahkeme, kararında dava dosyasının görevli veya yetkili mahkemeye gönderilmesine ilişkin karar verecek olup dava dosyasını kendiliğinden görevli veya yetkili mahkemeye gönderemeyecektir<sup>500</sup>. Davanın görevli veya yetkili mahkemede yürütülmesini isteyen davacı veya davalı görevsizlik veya yetkisizlik kararının kesinleşmesinden itibaren iki hafta içinde görevsizlik veya yetkisizlik kararını veren mahkemeye başvurarak dava dosyasının görevli veya yetkili mahkemeye gönderilmesi talebinde bulunacaktır<sup>501</sup>. Belirtilen iki haftalık süre zarfında mahkemeye bu yönde bir talep

<sup>499</sup> KURU, s. 98; ARSLAN/YILMAZ/ TAŞPINAR AYVAZ/HANAĞASI, s. 215, 247.

<sup>500</sup> KURU, s. 99; ARSLAN/YILMAZ/ TAŞPINAR AYVAZ/HANAĞASI, s. 216, 248.

<sup>501</sup> KURU, s. 99; ARSLAN/YILMAZ/TAŞPINAR AYVAZ/HANAĞASI, s. 216, 248.

İstanbul 11. Asliye Ticaret Mahkemesi E. 2023/134 K. 2023/155 T. 2.3.2023 kararında : “Tüm bu açıklamalara göre; dava dilekçesi, ekleri ve incelenen Ticaret Sicil kaydından anlaşılabileceği üzere davalı şirketin sicildeki adresinin yargı alanımız dışında bulunan Ümraniye/İstanbul ve İstanbul Anadolu Asliye Ticaret Mahkemeleri yargı alanına giren adreste kayıtlı bulunduğu; davacının pay sahipliğinin tespiti ve davalı şirkette bilgi alma ve inceleme hakkı tanınması yönündeki istemlerinin yukarıda değinilen yasal düzenlemelere ve kesin yetki kuralı gereği İstanbul Anadolu Asliye

iletilmemişse dava açılmamış kabul edilecek ve davanın açılmasıyla ortaya çıkan bütün sonuçlar da ortadan kalkacaktır<sup>502</sup>. Bu durumda açık ret halinde dava açma süresi olarak öngörölmüş on günlük hak düşürücü süre korunmayacaktır<sup>503</sup>. Ancak Türk Borçlar Kanunu<sup>504</sup> m. 158’de yer alan “*Dava veya def’i; mahkemenin yetkili veya görevli olmaması ya da düzeltilebilecek bir yanlışlık yapılması yahut vaktinden önce açılmış olması nedeniyle reddedilmiş olup da o arada zamanaşımı veya hak düşürücü süre dolmuşsa, alacaklı altmış günlük ek süre içinde haklarını kullanabilir*” düzenlemesi gereği davacıya altmış günlük ek süre tanınması mümkündür<sup>505</sup>.

## II. YARGILAMA USULÜ

### A. Basit Yargılama Usulü

HMK’da basit ve yazılı yargılama olmak üzere iki tür yargılama usulü düzenlenmiştir. Basit yargılama usulü daha çabuk sonuca ulaştırılması gereken ve daha kısa bir incelemeye ihtiyaç duyulan işler için kabul edilmiş bir usüldür<sup>506</sup>. TTK m. 437/5’te bilgi alma ve inceleme davasının basit yargılama usulüne göre inceleneceği düzenlemiştir. Kanun koyucunun bu düzenlemesi madde kapsamındaki davanın hızlı bir şekilde nihayete erdirilmesini sağlayacak diğer düzenlemelerle de uyum içindedir. Basit yargılama usulünde de yazılı yargılama usulünde olduğu gibi davanın açılması dilekçenin mahkemeye sunulması ile gerçekleşmektedir. Ancak yazılı yargılama usulünden farklı olarak basit yargılama usulünde HMK m. 317/3 uyarınca cevaba cevap dilekçesi ve ikinci cevap dilekçesinin verilmesi mümkün

---

*Ticaret Mahkemelerince incelenip sonuçlandırılmasının gerektiği anlaşıldığından, davanın HMK’nın 114/1-ç, 115/2 ve HMK 14.maddeleri gereği mahkememizin yetkisizliği nedeniyle usulden reddine ilişkin aşağıdaki kararı vermek gerekmiştir.*

*H Ü K Ü M : Yukarıda gerekçesi açıklandığı üzere; 1-Davanın kesin yetki dava şartı yokluğu nedeniyle HMK’nın 14/2., HMK’nın 114/1-ç ve HMK 115/2 maddesi gereğince usulden REDDİNE, 2-Yetkili mahkemenin İstanbul Anadolu Asliye Ticaret Mahkemeleri olduğuna, 3-Karar kesinleştikten sonra HMK’nın 20.maddesi gereğince 2 haftalık yasal sürede taraflardan biri tarafından başvuru halinde dosyanın yetkili İstanbul Anadolu Asliye Ticaret Mahkemesi’ne gönderilmesine, aksi halde mahkememizce davanın açılmamış sayılmasına karar verilmesine... ” şeklinde hüküm kurulmuştur. [www.lexpera.com.tr](http://www.lexpera.com.tr)*

<sup>502</sup> KURU, s. 99; AKBAY, s. 465.

<sup>503</sup> AKBAY, s. 465.

<sup>504</sup> RG., 04.02.2011, S. 27836.

<sup>505</sup> KURU, s. 102; AKBAY, s. 465.

<sup>506</sup> ARSLAN/YILMAZ/ TAŞPINAR AYVAZ/HANAĞASI, s. 771.

değildir. Bu usûlde dava açılmasıyla ve cevap verilmesi ile iddianın genişletilmesi ve değiştirilmesi yasağı da başlamış olacaktır.

Bilgi alma ve inceleme hakkının pay sahipliğinden doğan hakların etkin ve işlevsel kullanımını temin etmesi, bu hakkın ihlali halinde açılacak davanın da hızlı şekilde sonuçlanmasını gerektirmektedir. Basit yargılama usulünün sonuca çabuk şekilde ulaşabilmek için formüle edilmiş olması nedeniyle bilgi alma davası da basit yargılama usulüne tabi tutulmuştur.

HMK m. 320’de basit yargılama usulünde mümkün olması halinde tarafların duruşmaya davet edilmeden dosya üzerinden de karar verilebileceği kabul edilmiştir. Ancak basit yargılama usulünde duruşma yapılmadan dosya üzerinden karar verilebilmesi için kanunda özel düzenlemeler olması gerekmektedir<sup>507</sup>. Bu tür özel düzenlemeler olmadıkça duruşma yapılması gerektiği Yargıtay tarafından da belirtilmektedir<sup>508</sup>.

Bilgi alma ve inceleme davasında mahkeme tarafından yapılacak incelemenin dosya üzerinden mi yoksa duruşmalı mı olması gerektiği konusunda farklı görüşler vardır. Tekinalp, bu davanın incelemesinin dosya üzerinden olabileceği gibi duruşmalı da olabileceğini belirtmektedir<sup>509</sup>. Atalay ve Alışkan incelemenin duruşmalı yapılması gerektiği görüşündedir<sup>510</sup>. Ünal, pay sahibinin bir an önce bilgiye kavuşmasının önemli olduğunu belirterek, davanın olabildiğince kısa sürede sonuçlandırılması için tarafların ya da tanıkların beyanlarına başvurulmasının gerekmediği hallerde incelemenin dosya üzerinden olması gerektiği görüşündedir<sup>511</sup>.

Sümer, bilgi alma ve inceleme hakkının kullanılıp sonuç alınamadığı iddiasının veya talep edilen bilgilerin korunması gereken ortaklık sırrı kapsamında olduğu savunmasının tanık delili dahil her türlü delille ispatlanabileceğini, tanık

---

<sup>507</sup> ARSLAN/YILMAZ/ TAŞPINAR AYVAZ/HANAĞASI, s. 773.

<sup>508</sup> Yargıtay 13. H.D., E. 2016/15946, K.2020/286, T.17.01.2020. [www.lexpera.com.tr](http://www.lexpera.com.tr)

<sup>509</sup> TEKİNALP, Sermaye, N. 14-84, s. 384.

<sup>510</sup> ATALAY, s. 74; ALIŞKAN, s. 21.

<sup>511</sup> ÜNAL, s. 319.

deliline dayanıldığı durumlarda tanıkların duruşmada dinleneceğini belirtmekte ve bu davadaki incelemenin duruşmalı olması gerektiği görüşündedir<sup>512</sup>.

Akbay ise basit yargılama usulünde incelemenin dosya üzerinden mi yoksa duruşmalı mı yapılması gerektiği tartışmalarından ziyade basit yargılama usulünün olumsuz etkilerine değinmiştir. Akbay, bilgi alma ve inceleme davasında pay sahibinin iddiasını somutlaştırma konusunda güçlüklerle karşı karşıya olduğunu, davalı ortaklığın ise davaya yön verebilecek bütün belgelere hakim olduğunu, dava açıldığında pay sahibinin talebine ilk defa detaylı ve gerekçelendirilmiş bir cevap bulabileceğini ancak bu cevaba karşı cevap verilmesinin mümkün olmadığını, bu nedenle bilgi alma davası bakımından basit yargılama usulünden daha kapsamlı ve hızlı yargılamayı sağlayacak düzenlemelere ihtiyaç olduğunu belirtmiştir<sup>513</sup>.

## **B. Adli Tatilin Dava Açmaya Etkisi**

Her yıl yirmi Temmuz'dan otuz bir Ağustos'a kadar adliyelerin tatile girmesi, adli tatil olarak adlandırılmıştır<sup>514</sup>. Mahkemeler kural olarak adli tatil süresince davalara bakmaz. Ancak bu kuralın istisnaları mevcuttur. Adli tatilde görülebilecek davalar HMK m. 103'te ve özel kanun hükümlerinde düzenlenmiştir. Bilgi alma davasının adli tatilde görüleceğine ilişkin TTK m. 437/5'te bir hüküm bulunmamaktadır. Bu durumda HMK m. 103 göz önünde bulundurularak değerlendirme yapılmalıdır. Mülga Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nda bir davanın basit yargılama usulüne tabi olması adli tatilde görülebilmesini sağlamaktayken HMK'da böyle bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Dolayısıyla yeni kanun düzenlemesiyle başkaca bir şart aranmaksızın bilgi alma davasının basit yargılama usulüne tabi olması adli tatilde görülebilmesini sağlamamaktadır.

Adli tatilde görülebilecek davaların düzenlendiği HMK'nın 103. maddesinin 1. fıkrasının (ğ) bendinde çekişmesiz yargı işlerinin adli tatilde görülebileceği düzenlenmiştir. Bilgi alma ve inceleme hakkının ihlali nedeniyle açılacak davanın çekişmeli yargı işi mi yoksa çekişmesiz yargı işi mi olduğu konusunda doktrinde

---

<sup>512</sup> SÜMER, s. 301.

<sup>513</sup> AKBAY, s. 469.

<sup>514</sup> KURU, s. 842; ARSLAN/YILMAZ/ TAŞPINAR AYVAZ/HANAĞASI, s. 183.

görüş birliği bulunmamaktadır. Bilgi alma davasının çekişmesiz yargı işi olduğu<sup>515</sup> görüşünün hakim tarafından benimsendiği hallerde adli tatilde görülebilmesi mümkün olacaktır. Diğer yandan çoğunluğun ve bizim de katıldığımız görüşe göre bu davalar çekişmeli yargı işi olarak kabul edilmelidir<sup>516</sup>. Bu durumda HMK'nın 103. maddesinin 1. fıkrasının h bendinde geçen “*Kanunlarda ivedi olduğu belirtilen veya taraflardan birinin talebi üzerine, mahkemece ivedi görülmesine karar verilen dava ve işler.*” düzenlemesinin değerlendirilmesi gerekecektir. TTK m. 437/5'te bilgi alma davasının olabildiğince hızlı sonuçlanmasını sağlayacak düzenlemelere yer verilmiştir. Bu düzenlemeler değerlendirildiğinde TTK m. 437/5'in ivedi işler kapsamında dahil edilip edilemeyeceği hususu TTK m. 437/5'te ve HMK m. 103'te bu yönde bir açık düzenleme olmaması nedeni ile hakimin takdirine kalacaktır.

Bilgi alma davasının adli tatilde görülebileceğine ilişkin açık bir düzenleme bulunmaması nedeniyle adli tatilde görülemeyecek davalardan sayılması ihtimalinde bilgi alma ve inceleme davası açma süresi olarak belirlenen on günlük hak düşürücü süreyle ilgili değerlendirme yapılması gerekmektedir. TTK m. 437/5'te dava açma süresi açık bir ret halinde on gün olarak belirtilmiştir. Pay sahibinin bilgi alma talebinin açıkça reddedildiği tarihin adli tatil süresine denk gelmesi halinde ve on günlük sürenin adli tatil süresi bitmeden sona ermesi durumunda HMK m. 104'te geçen “*Adli tatile tabi olan dava ve işlerde, bu kanunun tayin ettiği sürelerin bitmesi tatil zamanına rastlarsa, bu süreler ayrıca bir karara gerek olmaksızın adli tatilin bittiği günden itibaren bir hafta uzatılmış sayılır*” düzenlemesinin uygulanabilirliği gündeme gelecektir. Ancak bir haftalık uzatma süresinin yalnızca HMK'da öngörülen süreleri kapsayacağı belirtilmektedir<sup>517</sup>. Bilgi alma ve inceleme davasına ilişkin süre TTK'da düzenlenmiştir. Dolayısı ile bilgi alma ve inceleme hakkının açık redde konu olduğu tarih itibari ile başlayacak on günlük dava açma süresinin bu durumda bir hafta uzadığından bahsetmek mümkün değildir. Bilgi alma ve inceleme davası açma süresi hak düşürücü süre niteliğindedir. Bu sürenin adli tatile rastlaması halinde de pay sahibi dava açma hakkını kullanabilecektir. Adli tatilde HMK m.

<sup>515</sup> Bilgi alma davasının çekişmesiz yargı işi olduğu görüşünde olan yazarlar için bkz. AYOĞLU, s. 120, dn. 265; ENGİN GÜNAY, s. 262; KURU, s. 919.

<sup>516</sup> Bilgi alma davasının çekişmeli yargı işi olduğu görüşünde olan yazarlar için bkz. DEMİRKAPI, s. 324; AKBAY, s. 401; ÇELEBİ, s. 548.

<sup>517</sup> ARSLAN/YILMAZ/ TAŞPINAR AYVAZ /HANAĞASI, s. 186.



103'te sayılı adli tatilde görüleceği düzenlenmiş işler görülecektir. Bu durumun dava açmaya etkisi olmayacak olup açılan dava adli tatil bitimi ile görülecektir. Bilgi alma ve inceleme hakkının adli tatilde görülebilecek işler kapsamında değerlendirilmesi, kanunda açık bir hüküm olmadığı için hakimın takdirine bırakılmış durumdadır. Dava açma hakkını kullanmak isteyen pay sahibi on günlük hak düşürücü sürenin adli tatile rastlaması halinde de adli tatil süresinde dava açabilecektir. Hakim bu davanın adli tatilde görülebilecek bir dava olduğuna kanaat getirirse adli tatil süresinde dava görülecektir. Diğer durumda ise davanın görülmesi adli tatil süresinin sona ermesi ile olacaktır.

### III.DAVADA İSPATI GEREKEN VAKIALAR VE İSPAT YÜKÜ

Dava konusu yapılan hakkın gerçekte var olup olmadığının anlaşılması maddi hukukun o hakkın doğumunu veya sona ermesini kendisine bağladığı vakıaların doğruluğunun tespiti ile mümkün olmaktadır<sup>518</sup>. Dava konusu hakkın ve buna karşı yapılan savunmanın dayandığı vakıaların gerçekte mevcut olup olmadığı hususunda mahkemeye kanaat oluşturulması işlemine ispat denmektedir<sup>519</sup>.

İspat faaliyetinin konusunu tarafların üzerinde anlaşılmadıkları ve uyuşmazlığın çözümünde etkili olacak çekişmeli maddi vakıalar oluşturmaktadır<sup>520</sup>. Bir davada ileri sürülen vakıaları hangi tarafın ispat etmesi gerektiği ispat yüküne göre belirlenecektir<sup>521</sup>. HMK m. 190 ve MK m. 6 uyarınca ispat yükü iddia edilen ve vakıaya bağlanan hukuki sonuçtan kendi lehine hak çıkaran tarafa aittir<sup>522</sup>. Bu doğrultuda ispat yükü açısından hangi tarafta bulunduğu önem taşımayacaktır. İspat yükü davacının üzerinde olabileceği gibi davalının üzerinde de olabilecektir<sup>523</sup>.

İspat faaliyeti amaçlarına göre çeşitli ayrımlara tabi tutulmuştur. Bu ayrıma göre ispat; asıl ispat, karşı ispat ve aksini ispat olarak ayrılmaktadır<sup>524</sup>. İddiasının

---

<sup>518</sup> KURU, s. 318.

<sup>519</sup> KURU, s. 318.

<sup>520</sup> KURU, s. 318-319.

<sup>521</sup> KURU, s. 319-320.

<sup>522</sup> KURU, s. 321.

<sup>523</sup> KURU, s. 338.

<sup>524</sup> ALBAYRAK, Hakan, Medeni Usul ve İcra İflas Hukukunda Yaklaşık İspat, Yetkin Yayınevi, Ankara, 2013, s. 28.

doğru olduğunu iddia eden yani ispat külfetini üzerinde bulunduran tarafça yapılan ispat asıl ispatı oluşturur<sup>525</sup>. Asıl ispat faaliyetinin yapılmasından sonra hakimde oluşan kanaati sarsmak ve karşı tarafça ortaya konulan vakıaların doğru olmadığına ilişkin hakimde kanaat oluşturmaya yarayan ispat faaliyeti ise karşı ispatı oluşturmaktadır<sup>526</sup>.

İspat ölçüsü kavramı ile hakimde oluşması gereken kanaatin derecesi belirlenir. Bazı durumlarda tam ispat aranırken bazı durumlarda ise yaklaşık ispat yeterli görülmektedir. Hakimde bir olayın gerçekleştiğine dair kanaat sağlamak amacı ile yapılan ispat tam ispattır<sup>527</sup>. Tam ispatta hakimin iddiaya konu olayın gerçekleşip gerçekleşmediği konusunda, makul bir şüphe duymadan vicdanen tam bir kanaate varması gerekmektedir<sup>528</sup>. Yaklaşık ispatta ise ispat edilmek istenen olay hakim tarafından muhtemel görünmeli ancak vakıanın gerçekleşmeme ihtimali de göz önünde bulundurulmalıdır<sup>529</sup>.

Bilgi alma ve inceleme davası için ispat ölçüsü değerlendirilirken pay sahibinin ve ortaklığın konumu göz önünde bulundurularak bir değerlendirmeye gidilmelidir. Bilgi alma ve inceleme davası açan davacının ortaklığa göre bilgilere ve belgelere ulaşması zor olan tarafta olması, pay sahibine yüklenecek ispat ölçüsünü etkileyecektir<sup>530</sup>.

Bilgi alma ve inceleme davasında ileri sürülen her vakıa için aynı ispat ölçüsünün aranması menfaatler dengesine uygun olmayacaktır<sup>531</sup>. Bu davada bazı durumlarda ispat yükü davacı pay sahibinin üzerindeyken bazı durumlarda ise davalı şirketin üzerindedir.

---

<sup>525</sup> ALBAYRAK, s. 27.

<sup>526</sup> ALBAYRAK, s. 27.

<sup>527</sup> ALBAYRAK, s. 29; BAŞÖZEN, Ahmet, Güncel Yargıtay Kararları Işığında İhtiyati Tedbirlerde “Yaklaşık İspat” ve “İhtimal” Kavramı, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 16, 2014, s. 656; DEMİRKAPI, s. 339.

<sup>528</sup> ALBAYRAK, s. 29; BAŞÖZEN, s. 656.

<sup>529</sup> ALBAYRAK, s. 29

<sup>530</sup> ATALAY, s. 70-71; DEMİRKAPI, s. 340; SÜMER, s. 303.

<sup>531</sup> DEMİRKAPI, s. 342.

Davacının ispat yükü taşıdığı durumları: dava açmadan önce bilgi alma hakkının kullanıldığı ispatı, pay sahipliği sıfatının ispatı, reddin haksız olduğunun ispatı, pay sahiplerinden herhangi birisine daha önce bu sıfatı dolayısı ile bilgi verildiği hususunun ispatı ve davayı on günlük süre içinde açmış olduğunun ispatı oluşturmaktadır.

Bilgi alma ve inceleme davasının davalısı konumunda bulunan şirketin ispat yükü taşıdığı durumları ise; reddin şirket menfaati veya korunması gereken ortaklık menfaati nedeni ile reddedildiği hususunun ispatı ile hakkın kötüye kullanılması sebebiyle reddedildiği iddiası oluşturmaktadır.

#### **A. Davacının İspat Yükü Taşıdığı Durumlar**

Çalışmamız kapsamında daha önceden<sup>532</sup> açıklama yapıldığı için davacının ispat yükü taşıdığı durumlar arasında olan pay sahibinin dava açmadan önce bilgi alma hakkını kullanmış olduğunun ispatına ve pay sahipliği sıfatının ispatına ilişkin hususlara sadece ispat ölçüsü bakımından değinilecek olup başlık altında detaylı açıklama yapılmayacaktır.

Bilgi alma davası açmadan önce bilgi alma hakkının kullanıldığını ispat etme yükü pay sahibindedir. Bu husus ispat edilirken tam ispat ölçüsünün aranması gerekmektedir<sup>533</sup>. Zira bu durum, hakkın genel kurulda kullanıldığı durumlarda genel kurul toplantı tutanağı ile genel kurul dışında hakkın kullanımında ise pay sahibinin bilgi alma talebine karşılık ortaklığın verdiği yazılı cevapla ispat edilebilecektir<sup>534</sup>.

Pay sahipliği sıfatının ispatında ise Merkezi Kayıt Kuruluşu kayıtları, pay defteri ve hazır bulunanlar listesi dikkate alınacak olup bu durumda da tam ispat ölçüsü aranmalıdır<sup>535</sup>.

---

<sup>532</sup> Bkz. II. Bölüm/A/1/a.

<sup>533</sup> DEMİRKAPI, s. 342; ATALAY, s. 70.

<sup>534</sup> ATALAY, s. 70-71; DEMİRKAPI, s. 342.

<sup>535</sup> DEMİRKAPI, s. 341.

## 1.Reddin Haksız Olduğunun İspatı

Bilgi alma talebinin ortaklık tarafından haksız bir şekilde reddedildiğini düşünen pay sahibinin reddin haksız olduğunu ispat etmesi gerekmektedir. Burada ispat yükü davacı pay sahibinin üzerindedir<sup>536</sup>. Ancak, bu vakıa iddiası esasen reddin haklı bir sebebe dayanmadığı şeklinde ifade edilecek bir menfi vakıa iddiasıdır<sup>537</sup>. Bu yüzden menfi vakıa ispat edilirken ortaklığın, bilgi alma talebinin reddinin haklı bir sebebe dayandığını ya da istenen bilginin verilmesi halinde ortaklık sırlarının açığa çıkacağı ya da korunması gereken ortaklık menfaatlerinin zarar göreceğini açıkça belirtmediği durumlarda, reddin haklı sebebe dayanmadığı vakıasına ilişkin, ispat külfeti davacının üzerinde olsa bile bu vakıalara ilişkin deliller elinde bulunmayan pay sahibine delil ikame yükü yüklenemeyecektir<sup>538</sup>. Aksi bir durumun kabulü ispat imkansızlığına sebebiyet verecektir. Ortaklığın vakıaların aydınlatılması için delil ikamesine katılmaması halinde davacı pay sahibinin iddiasını ispatladığı kabul edilerek davacı pay sahibi lehine karar verilmelidir<sup>539</sup>. Böyle bir durumda, pay sahibinin bilgi alma talebinin reddedilmesinin haklı bir sebebe dayanmadığı vakıasının karar vermeye yetecek ölçüde ispatlandığının kabul edilmesi yerinde olacaktır<sup>540</sup>. Buradaki menfi vakıanın ispatında ispat ölçüsü yaklaşık ispata düşürülerek, ispat imkansızlığının aşılması da mümkün kabul edilmiştir<sup>541</sup>. Bilgi alma ve inceleme taleplerinin reddinin haklı bir sebebe dayanmadığı olgusu, hukuki işlem olmadığından kanunen uygun görülen her türlü delille ispatlanabilecektir<sup>542</sup>.

## 2. Pay Sahiplerinden Herhangi Birisine Pay Sahipliği Sıfatını Haiz Olması Sebebi İle Daha Önce Bilgi Verildiği İddiası Bu Sıfatı Dolayısı İle Bilgi Verildiği İspatı

Bilgi alma ve inceleme davasında pay sahibi, pay sahiplerinden herhangi birine pay sahipliği sıfatından kaynaklı bilgi verildiği iddiasına dayanırsa ispat yükü

<sup>536</sup> ATALAY, s. 71; ATALAY, s. 333.

<sup>537</sup> ATALAY, s. 71.

<sup>538</sup> ATALAY, s. 71.

<sup>539</sup> ATALAY, s. 71.

<sup>540</sup> ATALAY, s. 71; ÇELEBİ, s. 51; BİRİNCİ, Betül, Anonim Şirketlerde Pay Sahibinin Bilgi Alma Hakkı, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2019, s. 141.

<sup>541</sup> KAYA, s. 332; ATALAY, s. 71.

<sup>542</sup> ATALAY, s. 72; BİLGİLİ/DEMİRKAPI, s. 506, dp, 1306.

kendisine düşecektir<sup>543</sup>. Bu somut olgunun iddiası ispat edilirken hangi ispat ölçüsünden yararlanılması gerektiğine ilişkin doktrinde farklı görüşler vardır. Atalay, bu durumun ispatında tam ispat ölçüsünün aranması gerektiğini ve senetle ispat zorunluluğuna tabi olmadığından takdiri delillerle ispat edilebileceği görüşündedir<sup>544</sup>. Demirkapı, işin niteliği gereği bu durumda kolaylaştırılmış ispat kurallarının uygulanması gerektiği görüşünde olup, bazı pay sahiplerinin bilgi sahibi olarak hareket ettiklerine yönelik yan vakıaların ispatının bu aşamada yeterli kabul edilmesini menfaat dağılımı bakımından önemli bulmuştur<sup>545</sup>. Türkiye Büyük Millet Meclisi Adalet Alt Komisyonu tarafından yapılan ve Adalet Komisyonu'na da benimsenen redaksiyona ilişkin açıklamanın TTK m. 437 f. 2'ye ilişkin düzenlemesinde ise, pay sahiplerinden herhangi birine bu sıfatı dolayısıyla genel kurul dışında bir konuda bilgi verilmiş olduğu vakiasının ispatında yaklaşık ispat ölçüsünün yeterli olduğu benimsenmektedir<sup>546</sup>.

### 3. Davanın Uygun Süre İçinde Açıldığı İddiası

TTK m. 437/5'te bilgi alma ve inceleme davası açmaya ilişkin belirli (on günlük süre) ve belirsiz (makul süre) olmak üzere iki tür süre öngörüldüğüne yukarıda değinmiştik<sup>547</sup>. Bu sürelerle ilişkin yürütülecek ispat faaliyetleri birbirinden ayrılmaktadır. Bilgi alma ve inceleme hakkının açıkça reddi halinde dava açma süresi olarak belirlenen on günlük süre içinde davanın açıldığı ispatı davacı pay sahibinin üzerindedir. Bu süre aynı zamanda hak düşürücü süre niteliği taşıdığından

<sup>543</sup> ATALAY, s. 72.

<sup>544</sup> ATALAY, s. 72.

<sup>545</sup> DEMİRKAPI, s. 345. Ayrıca bkz. BİLGİLİ/DEMİRKAPI, bilgi verme olgusunun hukuki işlem değil hukuki fiil olduğu ve emare yoluyla da ispatın mümkün olduğu görüşü için, s. 506, dp, 1306.

<sup>546</sup> ÇELEBİ, s. 552- 553. “Adalet Komisyonu Değişikliği Alt Komisyonca, 437. maddesinde redaksiyon yapılmış; yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da benimsenmiş; ayrıca, maddenin ikinci fıkrasının sonuna aşağıdaki gerekçelerle Komisyonumuzca bir cümle eklenmiştir: Özellikle şirkete hakim herhangi bir sebeple şirket yönetim kurulu icra komitesi veya diğer yöneticiler üzerinde etkisi bulunan pay sahiplerinin genel kurul dışında çeşitli şirket kaynaklarından bilgi almalarına sıkça tanık olunmaktadır. Bu farklı konum menfaatler dengesini bozduğu gibi eşit işlem ilkesine de aykırıdır. 437 nci maddenin ikinci fıkrasına eklenen cümleyle pay sahipleri arasındaki eşitsizliğin ortadan kaldırılması amaçlanmaktadır. Eşit işlem ilkesinin ihlal edildiğinin likit delille ispatına gerek yoktur. Bazı pay sahiplerinin genel kurul dışında bilgi almış olduğunun emareleri varsa, olgular arasındaki ilişki veya ortaya çıkan sonuçlar bilginin bir kısım pay sahiplerine verildiği şüphesini güçlendiriyorsa bu hüküm uygulanmalıdır. Söz konusu halde yönetim kurulu “şirket sırrı” gerekçesini ileri süremez.” DOĞRUSÖZ Bumin/ONAT Öznur/TUNÇEL TÖRALP Funda, Türk Ticaret Kanunu, c. I, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği, 2011, ET. 19.01.2019, s. 593, [https://www.tobb.org.tr/Documents/yayinlar/kanun-mevzuat-yonetmelik/turk\\_tic\\_kan\\_kitap\\_cilt\\_01.pdf](https://www.tobb.org.tr/Documents/yayinlar/kanun-mevzuat-yonetmelik/turk_tic_kan_kitap_cilt_01.pdf).

<sup>547</sup> Bkz. II. Bölüm/B/3.

hakimin re'sen gözetmesi gerekmektedir. Hakim tarafından bu hususun sorulması üzerine pay sahibi bu hakkını süresi içinde kullandığını ispat etmelidir<sup>548</sup>.

## **B. Davalının İspat Yükü Taşıdığı Durumlar**

### **1. Reddin Şirket Sırrı Veya Şirket Menfaati Sebebi İle Reddedildiği İddiası**

Bilgi alma ve inceleme davasının davalısı konumda bulunan şirketin, pay sahibinin bilgi alma ve inceleme talebini reddetme gerekçesi olarak şirket sırrı veya korunması gereken şirket menfaatini ileri sürdüğü hallerde pay sahibinin bilgi alma hakkını engelleyici bir hukuk kuralına dayanmış olunacaktır<sup>549</sup>. Bilgi alma ve inceleme hakkının nitelik itibariyle pay sahibinin temel vazgeçilmez haklarından olması dolayısı ile şirket sırrı ve korunması gereken şirket menfaatine dayanarak bilgi vermeyen tarafın yani şirketin bu iddialarını somut bir şekilde ortaya koyması gerekmektedir<sup>550</sup>. Şirketin dayandığı iddiaları ispat etmesine yarayan deliller şirketin egemenlik alanına tabii olduğundan delil ikame yükü ve ispat yükü davalı şirkete ait olacaktır<sup>551</sup>. Buradaki ispat faaliyeti davacı tarafın ispat faaliyetine karşı yürütülen bir ispat faaliyeti olmayıp bağımsız bir asıl ispattır.

Şirket sırlarının ortaya çıkabileceği gerekçesine dayanan ret halinde yapılacak savunma, gelecekte gerçekleşmesi muhtemel bir iddiaya dayanmaktadır<sup>552</sup>. Bu iddianın somutlaştırılması şirket sırrının da ortaya çıkması anlamına gelebilecektir<sup>553</sup>. Ticari sırların korunmasına ilişkin HMK m. 161/2'deki "gizli olarak saklanmasına karar verilen belge ve tutanakların incelenebilmesi hâkimin açık iznine bağlıdır."

---

<sup>548</sup> AKBAY, s. 481.

<sup>549</sup> ATALAY, s. 72.

<sup>550</sup> DEMİRKAPI, s. 338.

<sup>551</sup> DEMİRKAPI, s. 338, 346; ATALAY, s. 72; Bakırköy 4. Asliye Ticaret Mahkemesi, E. 2021/947 K. 2022/78, T. 19.1.2022 "...muavin kayıtların "şirket sırrı" ya da "korunması gereken diğer şirket menfaatleri" niteliğinde olduğunun davalı şirket tarafından ispat edilemediği, davacıların sorularına davalı şirket yönetim kurulu tarafından verilen cevapların yeterli ve tatmin edici olmadığı değerlendirildiğinden, dava konusu genel kurulda talep edilen bilgi alma ve inceleme hakkı çerçevesinde bilgi alma ve inceleme hakkını kullanmaları gerektiği anlaşılmakla açılan davanın kabulü ile aşağıdaki şekilde hüküm kurulmuştur. [www.lexpera.com.tr](http://www.lexpera.com.tr)

<sup>552</sup> DEMİRKAPI, s. 338.

<sup>553</sup> DEMİRKAPI, s. 338, 346.

hükmü ile bu tehlike bertaraf edilebilecek ve menfaatler dengesi korunmuş olacaktır<sup>554</sup>.

Gerçekleşmemiş bir vakıya ilişkin delillerin oluşması da mümkün değildir<sup>555</sup>. Bu yüzden şirketin, pay sahibinin talebine konu bilginin verilmesi halinde ortaya çıkacak tehlikenin gerçekleşeceğinin kuvvetle muhtemel olduğu iddiasını ispat etmesi gerekmektedir<sup>556</sup>. Bu durumda aranması gereken ispat ölçüsü yaklaşık ispat olacaktır<sup>557</sup>.

## 2.Hakkın Kötüye Kullanılması Sebebi İle Reddedildiği İddiası

MK m. 2’de “*Herkes, haklarını kullanırken ve borçlarını yerine getirirken dürüstlük kurallarına uymak zorundadır. Bir hakkın açıkça kötüye kullanılmasını hukuk düzeni korumaz.*” düzenlemesi yer almaktadır. Bu düzenleme bilgi alma ve inceleme hakkının da sınırını oluşturmaktadır<sup>558</sup>. Buna göre, pay sahibinin talep ettiği bilgiyi almasında korunmaya değer güncel bir menfaatinin bulunmaması ve talebinin hakkın kötüye kullanımını oluşturacak olması halinde ortaklığın bilgi vermekten kaçınması haklı kabul edilmelidir<sup>559</sup>. Demirkapı, pay sahibinin talep ettiği bilginin, pay sahipliği haklarının kullanılabilmesi için gerek olmaması, pay sahibine hukuki menfaat tanımaması halinde davalı tarafın hakkın amacı dışında kullanıldığı ve bilgi verilmesinin zorunlu olmadığı sonucuna ulaşabilmesi için hakkın kötüye kullanıldığının ispatını aramaya gerek olmadığını belirtmiştir<sup>560</sup>. Yazar, hukuki menfaatin pay sahibinin şahsi alanında ortaya çıktığını ve ispatının pay sahibinin üzerine bırakılması gerektiği görüşündedir<sup>561</sup>. Pay sahibinin menfaatinin varlığı ispat

<sup>554</sup> ATALAY, s. 73; DEMİRKAPI, s. 338.

<sup>555</sup> ATALAY, s. 73; DEMİRKAPI, s. 338.

<sup>556</sup> DEMİRKAPI, s. 338; ATALAY, s. 73.

<sup>557</sup> DEMİRKAPI, s. 338; ATALAY, s. 73.

<sup>558</sup> DEMİRKAPI, s. 347.

<sup>559</sup> ATALAY, s. 60.

<sup>560</sup> DEMİRKAPI, s. 329.

<sup>561</sup> DEMİRKAPI, s. 329. Aynı yönde bkz. İstanbul 8. Asliye Ticaret Mahkemesi E. 2019/169, K. 2019/519, T. 27.06.2019 tarihli kararında “...görüldüğü üzere bilgi alma ve inceleme talebi bakımından yer verilen hususların ve bu kapsamda ileri sürülen taleplerin de anılan dosyalarda dava konusu yapıldığı ve davacılara bilgi alma ve inceleme hakkı tanındığı anlaşılmaktadır. Aynı hususun, bilgi alma ve inceleme kararı doğrultusunda tanınan imkana rağmen ve aynı gerekçelerle, halen bu hesaplara ilişkin bilgi sahibi olunmadığı iddiası ile tekrar dava konusu yapılması hakkın kötüye kullanılması niteliğindedir. Diğer yandan hakların sakınılarak kullanılması.. ilkesi doğrultusunda ve sadakat yükümlülüğü ile rekabet yasağı ilkeleri bakımından şirket sırlarının açığa çıkarılmasını

edilirken hayatın olağan akışı ilkelerinden yararlanılarak elde edilen bilginin pay sahibinin menfaatini koruyacağına yönelik hakimde kanaat oluşturmaya yeterli kabul edilecektir<sup>562</sup>. Pay sahibinin bilgi almakta menfaati bulunduğunu ispat etmesi halinde ortaklık tarafından bilgi alma ve inceleme davasının dürüstlük kuralına aykırı olarak açıldığı iddia ediliyorsa bu iddiayı ispat etme yükümü davalı ortaklığa ait olacaktır<sup>563</sup>.

#### IV.DELİLLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

6102 sayılı yeni Türk Ticaret Kanunu'nda, bilgi alma ve inceleme hakkının ihlal edilmesi halinde hakkın dava yoluyla kullanılabileceğine ilişkin düzenleme yapılmıştır. Bu düzenleme ile hakkın ihlali halinde açılacak bilgi alma davalarında hakimin takdir yetkisi genişlemiştir<sup>564</sup>. Bilgi alma davasında hakim, pay sahibinin bilgi alma hakkı ile ortaklığın korunmaya değer menfaati arasında hassas bir denge gözeterek karara varacaktır<sup>565</sup>.

Bilgi alma davasında hakimin rolü davanın açıldığı an itibari ile başlayacak ve dava sonuçlanana kadar da önemini koruyacaktır<sup>566</sup>. Açılan davada hakim tarafından değerlendirilmesi gereken ilk husus, bilgi alma davası açabilme koşullarından olan bilgi alma ve inceleme hakkının usulüne uygun kullanıldığının tespiti ile bu talebin ortaklık nezdinde karşılık bulmadığı olacaktır<sup>567</sup>. Bu aşamadan sonra bilgi verilmesinin veya inceleme yaptırılmasının ortaklık sırrı veya korunması gereken ortaklık menfaatini ihlal edip etmediği değerlendirilecektir. Ortaklığın bilgi vermemesinin haklı bir sebebe dayandığına kanaat getiren hakim bilgi alma ve

---

*doğuracak tarzda bilgi alma ve inceleme talebinin yasa hükümleri ile bağdaştığını kabul de mümkün değildir. Pay sahibinin şirketin içinde bulunduğu durumu belirleyip pay sahipliğinden kaynaklanan haklarını daha doğru ve yararlı şekilde kullanmasına hizmet edecek tarzda bilgi alma hakkının kullanılması gerekir. Bu gereklilik durumunu ispatlamakta pay sahibine aittir. Gereklilik halinin amaç ve kapsamının çok geniş tutularak yukarıda belirtilen hakların sakınılarak kullanılması ilkesi doğrultusunda ve sadakat yükümlülüğü ile rekabet yasağı ilkeleri bakımından şirket sırlarını da ihlal eder tarzda bilgi alma ve inceleme hakkı istemi de yasaya uygun düşmemektedir”* denilerek davanın reddine karar verilmiştir. [www.lexpera.com.tr](http://www.lexpera.com.tr)

<sup>562</sup> DEMİRKAPI, s. 329.

<sup>563</sup> DEMİRKAPI, s. 329.

<sup>564</sup> YASAMAN, Hamdi, Türk Ticaret Kanunu Tasarısında Hakimin Genişleyen Rolü, Banka Ve Ticaret Hukuku Dergisi, C. 25, S. 4, 2009, s. 73.

<sup>565</sup> YASAMAN, s. 90.

<sup>566</sup> ÖZCANLI, s. 210.

<sup>567</sup> SÜMER, s. 306.



inceleme davasının reddine karar verecektir<sup>568</sup>. Davanın süresi içinde açılıp açılmadığı da yine hakim tarafından değerlendirilmesi gereken hususlardandır. Bilgi alma ve inceleme hakkının açıkça reddi halinde dava açma süresi olarak tanınmış on günlük süre hususunda tereddüt yaşanmamaktadır. Ancak açıkça reddedilmeyen ama redde eş değer hallerin varlığı halinde dava açma süresi olarak düzenlenen makul süre ifadesi hakim tarafından somut olayın özelliklerine göre değerlendirilip, davanın uygun bir süre içinde açılıp açılmadığı takdir edilecektir.

Pay sahibinin dava açmakta hukuki yararının bulunup bulunmadığı da açılan davada hakim tarafından değerlendirilmesi gereken hususlardandır<sup>569</sup>. Hukukumuzda diğer hukuk sistemlerinden<sup>570</sup> farklı olarak pay sahibine bilgi alma ve inceleme hakkını kullanırken hakkın gerekli olduğunu ispat etme külfeti getirilmemiştir. Ancak hakkın dava yoluyla kullanımında, pay sahibinin hakkı kullanma konusunun kendisi için elzem olduğunu, kullanamadığı durumlarda menfaatinin zarar göreceğini belirtmesi hem talebini somutlaştırabilmesi bakımından hem de dava sonucu hakim vereceği kararın kapsamı bakımından önemli olacaktır<sup>571</sup>. Pay sahibinin açacağı davada hukuki menfaatinin aranması, usul ekonomisi ilkesi açısından da önem arz etmektedir. Böylece, hukuki menfaati bulunmayan pay sahibinin mahkemeleri gereksiz dava yüküyle uğraştırmasının da önüne geçilecektir.

Yukarıda değinildiği üzere<sup>572</sup>, bilgi alma ve inceleme hakkı aynı madde kapsamında düzenlenmiş birbirinden bağımsız iki ayrı haktır. Bu iki hak pay sahibi tarafından ayrı ayrı kullanılabilirdiği gibi birlikte de kullanılabilir. Hem bilgi alma hem inceleme hakkını kullanmak üzere bilgi verme görevlilerine talebini ileten ve talebi karşılık görmeyen pay sahibi bu iki hakkının da kullandırılması için dava açabilecektir. Aynı dava içinde hem bilgi verilmesi hem de talep ettiği bilgilere ilişkin inceleme yapılması isteminde bulunulması halinde objektif dava

<sup>568</sup> SÜMER, s. 306. Ortaklık sınırlarına dahil edilebilecek kavramlar hakkında detaylı bilgi için bkz. DEMİRKAPI, s. 336-337.

<sup>569</sup> DEMİRKAPI, s.328, 344.

<sup>570</sup> Alman Hukuku ve İsviçre Hukukunda gereklilik koşuluna yer verildiğine ilişkin bkz. DEMİRKAPI, s. 326; PULAŞLI, C. III, s. 2023.

<sup>571</sup> AKBAY, s. 458; DEMİRKAPI, s. 328-330, 342.

<sup>572</sup> Bkz. I. Bölüm/VI.

birleşmesinden söz edilecektir<sup>573</sup>. Bu istemle açılan dava sonucunda bilgi verilmesi ve inceleme yaptırılabilmesi şeklinde iki ayrı icra edilebilir karar verilecektir<sup>574</sup>.

Bilgi alma davasının kabulüne karar veren mahkemenin kuracağı hüküm önem arz etmektedir. Zira ortaklığın mahkeme ilamına uymaması durumunda bu husus icra takibine konu edilecek ve ortaklığa gönderilecek icra emrinde mahkeme kararında verilmesi kararlaştırılmayan bir bilginin veya inceletilmesi kararlaştırılmayan bir belgenin yer alması mümkün olmayacaktır.

Bu açıdan, davanın kabulüne karar veren mahkeme, bilgi verme görevlilerine belirli bir süre tayin ederek, pay sahibinin dava konusu yaptığı taleplerine yazılı ve gerçeğe uygun bir cevap verilmesine ilişkin hüküm kurmalıdır<sup>575</sup>. İnceleme istemli açılan davanın kabulü halinde ise mahkeme kararında incelemeye konu belgelerin uzman vasıtasıyla incelenebileceğine ve bu uzmanların incelemeyi yapacakları süreye yer verilmelidir<sup>576</sup>. Mahkeme, pay sahibi tarafından talep edilen defter ve yazışmaların asıllarının incelenmesine karar verebileceği gibi istenilen belgelerin noter onaylı suretlerinin verilmesine de karar verebilecektir<sup>577</sup>.

Mahkemenin vereceği kararda, bilgi alma veya inceleme hakkının kullanılacağı yerin, zamanın, hakkın kullanılmasında uzman kişilerden yardım alınacaksa bu uzman kişilerin sayısının, mesleklerinin örneğin avukat, mali müşavir gibi belirtilmesi gerekmektedir. İncelemenin bilirkişiye yaptırılacağına ilişkin mahkeme kararı ise TTK m. 437/5'e uygun olmayacaktır<sup>578</sup>.

Bununla birlikte mahkemelerin, verdikleri kararların gereğinin yerine getirilip getirilmediğini tespit etmek için noter veya yetkili katibinin incelemeye eşlik etmesine karar verdikleri de uygulamada görülmektedir<sup>579</sup>. Ulusoy, alışılmışın dışına

---

<sup>573</sup> SÜMER, s. 307; ERİŞİR, s. 108.

<sup>574</sup> ERİŞİR, s. 108; SÜMER, s. 307.

<sup>575</sup> ATALAY, s. 74.

<sup>576</sup> ATALAY, s. 74.

<sup>577</sup> PULAŞLI, C. III, s. 2041.

<sup>578</sup> TEKİNALP, Sermaye, s. 384.

<sup>579</sup> İstanbul 19. Asliye Ticaret Mahkemesi, E. 2023/176, K. 2023/303, T. 9.5.2023; Bakırköy 5. Asliye Ticaret Mahkemesi E. 2017/437 K.2018/10 T. 10.01.2018. Kararlar için bkz. [www. Lexpera.com.tr](http://www.lexpera.com.tr).

çıkarak, mahkeme kararlarında cevaplandırılması istenen sorulara da yer verilebileceğini belirtmektedir<sup>580</sup>.

TTK m. 437/5'te, "*Mahkeme kararı, bilginin genel kurul dışında verilmesi talimatını ve bunun şeklini de içerebilir*" düzenlemesi yer almaktadır. Mahkeme kararında bu yönde bir düzenleme bulunmadığı takdirde pay sahibi bilgi alma hakkını kullanmak için bir sonraki genel kurul toplantısını beklemek zorunda kalacaktır. Bu durumda bilgi alma hakkının dava yoluyla kullanılması anlamını yitireceğinden her mahkeme kararında bu yönde bir düzenlemeye yer verilmesi gerekmektedir<sup>581</sup>. Bu açıdan detaylı hüküm kurulan bir ilk derece mahkemesi kararına yer vermemizin faydalı olacağı görüşündeyiz.

Bakırköy 5. Asliye Ticaret Mahkemesi E. 2017/437 K.2018/10 T. 10.01.2018 kararında:

" a) Davacıların hissedarı olduğu davalı ... A.Ş.'nin 2019 ve 2020 "Kasa Hesabı" , "Alınan Çekler Hesabı", "Alıcılardan Alacaklar Hesabı", "Alınan Sipariş Avansları Hesabı" nın incelenebilmesi için 2019 ve 2020 yılları tüm ticari defter ve kayıtları ile Mahkemece tazminat kararının verildiği tarihler olan sırasıyla 25.06.2020/08.07.2021 tarihleri ve özellikle ödeme tarihleri olan 06.09.2021/06.10.2021 tarihleri ile belirlenecek inceleme günü arasındaki (2021 ve 2022) döneme ait ödeme ve muhasebe kayıtlarına ilişkin her türlü belgenin, alım-satım makbuzlarının, ilgili diğer belgelerin ve ticari defter ve kayıtların (ilgili kısımları), dayanak belgelerin, yazışmaların incelenmesi hususunda davacı azlık pay sahiplerinin hazır edeceği bir mali müşavirin de hazır bulunacağı gün ve saatte şirket nezdinde (ve merkezinde) en fazla 3 iş günü boyunca inceleme yapılmasına TTK'nın 437. maddesinin 5. fıkrası uyarınca izin verilmesine,

<sup>580</sup> ULUSOY, Erol, Azınlık Hakları-Anonim Şirket Genel Kurul Toplantıları: Doğrular ve Yanlışlar/ Ulusoy, Anonim Şirketlerde Bireysel ve Azınlık Pay Sahipliği Hakları, 2.Baskı, Bilge Yayınevi, Ankara, 2016, s. 63. Ulusoy'un bahsettiği üzere, dava dilekçesinde yer alan ve cevaplandırılması istenen sorulara hüküm kısmında tek tek yer verildiği karar için bkz. İstanbul 15. Asliye Ticaret Mahkemesi E. 2022/ 390 K.2023/176 T.16.02.2023 karar için bkz. [www.lexpera.com.tr](http://www.lexpera.com.tr).

<sup>581</sup> ULUSOY/ULUSOY, s. 59.

*davacı tarafın diğer taleplerinin TTK 437/5 maddesi kapsamında kalmaması nedeniyle reddine,*

*b) Davalı şirket tarafından davacı azlık pay sahipleri ve hazır edecekleri mali müşavire şirket merkezinde çalışacakları yer gösterilmesine,*

*c) Davacı azlık pay sahipleri ve hazır edecekleri mali müşavirce sorulacak soruları cevaplayacak bilgi ve yeteneğe sahip şirket ilgililerinin bu incelemede davalı şirketçe hazır bulundurulmasına,*

*ç) Mahkememiz kararı doğrultusunda incelemenin yapılıp yapılmadığı hususunun tespiti için masrafları davacılar tarafından karşılanmak kaydıyla bir noter veya yetkili katibinin incelemeye katılmasına izin verilmesine,*

*d) Mahkememiz kararının davalı şirkete tebliğinden itibaren 1 hafta sonrasında inceleme yapılacak günlerin (incelemeye başlama günü ile noter tebliği arasında en az 3 gün olacak şekilde) davacılar tarafından davalı şirkete noter kanalıyla ihtarına,” şeklinde hüküm kurulmuştur.*

Yukarıda yer verilen mahkeme kararında görüleceği üzere, dava sonucu verilen hükmün detaylı ve anlaşılır şekilde kurulması, icra emrinin gereği yerine getirilirken, icra müdürünün hükümde yer almayan belgelere el atmasının ve ortaklık sırlarının açığa çıkmasının engellenmesi bakımından önem arz etmektedir<sup>582</sup>.

## **V.MAHKEME TARAFINDAN VERİLEN KARARIN KESİNLİĞİ**

Anonim ortaklık pay sahibine bilgi alma ve inceleme hakkının ihlali halinde dava açmayı hakkı tanıyan TTK m. 437/5 düzenlemesinde mahkeme tarafından verilen kararın kesin olduğu hüküm altına alınmıştır. Yargıtay’da oy çokluğuyla vermiş olduğu birçok kararda bu hususa vurgu yapmış ve bilgi alma ve inceleme hakkı ihlali nedeni ile açılan davaların temyize kapalı olduğunu belirtmiştir<sup>583</sup>. Ancak pay sahibinin bilgi alma hakkının diğer haklarını etkili, bilinçli kullanması konusundaki işlevinin önemi, doktrinde bu dava sonucu verilen kararın kesinliği

<sup>582</sup> ERİŞİR, s. 111; SÜMER, s. 309..

<sup>583</sup> Karşı oy bildirilen Yargıtay Kararları için bkz. 11.HD., T. 27.12.2021, E.2021/8699, K.2021/7381; 11. HD. E. 2015/ 13744, K. 2017/7214; 11. HD., T. 06.02.2020, E. 2018/4169, K. 2020/1050. [www.lexpera.com.tr](http://www.lexpera.com.tr).

konusunda farklı görüşlerin ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Bu yöndeki görüş farklılığının tek nedeni bilgi alma hakkının öneminden kaynaklanmamaktadır. TTK m. 437/5'in gerekçesinde “*Beşinci fıkra mahkeme kararının hızla verilmesini sağlamaya ve temyizi de kısa sürede sonuçlandırmaya yönelik hükümleri de içermektedir.*” şeklinde bir cümle yer almaktadır. Mahkeme kararlarının kesin olduğunu düzenleyen maddenin gerekçesinde temyizden söz edilmesi de bu konuda farklı görüşlerin önünü açmıştır. Bu konu ile ilgili temelde iki farklı görüş ortaya çıkmıştır.

İlk görüşe göre, mahkemenin ret kararlarının üst mahkemeye taşınması mümkün kabul edilmişken kabul kararlarının üst mahkemeye taşınması uygun görülmemiştir<sup>584</sup>.

İkinci görüşe göre ise kanuni düzenlemelerde açıkça mahkeme kararlarının kesin olduğu düzenlemesi dolayısı ile mahkemenin hem ret hem de kabul kararlarına karşı kanun yoluna başvurmak mümkün değildir<sup>585</sup>.

Can, kanun koyucunun bilgi alma davası sonucunda verdiği kararı kesin olarak düzenlemesi ile pay sahibinin bilgiye erişimini geciktirmeme amacıyla olduğunu belirtmiştir<sup>586</sup>. Yazar, mahkemenin verdiği ret kararının kesin olduğu yönündeki kabulün adil yargılanma hakkına ve hak arama özgürlüğüne aykırılık teşkil edeceği görüşündedir<sup>587</sup>. Ayrıca, bilgi alma davası sonucu verilen ret kararına karşı kanun yoluna başvurulmasında pay sahibinin hukuki yararının olduğunu, kanun yolu ile birlikte içtihat birliğinin sağlanmasının da mümkün olduğu Can tarafından belirtilmektedir<sup>588</sup>.

---

<sup>584</sup> BOZKIR, s. 160; DURGUT/KAPLAN, s. 147.

<sup>585</sup> Mahkeme kararlarının hem reddi hem kabulü halinde üst mahkeme yolunun kapalı olduğunu savunan yazarlar için bkz. DEMİRKAPI, s. 325; PULAŞLI, C. III, s. 2041; Ceylan, s. 108; AKBAY, s. 464; ÖZCANLI, s. 198; AYOĞLU, s. 267; DOLU, s. 61; HELVACI, Mehmet, Yargıtay Kararları Işığında Sermaye Şirketlerinde Usul Hukuku Sorunları, Yürürlüğünün 6. Yılında ve Yargıtay Kararları Işığında Türk Ticaret Kanunu Sempozyumu, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2018, s. 265 vd.

<sup>586</sup> CAN, Ozan, Anonim Şirketlerde Pay Sahibinin Bilgi Alma Talebinin Reddine İlişkin Yerel Mahkemece Verilen Kararın Kesin Olduğu Yönündeki Yargıtay 11. Hukuk Dairesi'nin Kararlarına Yönelik Eleştiriler, Ticaret Hukuku Ve Yargıtay Kararları Sempozyumu, C. XXXIII, 2019, Banka Ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 2021, s. 109.

<sup>587</sup> CAN, s. 111-112.

<sup>588</sup> CAN, s. 114-115.

Cengiz, TTK m. 437/5 düzenlemesinde geçen “*mahkemenin kararı kesindir*” ifadesinin kapsamının sadece davalı ortaklığın sırf muhakemeyi uzatmak maksadı ile kötü niyetle davacı pay sahibine zarar vermek kastı ile temyiz etmesi hali ile sınırlı olduğu görüşündedir. Yazar, böylesi bir kabulün hem kanun koyucunun gerekçede beliren iradesine ve hükmün amacına uygun olacağını hem de Anayasa’nın 36. Maddesinde yer alan adil yargılanma hakkının gereğine uygun olacağını belirtmektedir<sup>589</sup>.

Çelebi, TTK m. 437/5 düzenlemesinde esasen kanun boşluğu olduğunu bu boşluğun bilgi alma ve inceleme davacısı pay sahibi lehine yorumlanarak ret kararına karşı kanun yoluna başvurulmasının mümkün kabul edilebileceği görüşündedir<sup>590</sup>.

Alışkan, TTK m. 437/5’te “*Mahkeme kararı bilginin genel kurul dışında verilmesi talimatını ve bunun şeklini de içerebilir*” düzenlemesinden yola çıkarak, mahkeme kararının kesinliğine işaret edildiğini, bu cümleden sonra gelen mahkeme kararı kesindir şeklindeki cümlenin kabul kararına binaen düzenlendiğini burada redde ilişkin kesinlik iradesi olmadığını belirtmektedir<sup>591</sup>. Yazar ayrıca, bilgi alma davasının çekişmeli yargı işlerinden sayıldığını çekişmeli yargı işlerinde kanun yoluna başvurunun kural, kanun yolunu kapatmanın istisna kabul edildiğini ve yorum yoluyla genişletilmesinin mümkün olmadığını belirtmiş ve TTK m. 437/5 düzenlemesinde geçen ret kararlarına ilişkin kanun yolu öngörülmemesini Anayasadaki hak özgürlüğünü düzenleyen m. 36 ve m. 40’a aykırı bulmuştur.

Tekinalp, TTK m. 437/5’in gerekçesi ve bilgi alma hakkının amacı göz önünde bulundurularak davanın reddedilmesi halinde temyiz yolunun açık olacağı görüşündedir<sup>592</sup>.

---

<sup>589</sup> CENGİZ, s. 148, 153.

<sup>590</sup> ÇELEBİ, s. 561.

<sup>591</sup> ALIŞKAN, s. 29.

<sup>592</sup> TEKİNALP(Poroy/Çamoğlu), C. II, N. 1015c, s. 67.

Sümer, gerekçedeki ifadeden yola çıkılarak ilk derece mahkemesinin hem kabul hem ret kararlarına karşı kanun yoluna başvurulmasının mümkün olmadığını, zira mahkeme kararlarının kesin olduğu yönünde kanunda açık düzenleme bulunduğunu belirtmektedir<sup>593</sup>. Yazar, bununla birlikte bu düzenlemeyi yerinde bulmamış ve hakkın gelişiminin üst yargı kararları ile sağlanabileceğini belirtmiştir<sup>594</sup>. Ayrıca, genel kurul kararlarının iptali istemli mahkeme kararlarına karşı üst mahkemeye başvuru imkanı tanınmasına rağmen, pay sahiplerinin menfaatinin korunmasında önemli işlev gösteren bilgi alma hakkı bakımından temyiz yolu öngörülmemesi yazar tarafından eleştirilmiştir.

Akdağ Güney ve Karasu da bilgi alma davası sonucunda verilen kararın, davanın kabulü ve reddi arasında ayırım yapılmaksızın temyiz edilemeyeceğini belirtmektedir<sup>595</sup>. Akdağ Güney, hakkın bağımsız niteliği göz önünde bulundurulduğunda temyiz yolunun kapalı olmasını yerinde bulmamıştır.

Helvacı, mahkeme kararının kesin olup olmadığını, Yargıtay kararları ve öğretideki görüşlere göre, hükmün lafzı, hükmün öngörülme amacı ve hükmün menfaatler dengesine uygunluğu olmak üzere üç temel yorumu esas alarak değerlendirmiştir<sup>596</sup>. Yazara göre, mahkeme kararı kesindir hükmünün lafzından kararın olumlu veya olumsuz olmasına göre bir ayırım yapılması mümkün değildir. Yazar, mahkeme kararı kesindir hükmünün öngörülme amacı ile yargılama faaliyetlerinin kısa sürede sonuçlanmasının amaçlandığını bu nedenle de mahkemenin olumlu veya olumsuz kararları ekseninde bir ayırım yapılmasını amaçsal yoruma aykırı bulmuştur. Yazar, mahkeme kararı kesindir hükmünün menfaatler dengesine uygun yorumunun ortaklık menfaatin de dikkate almayı gerektirdiğini, uyuşmazlığın bir tarafı lehine yorum geliştirilerek mahkemenin olumlu olumsuz kararları arasında ayırım yapılamayacağını belirtmektedir. Helvacı, tüm bu yorum kurallarını bir arada değerlendirerek mahkeme tarafından verilen

---

<sup>593</sup> SÜMER, s. 315.

<sup>594</sup> SÜMER, s. 315.

<sup>595</sup> AKDAĞ GÜNEY, s. 40-41; KARASU, s. 97.

<sup>596</sup> HELVACI, s. 273- 276.

kararın hem olumlu hem olumsuz kararlar bakımından kesin olduğu sonucuna ulaşmıştır<sup>597</sup>.

Yukarıdaki iki farklı temel görüşü değerlendirecek olursak, bilgi alma ve inceleme hakkının reddi halinde kanun yolunun açık olduğunu savunan yazarların bu görüşlerini TTK m. 437/5'teki gerekçeye ve bilgi alma hakkının önemine dayandırdıkları görülmektedir. Dava sonucu verilen kararın kabul veya ret fark etmeksizin temyize kapalı olduğu görüşünü savunan yazarlar da esasen temyiz yolunun açıkça düzenlenmesi gerektiğini kabul etmekle beraber kanunda açık şekilde yer almadığı için mevcut düzenleme uyarınca mahkeme kararının kesin olduğunu kabul etmişlerdir. Yargıtay da yerleşik birçok<sup>598</sup> kararında mahkeme tarafından verilen kararlara karşı kanun yoluna gidilemeyeceği yönünde hüküm kurmuştur. Ancak Yargıtay tarafından verilen kararların neredeyse hepsinde karara muhalefet eden üyeler, davanın reddi halinde temyiz yolunun açık olması gerektiğine ilişkin karşı görüş bildirmişlerdir<sup>599</sup>.

Yargıtay 11. Hukuk Dairesi'nin 20.03.2017 tarihinde verdiği kararında<sup>600</sup> yer alan karşı oy yazısı:

*“Kararın kesin olması halinin, mahkemece davanın kabulü yönünde verilecek karara münhasır bulunmasına göre bu konuda açılan davada kabul dışında başkaca bir karar verilmesi halinde de kararın kesinliğinden söz edilmesi, T.C. Anayasası'nın 36. maddesin de ifade edilen adil yargılama ve hukuki güvenlik hakkının ihlali sonucunu doğurabilecektir. Somut*

<sup>597</sup> HELVACI, s. 276.

<sup>598</sup> Yargıtay'ın bu yöndeki mahkeme kararları için bkz Yargıtay, 11.HD., T. 14.03.2017, E.2015/13744, K.2017/1501; 11.HD.,T.20.03.2017, E.2015/13764, K.2017/1654; 11.HD., T.13.06.2017, E.2016/1162, K. 2017/3675; 11. HD.,T.22.10.2020, E.2019/471, K.2020/4348; 11.HD, T. 06.02.2020, E. 2018/4169, K. 2020/1050; 11. HD., T.26.04. 2018, E.2016/9750, K.2018/3156; 11 HD., T. 7.11.2019, E. 2018/2318, K. 2019/6973; 11. HD., T.21.06.2017, E. 2016/1161, K. 2017/3951; 11.HD., T. 7.10.2019, E.2018/5012, K.2019/6255.

Bölge Adliye Mahkemesi'nin TTK m. 437/5 kapsamındaki dava sonucu verilen kararların kesin olduğu yönündeki kararları için bkz. Ankara Bam 21. HD., T. 30.12.2021, E. 2021/1822 K. 2021/1663; İstanbul Bam 13. HD., T. 26.10.2023, E. 2023/1885, K. 2023/1660. Kararlar için bkz. [www.lexpera.com.tr](http://www.lexpera.com.tr)

<sup>599</sup> Oy çokluğuyla alınan karar için bkz. Yargıtay 11. HD., T. 7.9.2022, E.2022/4694 K. 2022/5581 T. 7.9.2022. [www.lexpera.com.tr](http://www.lexpera.com.tr).

<sup>600</sup> Yargıtay 11. HD., T.20.03.2017, E. 2015/13764 K. 2017/1654. Aynı yönde karşı oy bildirilen diğer kararlar için bkz. Yargıtay 11.HD., T. 14.03.2017, E. 2015/13744, K. 2017/1501; 11. HD., T. 22.10.2020, E. 2019/471, K. 2020/4348. Kararlar için bkz. [www.lexpera.com.tr](http://www.lexpera.com.tr)



*uyuşmazlıkta, yerel mahkemece davanın reddine karar verildiğinden, verilen karar niteliği itibariyle temyizi kabil bir karardır. Açıklanan nedenle yerel mahkeme kararının esasının incelenerek sonucuna göre dairece karar ittihazı gerekirken yazılı şekilde temyiz dilekçesinin reddine karar verilmesine ilişkin sayın çoğunluk görüşüne karşıyız.” şeklindedir.*

Yargıtay 11. Hukuk Dairesi’nin 13.06. 2017 tarihinde vermiş olduğu kararda<sup>601</sup> yer alan karşı oy yazısı:

*“TTK m. 437/5’teki düzenlemeden, mahkemenin istemin kabulüne karar vermesi halinde kararın kesin olacağı anlaşılmaktadır. Beşinci fıkra mahkeme kararının hızla verilmesini sağlamaya ve temyizi de kısa sürede sonuçlandırmaya yönelik hükümleri de içermektedir” ifadelerinden de bilgi alma hakkına ilişkin bazı kararlara karşı temyiz yolunun açık olduğu zikredilmektedir. Bilgi alma isteminin kabulüne ilişkin kararların kesin olduğu kanun metninde açıkça zikredildiğine ve kanun koyucu abesle iştiğal etmeyeceğine göre, temyiz yolu açık olan kısım ancak davanın reddine olan kısım olabilecektir. Anılan nedenlerle Daire çoğunluğunun, mahkemelerin bilgi alma ve inceleme istemlerinin reddi kararlarına karşı da kanun yolunun kapalı olduğu yönündeki düşüncesine katılmıyorum” şeklindedir.*

Yargıtay 11. Hukuk Dairesi’nin 27.12.2021 tarihli kararındaki karşı oy yazısı<sup>602</sup> ise:

*“Kanunun yorum yöntemlerinden biri de tarihsel yorum yöntemi olup bu yönteme göre, kanunun hazırlık çalışmaları, komisyon ve meclis konuşmaları, tartışmalar ve kanunun gerekçesinden de yararlanılması gerekmektedir. TTK 437 madde gerekçesinde açıkça temyizden bahsedilmiş olmasına göre temyiz yolunun açık olduğunun kabulü gerekir ki, temyiz yolu açık olan karar davanın reddine ilişkin karardır. Zira davanın kabulü ile bilgi alma ve inceleme yapıldıktan sonra şirketin kanun yoluna başvurulmasında hukuki yarar bulunmamaktadır. Tarihsel yorum yöntemine göre de, davanın reddine ilişkin mahkeme kararı kesin olmayıp, kanun yolu açık olan bir karardır. Sayın çoğunluk*

<sup>601</sup> Yargıtay 11. HD., E. 2016/1162, K. 2017/3675, T. 13.06.2017.

<sup>602</sup> Yargıtay 11. HD., T. 27. 12. 2021, E. 2021/ 8699, K. 2021/ 7381, T. 27. 12. 2021. [www.lexpera.com.tr](http://www.lexpera.com.tr).

*görüşü, Anayasaya uygun yorum ilkesine de aykırıdır. Anayasaya uygun yorum, bir kanunun ilgili hükmünün iptal edilmeden, ona Anayasa'ya uygun bir anlam vererek hükmün uygulamada kalmasının sağlanmasıdır. Bu yöntemde bir hükme, birden fazla anlam verilebiliyorsa bu anlamlardan en azından birisi ile Anayasaya uygun şekilde yorumlanması gereklidir. Ret kararlarının kesin olduğunun kabulü Anayasa'daki adil yargılanma ve hak arama özgürlüğüne aykırı bir yorumdur. Kişinin kanun yollarına başvurma imkanlarını engelleyen her kural hak arama özgürlüğünün karşısında adaleti yaralayan bir engel oluşturmaktadır. Açıklanan nedenlerle, davacının temyiz isteminin kabulü ile Bölge Adliye Mahkemesi kararının bozulmasına karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde temyiz isteminin reddi ile kararın onanmasına ilişkin sayın çoğunluk görüşüne karşıyım.” şeklindedir.*

Yargıtay 11. Hukuk Dairesi’nin, bilgi alma davası sonucunda verilen hükme karşı kanun yoluna başvurulamayacağını belirten kararlarına, muhalefet etmiş üyelerin karşı oyları değerlendirildiğinde bu karşı oyların temelini; TTK m. 437/5’te yer alan gerekçeden, Anayasanın 36. Maddesinde yer alan “*Herkes, meşrû vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir*” düzenlemesinden ve bilgi alma ve inceleme hakkının kanunda öngörülme amacından yani kanunun lafzından ve amacından kaynaklandığı anlaşılmaktadır.

Kanaatimizce, gerekçeden yola çıkarak bilgi alma ve inceleme davası sonucu verilen ret kararlarına karşı kanun yolunun açık olduğunu buna karşın kabul kararlarına ilişkin kanun yoluna başvuru yapılamayacağını savunan görüşlere katılmak mümkün değildir. Yeni TTK’nın bilgi alma ve inceleme hakkında yaptığı düzenlemelerle pay sahibinin bilgi alma hakkını önemseydiği ortadadır. Ancak pay sahibinin yanında ortaklığın tüzel kişiliğinin devamını ve menfaatlerinin korunması da önemsenmiş ve bu doğrultuda da bilgi alma ve inceleme hakkına sınırlar getirilmiştir. Sadece ret kararlarına karşı üst mahkemeye başvurabileceği şeklindeki görüşün kabulü ile pay sahibinin dava konusu yaptığı talebin mahkeme tarafından bilgi alma ve inceleme hakkının sınırlarını oluşturduğu gerekçesi ile reddedildiği durumda pay sahibi temyize başvurabilecektir. Ancak ortaklık bilgi verilmemesini ortaklık sırrı veya ortaklık menfaatinin korunması savunmasına dayandırmış ve

mahkemece bu savunmalar yerinde bulunmayarak pay sahibinin bilgi alması yönünde karar verilmişse ortaklığın gidebileceği bir yol kalmamaktadır. Ortaklık sırrı ve korunması gereken ortaklık menfaati kavramları sınırları çizilemeyecek kadar geniş olmakla birlikte somut olaya ve davaya bakan hakimin yorumuna göre değişebilmektedir<sup>603</sup>. Sadece ret kararına karşı kanun yoluna gidilebileceğinin kabulü ortaklığın adil yargılanma hakkının ihlali anlamına gelebilecektir<sup>604</sup>. Diğer yandan redde eş değer durumlar için kanunda düzenlenmiş makul süre sonra davanın açılabilmesi şeklindeki belirsiz süre için de üst sınır belirtilmemiş olup yoruma göre şekillenecektir. Nitekim yukarıda yer verdiğimiz mahkeme kararlarından birinde makul süre üç ay olarak değerlendirilmişken diğerinde yirmi bir gün makul süre olarak değerlendirilmiştir. Uygulamada yeknesaklık bulunmaması ve makul süre olarak adlandırılan süreler arasında ortaya çıkan bu fark nedeni ile birçok hak kaybının yaşanması muhtemel gözükmektedir. Pay sahibinin açmış olduğu davayı makul süre açmadığı iddiasında olan ortaklık, davanın kabulü halinde üst mahkemeye başvuramayacak ve davanın makul süre içinde açılmadığı iddiası da denetlenmemiş olacaktır. Sonuç olarak sadece davanın reddi halinde temyiz yolunun açık olduğunun kabulü iki taraf açısından eşitsizliğe yol açacak ve silahların eşitliği ilkesine aykırı olacaktır<sup>605</sup>. Kanaatimizce kanun ile açık bir düzenleme getirilmesi halinde ilk derece mahkemesi tarafından verilen kabul ve ret kararlarını bir üst mahkemeye taşımak hem verilen kararların denetlenmesi hem içtihat birliğinin sağlanması açısından faydalı olabilecektir<sup>606</sup>. Ancak diğer yandan mahkemelerin dosya yükü düşünüldüğünde üst mahkemeye taşınan bir dosyanın üst mahkemede sonuçlanma süresi en iyi ihtimalin kabulü halinde bile yeterince uzun bir süre olacaktır. Pay sahibinin bilgi edinmek istediği hususun bu süre zarfında önemini yitirebileceği de göz önünde bulundurulmalıdır. Bu açıdan kanun koyucunun bilgi temelli menfaat uyumsuzluğunu kısa sürede çözmek isteyen yaklaşımının temyiz yolu öngörülmesi ile önemini kaybetmeyeceği bir düzenleme yapılması faydalı olacaktır.

---

<sup>603</sup> KAYA /YALÇIN, s. 24-25.

<sup>604</sup> Aynı yönde bkz. KAYA /YALÇIN, s. 24-26.

<sup>605</sup> SÜMER, s. 315.

<sup>606</sup> Aynı yönde bkz. SÜMER, s. 315.

Doktrinde Kaya/Yalçın olması gereken hukuk bakımından bilgi alma davası sonucunda hem ortaklığın hem de pay sahiplerinin kanun yoluna başvurusu gerektiği, davanın tarafları arasında silahların eşitliği ilkesinin de bu şekilde sağlanacağı görüşündedir. Ancak yazar, istinaf incelemelerinin uzun sürdüğünü, bu süre zarfında talep edilen bilgilerin önemini yitirebileceğini, bu yüzden TTK m. 437/5'teki dava sonucu verilen kararlar bakımından da ihtiyati haciz kararları için başvurulmuş kanun yolundaki düzenlemeye<sup>607</sup> benzer bir düzenleme getirilerek bu davaların öncelikli şekilde incelenmesi gerektiğini belirtmiştir<sup>608</sup>. Yazar, kanun koyucunun ihtilafları hızlı bir şekilde çözüme kavuşturma amacından dolayı istinafa başvuru süresinin de on gün olması gerektiği görüşündedir<sup>609</sup>.

Kaya/Yalçın, bilgi alma ve inceleme hakkının ihlali halinde mahkemeye başvuruyu düzenleyen maddede değişiklik yapılarak maddenin şu şekilde: “*Bilgi alma istemleri cevapsız bırakılan, haksız olarak reddedilen, ertelenen ve bu fıkra anlamında doğru ve yeterli bilgi alamayan pay sahibi, ret tarihinden veya şirket tarafından istemin cevaplanabileceği sürenin sona ermesinden itibaren on gün içerisinde, şirketin merkezinin bulunduğu asliye ticaret mahkemesine başvurabilir. Başvuru basit yargılama usulüne göre incelenir. Mahkeme kararı bilginin genel kurul dışında verilmesi talimatını ve bunun şeklini de içerebilir. Verilen karara karşı istinaf yoluna başvurulabilir. Bölge adliye mahkemesi bu kararı öncelikle inceler ve verdiği karar kesindir. Dava açma süresi on gündür. İstinaf başvurusu ile icra takibi kendiliğinden durur.*” düzenlenmesi gerektiğini belirtmiştir<sup>610</sup>.

## VI. MAHKEME KARARININ İCRASI

Bilgi alma ve inceleme hakkının mahkeme kararına rağmen sistematik biçimde kullanılmamasının anonim ortaklığın haklı nedenle feshine sebebiyet verebilecek kadar ağır sonuçları bulunmaktadır. Bu durumda bilgi alma ve inceleme hakkını güçlü hak seviyesine çıkarabilmek için tanınan bilgi alma davasının pratik açısından da sonuç doğurabilmesi için ilamın aynen yerine getirilmesini sağlayan

<sup>607</sup> İcra İflas Kanunu m. 265 düzenlemesine göre; “İtiraz üzerine verilen karara karşı istinaf yoluna başvurulabilir. Bölge adliye mahkemesi bu başvuruyu öncelikle inceler ve verdiği karar kesindir” .

<sup>608</sup> KAYA/YALÇIN, s. 24-27.

<sup>609</sup> KAYA/YALÇIN, s. 27.

<sup>610</sup> KAYA/YALÇIN, s. 30-31.

cebri icra mekanizmalarına ihtiyaç duyulduğu açıktır<sup>611</sup>. Bilgi alma davası sonucu mahkemenin vermiş olduğu karara rağmen bilgi alma ve inceleme haklarının pay sahiplerine kullandırılmadığına sık rastlanıldığı için pay sahibinin bilgi alma davası sonucunda verilen hukuki korumadan en etkin şekilde yararlanması açısından ilamın yerine getirilmesi önem taşımaktadır<sup>612</sup>.

Doktrindeki hakim görüşe göre, bilgi alma davası sonucu verilen karara ortaklık tarafından riayet edilmemesi halinde, davacı pay sahibinin izlemesi gereken yol İcra İflas Kanunu<sup>613</sup> m. 30’da düzenlenen bir işin yapılmasına ilişkin ilamların icrasına başvurmadır<sup>614</sup>. İlamlı icra takibi bir takip talebinin doldurulması ve ilamın veya onaylı örneğinin bu takip talebine eklenmesiyle her icra dairesinden başlatılabilmektedir. Bu talebi alan icra müdürü ortaklığa İİK yönetmeliği m. 19/1(d)’da yer alan *“bir işin yapılmasına veya yapılmamasına, bir irtifak hakkının kaldırılmasına veya gemi üzerindeki intifa hakkının kaldırılmasına veya yükletilmesine ilişkin ilamların yerine getirilmesinde icra emri (örnek no 4)”* gönderir. Pay sahibinin bu yola başvurması halinde düzenlenecek icra emrinde, mahkeme kararında belirtilen şekilde ilgili bilgiyi pay sahibine vermesi ya da gerekli belgeleri usulüne uygun şekilde pay sahibinin incelemesine hazır hale getirmesi gerektiği ihtar edilecektir. Verilecek bilginin veya kullanılacak inceleme hakkının kaç gün içinde tamamlanması gerektiğinin mahkeme kararında yer alması halinde bu süreye icra emrinde de yer verilecek böyle bir süre belirtilmemişse süre icra müdürü

---

<sup>611</sup> ERİŞİR, s. 97.

<sup>612</sup> ERİŞİR, s. 97.

<sup>613</sup> RG., 19.06.1932, S. 2128.

<sup>614</sup> ATALAY, s. 75-76; SÜMER, s. 318; ÜNAL, s. 322- 323; ALIŞKAN, s. 27; CENGİZ, s. 129; DURGUT / KAPLAN, s. 146; AKKAN, Mine, Bir İşin Yapılması Veya Yapılmamasına İlişkin İlamların İcrası (İİK m. 30, m. 343), On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2020, s. 115. TTK m. 437/5 kapsamındaki dava sonucundaki kararın İİK m. 30 kapsamında olması gerektiğine ilişkin mahkeme kararı için bkz. Ankara 9. Asliye Ticaret Mahkemesi E. 2021/719 K. 2022/15 T. 18.01. 2022 kararında *“....dava dilekçesinde iki husustan söz edilmiştir. Birincisi Ankara ... Ticaret Mahkemesinin ... E., ... K. sayılı kararının infazı diğeri ise TTK m.437 kapsamında yeni bir taleptir. Hemen belirtmek gerekir ki bilgi alma ve inceleme hakkının kullandırılmasına yönelik bilgi alma davasının mahkemece kabulü üzerine verilen kararın, davalı şirket tarafından rızaen yerine getirilmemesi durumunda, davacı pay sahibi İİK m. 30 kapsamında “bir işin yapılmasına ilişkin ilamların icrası” yoluna müracaat edebilir ki davacı bu yola başvurmuş ve Ankara ... Müdürlüğünün ... esas sayılı takip dosyasından ilamlı icra takibi yapmıştır. İlâmın icra edilip edilmediği hususu eldeki davanın konusu olamaz. Dolayısıyla davacılar ancak yeni bir taleple başvuru yapabilirler....”*. Karar için bkz. [www.Lexpera.com.tr](http://www.Lexpera.com.tr)

tarafından belirlenecektir<sup>615</sup>. Ortaklığa gönderilen icra emri ile ortaklıktan ilamda yer almayan hususları yerine getirmesi istenemeyeceğinden icra emrinin içeriği mahkeme ilamına uygun olmalıdır<sup>616</sup>. İlama uygun olmayan icra emrinin iptali için icra takibinin borçlusu durumunda bulunan ortaklık süresiz şikayet yoluna başvurabilir<sup>617</sup>. İcra mahkemesi tarafından ilam yorumlanarak ilamda yazılı olmayan hususların eklenmesi ve ilamın kapsamının genişletilmesi de mümkün değildir. Bu açıdan, mahkemenin vereceği kararda bilginin veya incelemeye konu belgenin hangi kapsamda, ne şekilde, nerede ve ne zaman verileceğinin tereddüde yer vermeyecek açıklıkta yer alması fayda sağlayacaktır<sup>618</sup>.

İcra emrinin gereği yapıldığında yani ortaklık tarafından pay sahibine verilmesi gereken bilginin verilmesi veya incelemeye konu belgelerin incelettirilmesi halinde söz konusu icra takibi sona erecektir<sup>619</sup>. Ortaklık tarafından icra emrinin gereği yerine getirildiğinde bu durumun icra müdürlüğüne bildirilmesi

<sup>615</sup> ERİŞİR, s. 101-102; YAZICI TIKTIK, Çiğdem, Bir işin Yapılmasına Veya Yapılmamasına Yönelik İlamların İcrası, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 16, Özel Sayı, 2014, s. 2755- 2756.

<sup>616</sup> AKKAN, s. 123.

<sup>617</sup> AKKAN, s. 123.

<sup>618</sup> Bilgi alma ve inceleme istemli davanın kabul edildiği ve hangi bilgi ve belgelerin hangi kapsamda verilmesi gerektiği hakkında detaylı şekilde hüküm kurulan örnek karar için bkz. İstanbul 16. Asliye Ticaret Mahkemesi E. 2019/178 K. 2019/674, T. 27.06.2019 kararı “ *Davanın kabulü ile; TTK'nun 437 maddesi kapsamında davacı tarafa talebi doğrultusunda bilgi ve alma ve inceleme hakkı tanınarak davalı ... Ticaret A.Ş'nin; 1. Avukatlara ödenen ücretlerin dökümü, 2. Şirket ile ... A.Ş. arasındaki kira sözleşmesinin kopyası ve tahsilatların dökümü, 3. ...'ın sahibi olduğu şirketlerle olan işlemlerin dökümü, 4. 31/12/2018 tarihli kapanış öncesi ayrıntılı mizan dökümünün bir sureti, 5. Mukayese amacıyla 31/12/2017 tarihli kapanış öncesi ayrıntılı mizan dökümünün bir sureti, 6. Kasa ve alt hesaplarının dökümü (100 ve alt hesapları), 7. Bankalar ve alt hesaplarının dökümü (102 ve alt hesapları), 8. Alıcılar ve alt hesaplarının dökümü (120 ve alt hesapları) , 9.Ortaklardan Alacaklar ve alt hesaplarının dökümü (131 ve alt hesapları), 10. İndirilecek K.D.V. ve alt hesaplarının dökümü (191 ve alt hesapları), 11.Satıcılar ve alt hesaplarının dökümü (320 ve alt hesapları), 12.Ortaklara Borçlar ve alt hesaplarının dökümü (331 ve alt hesapları), 13.Personele Borçlar ve alt hesaplarının dökümü (335 ve alt hesapları), 14. Alman Sipariş Avansları ve alt hesaplarının dökümü (340 ve alt hesapları) 15. Sermaye ve alt hesaplarının dökümü (500 ve alt hesapları), 16.Hizmet Üretim Maliyeti ve alt hesaplarının dökümü (740 ve alt hesapları), 17.Genel Yönetim Giderleri ve alt hesaplarının dökümü (770 ve alt hesapları) , 18. Diğer tüm ana ve alt hesapların dökümü, 19. 2018 yılı içinde sermaye yapısını değiştiren yönetim kurulu kararlarının fotokopisi , 20.2018 yılına ait işlemleri gösteren muavin dökümünün pdf olarak dijital sureti, 21. Ortaklar Pay Defterinin 2018 yılında işlem gören sayfalarının fotokopisi, 22. İmar Barışı kapsamında başlatılan işlemler ve yapılan ödemelere ilişkin dökümler, 23. Aylık ücret bordrolarının örneğinden ibaret belgelerin birer örneğinin dizi pusulasına bağlanarak PDF formatında CD olarak davacıya verilmesine ve CD'nin davacı yanın yanında bulundurulacağı bir mali müşavir marifetiyle en fazla bir günlük süre içerisinde sadece kontrol edilmesine şirket merkezinde imkan tanınmasına, karar verilmiştir” . [www. Lexpera.com.tr](http://www.Lexpera.com.tr).*

<sup>619</sup> AKKAN, s. 126.

gerekmektedir<sup>620</sup>. Bilgilendirmenin usulüne ilişkin bir düzenleme mevcut değildir. Ortaklığın, ilamda yer alan bilgiyi verme veya incelenmesine karar verilen belgeyi incelettirme borcunu gerçekleştirdikten sonra borcun ifasını yerine getirdiğine dair hususu içerir tutanak tutarak pay sahibine imzalatması bu açıdan faydalı olacaktır<sup>621</sup>. Bu minvalde ilk derece mahkemesi bir kararında<sup>622</sup>: “*Davalı şirkete ait kayıtların şirket merkezinde şirketin atayacağı kişi huzurunda incelenmesine, inceleme ve bilgi alma hakkı tamamlandığında bu hususun tarafların imzalayacakları tutanakla imza altına alınmasına,...*” şeklinde hüküm kurmuştur.

Üzerinde durulması gereken başka bir konu da ilamda belirtilen ya da icra müdürünün belirlediği süreden sonra ilamın gereğinin yerine getirilmesi halinde ortaklığa bir yaptırım uygulanıp uygulanmayacağıdır. Sadece borçlu tarafından yerine getirebilen bir borç söz konusu ise icra emrinde belirtilen süre geçtikten sonra o işin yapılması durumunda borçluya tazminat dışında tazyik hapsi gibi yaptırımların uygulanması söz konusu değildir<sup>623</sup>. Ortaklık tarafından pay sahibine bilgi verilmesi veya belge üzerinde inceleme yaptırılması da sadece ortaklık tarafından yerine getirilebilecek bir borç olarak kabul edilmektedir. Tazyik hapsi ortaklığı ilamda belirtilen bilgiyi veya incelenmesi gereken belgeyi pay sahibine vermeye zorlamak için kullanılmaktadır. Bu durumda ilamda belirtilen işi belirtilen süreden sonra yerine getiren ortaklık hakkında tazyik hapsi uygulanması mümkün değildir<sup>624</sup>.

İİK m. 30 prosedürü uyarınca ortaklığa tebliğ edilen icra emrine karşı ortaklığın icranın geri bırakılması hükümlerine başvurup başvuramayacağının da değerlendirilmesi gerekmektedir. İcranın geri bırakılmasına ilişkin hükümler, İİK m. 33 ile İİK m. 36’da düzenleme alanı bulmuştur. İİK m. 33’te itfa, imhal ve zamanaşımına dayanarak icranın geri bırakılması düzenlenmişken İİK m. 36’da ise kanun yoluna başvuru sebebiyle icranın geri bırakılması düzenlenmiştir. Ancak bilgi alma davası sonucunda verilen kararlara karşı üst mahkemeye başvuru mümkün

---

<sup>620</sup> AKKAN, s. 126.

<sup>621</sup> ERİŞİR, s. 102 dn. 26.

<sup>622</sup> Ankara 10. Asliye Ticaret Mahkemesi E. 2021/187, K. 2021/358, T. 9.6.2021. Karar için bkz. [www.lexpera.com.tr](http://www.lexpera.com.tr).

<sup>623</sup> AKKAN, s. 127.

<sup>624</sup> AKKAN, s. 127.

olmadığından çalışma konumuz bakımından sadece İİK m. 33 hükümlerine göre icranın geri bırakılması inceleme alanı bulacaktır.

Ortaklık, bilgi verme veya belge üzerinde inceleme yaptırma borcunu icra emrinin tebliğinden önce yerine getirmişse, icra emrinin kendisine tebliğ edilmesi üzerine yedi gün içinde dilekçe ile icra mahkemesine başvurarak itfa sebebiyle icranın geri bırakılması talebinde bulunabilir<sup>625</sup>. İİK m. 33/1'e göre ortaklık, borcun sona erdiği iddiasını yetkili merciler tarafından re'sen yapılmış veya usulüne göre tasdik edilmiş yahut mahkeme önünde ikrar olunmuş senetle belgelendirebilecektir<sup>626</sup>. İcra mahkemesindeki yargılamada pay sahibi, bilgi verildiğini ancak verilen bilginin mahkeme kararı ile örtüşmediği iddiasında bulunabilir. Başka bir ifadeyle, pay sahibi ilamın yerine getirildiğini ancak özensiz, gerçeğe aykırı veya yetersiz bilgi verildiği iddiasında bulunabilir. Bu durumda borcun gereği gibi ifa edildiği hususunun ispatı ortaklığa ait olacaktır. Ancak diğer yandan maddi hukuka ilişkin inceleme yapma yetkisi olmayan icra mahkemesi hakiminin, gerçeğe aykırı veya özensiz bilgi verildiği iddiasını değerlendirirken nasıl bir yol izleyeceği problem teşkil etmektedir<sup>627</sup>. Bu hususta açık bir düzenleme bulunmadığından, doktrinde borcun itfa edildiğine dair itirazın bilirkişi marifetiyle incelenmesi gerektiği belirtilmiştir<sup>628</sup>. Bu durumda, pay sahibine verilen bilgi veya incelemeye konu belgenin eksik olup olmadığı hususu bilirkişi tarafından değerlendirilecektir. İfanın gerektiği gibi yapılmaması halinde de pay sahibi, ortaklık yönetim kurulu üyelerinin tazyik hapsiyle cezalandırılması talebinde bulunabilecektir<sup>629</sup>.

Yargıtay 11. Hukuk Dairesinin temyiz incelemesine konu bir kararda<sup>630</sup> :

*“.....davacının şirketten alması gereken bilgilerin genel kurul toplantıları dışında yeterli düzeyde verilmediği, bilgi edinilmesi hususunun da davalara konu edildiği, Manavgat 1. Asliye Hukuk Mahkemesi'nin 2013/108 Esas - 2013/251 Karar*

---

<sup>625</sup> AKKAN, s. 131.

<sup>626</sup> AKKAN, s. 131.

<sup>627</sup> AKKAN, s. 132; YAZICI TIKTIK, s. 2753.

<sup>628</sup> AKKAN, s. 132; YAZICI TIKTIK, s. 2760.

<sup>629</sup> AKKAN, s. 132-133.

<sup>630</sup> Y. 11. HD., E. 2015/4504 K. 2015/12980 T. 3.12.2015. Karar için bkz. [www.lexpera.com](http://www.lexpera.com)



*sayılı ilamı ile inceleme yapılmasına karar verildiği, bu incelemenin de taraflar arasındaki sorunlar nedeniyle Jandarma ve İcra marifeti ile yerine getirildiği” incelemenin jandarma ve icra marifetiyle yerine getirildiği yer almaktadır.*

Ancak, bilgi alma davası sonucu verilen ilamda yer alam edimin ifası ancak borçlu durumda bulunan ortaklık tarafından yerine getirilebilecek bir ifa olarak kabul edilmektedir<sup>631</sup>. Ortaklığın icra emrinin gereğini yerine getirmemesi halinde mahkemenin pay sahibine verilmesini kararlaştırdığı bilgi içeren kaynakların ortaklık merkezinden alınarak pay sahibine teslim edilmesi ya da belgelerin yukarıda yer verdiğimiz karardaki gibi zor kullanmak suretiyle incelettirilmesi ortaklık sırlarının ortaya çıkması sonucunu doğuracaktır<sup>632</sup>. Bu durumda, icra takibinin alacaklısı konumunda bulunan pay sahibinin, mahkeme kararında veya icra emrinde yer alan süre içerisinde ilamın icrasını yerine getirmeyen ortaklığa karşı İİK m. 343’te düzenlenen tazyik hapsi uygulanması için icra mahkemesine başvurması yerinde olacaktır<sup>633</sup>. Tazyik hapsine hükmedilebilecek kişiler ise İİK m. 345’te düzenlenmiştir. İİK m. 345’e göre, *“Bu kanunda yazılı suçlar, hükmi bir şahsın idare veya muamelelerini ifa sırasında işlenmiş ise ceza o hükmi şahsın müdürlerinden, mümessil ve vekillerinden, tasfiye memurlarından, idare meclisi reis ve azasından veya murakıp ve müfettişlerinden fiili yapmış olan hakkında hükmolunur.* Bu madde uyarınca tazyik hapsi de ortaklığın yönetim kurulu üyeleri ve tasfiye sürecine girmiş bir ortaklıktan söz edilmekteyse tasfiye memurları hakkında uygulanacaktır<sup>634</sup>.

<sup>631</sup> ALIŞKAN, s. 27; AKKAN, s. 115.

<sup>632</sup> ATALAY, s. 76.

<sup>633</sup> ATALAY, s. 76; ERİŞİR, s. 103; İİK m. 343 *“Yalnız kendisi tarafından yapılacak olan bir işin yapılması veya bir işin yapılmaması yahut bir irtifak hakkının tesisi veya kaldırılması hakkındaki ilâm hükümlerine makbul mazerete müstenit olmayarak muhalefet eden borçluların, lehine hüküm verilmiş kimsenin şikâyeti üzerine, üç aya kadar tazyik hapsine karar verilir. Hapsin tatbikine başlandıktan sonra ilâmın gereği yerine getirilirse, borçlu tahliye edilir.”*

<sup>634</sup> Konkordato komiserinin tazminat ve ceza sorumluluğunun düzenlendiği İİK m. 290/5’de iflas idaresinin vazife ve mesuliyetlerini düzenleyen İİK m. 227/4’e yollama yapılmıştır. Bu maddeye göre konkordato komiseri kusurundan ileri gelen zararlardan sorumludur ve bu konuda açılacak tazminat davaları adli yargıya dahil asliye hukuk mahkemelerinde görülecektir. Konkordato komiseri ceza sorumluluğu bakımından ise görevini yaparken işlediği suçlardan dolayı memur gibi cezalandırılacaktır. Konkordato komiserinin tazminat ve ceza sorumluluğunun düzenlendiği İİK m. 290/5’te ve iflas idaresinin vazife ve mesuliyetlerinin düzenlendiği İİK m. 227/4’te İİK m. 343’e ve m. 345’e atıf yapılmamıştır. Ayrıca İİK m. 345’te tazyik hapsine hükmedilebilecek kimselerin sayıldığı maddede de konkordato komiseri ve iflas idaresi memuru yer almamaktadır. Dolayısı ile konkordato komiseri ve iflas idaresi memurları hakkında İİK m. 345’te düzenlenen tazyik hapsine başvurulamayacağı kabul edilmelidir.

Bilgi verme yükümlülüğü ortaklık tüzel kişiliğine ait olduğundan, denetimin yapılma şekli ve sonuçları hakkında bilgi verilmesini içerir mahkeme ilamının yerine getirilmemesi halinde de tazyik hapsi denetçiler hakkında değil yine ortaklık yönetimi hakkında uygulanacaktır<sup>635</sup>.

Doktrinde Erişir ise ortaklığın bilgi verme yükümü ve inceleme hakkını kullandırma yükümlülüğünün ayrı ayrı değerlendirilmesi gerektiğini belirtmiştir. Bu görüşe göre, mahkemenin bilgi verilmesine yönelik kararının belgeye dayanmadığı durumlarda pay sahibinin İİK m. 30'a dayanarak icra emrinin yerine getirilmesini istemesi mümkündür. Bilgi verme yükümlülüğünün bir belge ibraz etmek suretiyle yerine getirilmesi gereken durumlarda ortaklığın bilgi vermesine karşın ilgili belgeyi pay sahibine vermekten imtina etmesi halinde pay sahibi açacağı dava sonucunda verilecek ilamı İİK m. 24'te düzenlenen taşınır teslimine ilişkin ilamların icrası yoluyla talep edebilecektir<sup>636</sup>. İnceleme hakkını kullandırma yükümlülüğünde ise asli ve yan yükümlerin bir arada bulunduğu, asli edim yükümlülüğünde ortaklığın pay sahibine ticari defter ve belgeleri ibraz etmesinin İİK m. 24'te düzenlenen taşınır teslimine ilişkin ilamların icrasının uygulanması suretiyle olacağı belirtilmektedir. Ortaklığın yan yükümlülüklerini yerine getirmemesi halinde icra müdürünün bu engelleri zor kullanarak aşması mümkün olduğundan yan yükümlülükler arasında sayılan incelenecek belgelerin hazırlanması ve sağlanması için İİK m. 30 kapsamında ayrı bir icra emri gönderilmesine gerek duyulmamıştır. Bilgi alma ve inceleme hakkının birlikte dava edildiği durumlarda ise objektif dava birleşmesi olacaktır. Bu dava sonucunda mahkeme bilgi verilmesi ve inceleme yapılması şeklinde iki ayrı karar verebilecektir. Bu durumda pay sahibi bilgi verilmesi için İİK m. 30'a inceleme yaptırılması için ise İİK m. 24'e dayanarak icra takibi yapabilecektir.

Bu görüşün kabulü<sup>637</sup> halinde uygulanacak olan İİK m. 24'e göre, ortaklık icra emrinin tebliğinden itibaren yedi gün içinde ibraz yükümlülüğünü yerine getirmemezse icra müdürü ibraz edilecek belgeyi ortaklığın elinden zorla alabilecektir.

---

<sup>635</sup> ERİŞİR, s. 103-104; ATALAY, s. 76; SÜMER, s. 317.

<sup>636</sup> ERİŞİR, s. 107-111.

<sup>637</sup> ERİŞİR, s. 107.

Ancak bu durumda ortaklığın sırlarının açığa çıkması söz konusu olacaktır. Bu durumun oluşturacağı sakıncaların önüne geçilebilmesi hususunda mahkeme kararının önem taşıdığı belirtilmektedir. Mahkeme kararında incelenecek belge, defterler ve yazışmalara ilişkin özelliklerin yer alması gerekmektedir. Böylece icra memurunun cebri icranın konusunu oluşturmayan belgelere el atmasının önlenmiş olacağı ifade edilmektedir.

Kanaatimizce de bilgi verilmesi veya belge üzerinde inceleme yaptırılması bakımından bir ayrıma gidilmeden, bilgi alma davası sonucu mahkemenin vermiş olduğu kararı uygulamayan ortaklığa karşı İİK m. 30'da yer alan bir işin yapılması veya yapılmamasına ilişkin ilamların icrası yoluna gidilmesi gerekmektedir. Pay sahibine bilgi verilmesi veya inceleme yaptırılması ortaklık tarafından yerine getirilebilecek bir borç olarak kabul edilmektedir<sup>638</sup>. İcra emrine rağmen pay sahiplerine bilgi vermeyen veya incelettirme yaptırmayan ortaklığın elinden ilgili belgelerin cebri icra yoluyla alınıp pay sahiplerine verilmesi veya yukarıda yer verdiğimiz<sup>639</sup> Yargıtay 11. Hukuk Dairesinin temyiz incelemesine konu kararda gerçekleştiği gibi incelemenin jandarma marifetiyle yaptırılması iki nedenden dolayı sakıncalı bulunmuştur. Bu durumun ilk sakıncası, “hiç kimse bir işi yapmaya doğrudan doğruya zorlanamaz (*nemo praecise af factum cogi potest*)” ilkesi gereği ortaklığa karşı cebri icra müdahalesinde bulunulması halinde ortaklık kişilik haklarının zarar görecektir<sup>640</sup>. Cebri icra yoluna başvurulmasının diğer ve ikinci bir sakıncası da icra müdürünün veya kolluk görevlilerinin mahkeme kararında verilmesi gereken bilgileri veya inceletilmesine karar verilen belgeleri temin edebilmek için hangi kaynaklara bakması gerektiği konusunda bir yetkinliğe sahip olmamasıdır. Bu durumda sadece mahkeme kararında belirtilen bilgi veya belgeler değil ortaklığın gizlilik alanı içerisinde yer alan, ortaklık sırları içeren diğer belgeler de sır saklama ve rekabet etmeme yükümlülüğü altında bulunmayan pay sahipleri ve diğer kişiler tarafından ulaşılabilir olacak ve ortaklık menfaatleri zarar görecektir. Bu yüzden kanun koyucu mahkeme ilamının yerine getirilmemesini İİK m. 343'te yer

<sup>638</sup> ALIŞKAN, s. 27; AKKAN, s. 115.

<sup>639</sup> Bkz. III. Bölüm/VI.

<sup>640</sup> ERİŞİR, s. 103; AKKAN, s. 109.

alan tazyik hapsi ile yaptırıma bağlamıştır. Ortaklığın borcunu yerine getirmemesi halinde pay sahipleri icra mahkemesine yapacakları şikayet ile İİK m. 345 uyarınca ortaklık yönetim kurulu üyelerinin veya ortaklığın tasfiye sürecinde olması halinde tasfiye memurlarının 3 aya kadar tazyik hapsi ile cezalandırılmasını talep edebileceklerdir<sup>641</sup>. Ancak diğer yandan tazyik hapsi yaptırımının cebri icrayı sağlamadaki etkinliği yetersiz görülmüş ve cebri icranın etkinliğinin artırılması gerektiği belirtilmiştir<sup>642</sup>. Bu açıdan mehzaz hukuk sistemlerinin de incelenmesi gerekmektedir.

Alman hukukunda, ilamın konusunun sadece borçlu tarafından yerine getirilmesi gereken bir iş olduğu durumlarda Alman Medeni Usul Kanunu 888. paragrafı uygulama alanı bulur ve bu işlerin cebri icrası tazyik para cezası veya tazyik hapsi yaptırımlarından biri ile sağlanır<sup>643</sup>. Mahkeme, tazyik hapsi ya da tazyik para cezası arasında seçim hakkına sahiptir<sup>644</sup>. Ancak her iki tedbire aynı anda karar verilmesi mümkün değildir. Tazyik para cezasına hükmolunmuş ve tahsili sağlanamamışsa onun yerine tazyik hapsine karar verilebilecektir<sup>645</sup>. Tazyik para cezasının alt sınırı 5 Euro, tazyik para cezasının en üst sınırı ise 25.000 Euro olarak somut olayın özelliklerine göre mahkemece takdir edilir<sup>646</sup>. Alman Medeni Usul Kanunu paragraf 888’de ise tazyik hapsinin üst sınırı altı ay olarak belirlenmiştir.

Fransız hukukunda bir işin yapılmasını veya yapılmamasını konu alan para alacağı dışındaki ilamların icrasında borçluyu korkutmak ve ona baskı yapmak için özel bir para cezası olan “*astreinte*” düzenlenmiştir<sup>647</sup>. Yürürlükte olan sisteme göre davaya bakan hakim, verdiği hükmün icrasını sağlamak amacıyla *astreinte*’ye karar verebilir<sup>648</sup>. *Astreinte* devlete değil alacaklıya ödenir ve ödenmesi için alacaklının

---

<sup>641</sup> ERİŞİR, s. 103; ATALAY, s. 76; AKKAN, s. 181; SÜMER, s. 317.

<sup>642</sup> Doktrinde ERİŞİR ve ATALAY tazyik hapsinin cebri icranın etkinliğinde yeterli bulmamış başka düzenlemelere ihtiyaç duyulduğunu belirtmişlerdir bkz. ERİŞİR, s. 103; ATALAY, s.76. AKKAN ise tazyik hapsinin cebri icra için etkili bir yaptırım olduğu görüşündedir bkz. AKKAN, s. 164-165.

<sup>643</sup> AKKAN, s. 43; ERİŞİR, s. 104.

<sup>644</sup> AKKAN, s. 43.

<sup>645</sup> AKKAN, s. 43.

<sup>646</sup> AKKAN, s. 44.

<sup>647</sup> ÖZBEK, Mustafa Serdar, Avrupa Birliği Ve Türk Hukukunda İlamlı İcranın Etkinliği, 4. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2022, s. 716-717.

<sup>648</sup> ÖZBEK, s. 716.

zarara uğraması aranmaz<sup>649</sup>. *Astreinte* kural olarak geçici kabul edilmektedir bu yüzden borçluya ilamı yerine getirmesi için belirli bir süre verilir<sup>650</sup>. Bu süre içinde *astreinte* miktarı borçlunun tutumu ve ilamlı icra takibinde zorluk çıkarıp çıkarmadığı dikkate alınarak değiştirilebileceği gibi tamamen de kaldırılabilir<sup>651</sup>. İlam borçlusu *astreinte* 'ye rağmen ilamın gereğini yerine getirmezse ilam alacaklısı *astreinte* 'nin miktarının belirlenmesi için mahkemeye başvurabilir<sup>652</sup>.

İsviçre Federal Usul Kanunu'nda bir işin yapılması, yapılmaması veya kaçınmaya ilişkin yükümlülük içeren kararların icrasının nasıl uygulanacağı 343. Maddede düzenlenmiştir<sup>653</sup>. İsviçre hukukunda ilamı yerine getirmeyen borçlu hakkında Türk ve Alman hukukundan farklı olarak tazyik hapsi tanınmamıştır<sup>654</sup>. Bunun yerine ilk olarak doğrudan veya dolaylı cebri icra yöntemleri uygulanarak taşınır eşyanın borçludan alınması uygulanacak, bu edim yerine getirilemediği takdirde idari para cezasına başvurulacaktır<sup>655</sup>.

Bilgi alma ve inceleme hakkının işlevselliğinin teminatı olarak görülen bilgi alma davasının kanunda öngörülme amacına uygun kendisinden beklenen korumayı sağlayabilmesi ancak dava sonucu verilen kararın icrasının da gerçekleştirilmesi ile mümkün olacaktır. Bu açıdan ilama uyulmamasını etkili yaptırımlara maruz bırakarak kararın cebri icra kullanmaksızın kendiliğinden yerine getirilmesinin sağlanması önem arz etmektedir. Hukukumuzda da Alman Hukukundaki düzenlemeye benzer bir düzenleme ile tazyik hapsinin üst sınırının üç aydan altı aya çıkartılması ve tazyik hapsinin yanında ilamın gereğini yerine getirmeyen ortaklık yönetim kurulu üyelerinin yüksek miktarda tazyik para cezasına hükmedilmesi şeklindeki düzenlemeler getirilerek ilamın etkinliğinin artırılması sağlanabilir<sup>656</sup>. Ayrıca, Fransız hukukundaki *astreinte* düzenlemesi dikkate alınarak ilama uymayan ortaklığın pay sahibini zarara uğratması koşulu aranmadan para cezası ödemesine

---

<sup>649</sup> ÖZBEK, s. 716.

<sup>650</sup> ÖZBEK, s. 716.

<sup>651</sup> ÖZBEK, s. 716.

<sup>652</sup> ÖZBEK, s. 716.

<sup>653</sup> AKKAN, s. 58

<sup>654</sup> AKKAN, s. 58-59.

<sup>655</sup> AKKAN, s. 59.

<sup>656</sup> ERİŞİR, s. 105; SÜMER, s. 319.

karar verilmesi şeklindeki bir düzenleme öngörülmesiyle ilama uymayan ortaklığın cebri icra kullanmaksızın ilama uyması sağlanabilir<sup>657</sup>.

## VII. BİLGİ ALMA VE İNCELEME DAVASINDA ARABULUCULUK

6102 sayılı TTK’ya 7155 sayılı Kanun’un 20. maddesi uyarınca eklenen 5/A-1. maddesi ile 01.01.2019 tarihinden itibaren ticari davalarda arabuluculuk özel dava şartı olarak düzenlenmiştir<sup>658</sup>. Maddeye göre, *“Bu kanunun 4. maddesinde ve diğer kanunlarda belirtilen ticari davalardan konusu bir miktar paranın ödenmesi olan alacak ve tazminat talepleri hakkında dava açılmadan önce arabulucuya başvurulmuş olması dava şartıdır”* denilmek suretiyle arabuluculuğa tabi olan ticari davaların kapsamı, konusu bir miktar paranın ödenmesi olan alacak ve tazminat talepleri ile sınırlandırılmıştır.

TTK m. 437/5 kapsamında açılacak olan bilgi alma ve inceleme davası ticari nitelikte bir dava olsa da konusu itibariyle taraflar arasındaki uyuşmazlık bilgi temelli bir menfaat uyuşmazlığıdır. Bu doğrultuda TTK m. 5/A-1’deki şartları sağlamadığı için TTK m. 437/5’in zorunlu arabuluculuğa tabi olduğu söylenemeyecektir<sup>659</sup>.

İlk derece mahkemesi de 22.09.2021 tarihinde vermiş olduğu kararda bilgi alma davasının dava şartı arabuluculuğa tabi olmadığını belirtmiştir<sup>660</sup>: *“ Dava, hukuki niteliği itibari ile; 6102 sayılı Yasanın 437.maddesine dayalı bilgi alma ve inceleme hakkının kullanılması talebine ilişkindir.Davalı tarafça sunulan cevap dilekçesiyle ticari dava şartı olan ----- ileri sürülmeyen taleplerin davada dile getirildiği belirtilerek davanın usulden reddine karar verilmesi gerektiği ifade edilmiş ise de 7155 sayılı Yasa ile 6102 sayılı Yasaya eklenen 5/A maddesiyle getirilen ticari davalarda ----- miktar paranın ödenmesi olan alacak ve tazminat talepleri hakkında geçerli olduğundan mahkememizde açılan dava, dava şartı -----*

<sup>657</sup> ERİŞİR, s. 105.

<sup>658</sup> RG., 19.12.2018, S. 30630.

<sup>659</sup> ALIŞKAN, s. 18.

<sup>660</sup> İstanbul 8. Anadolu Asliye Ticaret Mahkemesi E. 2021/292 K. 2021/648 T. 22.09.2021. Karar için bkz. [www.lexpera.com](http://www.lexpera.com).

*başvurusuna tabi olmadığından davalı vekilinin bu yöndeki itirazı yerinde görülmeyle yargılamaya devam olunmuştur.”*

## **VIII. ANONİM ORTAKLIĞIN HAKLI NEDENLE FESHİ**

6102 sayılı TTK ile çoğunluk ilkesine göre yönetilen anonim ortaklıklarda menfaat çatışmalarını dengelemek için pay sahiplerine birtakım koruyucu haklar tanınmıştır<sup>661</sup>. Haklı nedene dayanan fesih davası açma hakkı da azınlığa tanınan koruyucu haklardandır.

Haklı nedenle fesih davası açma hakkı TTK m. 531’de düzenlenmiştir. Buna göre; *“Haklı sebeplerin varlığında, sermayenin en az onda birini ve halka açık şirketlerde yirmide birini temsil eden payların sahipleri, şirketin merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinden şirketin feshine karar verilmesini isteyebilirler. Mahkeme, fesih yerine, davacı pay sahiplerine, paylarının karar tarihine en yakın tarihteki gerçek değerlerinin ödenip davacı pay sahiplerinin şirketten çıkarılmalarına veya duruma uygun düşen ve kabul edilebilir diğer bir çözüme karar verebilir”*. Hükümde, hakime fesih yerine alternatif çözüm yolları içinden takdir hakkı tanındığı anlaşılmaktadır. Bu açıdan anonim şirketin feshinin son çare (ultima ratio) olduğu kabul görmektedir<sup>662</sup>.

Öğretide haklı sebep, *“Hukuki ilişkinin sürdürülmesini çekilmez hale getiren veya yenilik doğuran bir bildirim veya dava ile hukuki ilişkiyi sona erdirmek veya değiştirmek yetkisinin kullanılmasını adil gösteren hukuki olgu olarak kabul*

---

<sup>661</sup> ŞAHİN, Ayşe, Anonim Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2013, s. 51; ERDEM, Nuri, Anonim Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi, Vedat Kitapçılık, 2. Bası, İstanbul, 2019, s. 10-11; NOMER ERTAN, Füsun, Anonim Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi Davası-TTK m. 531 Üzerine Düşünceler, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, C. 73, S.1, 2015, s. 421; SÜMER, Ayşe, Anonim Ortaklıkların Haklı Nedenle Feshi, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, C. 18, S. 2, 2012, s. 840; AYOĞLU, Tolga, Anonim Ortaklıkların Haklı Nedenle Feshi, Prof. Dr. Oğuz İmregün’e Saygı Günü Sempozyumu, Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, S. 2, 2013, s. 222; ERTEN, Cengiz, Anonim Şirketlerde Haklı Sebeplerle Fesih Hakkının Yargıtay İçtihatları Çerçevesinde Değerlendirilmesi, Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi, S.13, 2019, s. 188.

<sup>662</sup> PULAŞLI, C. IV, s. 2680; AYOĞLU, Fesih, s. 223; ERDEM, s. 240.

*edilmektedir*”<sup>663</sup> şeklinde tanımlanmıştır. Madde hükmünde haklı sebep teşkil eden hususlar belirtilmemiştir. Madde gerekçesinde ise haklı sebep teşkil eden hususların değerlendirilmesinin yargı kararlarıyla öğretiye bırakıldığı yer almaktadır. Genel kurulun birçok kez kanuna aykırı bir şekilde toplantıya çağırılmış olması, azlık hakları ile bireysel hakların devamlı ihlali, özellikle bilgi alma ve inceleme haklarının engellenmesi, şirketin sürekli zarar etmesi, dağıtılan kâr payının düzenli azalması gibi sebepler İsviçre öğretisinde haklı sebep olarak değerlendirilmiştir<sup>664</sup>. TTK m. 531’de haklı sebeplere ilişkin net bir tanıma yer verilmemesi ve hakime fesih yerine diğer çözüm yollarına başvurma konusunda takdir hakkı tanınması, haklı sebeple fesih için aranan şartların somut olaya göre belirlenmesini gerektirmektedir<sup>665</sup>.

Doktrindeki yazarlara<sup>666</sup> ve Yargıtay kararlarına<sup>667</sup> göre bilgi alma ve inceleme hakkının sürekli olarak ihlal edilmesi de haklı sebeple fesih nedeni oluşturabilmektedir. Yeni TTK m. 437/5 hükmü ile bilgi alma ve inceleme hakkının ihlalinin yaptırıma kavuşmuş olması karşısında bu hakkın ihlalinin haklı sebeple fesih davasına konu edilebilirliğinin incelenmesi gerekmektedir.

<sup>663</sup> ŞAHİN, s. 108; ERDEM, s. 77; AKER, Halit, Anonim Ve Limited Şirketlerde Ortaklık Sıfatının Sona Ermesi Ve Özellikle Haklı Sebeple Fesih Davasına İlişkin Bazı Değerlendirmeler, Banka Ve Ticaret Hukuku Dergisi, C. 32, S. 1, 2016, s. 111.

<sup>664</sup> TTK m. 531 Gerekçesi.

<sup>665</sup> ŞAHİN, s. 106; ERDEM, s. 100; ÇAMOĞLU, Ersin, Anonim Ortaklığın Haklı Sebeple Feshinde Hakimın Takdir Yetkisi, Banka Ve Ticaret Hukuku Dergisi, C. 31, S. 1, 2015, s. 8; AYOĞLU, Fesih, s. 226; PULAŞLI, C. IV, s. 2674; ERTEN, s. 197; İLBASMIŞ HIZLISOY, Özlem, Anonim Şirketin Haklı Sebeple Feshi, Adalet Yayınları, Ankara, 2016, s. 61; SÜMER, Fesih, s. 844.

<sup>666</sup> ŞAHİN, s. 178; ERDEM, s. 133; İLBASMIŞ HIZLISOY, s. 144-145; ÖZCANLI, s. 217; ALIŞKAN, s. 45.

<sup>667</sup> Yargıtay 11. Hukuk Dairesinin E. 2015/4504, K. 2015/12980 , T. 3.12.2015 tarihli temyiz incelemesine konu olan kararda Yargıtay ilk derece mahkemesinin “ *Mahkemece, iddia, savunma, bilirkişi raporu ve tüm dosya kapsamına göre; davalı şirket yöneticilerinin görev ve yükümlülüklerini kanuna uygun bir şekilde yerine getirmediikleri, davacı ile davalı şirketin diğer ortakları arasında anlaşma ve uzlaşma imkanının bulunmadığı, taraflar arasında pek çok sayıda dava ve çekişmenin olduğu, bu davaların ve çekişmelerin davalı şirketin amacına hizmet etmediği, davacının diğer pay sahiplerinden farklı muameleye tabi tutulduğu, şirket imkanlarının davacı dışındaki pay sahiplerine tahsis edildiği, bazı yıllara ilişkin genel kurul toplantılarının yapılmadığı, davacının bilgi alma hakkının engellendiği, tüm bu hususların davalı şirketin feshi için haklı neden oluşturduğu, davalı şirket vekilinin müvekkilinin içinde bulunduğu maddi sıkıntılar nedeniyle davacının şirketteki paylarını devir alamayacağını bildirdiği, duruma uygun düşebilecek başkaca bir seçenek de olmadığı gerekçesiyle davanın kabulüne, davalı şirketin feshine karar verilmiştir.*” şeklindeki kararını usul ve yasaya uygun bularak onamıştır. Karar için bkz. [www.lexpera.com](http://www.lexpera.com)



TTK m. 437/5 düzenlemesi ile bilgi alma ve inceleme hakkı ihlal edilen her pay sahibine dava açma hakkı tanınmıştır. Ancak, açılan dava sonucu verilen kararın kesin olması veya dava sonucu verilen kararın hiç yerine getirilmemesi ya da özensiz yerine getirilmesi gibi nedenlerle dava yoluna başvuran pay sahiplerinin dava sonucunda her zaman istediği bilgi ve belgelere ulaştığı ve bu belgeler üzerinde inceleme yapma hakkını elde ettiğini söylemek mümkün değildir. Bu durumda bilgi alma ve inceleme hakkının ihlalinin, bilgi alma davasına rağmen kullandırılmamasının anonim ortaklığın haklı sebeple feshine neden olup olmadığı değerlendirilmelidir.

Anonim ortaklığın feshinin son çare olarak kabul görmesi haklı sebeple fesih davasından önce diğer koruyucu dava haklarının tüketilip tüketilmemesi gerektiği sorununu ortaya çıkarmaktadır. Çalışma konumuz bakımından ele almak gerekirse, bilgi alma ve inceleme hakkı ihlal edilen pay sahibinin TTK m. 437/5 kapsamında bilgi alma davası açmadan doğrudan doğruya anonim ortaklığın haklı nedenle feshini talep etmesi mümkün müdür? Bu konu hakkında doktrinde farklı görüşler mevcuttur.

Şahin, diğer koruyucu dava haklarının sınırlı işleve sahip olmaları ve fesih davası yerine geçemeyeceğinden bu hakların kullanılmış olmasını bir dava şartı veya ön koşul olarak nitelendirmemekte ve yalnızca bu hakların kullanılmamış olmasının fesih davasının reddini oluşturmaması gerektiği görüşündedir. Ancak Şahin, mahkemenin her somut olayın şartlarını ve ileri sürülen ihlalin niteliğini ayrıca incelemesi gerektiğini belirtmektedir<sup>668</sup>. Şahin, bilgi alma ve inceleme hakkı bakımından ise bu hakkın ihlali sebebi ile TTK m. 437/5 kapsamında mahkemeye başvurulmuş olması ancak mahkeme kararına rağmen ortaklığın bilgi vermeme tutumunu sürdürdüğü durumda pay sahibinin her defasında tekrar dava açmasını gerektireceğini ve TTK m. 437/5 hükmünün bu anlamda hak ihlallerini önleme konusunda yetersiz kalacağından bilgi alma ve inceleme hakkının sistematik reddinin haklı sebebi oluşturduğu görüşündedir<sup>669</sup>.

---

<sup>668</sup> ŞAHİN, s. 76; Aynı yönde bkz. HANAĞASI, Emel, Anonim Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi Davasının Medeni Usul Hukuku Perspektifinden Değerlendirilmesi, Banka Ve Ticaret Hukuku Dergisi, C. 32, S. 1, 2016, s. 236.

<sup>669</sup> ŞAHİN, s. 179.

Erdem, TTK m. 531'e dayalı davayı açmadan önce bilgi alma, özel denetçi, genel kurulun iptali, sorumluluk davası gibi diğer dava yollarına başvurulmasını azınlık lehine faydalı bulmakla beraber ön koşul olarak değerlendirmemiştir<sup>670</sup>. Yazar, bu gibi davalara başvurulmasının haklı sebeplerin mevcut olup olmadığına ilişkin hakimin takdir yetkisine etki edeceğini belirtmektedir<sup>671</sup>. Ancak Erdem, somut olayda aniden ortaya çıkan ve ortaklığı çekilmez kılan durumlar için daha öncesinde herhangi bir dava açmayı şart koşmanın haklı sebeple fesih davası ile arzulanan sonuçla bağdaşmayacağı görüşündedir<sup>672</sup>.

Aker, feshin son çare olması dolayısı ile haklı sebeple fesih davası açmadan önce, bilgi alma, özel denetçi tayin edilmesini isteme ve genel kurul kararlarına karşı hukuksal yollara başvuru gibi koruyucu hakların öncelikli olarak kullanılmasını kural olarak zorunlu kabul etmek gerektiğini belirtmekle beraber söz konusu davaların haklı sebeple fesih davası için ön koşul olmadığını belirtmektedir<sup>673</sup>.

Tekinalp, ortaklığın içini sistematik şekilde boşaltan, haksız çoğunluğa karşı haklı nedenle fesih davası öncesinde sorumluluk, iptal, özel denetim ve bilgi alma gibi davaların açılması gerekmediğini, aksi bir durumun kabulünün TTK m. 531'in amacına aykırı olduğu görüşündedir<sup>674</sup>.

Ayoğlu, azınlığın haklı nedenle fesih davası açmadan önce anonim ortaklıklar hukukunun tanıdığı diğer davaları açmış olmasının ön koşul olmamakla birlikte yargıcın haklı nedenin varlığına ilişkin yapacağı değerlendirmede etken olabileceği görüşündedir<sup>675</sup>. Ayoğlu, çoğunluk tarafından yapılan ihlallerin münferit olmaktan çıkıp sistematik bir hal aldığı durumlarda azınlığın her ihlalde diğer hukuksal yollara başvurmamasının olumlu sonuçlanmayacağı görüşündedir. Yazar, hakimin haklı neden

---

<sup>670</sup> ERDEM, s. 232.

<sup>671</sup> ERDEM, s. 232.

<sup>672</sup> ERDEM, s. 230- 231.

<sup>673</sup> AKER, s. 120.

<sup>674</sup> TEKİNALP, Sermaye, s. 338, 343; Aynı yönde bkz. PULAŞLI, C. IV, s. 2680 .

<sup>675</sup> AYOĞLU, Fesih, s. 235; Aynı yönde bkz. İLBASMIŞ HIZLISOY, s. 255.

hususunda değerlendirme yaparken anonim ortaklıklar hukukunun diğer imkanlarının ön koşul gibi değerlendirilmemesi gerektiği belirtilmektedir<sup>676</sup>.

Nomer Ertan, azınlık pay sahiplerinin fesih davasından önce diğer dava yollarına başvurmasının ve hatta bu davaları kazanmış olmalarının önemli bir etkiye sahip olacağını ancak bu davaların açılmamış olmasını veya açılmış olmasına rağmen kazanılmasının ya da kazanılmamasının fesih davasının reddi veya kabulüne tek başına etki etmeyeceği görüşündedir<sup>677</sup>.

Doktrinde, haklı nedenle fesih davası açmadan önce bilgi alma davası gibi diğer koruyucu davaların tüketilmesine gerek olmadığı yönünde görüş hakimdir. Ancak aşağıda yer verilen mahkeme kararlarında mahkemeler, bilgi alma hakkının ihlaline dayalı fesih talepleri yönünden TTK m. 437/5 kapsamındaki dava ile bu hakların kullanılabileceğini, bu hak kullanılmadan açılan haklı sebebe dayalı fesih davasında bilgi alma ve inceleme hakkının ihlali bakımından fesih davası açılmasını uygun bulmamıştır.

İstanbul 16. Asliye Ticaret Mahkemesi E. 2019/44 K. 2021/838 25. 11. 2021 tarihli kararında<sup>678</sup> :

*“Davacının ilaveten bilgi alma hakkının engellediği gerekçesini ileri sürdüğünü, bu hususta şirkette pay sahipliği haklarının arızı olarak ihlalinin istisnalar dışında şirketin feshine sebebiyet vermeyeceğini, sermaye ortaklığı olan, ekonomik değeri bulunan bir anonim şirketin feshinin son çare olduğunu, davacı azınlık pay sahibi TTK'nın 437/5. maddesinde kendisine tanınan bilgi alma ve inceleme hakkı kapsamında Mahkemeye müracaat ettiğine dair somut bir delil sunmamıştır. Netice olarak Mahkememizce açıklanan gerekçelerle, davacının ileri sürdüğü iddia ve vakıaların kısmen gerçek olmadığı, gerçek olan vakıaların haklı sebep olmadıkları kanaatine*

<sup>676</sup> AYOĞLU, Fesih, s. 235; Aynı yönde bkz. SÜMER, Fesih, s. 844.

<sup>677</sup> NOMER ERTAN, s. 428.

<sup>678</sup> İstanbul 16. Asliye Ticaret Mahkemesi E. 2019/44 K. 2021/838 T. 25. 11. 2021. Karar için bkz. [www.Lexpera.com](http://www.Lexpera.com)

*varıldığından davanın reddine karar verilmiştir” şeklinde hüküm kurulmuştur.*

İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 14. Hukuk Dairesi E. 2017/911 K. 2018/45 sayılı ve 13.09.2017 tarihli kararında<sup>679</sup>:

*“Davacının bilgi edinme hakkının ihlaline ilişkin kanuni imkânlardan yararlanabileceği gibi bu hakkın şirket tarafından sistematik olarak ihlal edildiğine dair dosyada bir bilgi ve belgeye rastlanılmadığından bu yönden haklı neden bulunduğu sonucuna varılamamıştır. Yukarıda yapılan açıklamalar ışığında TTK’nın 531. maddesi gereğince şirketin feshini gerektirir haklı sebeplerin bulunmadığı, bu nedenle ilk derece mahkemesi kararının isabetli olduğu anlaşılmaktadır. Bu gerekçelerle, HMK’nın 353/1.b.1.maddesi uyarınca dosya üzerinden yapılan inceleme sonucunda, istinaf başvurusunun esastan reddine dair aşağıdaki karar verilmiştir” şeklinde hüküm kurulmuştur.*

Bakırköy 7. Asliye Ticaret Mahkemesi E. 2016/959 K. 2022/501 sayılı ve 12.05. 2022 tarihli kararında<sup>680</sup>:

*“Tarafların karşılıklı iddia ve savunmaları, celp edilen bilgi ve belgeler, alınan bilirkişi kök ve ek raporları ile tüm dosya kapsamına binaen davacı pay sahipleri miras olarak kendilerine kalan payların tescil edilmediğini, şirketin yönetim ve faaliyetlerine katılımlarına izin verilmediğini, bilgi alma ve inceleme hakkı kapsamındaki taleplerine olumlu cevap verilmediğini şirketin kar dağıtmadığını ileri sürerek şirketin feshini aksi takdirde davacı hisse pay sahiplerine, paylarının karar tarihine en yakın tarihteki gerçek değerlerinin ödenip şirketten çıkmayı talep etmiştir. Mahkeme Ancak dosya kapsamından davacıların fesih davasından önce genel kurul karar iptali talepli dava açtıklarına dair bilgi ve belge sunulmadığı, genel kurula katılım anlamında haklarının ihlal edildiği ve*

<sup>679</sup> İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 14. Hukuk Dairesi E. 2017/911 K. 2018/45 sayılı ve 13.09.2017 tarihli kararı için bkz. [www.lexpera.com](http://www.lexpera.com)

<sup>680</sup> Bakırköy 7. Asliye Ticaret Mahkemesi E. 2016/959 K. 2022/501 T. 12.05. 2022. Karar için bkz. [www.Lexpera.com](http://www.Lexpera.com)

*bunun sürekli hale geldiğini ispat edemedikleri, bilgi alma ve inceleme taleplerine cevap alamayan davacılar fesih davası yerine bilgi alma ve inceleme izni talepli dava açarak kabul edilmesi halinde bu haklarını kullanabileceklerinden fesih davasının açılması TTK' ya uygun değildir demek suretiyle davanın reddine karar vermiştir.”*

İstanbul Anadolu 12. Asliye Ticaret Mahkemesi E. 2021/363 K. 2022/302 T. 20.04.2022 kararında<sup>681</sup>:

*“.....davacının diğer bir iddiası, davacının bilgi alma inceleme haklarının ihlal edildiğidir. Buna ilişkin olarak pay sahibinin bilgi alma ve inceleme hakkının içeriği ve kapsamı, bunun yerine getirilmemesi halinde, pay sahibinin hakları TTK madde 437-444. maddelerde yer almış, bilgi alma inceleme hakları ihlal edilen pay sahibinin mahkemeden bilgi alma ve inceleme hakkının kullanabileceği, genel kurulda özel denetçi talep edebileceği, özel denetim genel kurulda reddedilirse, mahkemeden özel denetçi talep edebileceği öngörülmüştür. Dosyadaki bilgi ve belgelere göre davacının şirketin kuruluşundan itibaren, bilgi alma ve inceleme hakkının ihlal edildiğine dair genel kurula veya mahkemeye bir başvurusu da bulunmamaktadır. Somut olayda davacı q tarafça ileri sürülen sebeplerin hiçbirinin şirketin feshi için haklı sebep olarak kabul edilebilir nitelikte olmadığı ve ispatlanamadığı anlaşılarak davacının ortaklıktan çıkma talebi de yerinde görülmemiştir. Tüm bu hususlar bir bütün halinde değerlendirildiğinde davanın davanın reddi yönünde aşağıdaki şekilde karar vermek gerekmiştir.” şeklinde hüküm kurmuştur.*

Yargıtay 11. Hukuk Dairesinin temyiz incelemesine konu bir başka kararda ise; haklı nedene dayalı fesih isteminde bulunan davacı pay sahibi, bilgi alma ve inceleme hakkının ihlal edilmesi sebebi ile dava öncesinde TTK m. 437/5 kapsamında dava açmış ve dava sonucu mahkemenin verdiği karara ortaklığın riayet etmemesi nedeniyle bu karar jandarma ve icra marifetiyle yerine getirilmiştir. İlk

<sup>681</sup> İstanbul Anadolu 12. Asliye Ticaret Mahkemesi E. 2021/363 K. 2022/302 T. 20.04.2022. Karar için bkz. [www.Lexpera.com](http://www.Lexpera.com)

derece mahkemesi bilgi alma ve inceleme hakkının ihlali ve diğer nedenlerle şirket için haklı nedene dayalı feshin gerçekleştiğine karar vermişse de Yargıtay bilgi alma ve inceleme hakkının ihlalinin bir defaya mahsus olduğunu, bu husus hakkında mahkemeye başvurulduğunu, mahkeme kararı sonucunda da inceleme yapıldığından bahisle davacı tarafından ileri sürülen nedenlerin haklı neden teşkil etmediğine karar vererek ilk derece mahkemesinin kararını bozmuştur<sup>682</sup>.

TTK m. 531 hükmünde fesih davası açılması ön şarta tabi tutulmamışsa da doktrindeki hakim görüşten farklı olarak mahkemeler, bilgi alma ve inceleme hakkının ihlaline dayalı haklı nedenle fesih taleplerinde öncelikle bilgi alma davasının tüketilip tüketilmediğine ve bu ihlallerin süreklilik arz edip etmediğini incelemektedirler. Kanaatimizce de pay sahiplerinin, bilgi alma ve inceleme haklarının ihlaline dayalı haklı nedenle fesih davası açmadan önce, basit yargılama usulüne tabi, açık bir ret halinde on günlük dava açma süresi öngörülen ve üst mahkemeye başvuru yolu kapalı olan bilgi alma davası açması, ihlale konu hakka ulaşmak için daha elverişli bir yoldur. Ancak bilgi alma davası sonucu mahkemenin vermiş olduğu karara ortaklık tarafından muhalefet edildiğine sık rastlanılmaktadır. Dava sonucu mahkeme tarafından verilen kararın icrasının yukarıda yer verdiğimiz Yargıtay kararında olduğu gibi zor kullanmak suretiyle gerçekleşmesi ise ortaklığın

---

<sup>682</sup> Y. 11. HD., E. 2015/4504 K. 2015/12980 T. 3.12.2015 tarihli kararında İlk derece mahkemesinin kararını “.....davacının şirketten alması gereken bilgilerin genel kurul toplantıları dışında yeterli düzeyde verilmediği, bilgi edinilmesi hususunun da davalara konu edildiği, Manavgat 1. Asliye Hukuk Mahkemesi'nin 2013/108 Esas - 2013/251 Karar sayılı ilamı ile inceleme yapılmasına karar verildiği, bu incelemenin de taraflar arasındaki sorunlar nedeniyle Jandarma ve İcra marifeti ile yerine getirildiği,..... tüm bu nedenlerle işbu davada haklı nedenlerle fesih koşullarının davanın açıldığı tarihte dahi gerçekleştiği sabit ise de hukuki mütalalar ve Yargıtay 11. Hukuk Dairesi içtihatlarında belirtildiği üzere tasfiye kararı yerine daha uygun çözüm yollarının bulunması gerektiğini bu nedenle en uygun çözüm yolunun davacı ve asli müdahil davacının hisselerine denk gelen taşınmazların hesaplanarak kendilerine verilmesi ve buna karşılık olarak şirket hisselerinin iptali gerektiği kanaatiyle davacı tarafın şirketin feshi yönündeki talebinin reddine, davacı ve müdahil davacının iddiaları sübuta erdiğinden dava konusu şirket nezdindeki hisselerine karşılık toplam alacakları ayrı ayrı 93.283.609,62 karar kesinleştiğinde davacı ve asli müdahil davacıya verilen ortaklık pay bedelleri nedeniyle ortaklık haklarının sonlandırılarak hisselerinin iptaline karar verilmiştir” şeklindeki kararını “.....davacı S. Ü.. bilgi alma hakkının da ihlal edildiğini ileri sürmüş ise de bir defaya mahsus olmak üzere yasal şikayet hakkını kullanarak Manavgat 1. Asliye Hukuk Mahkemesi'nin 2013/108 Esas 2013/251 Karar sayılı ilamı uyarınca şirket kayıtları üzerinde inceleme yapmıştır.” “ Bu itibarla mahkemece, yukarıda yapılan açıklamalar ışığında davacı S. Ü..’nün dayandığı nedenlerin 6102 sayılı TTK’nın 531. maddesi uyarınca haklı neden olarak kabul edilemeyeceği nazara alınmadan yanılığılı değerlendirme ile davalı şirketin feshi için haklı neden olduğunun kabulüne karar verilmesi doğru görülmemiş, kararın bozulması gerekmiştir.” demek suretiyle bozmuştur. Karar için bkz. [www.lexpera.com.tr](http://www.lexpera.com.tr).

gizlilik alanının ihlal edilmesi ve ortaklık sırlarının ortaya çıkması sonucunu doğuracaktır. Mevcut kanuni düzenlemeler uyarınca ilamın icrasının gereğini yerine getirmeyen ortaklık hakkında tazyik hapsi yaptırımı öngörülmekte ve tazyik hapsi de ilamın etkinliğini sağlamakta yetersiz bulunmuştur. Bu durumda TTK m. 437’de tanınan ve korunan hakların, ihlallerinin münferit ihlaller olmaktan çıkarak ortaklığın tutumu haline geldiği durumlarda haklı nedenle fesih davası açma hakkı önemli bir hak olarak ortaya çıkmaktadır<sup>683</sup>. Tüm bu hususlar göz önünde bulundurulduğunda, TTK m. 437/5 kapsamındaki davanın kronikleşmiş bilgi alma ve inceleme hak ihlallerini engellemekte yetersiz kaldığı anlaşılmaktadır. Bu açıdan bilgi alma ve inceleme hakkının ihlallerin sürekliliğinin anonim ortaklığın feshinde haklı neden olarak kabul edilmesi<sup>684</sup> ve pay sahibini her ihlal karşısında TTK m. 437/5’te yer alan davayı açma külfetinden kurtarması açısından yerinde olacaktır.

Çalışmamızın önceki bölümünde<sup>685</sup> yer verdiğimiz üzere, bilgi alma ve inceleme davası açma hakkı, bilgi alma ve inceleme hakkını usulüne uygun kullanma talebinde bulunan ve bu talebi reddedilen pay sahibine aittir. Bu anlamda bilgi alma ve inceleme davasında şahıs özdeşliği aranmaktadır. Bilgi alma ve inceleme davası açabilmek için asgari bir pay ya da sermaye sayısı da öngörülmemiştir. Haklı nedene dayanan fesih davası açabilmek ise esas sermayenin en az onda birine, halka açık şirketlerde ise yirmide birine sahip pay sahiplerine tanınmıştır. Bu davada azınlığı tek bir pay sahibi oluşturabileceği gibi birden çok pay sahibi de oluşturabilmektedir<sup>686</sup>. Azınlığı birden çok pay sahibinin oluşturduğu durumlarda, pay sahiplerinden bir kısmının TTK m. 437/5’e dayalı bilgi alma davası açtıktan sonra ve dava derdest iken aynı zamanda haklı nedenle fesih davası açtığı ve diğer pay sahiplerinin ise dava yoluna gitmediği durumlarda haklı nedene dayalı fesih davasının nasıl etkileneceği tartışma konusu oluşturmaktadır<sup>687</sup>. Zira TTK m. 531 kapsamında dava açılabilmesi ön şarta tabi tutulmadığından haklı nedene dayanan fesih davası açan pay sahibi aynı zamanda bilgi alma davası da açabilecektir. TTK m. 437 kapsamındaki dava sonucu verilen karar kesin nitelik taşıdığından haklı

---

<sup>683</sup> ERDEM, s. 134.

<sup>684</sup> ALIŞKAN, s. 46.

<sup>685</sup> Bkz. II. Bölüm/ B/ 1.

<sup>686</sup> NOMER ERTAN, s. 424.

<sup>687</sup> AKER, s. 122.

nedene dayalı fesih davası devam ederken bilgi alma davasının sonuçlanması muhtemel gözükmemektedir. Bu durumda, azınlığın birden çok pay sahibinden oluştuğu ve bir kısım azınlık pay sahiplerinin TTK m. 437/5'e dayalı bilgi alma davası açtığı ve davanın kabul edilerek pay sahiplerine istedikleri bilginin verilmesi veya incelemenin yaptırılması şeklinde bir karar çıkması ihtimalinde, bu karar etki ve sonuçlarını yalnızca dava açan pay sahipleri üzerinde doğuracaktır. Bu durumda, bilgi alma ve inceleme haklarının ihlal edildiği ile birlikte diğer menfaat ihtilaflarını haklı sebep olarak göstererek, anonim ortaklığın haklı sebebe dayalı feshini isteyen pay sahiplerinin bir kısmı için davaya konu bilgi alma ve inceleme hakkının ihlalinin ortadan kalkması ile usul hukuku açısından sakıncalar doğabilecektir. Her ne kadar yukarıda değindiğimiz üzere bilgi alma ve inceleme hakkı ihlallerinin ortaklığın haklı sebeple feshine sebep olabilmesi için süreklilik arz etmesi gerekmektedir de bu sebebe dayalı davada, azınlığın bir kısmının bilgilenmiş olması halinde davaya bakan hakimde haklı sebeplerin oluştuğuna dair aksi yönde bir kanaat oluşabilecektir. Kanaatimizce, bu ihtimal göz önünde bulundurulduğunda haklı nedenle fesih davasından önce TTK m. 437/5'teki davanın açılması kural olmasa da gereklilik arz etmektedir.



## SONUÇ

Anonim ortaklıkların yapısı, pay sahiplerinin sadece bu sıfatla şirket işleyişinde doğrudan rol oynamasına imkan tanımamaktadır. Bu durum, ortaklık işlerine doğrudan müdahalesi elinden alınmış pay sahipleri ile ortaklığın sevk ve idaresinden sorumlu organ olan yönetim kurulu arasında bilgi asimetrisi meydana getirmektedir. Pay sahiplerini bilgi asimetrisin muhtemel zararlarından koruyabilmek ve bilgi alma ve inceleme haklarını, modern anonim ortaklıklar hukukuna, bilgi çağının gereksinimlerine uygun hale getirmek için 6102 sayılı TTK'da birtakım değişiklikler yapılmıştır. Pay sahiplerine tanınan bilgi alma veya inceleme haklarının ihlali halinde hakkın dava yoluyla kullanımını sağlayan ve bilgi alma hakkını güçlü hak seviyesine çıkarma amacı ile TTK m. 437/5'te düzenlenen bilgi alma davası ise bu değişikliklerin en radikal olarak isimlendirilmektedir.

Pay sahibinin bilgi alma davası açmadan önce dava şartı niteliğinde sayılan ortaklık içi yolları tüketmiş olması gerekmektedir. Diğer bir ifadeyle dava hakkı usulüne uygun şekilde bilgi alma veya inceleme talebinde bulunmuş ve bu talebi reddedilmiş pay sahibine tanınmıştır. Bu durum bilgi alma ve inceleme davasının özel dava şartlarından biridir. Bilgi alma hakkının genel kurul dışında kullanılmasının bu şartı sağlayıp sağlamayacağı yönünde açık bir düzenleme bulunmamaktadır. Doktrindeki bazı yazarlar pay sahibinin bilgi alma hakkını genel kurul dışında kullanmış olmasının dava şartını sağlamak için yeterli olmadığı görüşündedirler. Genel kurulun olağan şartlarda yılda bir defa toplandığı düşünüldüğünde bilgi alma hakkının sadece genel kurulda istenebileceğini kabul etmek pay sahibinin bilgi alma hakkını öteleyecek ve hakkın ihlali anlamına gelecektir. Diğer yandan bilginin sadece genel kurulda verileceği gerekçesiyle bilgi talebi reddedilen pay sahibinin genel kurulda bilgi talebinin karşılanmaması da mümkündür. Bu durumda pay sahibinin genel kurul dışında talep ettiği bilginin karşılanmaması veya yeterli karşılanmaması halinde, dava açabilmesi için genel kurulda aynı hususlar hakkında yeniden talepte bulunmasının ve bu talebin reddi veya sürüncemede bırakılmasının aranması kanun koyucunun amacıyla bağdaşmayacaktır. Ancak pay sahibinin bu yola başvurusu halinde uygulamada yeknesaklık olmadığı genel kurulda talepte

bulunulmadığı gerekçesi ile bilgi alma davasının reddedilmesi muhtemel gözükmektedir. Diğer yandan, pay sahiplerinin sayısının fazlaca olduğu anonim ortaklıklarda genel kurul dışındaki bilgi alma hakkının varlığının kabul edilmesi de ortaklığın iş ve işleyişinin bu bilgi taleplerinden ibaret olması anlamına gelecektir. Bu yüzden, İsvBK m. 697/2’de yapılan düzenlemeye benzer bir düzenleme yapılarak azınlık pay sahiplerinin genel kurul dışında da sürekli bilgi alabileceklerine yer veren bir sisteme ihtiyaç duyulduğu açıktır.

TTK m. 437/5’e göre, talebi cevapsız bırakılan, ertelenen, haksız olarak reddedilen pay sahibi reddi izleyen on gün içinde diğer hallerdeyse makul süre sonra dava açabilecektir. Kanun koyucunun açık bir ret hali için on günlük dava açma süresi öngörmesiyle pay sahibinin hakkını en kısa sürede teslim etmeyi hedeflediği ortadadır. Açık ret hali dışında kalan erteleme, cevapsız bırakma gibi redde eş değer hallerin varlığında ise makul süre sonra dava açılacağı düzenlenmiştir. Makul süre sonra ifadesinin belirsizlik içermesi ve hakimın takdirine bırakılması hem pay sahiplerinin hem ortaklığın menfaatlerine zarar verebilecektir. Bu açıdan makul süreye ilişkin bir üst sınır getirilmesi iki tarafın menfaatleri açısından da faydalı olacaktır. Belirlenecek üst sınırın pay sahibine tanınmış bilgi alma davası açma hakkını anlamsız kılacak kadar uzun ve pay sahibinin bu hakkını kullanmasına engel olacak kadar da kısa olmaması gerekmektedir.

TTK m. 437/5’te bilgi alma davasının basit yargılama usulüne göre inceleneceği ve mahkeme kararının kesin olduğu düzenlemesi yer almaktadır. Kanun koyucu bu davayı basit yargılama usulüne tabii tutarak davanın bir an önce sonuçlandırılmasını ve dava sonucunda verilecek kararlar pay sahibinin bilgi hakkını hızlı teslim etmeyi amaçladığı ortadadır. Basit yargılama usulüne tabii tutulan bilgi alma davasının dosya üzerinden mi yoksa duruşma yapılarak mı inceleneceğine dosyadaki delil durumuna göre karar verilecektir.

Bilgi alma davasında, ileri sürülen vakıalara göre ispat ölçüsü ve ispat yükünün kimin üzerinde olduğu değişmektedir. Davacı pay sahibinin ispat etmesi gereken hususları: dava açmadan önce bilgi alma hakkını kullandığı hususunun

ispatı, pay sahipliği sıfatının ispatı, süresi içinde dava açmış olduğunun ispatı, reddin haksız olduğunun ispatı oluşturur. Davalı ortaklığın ispat etmesi gereken hususları ise bilgi alma tabebinin reddinin haklı bir nedene dayandığının ispatı ile hakkın kötüye kullanılma nedeni ile reddedildiği iddiası oluşturacaktır. Somut vakıalara göre ispat ölçüsü ve yükü değişmekle beraber tarafların konumları ve menfaatleri dikkate alınarak ispat ölçüsünün pay sahibi lehine kolaylaştırılmasında fayda görülmektedir.

Mevcut düzenleme kapsamında bilgi alma ve inceleme davası açma hakkı, bilgi alma ve inceleme hakkını kullanan ve cevap alamayan ya da yetersiz cevap alan pay sahibine tanınmış bir haktır. Dava sonucu verilen karar da etki ve sonuçlarını sadece bilgi alma davası açan pay sahibi üzerinde gösterecektir. Bu anlamda hukukumuzda şahıs özdeşliği kavramı benimsenmiştir.

TTK m. 437/5'te bilgi alma ve inceleme davası sonucu verilen kararın kesin olduğu düzenlenmiştir. Ancak madde gerekçesinde temyiz de kısa sürede tamamlanması gerektiğine ilişkin cümle bu konuda iki farklı temel görüş oluşmasına sebep olmuştur. Bir görüş bilgi alma davasının reddi halinde üst mahkemeye gidilebileceğini bu yorumun hem gerekçeden hem de bilgi alma hakkının tanınma amacından ileri geldiğini savunmaktadır. Bu görüşe göre üst mahkemeye başvurma hakkı sadece davanın reddi halinde mümkündür. Davanın kabulü halinde ortaklığın üst mahkemeye başvurma hakkı bulunmamaktadır. Bizim de katıldığımız diğer görüşe göre ise; kanun maddesinde davanın kesin olduğu hüküm altına alındığı için kabul veya ret konusunda bir ayrıma gidilmeden dava sonucu verilen karar üst mahkemeye taşınamayacaktır. Ancak bu görüşe dayanan yazarlar mevcut düzenleme uyarınca kararın kesin olduğunu kabul etmekle beraber, dava sonucunun bir üst mahkemeye götürülmesini hem denetleyici bir fonksiyon açısından hem de bilgi alma ve inceleme hakkı için çizilen sınırlardan olan “*korunması gereken ortaklık sırrı*” ve “*korunması gereken ortaklık menfaati*” hususları hakkında içtihat birliğinin sağlanması açısından gerekli görmüşlerdir.

Bilgi alma davası sonucunda pay sahibine bilgi verilmesine veya inceleme yaptırılmasına yönelik bir karar çıktığında bu kararın ne şekilde yerine getirileceği de

önem taşıyan hususlardandır. Bu konuda çoğunluk görüşe göre, İİK m. 30 kapsamında düzenlenmiş “*Bir işin yapılmasına veya yapılmamasına dair olan ilamların*” icrası yoluna başvurulacaktır. İlamın gereklerine riayet etmeyen ortaklık yönetim kurulu üyeleri hakkında ise İİK m. 343 gereği tazyik hapsi uygulanacaktır. Zira, icra emrinin zor kullanılarak yerine getirilmesi ortaklık sırlarının açığa çıkması sonucunu doğuracağından bu durumda mevcut düzenlemeler uyarınca tazyik hapsi uygulanması yerinde olacaktır. Ancak tazyik hapsi tek başına ilamın etkinliğini sağlama konusunda yetersiz kalmaktadır. Bu açıdan hukukumuzda da Alman Hukukundaki düzenlemeye benzer bir düzenleme ile tazyik hapsinin üst sınırının üç aydan altı aya çıkartılması ve tazyik hapsinin yanında ilamın gereğini yerine getirmeyen ortaklık yönetim kurulu üyelerinin yüksek miktarda tazyik para cezasına hükmedilmesi şeklindeki düzenlemeler getirilerek ilamın etkinliğinin artırılması ya da Fransız Hukukundaki “*astreinte*” düzenlemesi dikkate alınarak işin yapılmadığı her gün için ortaklığın pay sahibini zarara uğratma koşulu aranmadan para cezası ödemesine karar verilmesi şeklindeki bir düzenleme öngörülerek ilama uymayan ortaklığın cebri icra kullanmaksızın ilama uymasını sağlayıcı caydırıcı düzenlemeler getirilmesi faydalı olacaktır.

TTK m. 437/5’te düzenlenen bilgi alma davası, bilgi temelli menfaat uyuşmazlığını en kısa sürede çözüme kavuşturmayı hedefleyen bir amaçla formüle edilmiş olsa da, uygulamada yaşanan problemler dolayısı ile kendisinden beklenen etkin korumayı tam anlamıyla sağladığı ve taraflar arasındaki dengesiz bilgi dağılımına çözüm olduğu söylenememektedir. Bilgi alma davası esasında asimetrik bilgiyi simetrik bilgiye çevirme konusunda elverişli bir araç olmasına rağmen, kanun metnindeki belirsizliklerin uygulamadaki yorum farkıyla birleşmesi sonucu etkinliği azalmaktadır. Bu açıdan, TTK m. 437/5’te, azınlığa genel kurul dışında da sürekli olarak bilgi alma hakkının tanındığı, redde eş değer hallerin mevcudiyetinde dava açma süresi olarak belirlenen makul süre ifadesine üst sınır getirildiği, dava sonucu verilen kararlar için hem ortaklığın hem de pay sahiplerinin kanun yoluna başvurabildiği, bir değişikliğin yapılmasına ihtiyaç duyulduğu sonucuna varılmıştır.

## KAYNAKÇA

AKBAY, Direnç, Yeni Türk Ticaret Kanunu'na Göre Anonim Ortaklıklar Hukukunda Azınlığın Bilgi Alma Ve İnceleme Hakkı Yoluyla Korunması, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 2017.

AKDAĞ GÜNEY, Necla, Anonim Şirketlerde Pay Sahiplerinin Aktif ve Pasif Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı Üzerine Bazı Düşünceler, Regesta Ticaret Hukuku Dergisi, C. 4, S. 1, 2019, s. 37-56.

AKDAĞ GÜNEY, Necla, Anonim Şirket Yönetim Kurulu, 2. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2016. (Yönetim Kurulu )

AKER, Halit, Anonim Ve Limited Şirketlerde Ortaklık Sıfatının Sona Ermesi Ve Özellikle Haklı Sebep Fesih Davasına İlişkin Bazı Değerlendirmeler, Banka Ve Ticaret Hukuku Dergisi, C. 32, S. 1, 2016, s. 63- 150.

AKKAN, Mine, Bir İşin Yapılması Veya Yapılmamasına İlişkin İlamların İcrası (İİK m. 30, m. 343), On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2020.

ALBAYRAK, Hakan, Medeni Usul ve İcra İflas Hukukunda Yaklaşık İspat, Yetkin Yayınları, Ankara, 2013.

ALIŞKAN, Murat, Anonim Şirket Pay Sahibinin Bilgi Alma ve İnceleme Hakkının Çiğnenmesine Bağlanan Sonuçları, İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 22, S. 1, 2023, s. 1-52.

ALTAY, Sıtkı Anlam, Anonim Ortaklıklarda Özel Denetimin Koşullarına İlişkin Düşünceler, Prof. Dr. Oğuz İmregün'e Saygı Sempozyumu (26 Ekim 2013), Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, S. 2, 2013, s. 55-76.

ANSAY, Tuğrul, Anonim Şirketler Hukuku, 5. Baskı, AÜHF Yayınları, Ankara, 1975.

ARSLANLI, Halil, Anonim Şirketler, C. 1, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 1956.

ARSLAN, Ramazan/YILMAZ, Ejder/TAŞPINAR AYVAZ, Sema/HANAĞASI, Emel, Medeni Usul Hukuku, 9. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2023.

AYDIN, Fazıl, Yeni Türk Ticaret Kanunu'nda Anonim Şirketler Limited Şirketler Ve Şirketler Topluluğu, 2. Baskı, Bilge Yayınevi, Ankara, 2019.

AYHAN, Rıza/ÇAĞLAR, Hayrettin/ÖZDAMAR, Mehmet, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, 3. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2021.

AYOĞLU, Tolga, Sermaye Şirketleri Özelinde Şirketler Hukuku Uyuşmazlıklarının Çözümünde Tahkim, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2018.

AYOĞLU, Tolga, Anonim Ortaklıkların Haklı Nedenle Feshi, Prof. Dr. Oğuz İmregün'e Saygı Günü Sempozyumu, Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, S. 2, 2013, s. 219-249.(Fesih)

AYTAÇ, Zühtü, Anonim Ortaklıklarda İbra, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara, 1982.

ATALAY, Oğuz, Anonim Şirketlerde Bilgi Alma ve İnceleme Haklarının Mahkeme Aracılığıyla Kullanılması, Prof. Dr. Hakan Pekcanitez'e Armağan, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 16, 2014, s. 53-76.

BAHTİYAR, Mehmet, Ortaklıklar Hukuku, 16.Bası, Beta Yayıncılık, İstanbul, 2022.

BAŞÖZEN, Ahmet, Güncel Yargıtay Kararları Işığında İhtiyati Tedbirlerde “Yaklaşık İspat” ve “İhtimal” Kavramı, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 16, 2014, s. 653- 694.

BİLGE, Mehmet Emin, Limited Şirketlerde Ortakların Bilgi Alma Hakkı Yürürlükteki Türk Ticaret Kanunu Ve Türk Ticaret Kanunu Tasarısı Hükümleri Çerçevesinde, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. IX, S. 1-2, 2005, s. 429-449.

BİLGİLİ, Fatih/DEMİRKAPI, Ertan, Şirketler Hukuku, 9. Baskı, Dora Yayıncılık, Bursa, 2013.

BİRİNCİ, Betül, Anonim Şirketlerde Pay Sahibinin Bilgi Alma Hakkı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2019.

BOZKIR, Betül, Anonim Şirket Pay Sahibinin Bilgi Alma Ve İnceleme Hakkı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İbni Haldun Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul, 2023.

BOZKURT, Tamer, Şirketler Hukuku, Güncellenmiş 13. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2021.

BULUT, Abdülkadir, Anonim Şirket Elektronik Genel Kurul Uygulamasında Pay Sahiplerinin Bilgi Alma Hakkı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2014.

CAN, Ozan, Anonim Şirketlerde Pay Sahibinin Bilgi Alma Talebinin Reddine İlişkin Yerel Mahkemece Verilen Kararın Kesin Olduğu Yönündeki Yargıtay 11. Hukuk Dairesi’nin Kararlarına Yönelik Eleştiriler, Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu, 13 Aralık 2019, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları, C. XXXIII, Ankara, 2021, s. 102-121.

CAN, Ozan, Limited Şirketlerde Ortakların Bilgi Alma Ve İnceleme Hakkı, Turhan Yayıncılık, Ankara, 2015.

ÇAMOĞLU, Ersin, Anonim Ortaklığın Haklı Sebeple Feshinde Hakimin Takdir Yetkisi, Banka Ve Ticaret Hukuku Dergisi, C. 31, S. 1, 2015, s. 5-19.

CENGİZ, Dilek, Türk Ticaret Hukukunda Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı'nın Mahkeme Aracılığıyla Kullanılmasında Mahkemenin Kararının Kesinliği Sorunu, Beta Yayıncılık, İstanbul, 2022.

CEYLAN, Çiğdem, Anonim Şirketlerde Pay Sahibinin Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Ankara, 2019.

ÇELEBİ, Ali Ergin, Şirketler Topluluğunda Hâkim Şirket Pay Sahiplerinin Bağlı Şirketler Hakkında Bilgi Alma Hakkı, Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 2, S. 2, 2018, s. 517-576.

ÇEVİK, Orhan Nuri, Anonim Şirketler, 4. Bası, Seçkin Yayıncılık, 2002.

DEMİRKAPI, Ertan, Pay Sahiplerinin Bilgi Alma Ve İnceleme Haklarının Dava Yoluyla Kullanılmasında İspat Ölçüsü, Ticaret Hukukunun Güncel Meseleleri 2023, Aristo Yayınevi, İstanbul, 2023, s. 318- 349.

DOLU, Ali Murat, Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2017.

DURAL, Halil Ali, Anonim Şirket Pay Sahibinin Genel Kurul Dışında Talep Ettiği Bilginin Genel Kurul Dışında Verilmesinin Sonuçları, Sermaye Şirketleri Hukukunda Güncel Gelişmeler Sempozyumu (Tebliğler – Tartışmalar), 2019, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2020, s. 271-285.



DURGUT, Ramazan/ KAPLAN, Ahmet Emre, Anonim Şirket Pay Sahiplerinin Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı, Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.13, S.171-172, 2018, s. 123-154.

DURSUN, Damla, Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Genel Kurul Dışında Bilgi Alma Hakkı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Galatasaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2023.

ERDEM, H. Ercüment, İsviçre Şirketler Hukukuna İlişkin Kanun Taslağı ve Taslağın Türk Hukukuna Etkisi, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü 60. Yıl Armağanı, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara, 2015, s. 141-194. (Kanun Taslağı)

ERDEM, Nuri, Anonim Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi, 2. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2019.

ERİŞ, Gönen, Anonim Şirketler Hukuku, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 1995.

ERİŞİR, Evrim, Sermaye Şirketlerinde Pay Sahibine Bilgi Verilmesine ve Onun İnceleme Hakkının Kullanılmasına İlişkin İlâmın (TTK m. 437/5; 614/3) İcrası, Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 16, S.197-198, 2021, s. 95-117.

ERTEN, Cengiz, Anonim Şirketlerde Haklı Sebeplerle Fesih Hakkının Yargıtay İçtihatları Çerçevesinde Değerlendirilmesi, Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi, S. 13, 2019, s. 187-211.

ENGİN GÜNAY, Gözde, Anonim Ortaklıklar Hukuku'nda Özel Denetim, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2018.

HANAĞASI, Emel, Anonim Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi Davasının Medeni Usul Hukuku Perspektifinden Değerlendirilmesi, Banka Ve Ticaret Hukuku Dergisi, C. 32, S. 1, 2016, s.199-270.

HELVACI, Mehmet, Yargıtay Kararları Işığında Sermaye Şirketlerinde Usul Hukuku Sorunları, Yürürlüğünün 6. Yılında ve Yargıtay Kararları Işığında Türk Ticaret Kanunu Sempozyumu, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2018, s. 252-276.

İHTİYAR, Mustafa, Sermaye Piyasası Hukukunda Kamuyu Aydınlatma İlkesi, Beta Yayıncılık, İstanbul, 2006.

İLBASMIŞ HIZLISOY, Özlem, Anonim Şirketin Haklı Sebeple Feshi, Adalet Yayınları, Ankara, 2016,

İMREGÜN, Oğuz, Anonim Ortaklıklar, 4. Baskı, Yasa Yayınları, İstanbul, 1989.

KARAHAN, Sami, Şirketler Hukuku, 2. Baskı, Mimoza Yayıncılık, Konya, 2013.

KARASU, Rauf, Türk Ticaret Kanunu Tasarısı'na Göre Anonim Şirketlerde Pay Sahibinin Bilgi Alma Hakkı, Banka Ve Ticaret Hukuku Dergisi, C. 23, S.2, 2005. s. 73-114.

KAYAR, İsmail, 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Ticaret Hukuku, 5. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2018.

KAYA, Arslan, Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Bilgi Alma Hakkı, Banka Ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara, 2001.

KAYA, Arslan, Özel Denetim İsteme Hakkının Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı ile İlişkisi, Banka Ve Ticaret Hukuku Dergisi, C. 31, S.1, 2015, s. 61-83. (Makale)

KAYA, Mustafa İsmail/YALÇIN, Cihan, Anonim Şirket Pay Sahibinin Bilgi Alma Ve İnceleme Hakkının Güçlendirilmesine Yönelik Öneriler, Banka Ve Ticaret Hukuku Dergisi, C. 39, S.1, 2023, s. 5 – 32.

KALENDER, Emre, Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin Bilgi Alma Hakkı (TTK m. 392), Yetkin Yayınları, Ankara, 2017.

KENDİGELEN, Abuzer, Hukuki Mütalaalar, C. XVI:2019, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2023. (Hukuki Mütalaalar)

KENDİGELEN, Abuzer, Anonim Ortaklıkta Yönetime Katılma Haklarında İmtiyaz, Beta Yayıncılık, İstanbul, 1999.

KENDİGELEN, Abuzer, Türk Ticaret Kanunu Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler, Güncellenmiş 2. Basıdan 3. (tıpkı) Bası, On İki Levha Yayınları, İstanbul, 2016.

KENDİGELEN, Abuzer, Anonim Ortaklık Payı Üzerinde İntifa Hakkı, Beta Yayıncılık, İstanbul, 1994. (İntifa)

KIRCA, İsmail/ŞEHİRALİ ÇELİK, Feyzan Hayal/MANAVGAT, Çağlar, Anonim Şirketler Hukuku, Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü, C. 2, 2. Bası, Banka Ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara, 2017.

KURU, Baki, İstinaf Sistemine Göre Yazılmış Medeni Usul Hukuku, Legal Yayıncılık, İstanbul, 2016.

MEMİŞOĞLU, Özgür, 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda Anonim Şirket Genel Kurul Toplantı Gündemi, Gündeme Bağlılık İlkesi ve İstisnaları, Legal Hukuk Dergisi, S. 133, 2014, s. 45-105.

MOROĞLU, Erdoğan, Türk Ticaret Kanunu ile Yürürlük ve Uygulama Kanunu Tasarıları Değerlendirme Ve Öneriler, Güncellenmiş 6. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2009.

MOROĞLU, Erdoğan, Anonim Ortaklıkta Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü, Güncellenmiş 9. Baskı, On iki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2020. (Hükümsüzlük )

MOROĞLU, Erdoğan, Anonim Ortaklıkta Çoğunluk Pay Sahiplerinin Korunması, Makaleler, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2010, s. 227-236.

NARBAY, Şafak, Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Anonim Ortaklıkta Özel Denetim, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2010.

NOMER ERTAN, Füsün, Anonim Ortaklığın Haklı Sebep Feshi Davası-TTK m. 531 Üzerine Düşünceler, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, C. 73, S.1, 2015, s. 421- 440.

OCAK, Nazmi, Anonim Şirketlerde Pay Sahibinin Bilgi Alma İnceleme ve Denetleme Hakkı, Prof. Dr. Nuri Çelik'e Armağan, C. I, Beta Yayıncılık, İstanbul, 2001, s. 710-743.

ÖZBEK, Mustafa Serdar, Avrupa Birliği Ve Türk Hukukunda İlamlı İcranın Etkinliği, 4. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2022.

ÖZCANLI, Fatma Beril, Bilgi Alma Davasında Hâkimin Rolü, Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 16, S. 197, 2021, s. 205-224.

ÖZTEK, Selçuk, Şirketler Guruplarında Yavru Şirketlerdeki Azınlık Pay Sahiplerinin Türk Ticaret Kanunu m. 363/İsviçre Borçlar Kanunu m. 697 Çerçevesinde Bilgi Alma Hakkı, Prof. Dr. Ernst E. Hirsch'in Anısına Armağan, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara, 1986, s. 293-333.

PASLI, Ali, Anonim Ortaklık Kurumsal Yönetimi, Çağa Hukuk Vakfı Yayınları, İstanbul, 2005.

PEKCANITEZ, Hakan, Medeni Usul(Pekcanitez Usul), C. I, 15. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2017.

PEKCANITEZ, Hakan/TAŞ KORKMAZ, Hülya/MERİÇ, Nedim, Gerekçeli Hukuk Muhakemeleri Kanunu, 13. Bası, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2022.

POROY, Reha/TEKİNALP, Ünal/ÇAMOĞLU, Ersin, Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku, Vedat Kitapçılık, 12. Bası, İstanbul, 2010.(Kooperatif)

POROY, Reha/TEKİNALP, Ünal/ÇAMOĞLU, Ersin, Ortaklıklar Hukuku, C. I, 15. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2021.

POROY, Reha/TEKİNALP, Ünal/ÇAMOĞLU, Ersin, Ortaklıklar Hukuku, C. II, 15. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2023.

PULAŞLI, Hasan, Şirketler Hukuku Şerhi, C. I- IV. 4. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2022.

PULAŞLI, Hasan, Yeni Türk Ticaret Kanunu'na Göre Yönetim Kurulu Üyelerinin Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı, 6101 Sayılı Yeni Türk Ticaret Kanunu'nu Beklerken 10-11-12 Mayıs Sempozyum, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, Özel Sayı, C. 18, S. 2, 2012, s. 587-599. (Yönetim Kurulu)

PULAŞLI, Hasan, Anonim Şirketlerde Özel Denetçi Atanması İsteminin Mukayeseli Hukuk Açısından Değerlendirilmesi, Prof. Dr. Hamdi Yasaman'a Armağan, On İki Levha Yayınları, İstanbul, 2017, s. 589-611. (Özel Denetim)

SAYIN, Hediye Bahar, Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin Toplantı Dışında Bilgi Alma Hakkının Konusu, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, C. 29, S. 124, 2016, s. 485-496.

SÜMER, Burak, Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2022.

SÜMER, Ayşe, Anonim Ortaklıkların Haklı Nedenle Feshi, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, C.18, S.2, 2012, s. 839-850.

ŞAHİN, Ayşe, Anonim Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2013.

ŞENER, Oruç Hami, Ortaklıklar Hukuku, 5. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, 2022.

TEKİNALP, Ünal, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, 5. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2020.

ŞENOC AK, Kemal, Şirketler Hukuku Şerhi, C. 2, Seçkin Yayınları, Ankara, 2023.

TEKİNALP, Ünal, Halka Açık Ortaklıklarda Yönetime Katılma Sorunları, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 1979.

TEKİNALP, Ünal, İşletme İlgililerinin Finansal Bilgi Elde Etme Hakkı, Muhasebe Enstitüsü Dergisi, S. 21-22, 1980, s. 13-23. (Finansal Bilgi)

TEOMAN, Ömer, Anonim Ortaklıkta Paylar Üzerinde İntifa Hakkı Bulunması Durumunda Oy Hakkı Dışındaki Yönetim Haklarının Kimin Tarafından Kullanılacağı Sorunu, Otuz Yıl Ticaret Hukuku: Tüm Makalelerim, C. 1, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2000, s. 338-352.(Teoman intifa)

TEOMAN, Ömer, Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Bilgi Alma Hakkı Üstüne, İktisat ve Maliye Dergisi, C. 18, S. 1, İstanbul, 1971, s. 20-23.

TÜMOĞLU, Mustafa Tolga, Anonim Şirketlerde Ortakların Bilgi Alma Hakkı, Hakkın Düzenlenişi ve Hukuki Niteliği, Legal Hukuk Dergisi, C. 14, S. 168, 2016, s. 6693- 6713.

ULUSOY, Erol, Azınlık Hakları-Anonim Şirket Genel Kurul Toplantıları: Doğrular ve Yanlışlar/Ulusoy, Anonim Şirketlerde Bireysel ve Azınlık Pay Sahipliği Hakları, 2.Baskı, Bilge Yayınevi, Ankara, 2016.

ÜÇİŞİK, Güzin/ÇELİK, Aydın, Anonim Ortaklıklar Hukuku, C. II, Adalet Yayınevi, Ankara, 2022.

ÜNAL, Bahadır, Alman ve Türk Hukukunda Anonim Şirket Pay Sahibinin Bilgi Alma Hakkı, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2021.

YASAMAN, Hamdi, Türk Ticaret Kanunu Tasarısı'nda Hâkimin Genişleyen Rolü, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, C. 25, S. 4, Aralık 2009, s.73-94.

YAZICI TIKTIK, Çiğdem, Bir işin Yapılmasına Veya Yapılmamasına Yönelik İlamların İcrası, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 16, Özel Sayı, 2014, s. 2735-2776.

YURTBAŞI, Fatih, Anonim Ortaklıklarda Özel Denetim, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2019.